

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

УСІКОВА НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

УДК 347.56:343.353

ДИСЕРТАЦІЯ

**АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАЛА ВІДОМА ОСОБІ У
ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ**

08 – Право

081 – Право

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ **Н.П. Усікова**

Науковий керівник – **Булик Ірина Леонтіївна,**

кандидат юридичних наук, доцент

Київ – 2026

АНОТАЦІЯ

Усікова Н.П. Адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2026.

Дисертація є одним з перших прикладних монографічних досліджень адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП. Актуальність дисертації обумовлено необхідністю належного забезпечення правового захисту службової інформації в умовах цифровізації державного управління та стрімкого зростання її обсягів в органах державної влади. Наявні у публічному секторі відомості, мають високу цінність, що створює ризики їх неправомірного використання, зокрема у приватних інтересах. Особливу небезпеку становлять випадки, коли такі дані стають інструментом для отримання неправомірної вигоди, маніпулювання державними процедурами чи створення преференцій для бізнесу, що прямо підриває принципи доброчесності та законності. На окрему увагу заслуговує проблема розголошення відомостей про викривачів та їхніх близьких осіб. Це зумовлює необхідність не лише модернізації правового регулювання, а й формування дієвих механізмів превенції та внутрішнього контролю за використанням службової інформації.

Зазначені делікти підпадають під сферу адміністративно-правового регулювання, зокрема ст. 172⁸ КУпАП, частина 1 якої передбачає відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб службової інформації, а частина 2 – за аналогічні дії щодо відомостей про викривача чи його близьких осіб. Це вимагає чіткої доктринальної делімітації складу відповідного правопорушення: його об'єкта, об'єктивної та суб'єктивної сторін, а також меж адміністративної відповідальності.

Статистика свідчить про системну кризу правозастосування ст. 172⁸ КУпАП: із 237 справ, розглянутих судами протягом 2014–2025 років за ст. 172⁸ КУпАП, лише у 36,71% випадків (87 справ) особи понесли покарання. Це найнижчий показник ефективності серед усіх адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією (ст. 172⁴ – 172⁹ КУпАП). Натомість, аналіз 101 закритого провадження та повернутої судами справи свідчить, що майже 80% із них було закрито у зв'язку з недоведеністю вини або відсутністю складу адміністративного правопорушення.

Особливо гостро постає питання адміністративно-правового захисту викривачів. Попри наявність у медіапросторі фактів розголошення відомостей про таких осіб, у Єдиному державному реєстрі судових рішень досі відсутні прецеденти притягнення до відповідальності за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП.

Наявний стан судової практики та недоліки законодавчої техніки зумовлюють нагальну потребу в аналізі причин неефективності правозастосування. Наукове теоретичне переосмислення норм ст. 172⁸ КУпАП, виправлення неузгодженості в законодавстві та розробка практичних рекомендацій для Національного агентства з питань запобігання корупції, правоохоронних і судових органів визначають високу актуальність та практичне значення обраної теми дослідження.

У сучасній правовій науці досліджується значна кількість аспектів запобігання та протидії корупції в Україні. Поряд із цим питання адміністративної відповідальності за ст. 172⁸ КУпАП на сьогодні залишається малодослідженим – спеціальні дисертаційні роботи з цієї тематики відсутні.

Окремі аспекти розглядалися лише на рівні аналізу судової практики та наукових статей, зміст яких засвідчує низку дискусійних питань. Залишається низка невирішених проблем: відсутність чіткого визначення об'єкту, предмету, об'єктивної сторони, суб'єкту та суб'єктивної сторони вказаного правопорушення; не узагальнено наукові підходи щодо розмежування з аналогічними деліктами; не визначено перелік документів, які повинні збиратися

під час складання адміністративних протоколів та не окреслено обставини, що мають бути встановлені під час судового розгляду таких справ тощо.

З урахуванням специфіки теми, мети та завдань дослідження у дисертації застосовано комплекс загальнонаукових і спеціально-наукових методів, зокрема: діалектичний, нормативний, формально-логічний, системно-структурний, а також методи тлумачення норм права та порівняльно-правового аналізу. Використання такого широкого спектра методологічних підходів зумовлене необхідністю всебічного дослідження складу адміністративної відповідальності за ст. 172⁸ КУпАП.

З'ясовано, що імплементація у національне законодавство вимог міжнародних антикорупційних документів, зокрема в частині встановлення адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, розпочалося лише після проголошення незалежності України. Важливу роль у цьому процесі відіграли модельні кодекси поведінки державних службовців та інші міжнародні акти ООН і ЄС.

Незважаючи на запровадження у 2009 році адміністративної відповідальності за розголошення службової інформації та подальший розвиток цього делікту, на сьогодні залишаються неузгодженими норми диспозиції частині 1 ст. 172⁸ КУпАП та примітки до неї з положеннями частини першої ст. 26 та ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції». Автором підготовлено відповідні пропозиції до законодавства щодо зміни чинного законодавства.

Аналіз кримінальних кодексів таких країн, як Австрія, Бельгія, Греція, Данія, Латвія, Литва, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Хорватія, Чехія, Швеція, Фінляндія, засвідчив, що у більшості держав-членів ЄС встановлено відповідальність за незаконне розголошення або використання службової таємниці та конфіденційної інформації. Водночас лише в окремих країнах відповідні норми включено до розділів про корупційні

злочини або злочини у сфері службової діяльності (КК Італії, КК Греції, КК Австрії, КК Португалії, КК Франції, КК Польщі, КК Нідерландів).

Щодо адміністративної та дисциплінарної відповідальності за незаконне використання інформації службовими особами, варто зауважити, що у більшості держав-членів ЄС відсутні кодекси про адміністративні правопорушення в класичному для України розумінні. Покарання за вказані діяння регулюються спеціальними законами у відповідних сферах за правилами адміністративно-процесуального законодавства. Як правило, відповідальність за такі порушення передбачена антикорупційним законодавством, що встановлює кримінальну (Румунія), відповідальність (Естонія, Латвія), дисциплінарну (Іспанія, Польща, Франція) відповідальність або змішані її форми (Німеччина, Італія).

У розділі 2 «Юридичний склад адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків» надається характеристика основних елементів юридичного складу правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона), що становить собою сукупність основних суб'єктивних та об'єктивних ознак протиправного діяння, яке полягає в порушенні встановленого антикорупційним законодавством порядку використання інформації. Визначається основний, родовий та безпосередні об'єкти правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП. Акцентовується увага на відмінності безпосереднього об'єкта цього делікту залежно від частини цієї статті. У частині 1 ним виступають суспільні відносини, що виникають у сфері захисту інформації з обмеженим доступом від її незаконного використання особою, у той же час у частині 2 безпосередній об'єкт становлять суспільні відносини, пов'язані із захистом інформації про викривача та його близьких осіб.

Предмет правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, також диференціюється залежно від частини цієї статті. У частині 1 ним виступає інформація з обмеженим доступом (службова та конфіденційна, окрім таємної), за умов відсутності конкуруючих норм у КУпАП та КК України. Натомість,

предметом правопорушення, передбаченого частиною 2 цієї статті, є персональні данні про викривача та його близьких осіб, а також будь-які інші відомості, що дозволяють ідентифікувати їхню особу.

Об'єктивна сторона диспозиції частин 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП характеризується незаконним розголошенням та незаконним використанням в інший спосіб інформації, що є зовнішнім вираженням протиправної поведінки особи. При цьому незаконне розголошення інформації може реалізуватися лише у формі активної (дія), так і пасивною (бездіяльність) поведінки, тоді як незаконне використання інформації можливе лише у формі активних дій. Визначено можливі способи незаконного використання та розголошення інформації, яка охороняється законом. Поряд з цим, час, місце вчинення, спосіб розголошення інформації, шкідливі наслідки та розмір заподіяної шкоди не мають значення для кваліфікації делікту, що досліджується.

Підтверджено тезу, що адміністративні правопорушення за частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП можуть вчинятися лише спеціальним суб'єктом. За частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП перелік суб'єктів вказаного адміністративного правопорушення визначений у примітці до цієї статті, а саме – особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції». Положення примітки до ст. 172⁸ КУпАП також мають відсилочний характер до визначених норм Закону України «Про запобігання корупції». В окремих випадках для встановлення категорії осіб, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій, утворених відповідно до законів України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та інших законів, необхідно керуватися підзаконними нормативно-правовими актами, якими визначається склад відповідних комісій.

Відповідно до частини 2 ст. 172⁸ КУпАП, суб'єктами цього правопорушення є виключно особи, яким у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень стала відома інформація про викривача, його близьких осіб чи відомості, що дозволяють ідентифікувати їхні особи.

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, характеризується виключно умисною формою вини у вигляді прямого умислу. Особа повністю усвідомлює протиправний характер незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації або відомостей про викривача чи його близьких осіб і бажає вчинити такі дії. Обидві частини ст. 172⁸ КУпАП мають формальний склад, оскільки закон не пов'язує момент закінчення адміністративного правопорушення із настанням конкретних матеріальних чи суспільно небезпечних наслідків.

Діяння у формі незаконного розголошення інформації, якщо воно вчинене з необережності, не утворює складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. За таких умов особа підлягає лише дисциплінарній відповідальності. На відміну від частини першої, частина друга ст. 172⁸ КУпАП містить ширші альтернативні ознаки суб'єктивної сторони: поряд із мотивом «у своїх інтересах», законодавець розширює коло підстав відповідальності, включаючи такі мотиви, як «в інтересах іншої фізичної особи» та «в інтересах іншої юридичної особи». Мотиви, якими керується правопорушник під час незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації, можуть бути різноманітними. У дослідженні систематизовано мотиви вчинення правопорушень, передбачених частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП, та аргументовано, що вони можуть спонукати суб'єкт діяти упереджено й всупереч публічним інтересам.

Проведений аналіз судової статистики свідчить, що неналежне доведення умислу, мети та мотивів правопорушення у протоколах про адміністративні правопорушення, є безумовною та вирішальною підставою для закриття провадження судами на підставі пункту 1 ст. 247 КУпАП (у зв'язку з відсутністю складу правопорушення).

У Розділі 3 «Притягнення до адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків» проаналізовано доктринальні підходи вчених із галузей адміністративного та кримінального права і на їх основі виокремлено

критерії, що дозволяють розмежувати склад правопорушення, передбачений частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, від суміжних норм КУпАП (ст. 163⁹, частина 3 ст. 163¹¹, ст. 163¹⁹, частина 3 ст. 164³, частина 1 ст. 166⁵, ст. 185¹³, частина 3 ст. 186³, частини 4 та 5 ст. 188³⁹, ст. 188⁴⁸, частина 6 ст. 212³, частини 4, 5 та 6 ст. 212⁶, ст. 212⁵, ст. 212²⁰) та КК України (частина 2 ст. 209¹, ст. 231, ст. 232, ст. 361², частини 1 та 2 ст. 387, частина 2 ст. 397). Також додатково уточнено співвідношення частини 2 ст. 172⁸ КУпАП зі ст. 185¹¹ КУпАП.

Підкреслюється неефективність застосування ст. 172⁸ КУпАП, що залишається найнижчою в межах глави 13-А КУпАП: із 237 протоколів, надісланих до судів за останні 11 років, лише у 87 випадках було накладено стягнення. Такий стан справ зумовлений передусім прогалинами у формулюванні диспозиції статті та браком чітких методик збирання доказової бази.

Спираючись на узагальнення наукових підходів вчених-адміністративістів, визнано доцільним класичний поділ на стадії у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП. Такими стадіями є: 1) порушення справи та складання протоколу: виявлення та фіксація факту незаконного розголошення або використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, збирання доказів (огляд предметів, отримання пояснень свідків, отримання документів та висновків досліджень), складання протоколу як підсумкового процесуального документа та направлення його до суду; 2) розгляд справи судом: перевірка підвідомчості, дотримання строків розгляду та прийняття відповідного судового рішення (постанови); 3) перегляд постанови у справі: факультативна стадія, що полягає в апеляційному оскарженні та перегляді судового рішення; 4) виконання судового рішення (постанови) про накладання адміністративного стягнення.

Сформульовано орієнтовний перелік документів та матеріалів, які підлягають збиранню та дослідженню за фактом незаконного розголошення чи використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Узагальнюючи результати дослідження правозастосовної практики за ст. 172⁸ КУпАП, зроблено висновки, що ключовим завданням судового розгляду є повне та всебічне встановлення складу адміністративного делікту. Оскільки склад правопорушення – це передбачена законом сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, відсутність бодай однієї з них унеможлиблює притягнення особи до відповідальності та є підставою для закриття справи.

У межах підрозділу виокремлено групи обставин, які підлягають обов'язковому з'ясуванню судом під час розгляду справ цієї категорії: а) доказовість події: фактичні дані, що підтверджують або спростовують сам факт незаконного розголошення чи використання інформації; б) суб'єктивна сторона: встановлення вини особи, її обізнаності з обмеженнями та наявності прямого умислу; в) характеристика суб'єкта: відомості про особу порушника, а також виявлення обставин, які пом'якшують або обтяжують відповідальність; г) процесуальні перешкоди: встановлення обставин, що виключають провадження у справі (наприклад, закінчення строків накладення стягнення або відсутність події делікту).

Встановлено, що кожна стадія провадження є сукупністю послідовних процесуальних дій суду та інших учасників, регламентованих нормами адміністративного права. Ці дії спрямовані на розгляд і вирішення справи за ст. 172⁸ КУпАП для встановлення наявності чи відсутності вини особи. Результатом цієї діяльності є винесення постанови про накладення адміністративного стягнення за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, або про закриття провадження у справі.

Ключові слова: інформація, таємниця, службові обов'язки, адміністративна відповідальність, запобігання корупції, правопорушення, пов'язані з корупцією, викривач, юридичний склад адміністративного правопорушення, державні службовці.

ANNOTATION

Usikova N. P. Administrative liability for the illegal use of information that became known to a person in connection with the performance of official duties. – Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 081 “Law”. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2026.

The dissertation is one of the first applied monographic studies of administrative liability for committing an offense, provided for in Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses. The relevance of the dissertation is due to the need to properly ensure the legal protection of official information in the conditions of digitalization of public administration and the rapid growth of its volumes in public authorities. Information circulating in the public sector has high value, which creates risks of its misuse, in particular in private interests. Of particular danger are cases when such data become a tool for obtaining illegal benefits, manipulating public procedures or creating preferences for business, which directly undermines the principles of integrity and legality. The problem of disclosing information about whistleblowers and their relatives deserves special attention. This necessitates not only the modernization of legal regulation, but also the formation of effective mechanisms of prevention and internal control over the use of official information.

The specified torts fall under the scope of administrative law regulation, in particular Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses, Part 1 of which provides for liability for illegal disclosure or other use of official information, and Part 2 – for similar actions regarding information about the whistleblower or his relatives. This requires a clear doctrinal delimitation of the composition of the relevant offense: its object, objective and subjective sides, as well as the limits of administrative liability.

Statistics indicate a systemic crisis in the enforcement of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses: out of 237 cases considered by courts during 2014–2025 under Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses, only in 36.71% of cases (87 hearing) the individuals faced punishment. This is the lowest efficiency indicator

among all administrative offenses related to corruption (Articles 172⁴–172⁹ of the Code of Administrative Offenses). However, an analysis of 101 closed proceedings and cases returned by courts shows that almost 80% of them were closed due to lack of proof of guilt or lack of elements of an administrative offense.

The issue of administrative and legal protection of whistleblowers is particularly acute. Despite the presence in the media of facts of disclosure of information about such persons, the Unified State Register of Court Decisions still lacks precedents of prosecution under Part 2 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses.

The current state of judicial practice and the shortcomings of legislative techniques determine the urgent need to analyze the reasons for the ineffectiveness of law enforcement. Scientific theoretical rethinking of the norms of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses, correction of defects in its disposition and development of practical recommendations for law enforcement and judicial bodies determine the high relevance and practical significance of the chosen topic of research. In modern legal science, a significant number of aspects of preventing and combating corruption in Ukraine are being studied. Along with this, the issue of administrative liability under Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses remains poorly researched today - there are no special dissertations on this topic.

Certain aspects were considered only at the level of analysis of judicial practice and scientific articles, the content of which of the latter indicates a number of debatable issues. A number of unresolved problems remain: the lack of a clear definition of the object, subject, objective side, subject and subjective side of the specified offense; scientific approaches to distinguishing it from similar torts have not been generalized; the list of documents that should be collected when drawing up administrative protocols has not been determined and the circumstances that should be established during the judicial consideration of such cases have not been outlined, etc.

Taking into account the specifics of the topic, goals and objectives of the research, the dissertation applied a complex of general scientific and special scientific methods, in particular: dialectical, normative, formal-logical, system-structural, as well as methods of interpretation of legal norms and comparative legal analysis. The use of

such a wide range of methodological approaches is due to the need for a comprehensive study of the composition of administrative responsibility under Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses.

It was found that the implementation of the requirements of international anti-corruption documents into national legislation, in particular in terms of establishing administrative responsibility for the illegal use of information that became known to a person in connection with the performance of official duties, began only after the declaration of independence of Ukraine. An important role in this process was played by model codes of conduct for civil servants and other international acts of the UN and the EU.

Despite the introduction of administrative liability for the disclosure of official information in 2009 and the further development of this tort, today the provisions of Part 1 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses and the notes thereto remain inconsistent with the provisions of Part 1 of Article 26 and Article 43 of the Law of Ukraine “On Prevention of Corruption”. The author has prepared relevant proposals for legislation to amend the current legislation.

An analysis of the criminal codes of such countries as Austria, Belgium, Greece, Denmark, Latvia, Lithuania, the Netherlands, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Hungary, Croatia, the Czech Republic, Sweden, and Finland has shown that most EU Member States have established liability for the illegal disclosure or use of official secrets and confidential information. At the same time, only in some countries are the relevant provisions included in the sections on corruption crimes or crimes in the sphere of official activities (Criminal Code of Italy, Criminal Code of Greece, Criminal Code of Austria, Criminal Code of Portugal, Criminal Code of France, Criminal Code of Poland, Criminal Code of the Netherlands).

Regarding administrative and disciplinary liability for illegal use of information by officials, it is worth noting that most EU Member States do not have codes on administrative offenses in the classical sense for Ukraine. Penalties for the above acts are regulated by special laws in the relevant areas according to the rules of administrative procedural legislation. As a rule, liability for such violations is provided

for by anti-corruption legislation, which establishes criminal liability (Romania) (Estonia, Latvia), disciplinary liability (Spain, Poland, France) or mixed forms of it (Germany, Italy).

Section 2 “Legal composition of an administrative offense regarding the illegal use of information that became known to a person in connection with the performance of official duties” provides a description of the main elements of the legal composition of the offense provided for in Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses (object, objective party, subject, subjective party), which constitutes a set of the main subjective and objective signs of an illegal act, which consists in violating the procedure for using information established by anti-corruption legislation. The main, generic and direct objects of the offense provided for in Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses are determined. Attention is focused on the differences in the direct object of this tort depending on the part of this article. Part 1 focuses on public relations arising in the field of protecting restricted information from its illegal use by a person, while in Part 2 the direct object is public relations related to the protection of information about the whistleblower and his relatives.

The subject of the offense provided for in Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses is also differentiated depending on the part of this article. In Part 1, it is information with limited access (official and confidential, except for secret), provided that there are no competing norms in the Code of Administrative Offenses and the Criminal Code of Ukraine. In contrast, the subject of the offense provided for in Part 2 of this article is personal data about the whistleblower and his relatives, as well as any other information that allows identifying their person.

The objective side of the disposition of Parts 1 and 2 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses is characterized by the illegal disclosure and illegal use in another way of information, which is an external expression of the person’s unlawful behavior. In this case, the illegal disclosure of information can be implemented both in the form of active (action) and passive (inaction) behavior, while the illegal use of information is possible only in the form of active actions. The subsections identify possible ways of unlawful use and disclosure of information protected by law. Along

with this, the time, place of commission, method of disclosure of information, harmful consequences and amount of damage caused are not relevant for the qualification of the tort under investigation.

The thesis is confirmed that administrative offenses under parts 1 and 2 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses may be committed only by a special subject. Under part 1 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses, the list of subjects of the specified administrative offense is defined in the note to this article, namely, the persons specified in paragraph 1 and subparagraph "c" of paragraph 2 of part one of Article 3 of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption". The provisions of the note to Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses also refer to certain norms of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption". In some cases, to establish the category of persons who are members of competitive and disciplinary commissions formed in accordance with the Law of Ukraine "On Civil Service", the Law of Ukraine "On Service in Local Self-Government Bodies", and other laws, it is necessary to use subordinate regulatory legal acts that determine the composition of competitive and disciplinary commissions.

Proposals have been prepared for the current legislation in order to resolve the identified gaps, in particular, it was proposed to supplement Article 43 of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" and the note to Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses with new categories of persons to whom the prohibition on disclosure of information will apply.

According to Part 2 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses, the subjects of this offense are exclusively persons who, in connection with the performance of official or other powers specified by law, became aware of information about the whistleblower, his relatives or information that allows identifying their persons. An indicative list of positions is given, occupying which, persons during the performance of official duties, conducting disciplinary, administrative or criminal proceedings gain access to information about the whistleblower or his relatives.

The subjective side of the administrative offense provided for in Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses is characterized exclusively by an intentional

form of guilt in the form of direct intent. The person is fully aware of the unlawful nature of the illegal disclosure or use in another way of information or data about the whistleblower or his relatives, and wishes to commit such actions. Both parts of Art. 172⁸ of the Code of Administrative Offenses have a formal structure, since the law does not link the moment of the end of an administrative offense with the occurrence of any specific material or socially dangerous consequences.

An act in the form of illegal disclosure of information, if committed out of negligence, does not constitute an administrative offense related to corruption. Under such conditions, a person is subject only to disciplinary liability. Unlike part one, part two of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses contains broader alternative signs of the subjective side: along with the motive “in one’s own interests”, the legislator expands the range of grounds for liability, including such motives as “in the interests of another individual” and “in the interests of another legal entity”. The motives that guide the offender during the illegal disclosure or other use of information can be diverse. The study systematizes the motives for committing offenses provided for in parts 1 and 2 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses and argues that they can induce the object to act biasedly and contrary to public interests.

The analysis of judicial statistics shows that improper proof of intent, purpose and motives of the offense in the protocols on administrative offenses is an unconditional and decisive basis for the closure of proceedings by the courts on the basis of paragraph 1 of Article 247 of the Code of Administrative Offenses (due to the absence of elements of the offense).

In Section 3 “Certain issues of bringing to administrative responsibility for the illegal use of information that became known to a person in connection with the performance of official duties”, the doctrinal approaches of scholars of administrative and criminal law are analyzed and, on their basis, the criteria that allow to distinguish the elements of the offense provided for in Part 1 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offences, from related norms of the Code of Administrative Offences (Article 163⁹, Part 3 of Article 163¹¹, Article 163¹⁹, Part 3 of Article 164³, Part 1 of Article 166⁵, Article 185¹³, Part 3 of Article 186³, Parts 4 and 5 of Article 188³⁹, Article

188⁴⁸, Part 6 of Article 212³, Parts 4, 5 and 6 of Article 212⁶, Article 212⁵, Article 212²⁰) and the Criminal Code of Ukraine (Part 2 of Article 209¹, Article 231, Article 232, Article 361², Parts 1 and 2 of Article 387, Part 2 of Article 397). The correlation of Part 2 of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offences with Art. 185¹¹ CAO.

The ineffectiveness of the application of Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses is emphasized, which remains the lowest within Chapter 13-A of the Code of Administrative Offenses: out of 237 protocols sent to courts over the past 11 years, penalties were imposed in only 87 cases. This state of affairs is primarily due to gaps in the formulation of the disposition of the article and the lack of clear methods for collecting evidence.

Summarizing the scientific approaches of administrative scientists, the classical division into stages in the proceedings in cases of administrative offenses provided for in Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses is considered appropriate. Such stages are: 1) administrative investigation: identification and recording of the fact of illegal use of information that became known to a person in connection with the use of official duties, collection of evidence (examination of objects, obtaining explanations from witnesses, obtaining documents and research conclusions), drawing up a protocol as a final document of the investigation and sending it to court; 2) consideration of the case in court (trial): verification of jurisdiction, compliance with the terms of consideration and adoption of the relevant court decision (resolution); 3) review of the resolution in the case: an optional stage consisting of an appeal and review of the court decision; 4) execution of the court decision (resolution) on the imposition of an administrative penalty for the illegal use of information that became known to a person in connection with the use of official duties.

An indicative list of documents that must be collected within the framework of an administrative investigation into the illegal use of information that became known to a person in connection with the use of official duties has been determined.

Summarizing the results of the study of law enforcement practice under Article 172⁸ of the Code of Administrative Offenses, the dissertation concludes that the key task of judicial proceedings is the full and comprehensive establishment of the

composition of an administrative offense. Since the composition of an offense is a set of objective and subjective signs provided for by law, the absence of at least one of them makes it impossible to hold a person accountable and is grounds for closing the case.

Within the framework of the subdivision, groups of circumstances are distinguished that are subject to mandatory clarification by the court during the consideration of cases of this category: a) evidentiality of the event: factual data that confirm or refute the very fact of illegal disclosure or use of information; b) subjective side: establishing the guilt of the person, his awareness of the restrictions and the presence of direct or indirect intent; c) characteristics of the subject: information about the identity of the violator, as well as the identification of circumstances that mitigate or aggravate liability; d) procedural obstacles: establishing circumstances that preclude proceedings in the case (for example, the expiration of the time limits for imposing a penalty or the absence of a tort event).

It has been established that each stage of the proceedings is a set of successive procedural actions of the court and other participants, regulated by the norms of administrative law. These actions are aimed at considering and resolving the case under Art. 172⁸ of the Code of Administrative Offenses to establish the presence or absence of guilt of a person. The result of this activity is the issuance of a resolution on the imposition of an administrative penalty for the illegal disclosure or use in another way by a person in his own interests of information that became known to him in connection with the performance of official duties, or on the closure of proceedings in the case.

Keywords: information, secrecy, official duties, administrative responsibility, corruption prevention, offenses related to corruption, whistleblower, legal structure of an administrative offense, civil servants.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Усікова Н. П. Суб'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 172⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення, в частині дії Закону України «Про запобігання корупції». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 293–297. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2024/73.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/71>.

2. Усікова Н. П. Окремі аспекти адміністративної відповідальності за розголошення інформації про викривача та його близьких осіб. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. Вип. 91. т. 3. С. 225–233. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/343672/331493>. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.34>.

3. Усікова Н. П. Суб'єктивна сторона незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 11. С. 168–173. URL: http://lsej.org.ua/11_2025/37.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-11/35>.

4. Усікова Н. П. Об'єктивна сторона незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень. *Юридичний бюлетень*. 2025. № 38. С. 65–74. URL: <https://lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2025/38/11.pdf>. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2025.38.09>.

які засвідчують апробацію результатів дисертації:

1. Усікова Н. П. Інформація як предмет адміністративної відповідальності за незаконне її використання. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 07-08

грудня 2023 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. ; Нац. акад. внутр. справ, Київ, 2023. С. 74–77. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b210a456-ebda-42eb-8e79-591619d5f45a/content>.

2. Усікова Н. П. Нормативно-правові вади законодавства в частині захисту інформації щодо викривача. *Корупційні ризики та шляхи їх подолання під час дії воєнного стану в Україні*. Міжнародна науково-практична конференція. Науково-дослідний інститут публічного права (7 жовтня 2025 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 104–106. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/422/13646/30778-1>.

3. Усікова Н. П. Щодо необхідності правового врегулювання норм статей 26 та 43 Закону України «Про запобігання корупції» і статті 172⁸ КУпАП. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 11–12 грудня 2025 р.) / редкол.: Р. А. Сербин, О. С. Тарасенко, С. С. Чернявський та ін. ; Нац. акад. внутр. справ, Київ, 2025. С. 234–236. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/676d7b10-0c9c-4dc8-814b-72a76f3ee41b/content>.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	23
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	
АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ	
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАЛА ВІДОМА ОСОБІ	
У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІB.....	36
1.1. Теоретико-методологічні засади та стан наукових досліджень	
проблем адміністративної відповідальності за незаконне	
використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з	
виконанням службових обов'язків.....	36
1.2. Правові основи та генезис адміністративної відповідальності за	
незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з	
виконанням службових обов'язків.....	46
1.3. Порівняльно-правовий аналіз законодавства іноземних держав	
щодо відповідальності за незаконне використання інформації, що	
стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.....	63
Висновки до 1 розділу.....	76
РОЗДІЛ 2. ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНОГО	
ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ	
ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАЛА ВІДОМА ОСОБІ У ЗВ'ЯЗКУ З	
ВИКОНАННЯМ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІB.....	80
2.1. Об'єкт та предмет адміністративного правопорушення за	
незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з	
виконанням службових обов'язків.....	80
2.2. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення за	
незаконне використання інформації, що стала відома особі	
у зв'язку з виконанням службових обов'язків.....	112
2.3. Суб'єкт адміністративного правопорушення за незаконне	
використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з	
виконанням службових обов'язків.....	130

2.4. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.....	153
Висновки до 2 розділу.....	169
РОЗДІЛ 3. ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАЛА ВІДОМА ОСОБІ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ.....	173
3.1. Проблеми кваліфікації адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.....	173
3.2. Провадження у справах про адміністративні правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.....	187
3.3. Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.....	213
Висновки до 3 розділу.....	228
ВИСНОВКИ.....	231
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	239
ДОДАТКИ.....	276

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДБН	Державне бюро розслідувань
ДСР	Департамент стратегічних розслідувань
ЄС	Європейський Союз
ІТС	інформаційно-телекомунікаційна система
КК	Кримінальний кодекс
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
НАЗК	Національне агентство з питань запобігання корупції
НПУ	Національна поліція України
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ст.	стаття
ЦК	Цивільний кодекс
ФРН	Федеративна Республіка Німеччини

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. В сучасних умовах цифровізації державного управління, розвитку інформаційного суспільства та зростання масивів службових даних особливого значення набуває проблема забезпечення належного правового режиму інформації, що стає відомою особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Наявна в органах державної влади та органах місцевого самоврядування службова інформація становить значну цінність як у контексті належної реалізації публічних функцій, так і з огляду на можливість неправомірного її використання в інтересах третіх осіб, що може загрожувати більш шкідливими наслідками в умовах воєнного стану.

Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків тягне за собою, залежно від обставин, адміністративну, кримінальну або дисциплінарну відповідальність. Особливу небезпеку становлять випадки, коли службова інформація використовується службовою особою у власних інтересах, інтересах інших фізичних або юридичних осіб з метою отримання неправомірної вигоди, впливу на управлінські рішення, маніпулювання правовими процедурами або з метою створення переваг для окремих суб'єктів. Здебільшого незаконне використання інформації містить корупційну складову та підриває засади законності, доброчесності та рівності перед законом.

Окремої уваги потребує незаконне розголошення або використання в іншій спосіб інформації про викривача та його близьких осіб. Це діяння не лише порушує їхні права, суттєво знижуючи ефективність активності громадськості у виявленні та протидії корупції, а й становить небезпеку для їх життя, здоров'я та майна.

Спрощення доступу до електронних баз даних, автоматизованих реєстрів і внутрішніх інформаційних систем суттєво підвищує ризики несанкціонованого копіювання, передачі або використання службових відомостей. Постає питання не лише про вдосконалення правового регулювання, а й про формування

додаткових ефективних механізмів превенції, внутрішнього контролю та адміністративної відповідальності.

Незаконне використання службової інформації у своїх інтересах, зокрема щодо викривачів та близьких їх осіб, підпадає під сферу адміністративно-правового регулювання, зокрема ст. 172⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), якою встановлено відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків (ч. 1), за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (ч. 2), що зумовлює необхідність чіткого визначення складу відповідного правопорушення, його об'єктивних та суб'єктивних ознак, а також меж адміністративної відповідальності. Важливого правового значення набуває нормативне закріплення заборони незаконного використання інформації та механізмів притягнення до відповідальності.

Проблематика незаконного використання службової інформації також пов'язана з необхідністю забезпечення балансу між принципом відкритості діяльності публічної влади та обов'язком захисту інформації з обмеженим доступом. З одного боку, демократичне суспільство вимагає прозорості та доступності інформації про діяльність державних органів; з іншого – існує потреба у збереженні конфіденційності певних категорій відомостей, зокрема тих, що стосуються внутрішніх управлінських процесів, персональних даних або інформації, розголошення якої може завдати шкоди державним чи суспільним інтересам.

Аналіз результатів судових рішень, прийнятих у 2014–2025 роках, щодо адміністративних протоколів за вчинення правопорушень, передбачених ст. 172⁸ КУпАП, засвідчує, про високій рівень закриття таких справ: з 237 справ, які надійшли до суду за вказаний період, лише у 87 випадках (36,7 %) особу було

притягнуто до адміністративної відповідальності, що є найгіршим показником за результатами застосування ст. 172⁴–172⁹ КУпАП. Натомість, аналіз 101 закритого провадження та повернутої судами справи свідчить, що майже у 80 % із них такі рішення прийнято у зв'язку з недоведеністю вини або відсутністю складу адміністративного правопорушення.

Окремо увагу слід звернути на необхідність адміністративно-правового захисту прав викривачів та їхніх близьких осіб від незаконного розкриття персональних даних чи розголошення іншої конфіденційної інформації. Попри наявність у медіа фактів про незаконне розголошення відомостей щодо викривачів, у Єдиному державному реєстрі судових рішень немає жодного рішення щодо притягнення особи до відповідальності за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП.

Все зазначене зумовлює потребу в аналізі проблем, які сприяли закриттю справ, розробленні наукових положень спрямованих на уточнення норм ст. 172⁸ КУпАП, вироблення практичних рекомендацій щодо нормативного регулювання та правозастосовної практики з метою забезпечення належного притягнення осіб до адміністративної відповідальності за вчинення вказаного делікту, що і обумовлює актуальність цієї роботи.

Питання адміністративної відповідальності за ст. 172⁸ КУпАП на сьогодні не були предметом окремого монографічного вивчення. Певні аспекти цього делікту фрагментарно висвітлено у працях К. В. Берднікової, Ю. В. Борисової, Д. В. Гудкова, О. В. Клока, Д. І. Йосифовича, Є. О. Лаврентевої, О. Є. Панфілова, О. В. Терещука, К. Є. Цабеки, О. М. Шимона, проте виключно в контексті аналізу всієї системи адміністративних корупційних правопорушень (глава 13-А КУпАП). У зазначених працях науковці, як правило, обмежувались оглядовим аналізом складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, висвітлюючи лише базові риси його елементів (об'єкт, предмет, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона). Автори розглядали цей делікт у загальній структурі правопорушень, пов'язаних з корупцією, без належного акцентування уваги на його внутрішній доктринальній та практичній

проблематиці. У контексті дослідження кримінальної відповідальності слід виокремити дослідження О. О. Дудорова, Р. О. Мовчана, В. Г. Сеника та М. І. Хавронюка, які за результатами вивчення судової практики не лише деталізували юридичний склад цього правопорушення, а й актуалізували окремі процесуальні проблеми його розгляду судами.

З наведеного вбачається, що хоча результати проведених досліджень були спрямовані на наукове розв'язання окремих проблем адміністративної відповідальності за ст. 172⁸ КУпАП, низка важливих завдань залишається невирішеною. Зокрема, на сьогодні відсутні: чітке доктринальне визначення елементів юридичного складу зазначеного делікту (об'єкта, предмета, суб'єкта, об'єктивної та суб'єктивної сторін); порівняльно-правові дослідження досвіду держав-учасниць ЄС; єдиний підхід до тлумачення суб'єктивних мотивів діяння («у своїх інтересах» та «в інтересах третіх осіб»); обґрунтовані пропозиції щодо синхронізації ст. 172⁸ КУпАП із відповідними нормами Закону України «Про запобігання корупції», а також комплексні розробки щодо його відмежування від споріднених адміністративних деліктів та кримінальних правопорушень. Окремої уваги потребує той факт, що в науці досі не визначено шляхів усунення суттєвих правових розбіжностей та колізій між регулятивними нормами статей 26 і 43 Закону України «Про запобігання корупції» та охоронною диспозицією ст. 172⁸ КУпАП. У праксеологічному вимірі невирішеними залишаються питання формування належної доказової бази під час складання протоколів, не окреслено коло обставин, що підлягають обов'язковому з'ясуванню під час судового розгляду, а також не розроблено алгоритмів подолання процесуальних помилок, які призводять до закриття судами значної частини справ цієї категорії.

Вказане зумовлює актуальність обраної теми, її наукову, теоретичну та практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження ґрунтується на положеннях Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019; Комплексному стратегічному плані реформування органів

правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023; п. 16 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 р. № 454; Пріоритетних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 рр., затверджених рішенням Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23.

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 вересня 2023 р. (протокол № 20) та включено до Переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права Національної академії правових наук України (за № 668, 2023 рік).

Мета і задачі дослідження. *Метою роботи є визначення теоретичних основ та практичних рекомендацій щодо притягнення до адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, із розробленням на цій основі пропозицій щодо удосконалення законодавства та відповідної правозастосовної практики.*

Реалізація зазначеної мети обумовила постановку та вирішення таких *завдань*:

- визначити теоретико-методологічні засади та стан наукових досліджень проблем адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- встановити правові основи та генезу становлення адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- здійснити порівняльно-правовий аналіз законодавства іноземних держав щодо відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- з'ясувати сутність об'єкта та специфіку предмета адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП;

- виокремити та розкрити зміст об'єктивної сторони адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

- схарактеризувати особливості суб'єкта адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

- розкрити зміст суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

- з'ясувати проблеми кваліфікації адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

- визначити особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

- визначити особливості судового розгляду справ про адміністративні правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у зв'язку із обігом службової інформації в Україні.

Предмет дослідження – адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Методи дослідження. Відповідно до поставленої мети та задач у роботі використано сукупність як загальних, так і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання, застосування яких надало можливість усебічно проаналізувати об'єкт дослідження, а саме: *історико-правовий* – надав можливість відстежити в історичній ретроспективі становлення та розвиток адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків (підрозділи 1.1.,

1.2.); *статистичний* – використовувався з метою обробки та систематизації емпіричної інформації, а саме для комплексного аналізу статистичних даних НАЗК, Державної судової адміністрації України та Офісу Генеральної прокуратури України (розділи 2 та 3); за допомогою *методу аналізу документів* узагальнено результати судової практики, зокрема вивчено матеріалів 50 постанов місцевих та апеляційних судів із Єдиного державного реєстру судових рішень, ухвалених протягом 2017–2025 рр. у справах за ст. 172⁸ КУпАП (підрозділи 3.2 та 3.3); *метод тлумачення норм права* застосовувався для аналізу окремих положень антикорупційного та адміністративно-деліктного законодавства, розкриття їхнього змісту з метою оптимізації практичної реалізації (підрозділ 1.2; розділ 2; додатки); *порівняльно-правовий* – дозволив зіставити положення вітчизняного законодавства із міжнародними стандартами протидії корупції, а також здійснити міжгалузевий аналіз норм Закону України «Про запобігання корупції» та КУпАП (підрозділи 1.2 та 3.1); використання *формально-логічного та системно-структурного методів* дозволило типізувати обставини, які підлягають обов’язковому доказуванню під час складання адміністративного протоколу (підрозділ 3.2).

Емпіричну базу дослідження становлять результати узагальнення адміністративної та судової практики, систематизовані матеріали офіційної статистичної звітності НАЗК, Державної судової адміністрації України та Офісу Генеральної прокуратури України щодо вчинених адміністративних правопорушень, передбачених ст. 172⁸ КУпАП, за період 2014–2025 рр. Вивчено матеріалів 50 постанов місцевих та апеляційних судів із Єдиного державного реєстру судових рішень, ухвалених протягом 2017–2025 рр. у справах за ст. 172⁸ КУпАП.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень теоретичних і практичних проблем адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв’язку з виконанням службових обов’язків, у

якому сформульовано низку нових наукових положень, висновків та рекомендацій, зокрема:

вперше:

– визначено та систематизовано категорії посад, обіймання яких забезпечує особам доступ до інформації про викривача та його близьких осіб і робить їх потенційними суб'єктами адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП. Категоризацію здійснено залежно від процесуальної сфери та стадії опрацювання повідомлення про корупцію, а саме: у межах юридичної особи (під час прийняття, розгляду повідомлення, здійснення службового розслідування та перевірки результатів його розгляду (зокрема в порядку оскарження) – керівники та уповноважені особи з питань запобігання корупції; службові особи, залучені до перевірки, розслідування чи розгляду повідомлення про корупцію; працівники підрозділів документообігу; під час провадження у справах про адміністративні правопорушення – уповноважені особи органів, які складають протоколи, судді, секретар судового засідання, працівники апарату суду, які залучені до забезпечення розгляду справ, розпочатих на підставі повідомлення викривача, а також посадові особи НАЗК (у межах реалізації заходів захисту викривача); у кримінальному провадженні – слідчі, дізнавачі, детективи, прокурори, судді, працівники підрозділів, які забезпечують безпеку викривача, посадові особи НАЗК та залучені учасники процесу (експерти, спеціалісти), які володіють відомостями про викривача у зв'язку з виконанням процесуальних обов'язків;

– обґрунтовані концептуальні напрями адаптації вітчизняної моделі адміністративно-деліктної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, до антикорупційних стандартів держав-членів ЄС, що передбачають: імплементацію інституту відповідальності за незаконне розголошення чи використання інформації особами, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого

самоврядування (за прикладом ФРН та Австрії), а також досвіду Франції щодо посилення санкцій за витік відомостей про викривачів та їхніх близьких осіб;

– розроблено теоретико-правові засади збирання й процесуального оформлення доказової бази під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, та визначено перелік обставин, що підлягають обов’язковому з’ясуванню судом. Аргументовано, що процес доказування за цією категорією деліктів має комбінований характер і вимагає систематизації доказів за наступними елементами: статус суб’єкта; правовий режим інформації та обізнаності особи; цифрові сліди та факти використання або розголошення інформації; суб’єктивна сторона делікту; обставини, що впливають на відповідальність; процесуальні гарантії та захист викривачів;

– запропоновано перелік обставин, що підлягають обов’язковому з’ясуванню під час розгляду справ про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП. Констатовано необхідність першочергового встановлення конкретного способу розголошення або використання в інший спосіб інформації та елементів суб’єктивної сторони складу правопорушення (зокрема прямого умислу, мотиву, мети), неналежне доказування яких суб’єктами складання протоколів є причиною закриття судами майже 80 % справ цієї категорії;

удосконалено:

– доктринальні підходи до характеристики об’єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, шляхом розроблення авторських визначень понять «незаконне розголошення інформації» та «незаконне використання інформації в інший спосіб». Виокремлено систему обов’язкових кваліфікаційних умов факторів даного делікту (протиправність дії, службово-функціональне джерело отримання інформації, спеціальна суб’єктивна спрямованість та формальний склад), наявність яких є необхідною умовою для притягнення винної особи до адміністративної відповідальності;

– системну класифікацію відомостей (про стан довкілля, факти порушення прав і свобод людини, незаконні дії суб'єктів владних повноважень тощо), які за законом є відкритими і не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом, що виключає склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, через відсутність предмета делікту;

– наукове визначення та внутрішньосистемну класифікацію мотивів, якими керується особа під час вчинення делікту, передбаченого частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП, що передбачає двоелементну типологію мотивів: за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП мотиви поділено на корисливі (майнові), особисто-побутові (вирішення цивільних / податкових спорів, перевірка даних щодо себе, близької особи чи третіх осіб), професійно-корпоративні (підприємницька діяльність близьких осіб, маніпулювання перевітками) та соціально-репутаційні (дискредитація конкурентів, укріплення позаслужбових зв'язків); за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП (з урахуванням повної відсутності судової практики в Єдиному державному реєстрі судових рішень за 2014–2025 роки) визначено специфічні мотиви – помста та нейтралізація процесуального впливу викривача, кар'єрно-корпоративна лояльність, соціально-психологічний тиск (конформізм, страх конфлікту з керівництвом) та дискредитація репутації викривача;

– критерії розмежування та перелік відомостей з обмеженим доступом, незаконне розголошення або використання яких утворює склад адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, шляхом їх чіткого відмежування від інших видів конфіденційної інформації, що охороняється спеціальними нормами законодавства (зокрема у сфері захисту персональних даних, таємниці приватного життя, таємниці досудового розслідування, джерел інформації медіа, а також банківської, лікарської, нотаріальної, професійної таємниці і таємниці страхування). Констатовано, що вказані види інформації не можуть становити предмет правопорушення за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, оскільки за їх незаконне розголошення або використання передбачена відповідальність спеціальними конкуруючими нормами КУпАП або КК України;

дістало подальший розвиток:

– теоретичні підходи щодо усунення міжгалузевих колізій між положеннями статей 26 і 43 Закону України «Про запобігання корупції» та частиною 1 і приміткою ст. 172⁸ КУпАП, що потребує гармонізації та вирівнювання кола суб'єктів відповідальності через внесення змін до вказаних законодавчих актів і поширення дії адміністративно-деліктної норми на всіх осіб, визначених у пунктах 1 та 2 частини 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»;

– наукові підходи до гармонізації деліктних норм КУпАП із базовим антикорупційним законодавством, зокрема, з метою конкретизації предмета правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, та усунення його колізії зі ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції». Обґрунтовано доцільність викладення цієї норми в новій редакції із чітким визначенням предмета делікту як «конфіденційну або іншу інформацію з обмеженим доступом»;

– наукові погляди щодо необхідності конкретизації у диспозиції частини 1 ст. 172⁸ КУпАП предмету адміністративного правопорушення, під яким необхідно розуміти інформацію з обмеженим доступом (службова та конфіденційна, окрім таємної), яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень;

– теоретико-правові підходи до відмежування складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, від суміжних деліктів у сферах адміністративного та кримінального права, зокрема за критеріями предмета, суб'єкта, суб'єктивної сторони та специфіки заподіяної шкоди, що дозволяє усунути помилки правозастосування при кваліфікації незаконного використання службової інформації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та викладені в дисертації положення, узагальнення, висновки та пропозиції впроваджені у:

– *законотворчу діяльність* – при підготовці змін і доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення (лист Національної академії внутрішніх справ від 26 лютого 2026 року № 46/1105/23/02-26);

– *наукову діяльність* – під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову (акт Національної академії внутрішніх справ від 23 квітня 2026 р. № 119-нд);

– *освітній процес* – у системі професійної освіти працівників внутрішньої безпеки, підрозділів запобігання корупції Національної поліції, підвищення кваліфікації поліцейських, при викладанні відповідних навчальних дисциплін та під час підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів (акт Національної академії внутрішніх справ від 23 квітня 2026 р. № 118-оп).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення, висновки та результати дослідження оприлюднені автором у виступах на всеукраїнських та міжнародних науково-теоретичних і науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів, зокрема: «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (м. Київ, 07–08 грудня 2023 р.), «Корупційні ризики та шляхи їх подолання під час дії воєнного стану в Україні» (м. Львів, 07 жовтня 2025 р.), «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (м. Київ, 11–12 грудня 2025 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення, висновки, та практичні рекомендації, що сформульовані в дисертації, відображено у семи наукових публікаціях, серед яких чотири статті опубліковано у наукових виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, трьох тезах доповідей.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (320 найменувань на 35 сторінках) і 3 додатків (на 23 сторінках). Загальний обсяг

дисертаційного дослідження становить 298 сторінок, з яких основного тексту – 215 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАЛА ВІДОМА ОСОБІ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

1.1. Теоретико-методологічні засади та стан наукових досліджень проблем адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

Розвиток України характеризується стрімким зростанням ролі інформації як стратегічного ресурсу держави, суб'єктів господарювання та громадянського суспільства. Інформація набула статусу одного з ключових ресурсів держави та приватного сектору, що визначає ефективність управлінських процесів, економічну конкурентоспроможність і рівень національної безпеки.

Формування інформаційного суспільства супроводжується активною цифровізацією державного управління, зростанням обсягів обігу даних, розширенням доступу посадових і службових осіб до інформаційних систем, електронних реєстрів та внутрішніх документів. Як наслідок, інформація дедалі частіше стає основою управлінських рішень, засобом конкурентної боротьби, а також інструментом впливу на соціально-економічні та політичні процеси.

У таких умовах посилюються загрози, пов'язані з незаконним використанням інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, у своїх інтересах, чи в інтересах інших фізичних чи юридичних осіб. Зазначене явище охоплює широкий спектр суспільно небезпечних діянь: від неправомірного розголошення відомостей, що мають службовий чи конфіденційний характер, до використання таких даних у власних інтересах або в інтересах третіх юридичних або фізичних осіб. Незаконне використання службової інформації може спричинити істотні негативні

наслідки, зокрема порушення прав громадян, розголошення інформації щодо викривача або його близьких осіб, заподіяння матеріальних збитків державним органам, закладам, установам і підприємствам, підтримки довіри до публічної влади, створення загроз для національної безпеки та формування сприятливих умов для здійснення інших правопорушень. У багатьох випадках витік або використання службових відомостей призводить до репутаційних втрат та дестабілізації функціонування державних і приватних інституцій, ставить у небезпечне становище викривача та його близьких осіб.

Особливу небезпеку незаконне використання службової інформації становить через наявність вираженої корупційної складової. Посадова чи службова особа, яка має доступ до важливих відомостей, отримує можливість використовувати їх як інструмент впливу та збагачення, отримуючи неправомірну вигоду або забезпечуючи незаконні переваги певним суб'єктам.

Таке використання інформації може проявлятися у прихованій формі, наприклад, шляхом передання даних про результати перевірок, плани слідчих дій, відомості про тендерні процедури, внутрішні рішення установи чи персональні дані громадян, розголошення інформації, яка міститься в інформаційно-пошукових системах органів державної влади.

У результаті службова інформація фактично перетворюється на об'єкт підвищеного корупційного інтересу, який використовується для маніпуляції управлінськими процесами, ухилення від відповідальності, сприяння пов'язаним особам або незаконного впливу на діяльність органів державної влади.

У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання правового регулювання, охорони та належного використання інформації, доступ до якої обмежений законом або внутрішніми правилами установи. Однією з форм правового реагування на небезпечні корупційні виклики в сфері інформаційної безпеки стало внесення у 2009 році Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» [1] у КУпАП нової Глави 15-Б «Корупційні адміністративні правопорушення», у якій містяться перші спроби запровадити адміністративну

відповідальність за незаконне використання інформації. У подальшому назва вказаної глави та норма декілька разів змінювались та доповнювалась новими положеннями. Станом на квітень 2026 року чинний КУпАП передбачає у розділі 13-А відповідальність за ст. 172⁸ «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень» у частині першій за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, а у частині другій цього делікту – за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень [2].

У цьому контексті постає необхідність комплексного аналізу теоретико-методологічних засад дослідження адміністративної відповідальності, передбаченої ст. 172⁸ КУпАП, а також узагальнення сучасного стану наукових напрацювань із цієї проблематики. Такий підхід дасть змогу не лише окреслити основні напрями досліджень, а й визначити перспективи вдосконалення законодавства та механізмів запобігання правопорушенням інформаційно-корупційного характеру.

Перші наукові дослідження проблематики незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, розпочинаються після 2010 року, які характеризуються трьома напрямками.

Перший з них, це розгляд складу вказаного адміністративного правопорушення здебільшого в рамках науково-практичних коментарів Кодексу України про адміністративні правопорушення [3–7] та публікації навчальних посібників і підручників (наприклад, навчальний посібник «Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією» (2019) [8],

підручник «Антикорупційний менеджмент» (2021) [9], у яких надається лише загальна характеристика незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень: розкриваються загальні риси юридичного складу (об'єкт, предмет, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона) адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП.

Другий напрям пов'язаний з фрагментарним розглядом розгляд окремих аспектів деліктів у сфері незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, в межах дисертаційних досліджень, присвячених загальним питанням адміністративної відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних корупцією діянь. Так, у дисертаційних дослідження О. Є. Панфілова «Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення в Україні» (2013) [10], К. В. Берднікової «Адміністративна відповідальність за порушення встановлених заборон та обмежень в сфері запобігання корупції в Україні» (2016) [11], О. В. Терещука «Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення» (2000) [12], К. Є. Цабеки «Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією» (2020) [13], Ю. В. Борисової з теми «Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією» (2021) [14], Є. О. Лаврентевої «Відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні» (2021) [15], лише надавалися поверхневі характеристики делікту, який досліджується у цій роботі, у загальній структурі корупційних діянь. Як правило, науковці надавали загальну характеристику складу адміністративного правопорушення щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, поряд з іншими адміністративними корупційними правопорушеннями, визначених у главі 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» КУпАП, при цьому у більшості випадків, позиції першого та другого напрямку досліджень майже не відрізняються.

Питання правового регулювання захисту викривачів у міжнародних актах і шляхи імплементації їх положень у національну правову систему були предметом дисертаційного дослідження А. Б. Фодчука «Адміністративно-правові засади захисту осіб, які надають допомогу в протидії корупції» (2020) [16, с. 185–202], який детально визначив вказану проблематику.

Третій напрямок наукових досліджень характеризується вивченням судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з незаконним використанням інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. До вказаного напрямку перш за все необхідно віднести результати аналізу судової практики, яку здійснили колективи авторів Національна академія прокуратури України та Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України за редакцією О. М. Костенка «Судовий розгляд справ про правопорушення, пов'язані з корупцією» (2018) [17] та О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сенік у посібнику «Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики)» (2020) [18], де поруч з іншими деліктами, розглядали проблеми судових розглядів адміністративних правопорушень, пов'язаних з незаконним використанням інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

У дослідженні авторів Національна академія прокуратури України та Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України «Судовий розгляд справ про правопорушення, пов'язані з корупцією» (2018) [17] розглянуто питання практики Європейського суду з прав людини щодо справ про адміністративні правопорушення, кваліфікації адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також провадження у справах про ці правопорушення. Автори практичного посібника на підставі вивчення справ про адміністративні правопорушення, пов'язаних з корупцією, виявили типові помилки судової практики розгляду відповідної категорії справ, основні її тенденції залежно від часу та регіону ухвалення судових рішень.

Окрему увагу необхідно акцентувати на аналізі судової практики, які здійснили О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сеник (2020) [18], якими було розкрито не лише юридичний склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, а й вперше були окреслені проблеми, які виникають під час судового розгляду цього делікту у порівнянні з положеннями Закону України «Про запобігання корупції», а також з урахуванням наукових дискусій та позицій вчених, які досліджували вказану проблематику, та позиції Верховного Суду України з даного питання [19]. На сьогодні дослідження О. О. Дудорова, Р. О. Мовчана та В. Г. Сеника (2020) в частині аналізу судової практики залишається єдиним дослідженням, у якому було висвітлено у повній мірі юридичний склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП.

Необхідно підкреслити, що проблемні питання юридичного складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, не набули широко обговорення в науковому середовищі. Лише окремі науковці висвітлювали у своїх працях проблематику предмету та об'єктивної сторони вказаного делікту у своїй публікації, зокрема, З. А. Загиней [20], Р. В. Гречанюк [21], А. А. Самойлович [22].

Таким чином, на сьогодні можна констатувати відсутність в сучасній вітчизняній доктрині адміністративного права комплексних монографічних чи дисертаційних досліджень, присвячених цілісному аналізу ст. 172⁸ КУпАП. Поодинокі ж наукові публікації з цієї проблематики мають переважно фрагментарний характер і не вирішують усього комплексу теоретичних та практичних проблем, пов'язаних із цим правопорушенням, що додатково підтверджує актуальність нашого дослідження.

Вказане додатково підкреслює необхідність дослідження проблем адміністративної відповідальності, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, адже аналіз правозастосування цього делікту засвідчує, що на сьогодні: не вивчено новітню історіографію адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших

визначених законом повноважень; відсутнє чітке визначення переліку інформації, яка є предметом цього делікту; відсутність досліджень законодавства країн-учасниць ЄС у сфері відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків; наявні різні підходи щодо визначення ознак незаконного розголошення та незаконного розповсюдження інформації, яка є предметом цього делікту; не синхронізовані норми примітки ст. 172⁸ КУпАП з нормами ст. 3 та ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» в частині визначання суб'єкта цього адміністративного правопорушення; не сформовано чітке визначення таких форм мотиву як «у своїх інтересах» та «в інтересах іншої фізичної або юридичної особи», що додатково обумовлює актуальність вибору теми дисертаційного дослідження.

Успішність та об'єктивність комплексного дослідження ґрунтується перш за все на володінні автором вдало вибраною та майстерно впровадженої методології наукового аналізу а, відтак, застосуванням багатої палітри певних правил, прийомів та способів, які впроваджені у сучасних юридичних науках.

Процес становлення нового знання про те чи інше явище правової дійсності являє собою певну систему отримання, накопичення, аналізу, узагальнення й осмислення фактів, що мають наукове значення, з подальшим закріпленням отриманих результатів і висновків у теоріях, концепціях, поглядах, нормативних актах тощо. На сучасному етапі розвитку науки адміністративного права методологічний інструментарій відповідних досліджень залишається переважно атрибутивною складовою дисертаційних робіт і монографій, оскільки будь-яке серйозне дослідження розпочинається з окреслення методологічних засад щодо напрямів здобуття необхідної інформації, її творчої переробки й закріплення значущих фактів. Тому методологія зумовлює змістовність та істинність одержаних результатів і висновків наукового дослідження [23, с. 151]. Методологія дозволяє пізнати сутність цього явища.

Методи пізнання і перетворення дійсності нерідко поділяють на два рівні: теоретичний та емпіричний. Методи теоретичного рівня відображують найбільш

загальні закони пізнання і розвитку природи та суспільства – це матеріалістична діалектика, теорія пізнання, логіка, закони соціально-економічного розвитку. Вони не підміняють методів емпіричного рівня, таких як спостереження, порівняння, експеримент тощо, а виступають методологічним орієнтиром до вибору засобів і методів практичного пізнання. Окрім поділу методів за рівнями дослідження на теоретичні та практичні, їх класифікують за такою ознакою, як загальність застосування: всезагальний, загальні та окремі (спеціальні) [24].

Загальнонаукові методи є фундаментом наукового дослідження і діють у всьому полі наукового знання, на противагу ним спеціально-наукові методи притаманні конкретній науці й є базою для вирішення її дослідницької проблеми [25, с. 161].

Виходячи з мети, завдань та предмета дисертаційного дослідження, яким у цьому випадку є адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, було обрано та застосовано комплексну систему методів. До них належать: історико-правовий, статистичний, діалектичний, порівняльно-правовий, формально-логічний, системно-структурний методи, а також методи системного аналізу, аналізу документів, нормативний метод та метод тлумачення норм права.

Використання *історико-правового методу* надало можливість відстежити в історичній ретроспективі становлення та розвитку інституту адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Аналіз міжнародних антикорупційних документів засвідчив імперативну регламентацію в них обов'язку державних посадових осіб, які володіють конфіденційною інформацією, зберігати її в таємниці (окрім випадків, визначених законом чи потребами правосуддя), зокрема й після залишення служби. Завдяки цьому методу також досліджено впровадження у вітчизняне законодавство гарантій захисту та конфіденційності викривача.

У роботі використовувався *статистичний метод* з метою обробки та систематизації емпіричної інформації. Зокрема, здійснено комплексний аналіз статистичних даних НАЗК, Державної судової адміністрації України та Офісу Генеральної прокуратури України щодо динаміки к правопорушень, передбачених ст. 172⁸ КУпАП, за період з 2014 по 2025 роки. Це дозволило встановити кількісні показники складених протоколів, співвідношення осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності, а також структуру і результати апеляційного оскарження відповідних судових рішень.

Завдяки *методу системного аналізу* досліджено наукові публікації правників, які аналізували елементи юридичного складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, що сприяло з'ясуванню взаємозв'язку цих елементів та формуванню власного наукового бачення об'єкту, предмету, об'єктивної сторони, суб'єкту, суб'єктивної сторони зазначеного делікту.

Важливою складовою дослідження став *метод аналізу документів*, за допомогою якого було узагальнено результати судової практики, зокрема вивчено матеріалів 50 постанов місцевих та апеляційних судів із Єдиного державного реєстру судових рішень, ухвалених протягом 2017–2025 рр. у справах за ст. 172⁸ КУпАП. Емпіричний аналіз судових рішень дозволив виявити типові недоліки, які мають місце під час складання протоколів уповноваженими особами, встановити коло належних доказів у цій категорії справ, визначити ключові матеріально-правові та процесуальні підстави закриття судами провадження, що слугували підґрунтям для розробки пропозицій до КУпАП та Закону України «Про запобігання корупції».

У дослідженні застосовано *метод тлумачення норм права* для текстуального та логічного аналізу окремих положень антикорупційного та адміністративно-деліктного законодавства, розкриття їхнього змісту з метою оптимізації практичної реалізації.

За допомогою *діалектичного методу* правові положення про відповідальність за незаконне використання інформації досліджено через призму

виявлення наукових тез та антитез, аналізу суперечливих концепцій правознавців щодо ознак складу правопорушення, що дало змогу обґрунтувати їхній системний взаємозв'язок.

Порівняльно-правовий метод дозволив зіставити положення вітчизняного законодавства із міжнародними стандартами протидії корупції, а також здійснити міжгалузевий аналіз норм Закону України «Про запобігання корупції». Це дозволило виявити правові колізії, неузгодженість кола суб'єктів та термінологічні вади правотворчості. За результатами порівняння обґрунтовано необхідність удосконалення ст. 172⁸ КУпАП та ст. 26, 44 та 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції». Крім того, у поєднанні з *нормативним методом* це дало змогу чітко розмежувати склад правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП та суміжні склади адміністративних правопорушень та кримінальних правопорушень, передбачених КК України.

Використання *формально-логічного та системно-структурного методів* дозволило типізувати обставини, які підлягають обов'язковому доказуванню під час складання адміністративного протоколу, а також доктринально підтвердити, що правопорушення, передбачене статтею 172⁸ КУпАП, може бути вчинене виключно з умисною формою вини.

Зазначимо, що залучення такого широкого спектра названих вище методів і підходів зумовлене необхідністю встановлення всіх складових адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

У підсумку до підрозділу зазначимо, що проведений аналіз дає підстави стверджувати, що питання адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, в доктрині адміністративного права досліджено недостатньо. Попри актуальність зазначеної проблематики, спеціальні дисертаційні дослідження за цим напрямом відсутні, наявні лише поодинокі аналізи судової практики [18] та окремі статті, зміст яких засвідчує низку дискусійних питань.

Застосування визначених у підрозділі методів наукового пізнання дало змогу дисертанту детально дослідити проблематику адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням обов'язків. Це сприяло формуванню пропозицій до нормативно-правових актів, спрямованих на усунення виявлених недоліків у Законі України «Про запобігання корупції» та КУпАП.

1.2. Правові основи та генезис адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

Зацікавленість міжнародних інституцій проблемою корупції як негативного явища активізувалася в середині 70-х років минулого століття. Саме тоді діяльність транснаціональних компаній почала загрожувати демократії та правам людини в окремих країнах, зокрема в США. У цей період Економічна та соціальна рада ООН ініціювала перші антикорупційні ініціативи та обговорення проблематики корупції в міжнародних комерційних операціях. [26; 27].

Тематика протидії корупції, що виникала у зв'язку з поширенням протиправного впливу транснаціональних компаній на суб'єктів публічного права та навіть безпосередньо на уряди держав, поступово перейшла у площину її широко обговорення. Це зумовило прийняття 15 грудня 1975 року Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 3514 (XXX) «Заходи проти корупції, що практикуються транснаціональними та іншими корпораціями, їхніми посередниками й іншими причетними до цього сторонами» [28]. Водночас почала формуватися структура кодексів, визначатися основні стандарти, принципи та критерії діяльності осіб публічного права, зокрема в частині нерозголошення інформації, яка стала їм відома у зв'язку зі службовою діяльністю. Так, 17 грудня 1979 року Генеральна Асамблея ООН схвалили Кодекс поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку [29], ст. 4 якого

передбачала норми щодо необхідності не розголошення інформації, якими володіють посадові особи правоохоронних органів [30].

Протягом наступних десятиріч було прийнято низку міжнародних антикорупційних актів, що закріпили правила етичної поведінки державних службовців. Зокрема, ці норми стосувалися нерозголошення службової інформації, а також захисту конфіденційності даних викривачів. Серед цих актів варто виокремити такі.

Пункт 10 «Конфіденційна інформація» Міжнародного кодексу поведінки державних посадових осіб (схвалений Генеральною асамблеєю ООН 23 липня 1996 року) покладає обов'язок на державних посадових осіб, які володіють конфіденційною інформацією, зберігати її в таємниці, якщо національне законодавство, виконання обов'язків або потреб правосуддя не вимагають іншого. Зазначені обмеження застосовуються також після завершення служби [31].

Положення ст. 10 Конвенції ООН проти корупції (2003) зобов'язують держав-учасниць вживати заходи для захисту приватного життя та персональних даних, про рішення та нормативно-правові акти, що стосуються членів суспільства. Водночас положення ст. 13 цієї Конвенції допускає обмеження поширення інформації про корупцію з метою забезпечення поваги прав і репутації інших осіб, захисту національної безпеки, публічного порядку, охорони здоров'я чи моральності населення [32].

У рекомендація Економічної та соціальної ради ООН від 24 травня 1990 року впроваджених резолюцією 1990/23 «Попередження злочинності та кримінальне правосуддя у контексті розвитку: реалізації та перспективи міжнародного співробітництва. Практичні заходи боротьби з корупцією» [33], наголошується на необхідності впровадження захисту інформації про осіб, що знають про випадки зловживання з боку посадових осіб, наводять докази, на підставі яких можуть прийматися адміністративні рішення або рішення в рамках кримінального законодавства [31]. Розвиток ці ідеї знайшли у ст. 32 та ст. 37 Конвенції ООН проти корупції, де визначено заходи захисту свідків та експертів.

Зокрема, ст. 33 Конвенції встановлює заходи для забезпечення захисту розповсюджуються на будь-яких осіб, які добросовісно й на обґрунтованих підставах повідомляють компетентним органам про будь-які факти, пов'язані зі злочинами, передбаченими цією Конвенцією, від будь-якого несправедливого поводження [32]. Аналогічні стандарти захисту свідків, їхніх сімей та інформаторів у корупційних справах закріплені також у Лімській декларації (конвенції) проти корупції від 11 вересня 1997 року» [34].

Серед міжнародних актів заслуговує на увагу ст. 11 Міжамериканської конвенції проти корупції (1996), норми якої вперше вказують на необхідність запровадження державами-учасниками у своєму законодавстві відповідальності за «невідповідне використання урядовим чиновником або особою, що здійснює публічні функції, для своєї власної вигоди або в інтересах третьої особи, секретної або конфіденційної інформації будь-якого типу, яку такий чиновник або особа, що здійснює публічні функції, отримала у зв'язку зі своїми функціями, або для їх здійснення.» [35].

Що стосується країн ЄС, то обов'язок конфіденційності та відповідальність за його порушення встановлюється правом Європейського Союзу. Зокрема, Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року [36; 37] (Регламент про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних, GDPR)» вимагає, щоб персональні дані оброблялися законно та добросовісно, визнає несанкціоноване використання даних у приватних інтересах як порушення, що може призвести до значних штрафів для органів влади та дисциплінарної чи кримінальної відповідальності службовця.

У Рекомендаціях № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців (2000) також закріплено низку положень щодо нерозголошення інформації. Зокрема, згідно з пунктом 4 ст. 22 «державний службовець не повинен використовувати неналежним чином інформацію, яку він чи вона отримали під час або у зв'язку з роботою». Крім

того, пункт 4 ст. 26 встановлює: «Колишній державний службовець не повинен використовувати або розголошувати конфіденційну інформацію довірену йому як державному службовцю, за винятком випадків, коли дозволено законом» [38].

Важливе значення для забезпечення захисту інформації в органах влади ЄС відіграють європейські стандарти, встановлені низкою нормативних актів, а також численними кодексами (правилами), що регламентують поведінку державних службовців в частині нерозголошення інформації. Серед них варто відмітити Європейський кодекс належної адміністративної поведінки [39] (ухвалений у 2002 році), який став базою для прийняття етичних кодексів поведінки службовців окремих інституцій ЄС, зокрема Європейської Комісії [40]. Дія Кодексу поширюється на всіх службовців (тобто осіб, що перебувають на публічній службі ЄС) та інших співробітників, на яких поширюється дія Статуту Європейської цивільної служби (Регламент № 259/68 з наступними змінами) [41] у їх відносинах з громадськістю. Основу Кодексу складають принципи взаємодії службовців та інституцій із громадськістю, а також ключові правила і вимоги щодо «належної адміністративної поведінки», де серед основних принципів у відносинах службовців з громадськістю є захист даних (ст. 21), згідно з яким «посадова особа, що працює з персональними даними громадянина, зобов'язана поважати приватність і недоторканність особи відповідно до положень Регламенту (ЄС) 45/2001 Європейського Парламенту та Ради від 18 грудня 2000 року [36; 42] про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних установами та органами Співтовариства та про вільний рух таких даних. Посадова особа повинна, зокрема, уникати обробки персональних даних у незаконних цілях або передачі таких даних неуповноваженим особам» [40].

Статтею 17 Регламенту № 31 (ЄЕС), № 11 (ЄАЕС), який був затверджений у 1962 році Положенням про персонал посадових осіб та Умови працевлаштування інших службовців Європейського економічного співтовариства та Європейського співтовариства з атомної енергії, передбачено, що:

«1. Посадова особа повинна утримуватися від будь-якого несанкціонованого розголошення інформації, отриманої при виконанні службових обов'язків, окрім випадків, коли ця інформація вже була оприлюднена або доступна громадськості.

2. Посадова особа продовжує бути зв'язаною цим обов'язком після звільнення зі служби.» [43]. Статті 11 та 11а вказаного положення регулюють питання уникнення конфлікту інтересів, який виникає під час отримання, обробки та використання інформації у приватних цілях. Зокрема, посадова особа не повинна під час виконання своїх обов'язків, за винятком окремих випадків розглядати питання, в якому вона прямо чи опосередковано має будь-який особистий інтерес, що може зашкодити її незалежності, зокрема сімейним та фінансовим інтересам. При цьому у Розділі VI «Дисциплінарні заходи» встановлюються види санкцій, які можуть бути застосовані за порушення обов'язків [43].

Про необхідність захисту викривача наголошується у ст. 9 Цивільної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією (1999), зокрема на необхідності передбачення «у своєму внутрішньому законодавстві належний захист проти будь-якої необґрунтованої санкції щодо працівників, які мають достатні підстави підозрювати корупцію та які добросовісно доповідають про свої підозри відповідальним особам або компетентним органам» [44].

Разом з тим важливе значення для формування етичних стандартів для європейських держав та України відіграв Модельний кодекс поведінки державних службовців Ради Європи, схваленого Рекомендацією Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців № R (2000) 10, прийнятий 11 травня 2000 р. [45]. Зазначений Модельний кодекс рекомендує, «щоб уряди держав-учасниць заохочували, відповідно до національного законодавства та принципів державного управління, прийняття національних кодексів поведінки державних службовців». Саме з урахуванням положень цього документа у 2015 році

Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про державну службу» [46].

Модельний кодекс поведінки державних службовців Ради Європи, який втілений в додатку до Рекомендації, визначає міжнародні стандарти честі та поведінки для службовців і перспективу у цій сфері. Зміст Модельного кодексу відобразив досвід регулювання поведінки державних службовців країн розвиненої демократії та передбачає наступні положення в частині захисті інформації, недопущення її протиправного використання.

Так, ст. 11 Модельного кодексу передбачає положення, що «Беручи до уваги право на доступ до офіційної інформації, державний службовець зобов'язаний трактувати відповідно, з належною конфіденційністю, всю інформацію і документи, надані йому чи їй у зв'язку з або в результаті його чи її працевлаштування».

Диспозиції ст. 22 «Інформація, що є в наявності у державних органів»

«1. Беручи до уваги систему встановлену національним законодавством щодо доступу до інформації, яка є у наявності в державних органів, державний службовець повинен надавати інформацію, відповідно до правил та вимог, встановлених органом де він чи вона працює.

2. Державний службовець повинен вжити належні заходи щоб захистити безпеку і конфіденційність інформації, за яку він чи вона відповідає, або про яку йому чи їй стало відомо.

3. Державний службовець не повинен намагатись отримати доступ до неналежної йому чи їй інформації. Державний службовець не повинен використовувати неналежним чином інформацію, яку він чи вона отримав під час або у зв'язку з роботою.

4. В той же час, державний службовець має обов'язок не приховувати офіційну інформацію, яка повинна бути відповідно розкрита та має обов'язок повідомити, якщо він чи вона знає або має підстави підозрювати, що така інформація є фальшивою чи такою, що вводить в оману.» [45].

У частині 4 ст. 26 «Припинення державної служби» вказується, що «Колишні державний службовець не повинен використовувати або розголошувати конфіденційну інформацію довірену йому як державному службовцю, за винятком випадків, коли це законно дозволено робити це. Частина 5 цієї статті передбачає положення, що державний службовець повинен дотримуватись законних правил, що його стосуються щодо прийняття призначень після звільнення з державної служби.» [45].

Поряд із впровадженням системи захисту службової інформації нормами міжнародного права закріплюється вимога щодо видів інформації, публічність яких повинна бути обов'язкова. Наприклад, про необхідність публічності окремих видів інформації закріплено у ст. 9 Конвенції ООН проти корупції, якою на держави-учасниці цієї конвенції покладається обов'язок створення належних систем закупівель, які повинні, зокрема, передбачати публічне поширення інформації, яка стосується закупівельних процедур і контрактів на закупівлі, зокрема інформацію про запрошених до участі в тендерах і належну або доречну інформацію про укладання контрактів, щоб надати потенційним учасникам тендерів достатній час для підготовки й подання їхніх тендерних заявок. У ст. 10 вказаної Конвенції зобов'язує держав-учасниць вживати заходи з посилення прозорості в державному управлінні, у тому числі стосовно її організації, функціонування та, у належних випадках, процесів прийняття рішень [32]. Такі заходи можуть включати: прийняття процедур або правил, які дозволяють членам суспільства отримувати, у належних випадках, інформацію про організацію, функціонування та процеси прийняття рішень у державному управлінні; опублікування інформації, яка може включати періодичні звіти про ризики корупції в державному управлінні. При цьому у ст. 13 передбачає необхідність сприяти активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею зокрема за допомогою таких заходів, як: а) посилення прозорості й сприяння залученню населення до процесів прийняття рішень; б) забезпечення для населення

ефективного доступу до інформації; в) проведення заходів щодо інформування населення, які сприяють створенню атмосфери неприйняття корупції; г) повага, заохочення та захист свободи пошуку, отримання, опублікування та поширення інформації про корупцію [32].

Перший період визначається спробою впровадити відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків (з 1993 року по 2009 рік). Вказаний період характеризується взятими Україною низки міжнародних зобов'язань після проголошення у 1991 році незалежності та початком процесу формування вітчизняного, зокрема, антикорупційного законодавства. Саме 16 грудня 1993 року Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про державну службу», у ст. 10 якого до основних обов'язків державних службовців віднесено збереження державної таємниці, інформації про громадян, що стала їм відома під час виконання обов'язків державної служби, а також іншої інформації, яка згідно з законодавством не підлягає розголошенню [47]. Передбачалася лише дисциплінарна відповідальність за порушення вказаної норми. Водночас прийняття у жовтні 1995 року Закону України «Про боротьбу з корупцією» [48] не містив норми, які б встановлювали заборону на незаконне розголошення або використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших повноважень.

Наступний період (2009–2014 рр.) визначається запровадженням адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, у зв'язку з необхідністю реалізації ратифікованих Україною низки міжнародних актів, зокрема Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією [49], Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією [50; 51] та Конвенції ООН проти корупції [52], що слугували поштовхом для подальшого реформування антикорупційного законодавства. Так, 11 червня 2009 року Верховною Радою України було ухвалено закони України «Про засади запобігання та протидії корупції» [53] та «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних

правопорушень» [54], а також внесено зміни до КУпАП у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» [55].

Серед заходів, спрямованих на запобігання і протидію корупції у пункті 2 частини 1 ст. 10 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» встановлюється заборона на розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, установлених законом, для осіб, які звільнилися з роботи (служби) або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, протягом року з дня її припинення [53]. Інших норм, які передбачали заборону на незаконне розголошення або використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових або інших обов'язків, під час виконання функцій держави або місцевого самоврядування, закон не передбачав, що було його суттєвим недоліком. Не дивлячись на відсутність у Законі України «Про засади запобігання та протидії корупції» норми, яка б забороняла розголошення або використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових або інших обов'язків, під час виконання функцій держави або місцевого самоврядування, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 11 червня 2009 року [55] КУпАП було доповнено новою Главою 15-Б «Корупційні адміністративні правопорушення». Серед інших нових статей, ст. 212³¹ запроваджувалася адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням посадових повноважень. Вчинення вказаного діяння тягнуло за собою накладання штрафу від п'ятдесяти до ста неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

Позитивним моментом антикорупційних новел стало те, що діяння, пов'язані з незаконним використанням інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням посадових повноважень, було віднесено до переліку корупційних

адміністративних правопорушень, проте існували наступні недоліки вказаної норми:

- диспозиція ст. 212³¹ КУпАП передбачала відповідальність лише за незаконне використання інформації – тобто особа могла нести адміністративну відповідальність за вчинення зазначеного протиправного діяння лише коли вона його вчиняє у приватних інтересах – використовує інформацію лише для себе. Разом з тим відсутність у диспозиції такого діяння, як незаконне розповсюдження інформації, не давало можливість притягувати осіб до адміністративної відповідальності за поширення стороннім особам інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням посадових повноважень;

- відсутність чітко сформульованого суб'єкта, на якого поширювались заборонні норми вказаного адміністративного правопорушення;

- наявність у диспозиції статті можливості протиправного використання інформації, отриманої лише в умовах посадових повноважень обмежує притягнення до відповідальності осіб, які можуть використати інформацію, отриману за інших обставин (наприклад, коли особа проходить лексико-граматичного тексту з англійської мови з метою проходження конкурсу на певну посаду державної служби [56];

- незважаючи на те, що змінами до ст. 255 КУпАП право складання протоколів за незаконне використання інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням посадових повноважень було надано органам внутрішніх справ та Службі безпеки України, норми кодексу не визначили хто саме і в яких випадках повинен складати вказані протоколи.

Ухвалення Верховною Радою України у квітні 2011 році нової редакції Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» не зумовило внесення змін щодо заборони розголошувати або використовувати в інший спосіб інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, під час виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Така заборона залишилася чинною лише для осіб, які звільнилися з роботи (служби) або іншим чином припинили діяльність,

пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, і діє протягом року з дня такого припинення [57].

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» [58] змінювалася структура антикорупційних норм КУпАП. Положення Глави 15-Б «Корупційні адміністративні правопорушення» були замінені Главою 13-А «Адміністративні корупційні правопорушення», як наслідок, ст. 212³¹ КУпАП у новій редакції стала ст. 172⁸ КУпАП [2].

Новелами ст. 172⁸ КУпАП стали такі зміни:

- у диспозицію статті було запроваджено діяння «незаконне розголошення», що дало можливість притягувати осіб до адміністративної відповідальності за поширення стороннім особам інформації, що стала відома їм у зв'язку з виконанням службових повноважень;

- необхідною і важливою умовою для кваліфікації адміністративного правопорушення, пов'язаного з незаконним розголошенням або використанням в інший спосіб інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, стало наявність умислу на вчинення дій «у своїх інтересах»;

- у примітці до вказаної статті було визначено суб'єкт правопорушення, а саме особи, зазначені у пункті 1 частини першої ст. 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Водночас існували й недоліки, серед яких варто відзначити відсутність відповідальності за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Ця прогалина існувала попри те, що у ст. 20 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» було впроваджено таке поняття як «викривач» – особа, яка добросовісно (за відсутності корисливих мотивів, мотивів неприязних стосунків, помсти, інших особистих мотивів) повідомляє про порушення вимог

цього Закону іншою особою [57]. Збереження в диспозиції статті можливості протиправного використання інформації, отриманої лише виключно під час виконання посадових повноважень, обмежує притягнення до відповідальності осіб, які могли використати таку інформацію, отриману за інших обставин.

Наступний період (2014 – по теперішній час) визначається становленням відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, та характеризується необхідністю реалізації положень ухваленого 14 жовтня 2014 року Верховною Радою України Закону України «Про запобігання корупції», у розділі VI якого ««Правила етичної поведінки»» ст. 43 «Нерозголошення інформації» передбачала: «1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої ст. 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.» [59].

Водночас у пункті 2 частини першої ст. 26 («Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування») вказаного Закону залишилися застереження щодо осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначених у пункті 1 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування. Зокрема, таким категоріям осіб забороняється: «2) розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом;» [59].

Попри запровадження у Законі України «Про запобігання корупції» ст. 43 «Нерозголошення інформації», якою визначаються заборонені норми щодо розповсюдження, диспозиція ст. 172⁸ КУпАП не змінилася. Лише у примітці до вказаної статті було визначено нового суб'єкта – особи, зазначені у пункті 1 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» [59].

Співвідношення положень пункту 2 частини першої ст. 26, ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» та частини першої ст. 172⁸ КУпАП вказує на наявність певних неузгодженостей між ними, які потребують врегулювання.

По-перше, щодо предмета заборони (обмеження): у пункті 2 частини першої ст. 26 Закону – це інформація, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень; у ст. 43 Закону – конфіденційна та інша інформація з обмеженим доступом, що стала відома особі у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, а у частині 1 ст. 172⁸ КУпАП – інформація, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Аналіз зазначених норм дає підстави для таких висновків:

- особи, які звільняються або припиняють свою діяльність, не нестимуть відповідальності за розголошення інформацію, що їм стала відома під час виконання професійних обов'язків (оскільки ст. 26 Закону їх не згадує);

- особам, які звільняються або припиняють свою діяльність, а також суб'єктам частини першої ст. 172⁸ КУпАП формально забороняється розголошувати будь-яку інформацію, що є недоречним. Водночас положення ст. 43 Закону, де заборона на розголошення поширюється лише на конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, є значно логічнішими та обґрунтованими.

По-друге, щодо суб'єктів відповідальності, які у згаданих нормах визначені по-різному:

- відповідно до пункту 2 частини першої ст. 26 Закону – це особи, які уповноважені на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, зазначені у пункті 1 частини першої ст. 3 Закону;

- відповідно до ст. 43 Закону – особи, зазначених у пункті 1 та підпункті «а» пункту 2 частини першої ст. 3 цього Закону;

- відповідно до примітки до ст. 172⁸ КУпАП – це особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону.

Вказане свідчить, що адміністративна відповідальність за розголошення та використання в інший спосіб конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом повинна поширюватися на всіх осіб, які визначені у частині першій ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Враховуючи викладене, з метою усунення правової колізії, пропонується узгодити та привести до єдиного положення пункту 2 частини першої ст. 26 Закону, ст. 43 Закону та частини 1 ст. 172⁸ КУпАП, зокрема, викласти їх у наступній редакції:

Закон України «Про запобігання корупції»:

«Стаття 26. *Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування*

1. Особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначеним у частині першій статті 3 цього Закону, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, забороняється:

...

2) розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію (конфіденційну або службову), яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, крім випадків, встановлених законом;

...

Стаття 43. *Нерозголошення інформації*

1. Особи, зазначені у частині першій статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб інформацію (конфіденційну або службову), що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових або інших визначених законом повноважень, крім випадків, встановлених законом.

Кодекс України про адміністративну відповідальність:

«Стаття 172⁸. *Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень*

Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації (конфіденційної або службової), яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, крім випадків, встановлених законом, –

...

Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».» [60].

Після ухвалення пакету антикорупційного законодавства його норми стають підґрунтям для прийняття інших законодавчих актів, зокрема щодо заборон на розголошення певних видів інформації. Так, 10 грудня 2015 року Верховною Радою України було ухвалено нову редакцію Закону України «Про державну службу», у пункті 12 частини 1 ст. 8 якого до основних обов'язків державних службовців віднесено необхідність «зберігати державну таємницю та персональні дані осіб, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, а також іншу інформацію, яка відповідно до закону не підлягає розголошенню» [46].

У зв'язку із прийняттям 03 листопада 2015 року Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» [61] були внесені відповідні зміни у ст. 172⁸ КУпАП. Аналіз вказаних змін виходить за межі предмету цього дослідження, проте їхня роль у системі антикорупційного законодавства є суттєвою.

07 червня 2018 року Верховною Радою України ухвалюється Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» [62], у розділі VI «Прикінцеві та перехідні положення» якого у назві та абзаці першому частини першої ст. 172⁸ КУпАП слова «у зв'язку з виконанням службових повноважень» замінюються словами «у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень», а також примітка після слів і цифри «зазначені у пункті 1»

доповнюється словами і цифрою «та підпункті «в» пункту 2». Тобто, недолік, який був присутній вказаній нормі з 2009 року, був усунений лише у 2018 році.

Суттєві зміни до ст. 172⁸ КУпАП відбулися після ухвалення Верховною Радою України 17 жовтня 2019 року Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про запобігання корупції” щодо викривачів корупції» [63]. Відповідно до цих змін статтю було доповнено частиною другою, яка передбачає відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв’язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Вчинення вказаного діяння тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п’ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Одночасно примітку до статті було доповнено абзацом другим такого змісту: «Викривачем визнається особа, зазначена у ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції»». Зазначені новації значною мірою посилили правовий захист викривача та його близьких осіб щодо нерозголошення конфіденційної інформації про них.

На час написання дисертації станом на 1 червня 2026 року ст. 172⁸ КУпАП «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв’язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень» має наступний зміст:

Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв’язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, —

тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п’ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, -

тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в частині другій ст. 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Викривачем визнається особа, зазначена у ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» [2].

Підсумовуючи викладене у цьому підрозділі, варто зазначити, що відповідно до міжнародних зобов'язань України починаючи з 1993 року по теперішній час тривав процес становлення відповідного адміністративного делікту, що зрештою було закріплено у ст. 172⁸ КУПАП «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень». Дослідження періодизації вітчизняного антикорупційного законодавства демонструє перехід від вузького розуміння конфіденційності як елемента трудової дисципліни до цілісної антикорупційної концепції захисту інформації.

Водночас на сьогодні у законодавстві залишаються неузгодженості щодо:

– предмета заборони (обмеження), який визначений по-різному у пункті 2 частини першої ст. 26 та у ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції», а також у частині 1 ст. 172⁸ КУПАП;

– суб'єкта відповідальності, коло яких також не збігається у зазначених нормах Закону України «Про запобігання корупції» та примітки до ст. 172⁸ КУпАП.

Дисертантом підготовлено відповідні пропозиції спрямовані на уніфікацію зазначених положень законодавства (додаток Б).

1.3. Порівняльно-правовий аналіз законодавства іноземних держав щодо відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

Одним із можливих способів удосконалення вітчизняного антикорупційного законодавства, яким встановлюється адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, є здійснення порівняльно-правового аналізу аналогічних видів відповідальності, які передбачені у законодавстві іноземних держав. Це зумовлено тим, що не дивлячись на наявність низки досліджень, які стосуються вивчення досвіду іноземних держав у запобігання та протидії корупції (А. В. Савченко [64], Т. В. Ільєнок [66], Ю. Я. Швидкий [67], Р. Я. Заяць, Л. І. Сопільник, Р. Л. Сопільник [68], Т. М. Супрун [69], Т. В. Хабарова [70], Ю. М. Войтенко [65], А. О. Левчук [71], К. М. Буряк [72], Н. Ю. Задирака, Р. М. Кабанець [73], А. В. Столітній [74], С. О. Шатрава, К. О. Чишко [75] й інші), про те вказані публікації на сьогодні недостатньо розкривають зарубіжний досвід у сфері адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, що обумовлює необхідність подальшого наукового пошуку для можливого запозичення цікавих ідей та подальшого їх впровадження у вітчизняне законодавство.

Тому вважається за необхідне продовжити доктринальне дослідження законодавства інших держав, яке регулює суспільні відносини у сфері

адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків виходячи з продовженням курсу нашої держави на поступове приведення законодавства до стандартів ЄС й імплементації відповідних норм у національне законодавство України.

Ми погоджуємося з науковою позицією Ю. М. Войтенко, яка вказує, що саме євроінтеграція передбачає ефективну взаємодію держави та суспільства, у якій може повноцінно реалізовуватись кожна людина, яка визнається найвищою соціальною цінністю, а також вона вимагає відкритості та прозорості в ухваленні рішень від посадовців різних рівнів. Це все можливо лише у тому разі, коли країна має значний поступ та ефективність у боротьбі з корупцією, яка в Україні має місце як на рівні органів державної влади, так і місцевого самоврядування. Проте наша країна не є винятком у такому стані речей, адже більшість країн на шляху до демократії проходять етап у боротьбі з корупцією і стають повноцінними учасниками європейського співтовариства [65].

Саме необхідність запозичення зарубіжного досвіду в сфері запобігання та протидії корупції, зокрема в частині удосконалення адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, має стати одним із пріоритетних шляхів подальшого наукового пошуку для обрання оптимальної моделі.

Що стосується держав-учасниць ЄС, то у її членів антикорупційне законодавство гармонізувалось до відповідних міжнародних актів ЄС та Ради ЄС, окремі з яких були зазначені у попередньому розділі дисертації. Враховуючи, що Україна подала заявку на членство в ЄС, де основоположними цінностями є верховенство права та повага до прав людини, а нульова толерантність до корупції в суспільстві мають першорядне значення, а також враховуючи політичний курс нашої держави на подальшу євроінтеграцію, що передбачає гармонізацію вітчизняного законодавства із законодавством провідних європейських країн, саме тому метою дослідження буде вивчення у першу чергу законодавства держав-учасниць ЄС.

Ми погоджуємося з позицією А. В. Столітнього, який вказує, що сліпе запозичення зарубіжного досвіду створює часом законодавчі суперечності, призводить до виникнення прогалин у регулюванні того чи іншого виду правовідносин [74, с. 670].

Як для більшості держав світу, одним із найважливіших і найзмістовніших міжнародних актів, який сприяв розвитку антикорупційного законодавства, як було вказано у попередньому розділі, є Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року [32]. Н. Ю. Задирака та Р. М. Кабанець наголошують, що важливість Конвенції ООН проти корупції полягає у створенні теоретичної основи для адаптації національного законодавства та визначенні фундаментальних засад антикорупційної політики держав-учасниць цього міжнародного договору [73].

Європейський досвід формування та реалізації антикорупційної політики показує, що ефективність будь-яких антикорупційних механізмів залежить, передусім, від системності, обґрунтованості та прозорості базових положень. В ЄС прийнято низку нормативних актів [43–45], спрямованих на запобігання та протидію корупції, а також захисту персональних даних осіб [76], які слугували основою для запровадження норм, спрямованих на заборону незаконного розповсюдження або використання інформації. Хоча ЄС встановлює спільні стандарти та директиви, конкретна кримінальна, адміністративна та дисциплінарна відповідальність державних службовців за зловживання службовою інформацією визначається національним законодавством кожної держави-члена ЄС.

У державах-членів ЄС антикорупційне законодавство існує у трьох основних моделях:

- окремий спеціальний антикорупційний закон (Словенія [77], Естонія [78], Румунія [79]);
- закони про конфлікт інтересів/добročесність (Латвійська Республіка [80]);
- комплекс норм у кількох актах (Данія, Іспанія, Франція, Швеція).

Наприклад, пунктом б) ст. 12 розділу III «Правопорушення» Закону Румунії «Про запобігання, виявлення та покарання за корупційні дії» від 8 травня 2000 року № 78 [80] (*Pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție*) до кримінальних корупційних правопорушень прирівнюються діяння, пов'язані з використанням будь-яким чином, прямо чи опосередковано, інформації, яка не призначена для розголошення, або надання доступу до цієї інформації неавторизованим особам, якщо вони вчинені з метою отримання грошей, майна чи іншої неправомірної вигоди для себе або для іншої особи (діяння караються позбавленням волі на строк від 1 до 5 років).

Відповідно до пункту 5 частини першої ст. 3 «Обов'язки посадових осіб та органів, що виконують державні обов'язки» Закону Естонії «Про боротьбу з корупцією» [78] (*Anti-corruption Act*) посадовим особам заборонено корупційно використовувати інсайдерську інформацію. При цьому у частині 4 ст. 5 «Корупційне використання службового становища, державних ресурсів, впливу та інсайдерської інформації» вказаного Закону надається визначення термін «Корупційне використання інсайдерської інформації», під яким необхідно розуміти «використання посадовою особою з порушенням своїх службових обов'язків нерозкритої інформації, яка стала їй відомою під час здійснення публічної влади, що має або ймовірно матиме суттєвий вплив на права будь-якої третьої особи, в інтересах такої посадової особи або третьої особи, якщо це призводить до нерівних або не виправданих переваг для посадової особи або третьої особи з точки зору суспільних інтересів.». При цьому у ст. 17 «Корупційне використання службового становища, державних ресурсів, впливу або інсайдерської інформації» вказаного закону встановлено покарання у вигляді штрафу 300 штрафних одиниць за корупційне використання службовим становищем, державними ресурсами, впливом або інсайдерською інформацією посадовою особою з метою особистої вигоди [78].

Законом Латвійської Республіки «Про запобігання конфлікту інтересів у діяльності державних службовців» від 25 квітня 2002 року [80] (*On Prevention of Conflict of Interest in Activities of Public Officials*) у ст. 19 встановлено заборону на

використання інформації «Забороняється незаконне розголошення інформації, доступної державному службовцю у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків, або використання такої інформації в цілях, не пов'язаних з виконанням державним службовцем службових обов'язків чи виконанням конкретних робочих завдань.». І одночасно у пункті 4 ст. 32 Розділу VI «Адміністративні правопорушення у сфері запобігання корупції та компетенція у провадженні про адміністративні правопорушення» встановлена відповідальність за порушення обмежень та заборон, визначених для державних службовців цим Законом, а також за виконання функцій державного службовця у ситуації конфлікту інтересів, за що накладається штраф від чотирнадцяти до ста сорока одиниць штрафу, із заборною або без заборони користуватися правами державного службовця на строк до двох років.

У низці держав-учасниць ЄС питання відповідальності за незаконне використання або розповсюдження інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, регулюється дисциплінарними статутами (Іспанія [81]), дисциплінарними кодексами (Італія [82], Франція [83]) або законодавством про державну службу (Польща [84], Португалія [85], Словаччина [86], Німеччина [87]).

Відповідно до підпункту с) пункту 1 параграфу 111 Закону Словаччини від 1 лютого 2017 року «Про державну службу та про внесення змін і доповнень до деяких законів» [86] до обов'язків та обмежень державних службовців віднесено «зберігати таємницю щодо фактів, які стали йому/їй відомі у зв'язку з виконанням державної служби та які в інтересах посади не можуть бути розголошені іншим особам, окрім випадків, коли Генеральний секретар звільняє його/її від цього обов'язку або якщо спеціальним положенням не передбачено інше; обов'язок щодо таємниці не поширюється на повідомлення про злочини чи іншу антисоціальну діяльність».

Частиною п'ятою цього Закону встановлюється дисциплінарна відповідальність державного службовця за порушення службової дисципліни, спричинене невиконанням або порушенням обов'язку чи обмеження державного

службовця, передбаченого цим Законом або іншим правовим актом, у вигляді догани, пониження заробітної плати чи звільнення з державної служби.

Ст. L121-6 Загального кодексу державної служби Франції [83] (*Code général de la fonction publique*), затвердженого Указом Президента Франції від 24 листопада 2021 року № 2021-1574 [88], визначено, що державний службовець зобов'язаний зберігати професійну таємницю відповідно до ст. 226-13 та 226-14 КК Франції. Статтею 226¹³ КК Франції передбачається покарання у вигляді позбавлення волі на один рік та штрафом у розмірі 15 000 євро за розголошення конфіденційної інформації особою, якій вона довірена в силу посади чи професії, або через тимчасову функцію чи місію. У той же час ст. 226-14 КК Франції визначаються випадки, коли розголошення інформації не є кримінальнокарним діянням, наприклад, повідомлення судовими, медичними чи адміністративними органами про жорстоке поводження, позбавлення або зловживання щодо неповнолітніх або щодо особи, яка не може захистити себе через свій вік або фізичну чи психічну недієздатність, зокрема коли це пов'язано зі сексуальним насильством або каліцтвом).

У низці країн передбачено також дисциплінарну відповідальність за незаконне розголошення або використання інформації посадовими / службовими особами. Так, пунктом е частини другої ст. 95 та ст. 96 Базового статуту державного службовця Іспанії [89] встановлено відповідальність за публікацію або неналежне використання документації чи інформації, до якої вони мають або мали доступ через свою посаду чи функції у вигляді звільнення; відсторонення від виконання обов'язків або від роботи та виплати заробітної плати на максимальний термін 6 років; примусове переведення на іншу посаду, зі зміною місця проживання або без такої, на період, встановлений у кожному випадку; обмеження у кар'єрному зростанні, просуванні по службі тощо.

Законом ФРН «Про федеральну державну службу» [87] (*Bundesbeamtengesetz, BBG*) визначається як обов'язок щодо конфіденційності державних службовців, так і встановлюється відповідальність за порушення

такого обов'язку. Так, частина 1 § 67 «Обов'язок щодо конфіденційності» передбачає наступні обмеження на розголошення інформації:

А) державні службовці повинні зберігати службову таємницю, яка стала їм відома під час або у зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків. Це також стосується випадків поза межами компетенції одного роботодавця та після припинення їхніх державних службових відносин [87].

Одночасно у частині 2 вказаного параграфу вказується обставини, коли вказані обмеження щодо розголошення не застосовуються:

- потрібні офіційні повідомлення;
- розкриваються факти, які є очевидними або які за своєю природою не потребують конфіденційності;
- про підозру у скоєнні корупційного правопорушення, передбаченого ст. 331–337 КК ФРН, повідомлено компетентному вищому органу влади, правоохоронному органу або іншому органу чи позаслужбовому органу, визначеному вищим органом влади;
- інформація може бути передана або розкрита компетентному органу звітності відповідно до умов Закону про захист викривачів [87].

Державні службовці не можуть свідчити або робити заяви, як у суді, так і поза судом, з питань, зазначених у пункті 1, без дозволу. Дозвіл надається їхнім керівником або, якщо державно-службові відносини припинилися, їхнім останнім керівником. Якщо інцидент, що став підставою для заяви, стався під час роботи державного службовця у попереднього роботодавця, дозвіл може бути наданий лише за згодою цього роботодавця.

Державні службовці, навіть після припинення своїх державних службових відносин, повинні на вимогу свого керівника або останнього керівника передати офіційні документи, креслення, зображення та записи будь-якого роду, що стосуються офіційних справ, включаючи репродукції. Те саме стосується їхніх утриманців та спадкоємців, що залишилися в живих [87].

Порушення цього обов'язку є службовим проступком (Dienstvergehen), за який передбачено дисциплінарну відповідальність (від догани до звільнення з

посади) [87], а в залежності від виду інформації, яка була розголошена, або тяжкості наслідків від вчиненого діяння – може наступати й кримінальна відповідальність відповідно до § 353b «Порушення службової таємниці та особливого обов’язку зберігати таємниці» КК ФРН:

«Той, хто, не маючи відповідних повноважень, розголошує таємницю, яка була йому довірена або іншим чином доведена до відома як:

1. посадовій особі,
2. особі, яка прийняла спеціальні обов’язки, пов’язані з державною службою,
3. особі, яка виконує обов’язки та має повноваження відповідно до законодавства про представництво інтересів працівників, або
4. європейській посадовій особі.

каратися позбавленням волі до п’яти років або грошовим штрафом» [90].

Відповідно до частини 3 ст. 3 Кодексу поведінки для державних службовців Італії до загальних принципів діяльності державних службовців віднесено обов’язок не використовувати інформацію, отриману при виконанні службових обов’язків у приватних цілях. Одночасно у ст. 16 передбачено, що державний службовець притягується до дисциплінарній відповідальності у разі порушення зобов’язань, викладених у вказаному кодексу, а також антикорупційних програм, якщо його діяння не містять значної шкоди і є поведінкою, що суперечить службовим обов’язкам, за порушення яких державний службовець може бути притягнутий до кримінальної, цивільної, адміністративної чи цивільної відповідальності [91].

Що стосується адміністративної відповідальності за незаконне розголошення або використання посадовими/службовими особами інформації, то необхідно зазначити, що у більшості держав-членів ЄС відсутні «Кодекси про адміністративні правопорушення» в класичному розумінні, як в Україні. Натомість правопорушення регулюються різними спеціальними законами, які стосуються конкретної сфери (наприклад, дорожній рух, податки, екологія), а процес розглядається адміністративними судами за правилами, визначеними в

адміністративно-процесуальному кодексі чи інших процесуальних нормах. Як правило, відповідальність за незаконне розголошення або використання посадовими/службовими особами інформації регулюється антикорупційним законодавством або законодавством про державну службу, приклади яких було наведено вище.

Аналіз кримінальних кодексів таких країн, як Австрія, Бельгія, Греція, Данія, Латвія, Литва, Нідерланди, Португалія, Словенія, Хорватія, Румунія, Словаччина, Угорщина, Чехія, Швеція, Фінляндія тощо, засвідчив, що у більшості країн-членів ЄС встановлено відповідальність за незаконне розголошення або використання службової таємниці та конфіденційної інформації в рамках наступних статей:

- зловживання службовим становищем (КК Італії, КК Греції, КК Австрії);
- порушення професійної таємниці (КК Франції, КК Польщі, КК Нідерландів);
- злочини у сфері державного управління (КК Іспанії, КК Фінляндії);
- корупційне діяння (КК Португалії).

Так, ст. 326 «Розголошення та використання службової таємниці» КК Італії [92] (Codice Penale Italiano) встановлено відповідальність для державних службовців або осіб, які відповідають за державну службу, які, порушуючи обов'язки, властиві їй посаді чи службі, або іншим чином зловживаючи своїм становищем, розголошує службову інформацію, яка має залишатися таємницею, або будь-яким чином сприяє її розголошенню, карається позбавленням волі на строк від шести місяців до трьох років. Частина 2 вказаної статті передбачає як пом'якшуючі, так і обтяжуючі обставини незаконного розголошення та використання службової інформації. Зокрема, до пом'якшуючих обставин віднесено вчинення вказаного діяння у зв'язку недбалого ставлення, за що передбачається покарання у вигляді позбавлення волі на строк до одного року. Щодо обтяжуючих обставин, то законодавець передбачив дві обставини в залежності від отриманої неправомірної вигоди: 1) вчинення діяння з метою отримання неправомірної фінансової вигоди для себе або інших осіб, карається

позбавленням волі на строк від двох до п'яти років; 2) вчинення діяння з метою отримання неправомірної немайнової вигоди для себе або інших осіб або заподіяння неправомірної шкоди іншим особам – застосовується покарання у вигляді позбавлення волі на строк до двох років [92].

У пункті першому ст. 252 «Порушення службової таємниці» КК Греції [93] (Ποινικός Κώδικας) передбачено відповідальність за розкриття іншій особі всупереч своїх службових обов'язків, конфіденційних речей або документів, доступ до яких отримано завдяки служби, якщо вказані діяння були вчиненні з метою отримання вигоди для себе або завдання шкоди державі чи комусь іншому, за що карається позбавленням волі на строк не менше трьох місяців.

Пункт другий цієї статті передбачає позбавлення волі на строк не менше шести місяців для осіб, які обіймають будь-яку посаду в політичному офісі Прем'єр-міністра, міністрів або заступників міністрів, зокрема, на посаді спеціального помічника, спеціального радника, переведеного адміністративного працівника, відрядженого або призначеного працівника, працівника за контрактом або як член робочих груп чи комітетів, у разі розкриття іншій особі:

- а) інформацію, яку він знає лише завдяки своїй службі, або
- б) документ, який йому довірений або доступний завдяки його службі.

Якщо вказані вище особи діють з наміром отримати користь для себе чи іншої особи або завдати шкоди державі чи іншій особі, така особа карається позбавленням волі на строк не менше одного року та штрафом від ста тисяч до п'ятисот тисяч євро. Покарання, передбачені попередніми пунктами, також застосовуються до третьої особи, яка використовує інформацію або документ, знаючи про їх походження, з метою отримати користь для себе чи іншої особи або завдати шкоди державі чи іншій особі [93].

У КК Іспанії [94] (Código penal de España) підрозділ IV, який складається з шести статей, присвячений відповідальності за правопорушенням у сфері зберігання документів та порушення таємниці державними службовцями, входить до складу розділу «Злочини проти державного управління».

Частиною першої статті 266 КК Польщі [95] (Kodeks Karny) встановлено відповідальність за вчинення діянь всупереч положенням Закону або взятим на себе зобов'язанням, розголошує або використовує інформацію, з якою він ознайомився у зв'язку з виконуваною функцією або роботою, громадською, соціальною, економічною чи науковою діяльністю, підлягає штрафу, обмеження волі або позбавленню волі на строк до 2 років. Частина друга цієї статті передбачає покарання, якщо державна службова особа, яка розголошує неуповноваженій особі секретну інформацію з грифом «обмежений доступ» або «конфіденційно», або інформацію, отриману у зв'язку з виконанням службових обов'язків, розголошення якої може завдати шкоди захищеному законом інтересу, підлягає позбавленню волі на строк до 3 років [95].

Норми ст. 272 КК Королівства Нідерландів [96] (Wetboek van Strafrecht) передбачають, що «Будь-яка особа, яка навмисно порушує будь-яку таємницю, яку вона знає або має достатні підстави підозрювати, що вона зобов'язана зберігати в силу посади, професії, законодавчого положення або попередньої посади чи професії, карається позбавленням волі на строк не більше одного року або штрафом четвертої категорії».

Частина перша ст. 310 «Порушення службової таємниці» КК Австрії [97] (Bundesgesetz), передбачає відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк до трьох років посадових осіб або колишньої посадової особи, яка розголошує або використовує таємницю, довірену їй або надану їй доступ виключно в силу її посади, розголошення або використання якої може порушити публічний або законний приватний інтерес. В даному випадку цікави для вітчизняного законодавства є положення, якими передбачається відповідальність для осіб, які припинили свою діяльність (були звільнені). Суб'єктом частини другої вказаної статті є діючі або колишні співробітники або працівники Європейського поліцейського управління (Європол), як офіцер зв'язку або як особа, спеціально зобов'язана зберігати таємницю (ст. 32(2) Конвенції про Європол, Федеральний вісник законів III № 123/1998), які несуть відповідальність за розкриття або використання факту або інформації, які стали йому доступними виключно в силу

його посади чи діяльності, і розкриття або використання яких може порушити публічний або законний приватний інтерес [98].

Частиною першою ст. 383 «Порушення працівником конфіденційності» КК Португалії [99] (Criminal code of Portugal) особа карається позбавленням волі на строк до трьох років або штрафом, якщо вона без належного дозволу розголошує таємницю, яку вона дізналася або яка була довірена їй при виконанні своїх обов'язків, або знання якої було полегшено їй посадою, з наміром отримати вигоду для себе або іншої особи, або усвідомлюючи завдання шкоди суспільним інтересам чи третім особам [99].

Частиною першої ст. 5 «Порушення та недбале порушення службової таємниці (604/2002)» Розділу 40 КК Фінляндії [100] (Suomen rikoslaki) встановлено, якщо державний службовець, який навмисно під час перебування на службі або після неї незаконно розголошує документ або інформацію, які відповідно до Закону про відкритість діяльності уряду (621/1999) або іншого закону повинні зберігатися в таємниці або не розголошуватися, або використовує документ або інформацію на свою користь або на шкоду іншій людині, він або вона підлягає засудженню, якщо за це діяння не передбачено суворішого покарання, за порушення службової таємниці до штрафу або позбавлення волі на строк до двох років. Державного службовця також може бути засуджено до звільнення, якщо правопорушення доведе, що він або вона явно непридатні для виконання своїх обов'язків. Відповідно до частини другої вказаної статті, якщо державна службова особа вчиняє правопорушення, зазначене у частині 1, через недбалість, і діяння, враховуючи його шкідливі та руйнівні наслідки та інші відповідні обставини, не є незначним, вона підлягає засудженню, якщо іншим законом не передбачено суворішого покарання за це діяння, за недбале порушення службової таємниці до штрафу або до позбавлення волі на строк до шести місяців [101].

Щодо відповідальності за розголошення інформації щодо викривачів, то тут необхідно розглянути положення законодавчих актів Франції. У Франції 09 грудня 2016 року прийнято новий Закон № 2016-1691 «Щодо прозорості,

боротьби з корупцією та модернізації економічного життя», ще відомий як «Sapin II» [102]. Положення ст. 6 цього закону містять норми, якими встановлюється поняття викривача, а саме «це фізична особа, яка без прямої фінансової компенсації та добросовісно повідомляє або розкриває інформацію щодо злочину, правопорушення, загрози або шкоди суспільним інтересам, порушення або спроби приховування порушення міжнародного зобов'язання, належним чином ратифікованого або схваленого Францією, одностороннього акта міжнародної організації, що ґрунтується на такому зобов'язанні, права ЄС або будь-якого закону чи нормативного акту. Якщо інформація не була отримана в ході професійної діяльності, зазначеної у ст. 8, пункті I, викривач повинен був особисто знати про неї». Одночасно у ст. 9 Закону передбачено заборону на розголошення інформації щодо викривача, така інформація може бути розголошена лише за його згодою або судом, а також встановлюють покарання за розголошення такої інформації – двома роками позбавлення волі та штрафом у розмірі 30 000 євро [102].

Здійснення порівняльно-правового аналізу законодавства понад 20 держав-членів ЄС й інших країн Європи щодо встановлення відповідальності за незаконне використання службової інформації, дозволило зробити наступні висновки. Так, трактування предмету посягання в кожній країні відбувається окремо, зокрема, «інсайдерська інформація» (Естонія), «інформація, доступна державному службовцю» (Латвійська Республіка), «професійна таємниця» (Франція), «службова таємниця» (Австрія, Італія, Португалія, ФРН, Фінляндія), «конфіденційна інформація» (Греція), «документація чи інформація, до якої вони мають або мали доступ через свою посаду чи функції» (Бельгія, Іспанія, Польща).

У кожній із досліджених європейських країн передбачено відповідальність протиправне розголошення або розповсюдження інформації, отриманої під час виконання службових обов'язків. Водночас механізм її нормативно-правового регулювання суттєво диференціюється: від приписів дисциплінарних статутів (кодексів поведінки) та законодавства про державну службу, до спеціальних

антикорупційних актів, нормативних масивів про конфлікт інтересів і доброчесність, а також кримінально-правовими санкціями.

Законодавство європейських країн характеризується відсутністю уніфікованого підходу до вирішення цього питання, оскільки загальна (дисциплінарна або кримінальна) відповідальність за сам факт розголошення є традиційною, то спеціальні деліктні санкції за поширення службової інформації саме з корисливою метою або задля отримання неправомірної вигоди передбачено далеко не в усіх державах.

Досвід окремих європейських країн свідчить, що в окремих випадках, заходи дисциплінарного стягнення за несанкціоноване оприлюднення або протиправне використання службової документації та інформації є значно суворішими, ніж у вітчизняному законодавстві. Так, пунктом 6 частини другої ст. 95 та ст. 96 Базового статуту державного службовця Іспанії [89] встановлено відповідальність за публікацію або неналежне використання документації чи інформації, до якої вони мають або мали доступ через свою посаду чи функції у вигляді звільнення; відсторонення від виконання обов'язків або від роботи та виплати заробітної плати на максимальний термін 6 років; примусове переведення на іншу посаду, зі зміною місця проживання або без такої, на період, встановлений у кожному випадку; обмеження у кар'єрному зростанні, просуванні по службі тощо.

Висновки до 1 розділу

За результатами дослідження загальної характеристики адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, ми сформулювали такі висновки/

З урахуванням специфіки теми, мети та завдань дослідження у дисертації застосовано комплекс загальнонаукових і спеціально-наукових методів, зокрема: діалектичний, нормативний, формально-логічний, системно-структурний, а також методи тлумачення норм права та порівняльно-правового аналізу.

Використання такого широкого спектра методологічних підходів зумовлене необхідністю всебічного дослідження складу адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

На основі узагальнення сучасного стану наукових напрацювань констатовано відсутність у вітчизняній доктрині адміністративного права цілісних монографічних чи дисертаційних досліджень, присвячених комплексному аналізу адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків (ст. 172⁸ КУпАП). Встановлено, що наявний науковий доробок, який почав активно формуватися після 2010 року, має фрагментарний характер і розвивається за трьома основними напрямками: надання загальної характеристики складу делікту в науково-практичних коментарях і підручниках; поверхневий розгляд окремих аспектів правопорушення в межах дисертацій, присвячених загальним питанням запобігання та протидії корупції; а також дослідження та коментування судової практики. Доведено, що поодинокі профільні публікації не вирішують усього спектра теоретичних і практичних проблем, залишаючи поза науковою увагою новітню історіографію делікту та закордонний досвід країн ЄС. Наявність суттєвих дискусій серед учених щодо ознак об'єктивної сторони правопорушення, відсутність єдиних підходів до розуміння форм мотиву («у своїх інтересах» чи «в інтересах третіх осіб»), а також констатований у літературі брак синхронізації між приміткою ст. 172⁸ КУпАП та базовим антикорупційним законодавством остаточно підтверджують високу актуальність та своєчасність обраної теми дисертації.

З'ясовано, що імплементація у національне законодавство вимог міжнародних антикорупційних документів, зокрема в частині встановлення адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, розпочалося лише після проголошення незалежності України. Важливу роль у цьому процесі

відіграли модельні кодекси поведінки державних службовців та інші міжнародні акти ООН і ЄС.

Незважаючи на запровадження у 2009 році адміністративної відповідальності за розголошення службової інформації та подальший розвиток цього делікту, на сьогодні залишаються неузгодженими норми диспозиції частині 1 статті 172⁸ КУпАП та примітки до неї з положеннями частини першої статті 26 та статті 43 Закону України «Про запобігання корупції».

Встановлено, що в європейській законодавчій техніці відсутній уніфікований термін для позначення службової інформації. Залежно від юрисдикції предметом посягання виступають: «інсайдерська інформація» (Естонія), «інформація, доступна державному службовцю» (Латвія), «професійна таємниця» (Франція), «службова таємниця» (Австрія, Німеччина, Фінляндія), «конфіденційна інформація» (Греція) або «документація чи інформація, доступна за посадою» (Іспанія, Польща).

Щодо адміністративної та дисциплінарної відповідальності за незаконне використання інформації службовими особами, варто зауважити, що у більшості держав-членів ЄС відсутні кодекси про адміністративні правопорушення в класичному для України розумінні. Покарання за вказані діяння регулюються спеціальними законами у відповідних сферах за правилами адміністративно-процесуального законодавства. Виокремлено три основні моделі заходами правового реагування: спеціально-антикорупційна – нормативне закріплення у спеціальних законах про запобігання корупції або запобігання конфлікту інтересів (Естонія, Латвія, Румунія, Словенія); дисциплінарно-статутна – деталізація заборон у законах про державну службу, дисциплінарних кодексах та етичних стандартах (Іспанія, ФРН, Польща, Словаччина, Франція); кримінально-правова – криміналізація використання чи розголошення службової таємниці в рамках злочинів проти державного управління або службових злочинів (Австрія, Греція, Італія, Фінляндія).

Обґрунтовано, що в низці країн ЄС заходи дисциплінарного впливу за неналежне використання службових даних є значно суворішими, ніж в Україні.

Зокрема, законодавство Іспанії передбачає можливість відсторонення від посади та позбавлення заробітної плати на строк до 6 років, а також примусове територіальне переведення службовця.

На прикладі досвіду Франції (Закон «Sapin II») виявлено тенденцію до суворої криміналізації розголошення даних про особу викривача (до 2 років позбавлення волі та штраф у 30 000 євро), що підтверджує пріоритетність захисту інформаційних каналів повідомлення про корупцію в сучасній європейській правовій доктрині.

РОЗДІЛ II

ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАЛА ВІДОМА ОСОБІ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

2.1. Об'єкт та предмет адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

На сьогодні в юридичній літературі під складом адміністративного правопорушення прийнято розуміти встановлену адміністративним законодавством сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак (складових, елементів), за наявності яких те чи інше діяння (дія або бездіяльність) вважається адміністративним правопорушенням [103, с. 127].

Традиційно структура юридичного складу адміністративного правопорушення представлена сукупністю чотирьох елементів, до яких відносять: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону [104, с. 22; 105, с. 139; 106, с. 84; 107, с. 389; 108, с. 219]. Вчення про склад правопорушення посідає одне з центральних місць в адміністративно-правовій науці та має велике практичне значення, де об'єкт адміністративного правопорушення, поряд з об'єктивною стороною, суб'єктом, суб'єктивною стороною, має важливе значення для визначення поняття адміністративного правопорушення.

Встановлення об'єкта адміністративного правопорушення у сфері незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, має важливе значення: по-перше, його визначення сприяє виявленню найістотніших ознак антисоціальної спрямованості та суспільну небезпеку діянь та віднести його належність до розряду адміністративного правопорушення, а також відмежувати його від того

чи іншого схожого правопорушення, за відсутності або невизначеності об'єкта, на який спрямовуються дії особи, не може бути визнані правопорушенням; по-друге, допомагає правозастосовним органам правильно кваліфікувати правопорушення, вживати адекватних їм заходів впливу і встановленню справедливих санкцій, а також визначенню сталої юридичної практики застосування законів; втретє, він є критерієм структурування КУпАП як стрижневого акта адміністративно-деліктного законодавства [109, с. 49; 105, с. 138].

Питання визначення об'єкта адміністративного правопорушення було предметом наукового пошуку таких учених, як Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. Н. Гаращук [103], Ю. В. Белікова [104], Г. О. Стрельченко [105], А. В. Бортник [106], В. В. Галуцько, П. В. Діхтієвський, О. В. Кузьменко [107], Є. В. Кириленко [108], В. В. Середи, З. Р. Кісіл, Р.-В. В Кісіль [110], Т. О. Коломоєць, С. В. Ващенко, В. Г. Поліщук [111], Р. А. Калюжний [112], А. Т. Комзюк, В. А. Гуменюк, Г. В. Джагунов [113], В. К. Колпаков, В. В. Гордєєва [114], О. І. Остапенко [115], А. В. Гуржій, Ю. В. Мельник [116] та інших. Що стосується визначення об'єкта адміністративного правопорушення, визначеного ст. 172⁸ КУпАП, то його досліджували К. Є. Цабека [13], Ю. В. Дрофич [117], Ю. В. Борисова [14] тощо.

Незважаючи на науковий інтерес до зазначеної проблематики, на сьогодні залишаються неоднакові наукові погляди у розумінні визначення об'єкта адміністративного правопорушення, визначеного ст. 172⁸ КУпАП, що потребує здійснення додаткових досліджень у цьому напрямку.

У найбільш загальному розумінні об'єкт правопорушення – це те, на що посягає протиправне діяння (дія чи бездіяльності). Зокрема, це певне коло суспільних відносин, які охороняються адміністративною санкцією і яким протиправним діянням була заподіяна шкода, або ж створена загроза заподіяння такої шкоди [117].

Визначаючи об'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, важливо підкреслити, що в теорії адміністративного права

об'єкти адміністративних правопорушень мають свою трьохелементну класифікацію та поділяються на загальний, родовий та безпосередній [110, с. 42; 111, с. 145; 115, с. 38; 118, с. 108]. Рідше у цей понятійний ряд включають четвертий, проміжний елемент – видовий об'єкт адміністративного проступку [105, с. 139; 112, с. 98–99; 119, с. 137; 120, с. 61].

Залежно від рівня узагальнення виділяють: загальний об'єкт, яким є суспільні відносини, що: 1) регулюються різними галузями права; 2) охороняються адміністративними санкціями. Такий об'єкт є спільним для усіх видів адміністративних правопорушень [105, с. 139].

Як вказує А. В. Гуржій та Ю. О. Мельник, загальним об'єктом адміністративного делікту є суспільні відносини, урегульовані нормами адміністративного законодавства, охоронювані адміністративними санкціями з метою забезпечення нормального функціонування порядку управління, захисту власності, прав і свобод громадян [116].

У своєю чергою Є. В. Кириленко [108, с. 219] та Р. Л. Біла [121, с. 176] зазначають, що зазвичай, назва об'єкту правопорушення може бути зазначена в назві статті, або в назві глави особливої частини КУпАП. Водночас ознаки об'єкта правопорушення часто не називаються, але можуть бути логічно зрозумілі зі змісту статті.

О. В. Белікова під об'єктом адміністративного правопорушення пропонує розуміти суспільні відносини у сфері державного управління, що врегульовані нормами адміністративного права й охороняються заходами адміністративної відповідальності [104, с. 22].

Цікаву точку зору щодо об'єкта адміністративного правопорушення наводить О. М. Миколенко. Погоджуючись з тим, що об'єкт адміністративного правопорушення – це суспільні відносини, на які посягають адміністративні правопорушення, вчений уточнює, що «незалежно від того, на суб'єкт, об'єкт чи зміст конкретного правовідношення зазіхає адміністративне правопорушення, відбувається загальна дестабілізація цього правовідношення» [122, с. 53–54].

Ю. П. Битяк В. М. Гаращука, О. В. Дьяченко [123, с. 176], В. К. Колпаков

[124, с. 14], С. Г. Стеценко [125, с. 230] та інші науковці дотримуються позиції, що загальний об'єкт становить вся сукупність суспільних відносин, які охороняє законодавство про адміністративні правопорушення. Дотримуючись вказаних вище наукових позиції під загальним об'єктом адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, необхідно вважати суспільні відносини, які охороняються адміністративно-правовими нормами і яким правопорушенням завдано шкоду.

Родовий об'єкт – однорідні групи суспільних відносин, що в комплексі утворюють загальний об'єкт (відносини власності, громадського порядку, певних галузей та сфер діяльності тощо) [126].

Законодавче закріплення ознак об'єкта можна знайти у назвах глав Особливої КУпАП: «Адміністративні правопорушення, що посягають на власність» (глава 6), «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку», (глава 14), «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління» (глава 15) [127, с. 132]. Враховуючи, що ст. 172⁸ КУпАП («Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень» належить до глави 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», родовим об'єктом цього адміністративного делікту є суспільні відносини у сфері запобігання та протидії корупції.

Для початку необхідно констатувати, що безпосередній об'єкт адміністративного правопорушення – це конкретні суспільні відносини (може бути декілька), які врегульовані правом і яким завдається шкода певним правопорушенням [105, с. 138; 106, с. 85]. При цьому визначення безпосереднього об'єкта повинне здійснюватися в межах родового об'єкта та з урахуванням специфіки вимог та обмежень, які можуть бути порушені відповідним діянням [13, с. 86–87].

Безпосередній об'єкт у частині 1 та частині 2 ст. 172⁸ КУпАП буде різний, так як диспозиція вказаних частин суттєво відрізняється одна від іншої. Також

при визначені безпосереднього об'єкта необхідно враховувати положення примітки до ст. 172⁸ КУпАП, у якій зазначено суб'єкти на яких поширюється частина 1 цього делікту та які визначені у Законі України «Про запобігання корупції» та Законі України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

На підставі викладеного, сформульовано визначення безпосереднього об'єкта адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП (у частині реалізації Закону України «Про запобігання корупції»), який пропонується визначити як суспільні відносини, що виникають у сфері захисту інформації з обмеженим доступом від її незаконного використання особою, якій ця інформація стала відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. У частині 2 безпосередній об'єкт становлять суспільні відносини, пов'язані із захистом інформації про викривача та його близьких осіб, яка стала відома правопорушнику у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

Необхідно звернути увагу на можливе нанесення шкоди іншим суспільним відносинам, хоча вони не визначені у складі адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, і не складають об'єкт вказаного адміністративного правопорушення:

– у частині 1 це: а) встановлений порядок діяльності певного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування; б) порушений порядок призначення посадових (службових) осіб; в) встановлений порядок накладання покарання; г) майнова шкода юридичної особи та/або фізичної особи-підприємця; д) немайнова шкода юридичної особи та/або фізичної особи-підприємця тощо;

– у частині 2 це: а) права (трудові у першу чергу) та свободи викривача, його близьких осіб; б) отримана моральна шкода, яка полягає, зокрема: у приниженні честі, гідності, престижу або ділової репутації, моральних переживаннях викривача, його близьких осіб у зв'язку з ушкодженням здоров'я, у порушенні права власності (в тому числі інтелектуальної), прав, наданих

споживачам, інших цивільних прав, у зв'язку з незаконним перебуванням під слідством і судом, у порушенні нормальних життєвих зв'язків через неможливість продовження активного громадського життя, порушенні стосунків з оточуючими людьми, при настанні інших негативних наслідків [128]; в) здоров'я викривача, його близьких осіб – через психологічне напруження, розчарування та незручності, які виникають внаслідок порушення прав викривача та/або його близьких осіб.

Статтею 172⁸КУпАП встановлено заборону на незаконне розголошення або використання у власних інтересах інформації, що стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. З огляду на це, виникає необхідність у з'ясуванні предмета вказаного правопорушення, а також визначення орієнтовного переліку нормативно-правових актів, недотримання яких утворює склад цього адміністративного делікту.

Т. О. Гуржій заперечує розуміння предмета правопорушення виключно як матеріальної речі [129, с. 696; 130, с. 27]. На його думку, предметом адміністративного правопорушення можуть виступати не лише фізичні тіла, але й інші, «неречові» явища об'єктивного світу: енергія, інформація, цифрові дані тощо [131, с. 191–192].

Варто наголосити, що в аспекті кваліфікації незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, встановлення предмету правопорушення має не тільки наукове, а й неабияке практичне значення. Разом з тим, у науковій літературі вказане питання не набуло широко дослідження. З. А. Загинеї, Р. В. Гречанюк у 2017 році окреслили основні ознаки інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, як предмет адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією: 1) знакова форма інформації, її належність до будь-яких відомостей та/або даних. Інформація може бути зафіксована у будь-якій формі: символічній, текстовій, графічній, звуковій, комбінованій тощо; 2) матеріальна форма інформації: можливість її збереження на матеріальних носіях або відображення в електронному вигляді; 3) належність

відомостей та/або даних до інформації з обмеженим доступом (конфіденційної, таємної та службової); 4) інформація не охороняється спеціальними адміністративно-правовими або кримінально-правовими нормами; 5) інформація одержана у зв'язку з виконанням особою службових повноважень: наявність зв'язку між службовими повноваженнями суб'єкта правопорушення та інформацією, яка була ним отримана [21].

О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сеник [18, с. 439] виходячи з аналізу судової практики розгляду адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, вказали на основні характерні ознаки інформації, як предмету правопорушення ст. 172⁸ КУпАП. Також вказане питання поверхнево досліджувалося М. І. Хавронюком у науковому коментарі антикорупційного законодавства «Настільна книга детектива, прокурора, судді» [133] у 2016 році та О. М. Костенко [17] у практичному посібнику «Судовий розгляд справ про правопорушення, пов'язані з корупцією» у 2018 році. Вказане засвідчує про необхідність проведення подальших досліджень з метою встановлення предмета частин 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП.

Акцентуємо увагу, що диспозиції частин 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП суттєво відрізняються одна від одної, зокрема щодо визначення предмета правопорушення.

Для початку розглянемо предмет, визначений у частині 1 ст. 172⁸ КУпАП, яким є інформація, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням нею службових або інших визначених законом повноважень.

Зазначимо, що диспозиція частини 1 ст. 172⁸ КУпАП не конкретизує характер відомостей, що дозволяє трактувати предмет цього правопорушення максимально широко, оскільки законодавець не встановлює специфічні критерії щодо правового режиму та змісту таких відомостей. Виходячи з буквального змісту норм, предметом правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, може виступати будь-яка інформація, доступ до якої особа отримала у зв'язку зі здійсненням своїх службових повноважень. Вказане обумовлює необхідність конкретизації види інформації, яка є предметом цього делікту.

Як правильно вказали О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан та В. Г. Сенник у своєму коментарі судової практики «Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією» – інформація як предмет адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбаченого у ст. 172⁸ КУпАП, характеризується такою ознакою, як її належність до будь-яких відомостей та/або даних. Інформація може бути зафіксована у будь-якій формі – символічній, текстовій, графічній, звуковій, комбінованій тощо [18; 439].

Виходячи з положень частини 1 ст. 1 Закону України «Про інформацію» під інформацією необхідно розуміти «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [133]. За порядком доступу до інформації законодавець у ст. 20 вказаного Закону поділив її на наступні два види: відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом.

Відкрита інформація – будь-яка інформація, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом [133].

Інформація з обмеженим доступом, відповідно до ст. 21 Закону України «Про інформацію» та частини 1 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [134] поділяється на конфіденційну інформацію, таємну інформацію та службову інформацію.

Під таємною інформацією необхідно розуміти інформацію, доступ до якої обмежується відповідно до частини другої ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Відповідно до чинного законодавства таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю [134]. Одним з видів таємної інформації, відповідно до Закону України «Про державну таємницю», є секретна інформація, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому

цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою [135]. Разом з тим, за розголошення такого виду інформації наступає відповідальність, встановлена нормами кримінального законодавства, зокрема:

– ст. 328 (Розголошення державної таємниці) передбачає відповідальність за розголошення відомостей, що становлять державну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, за відсутності ознак державної зради або шпигунства;

– ст. 329 (Втрата документів, що містять державну таємницю) передбачає відповідальність за втрату документів або інших матеріальних носіїв секретної інформації, що містять державну таємницю, а також предметів, відомості про які становлять державну таємницю, особою, якій вони були довірені, якщо втрата стала результатом порушення встановленого законом порядку поводження із зазначеними документами та іншими матеріальними носіями секретної інформації або предметами [136].

Ми погоджуємося з позицією В. В. Франчука та Д. Д. Корецької-Шукевич, які зазначають, що з огляду на положення ст. 9 КУпАП, де вказано, що адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені у ньому, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою, відповідно до закону, кримінальної відповідальності, очевидним є те, що не будь-яка інформація, навіть та, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, є предметом цього правопорушення, пов'язаного з корупцією. З урахуванням положень КК України до предмета правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, не належить інформація: 1) що містить державну таємницю; 2) інформація про проведення медичного огляду на виявлення зараження ВІЛ чи іншої невиліковної інфекційної хвороби; 3) інформація про усиновлення (удочеріння); 4) конфіденційна інформація про особу; 5) інформація, що містить комерційну чи банківську таємницю; 6) інсайдерська інформація; 7) інформація про екологічний стан або захворюваність населення; 8) інформація, зібрана у процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності, сфері оборони країни;

9) інформація з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації; 10) інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації; 11) інформація, що міститься в автоматизованій системі документообігу суду; 12) інформація про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист; 13) інформація військового характеру, що містить державну таємницю [137].

Оскільки диспозиція частини 1 ст. 172⁸ КУпАП не конкретизує характер відомостей, а кримінальне законодавство встановлює окрему відповідальність за розголошення державної таємниці, можна дійти висновку, що таємна інформація не може бути об'єктом посягання за вказаною адміністративною нормою. Такий висновок узгоджується з науковими підходами вчених [137; 138, с. 85; 139–141] та принципом пріоритету спеціальної норми над загальною у разі їхньої конкуренції.

Погоджуємося з поглядами З. А. Загинеї, Р. В. Гречанюк, які вказують на необхідність судів звертати увагу на обставину, що інформація, яку особа незаконно розголосила або використала в інший спосіб, належить до інформації з обмеженим доступом. При цьому не слід обмежуватися загальними фразами, а доцільно послатися на ті нормативні акти, відповідно до яких інформація належить до такого виду [21, с. 99]. З вказаною позицією погоджується К. Л. Бугайчук [142, с. 63–67], який відносить до предмету правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, службову інформацію.

До службової інформації, відповідно до ст. 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації», може належати інформація: 1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішню службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом

прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці [134].

Документам, що містять службову інформацію, присвоюється гриф «Для службового користування». Доступ до таких документів надається відповідно до частини другої ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [134]. Важливим є те, що перелік відомостей, що становлять службову інформацію, складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, відповідно до делегованих повноважень, про що засвідчує порядок обігу такої інформації, наприклад, у Державному бюро розслідувань [143], Міністерстві внутрішніх справ України [144], Верховній Раді України, органах Верховної Ради України та Апараті Верховної Ради України [145], Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України [146] тощо.

У нормах КУпАП зазначено, що інформація, як предмет правопорушення міститься в диспозиції низки статей, про що також акцентують свою увагу М. І. Хавронюк [132, с. 422–423], В. В. Франчук та Д. Д. Корецька-Шукєвіч [137, с. 120–121], О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан та В. Г. Сенік [18, с. 440–441]. Так, інформація як предмет правопорушення, міститься в диспозиціях наступних статтях КУпАП: об'єкт права інтелектуальної власності (ст. 51²); інсайдерська інформація (ст. 163⁹; ст. 163¹⁹); інформація на ринках капіталу та організованих товарних ринках або у системі накопичувального пенсійного забезпечення, а також професійна таємниця на ринках капіталу та організованих товарних ринках (ст. 163¹¹); комерційна таємниця (ст. 164³); банківське законодавство (ст. 166⁵); інформація, що відповідно до закону є об'єктом обміну між суб'єктом первинного фінансового моніторингу та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ст. 166⁹); інформація, про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (ст. 185¹¹);

інформація, що надається на запит Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, Державному бюро розслідувань, Служби безпеки України (ст. 185¹³); державні статистичні данні (ст. 186³); персональні дані (ст. 188³⁹); інформація, що надається Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (ст. 188⁴⁸); судові рішення та матеріали справи (частина 6 ст. 212³); інформація, одержана у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, сфері оборони країни (ст. 212⁵); інформації, яка зберігається, обробляється чи передається в інформаційних (автоматизованих) системах (ст. 212⁶); документи та інша інформація, пов'язана з підготовкою і проведенням виборів, референдум (ст. 212²⁰) тощо [2].

У ст. 21 Закону України «Про інформацію» надається визначення терміну «конфіденційна інформація», під якою необхідно розуміти інформацію «про фізичну особу, інформацію, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, а також інформація, визнана такою на підставі закону» [133]. На відміну від вказаної норми, у ст. 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації» передбачено усічене трактування визначення терміну «конфіденційна інформація», а саме «інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов.» [134]. Таким чином у Законі України «Про доступ до публічної інформації» під час визначення терміну «конфіденційна інформація» не вказана одна з його складових, яка передбачена у Законі України «Про інформацію» – «а також інформація, визнана такою на підставі закону.» [147].

Враховуючи, що зміст конфіденційної інформації носить відсильний характер на значну кількість законодавчих та інших нормативно-правових актів, одна зі спроб їх узагальнення була здійснена у постанові Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29 вересня 2016 року № 10 [147], де до такої інформації було віднесено:

– інформацію про національність особи, її освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адресу, дата і місце народження (частина 2 ст. 11 Закону України «Про інформацію»);

– інформацію про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням нею професійних або службових обов'язків (ст. 40 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»);

– відомості щодо предмета договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, ходу його виконання та одержаних результатів (ст. 895 Цивільного кодексу України);

– відомості з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків, крім відомостей про взяття на облік фізичних осіб - підприємців та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність (пункт 70.15.2 ст. 70 Податкового кодексу України);

– інформацію, що стосується митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України (частина перша ст. 56 Митного кодексу України);

– відомості про місце проживання або місце перебування особи (частина восьма ст. 6 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні»);

– матеріали заявки фізичної чи юридичної особи на реєстрацію сорту та результати експертизи сорту рослин (ст. 23 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин»);

– дані про особу, взяту під захист у кримінальному судочинстві (ст. 15 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»);

– дані про працівника суду або правоохоронного органу, взятого під захист (ст. 10 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»);

– первинні (персональні) та інші дані, отримані у процесі проведення перепису населення (частина 1 ст. 16 Закону України «Про Всеукраїнський перепис населення»);

– відомості, що подаються заявником на визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, інформацію про факт подання заяви про визнання особою, яка має право на захист в Україні (частина десята ст. 7 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»);

– інформацію про пенсійні внески, пенсійні виплати та суму пенсійних коштів, що обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку учасника пенсійного фонду; з пенсійних депозитних рахунків фізичної особи; про умови та стан виконання договорів страхування довічної пенсії (частина 3 ст. 53 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення»);

– відомості про особисте життя громадян, одержані із звернень громадян (ст. 10 Закону України «Про звернення громадян») [147].

Цей перелік не є вичерпним і може бути доповнений іншими законодавчими актами. Так, О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан та В. Г. Сеник [18, с. 440–441] додатково визначили законодавчі акти, які містять перелік відомостей, що можна віднести до конфіденційної інформації, це: Сімейний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, закони України «Про запобігання корупції», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про оборону України», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про державну таємницю», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», «Про банки і банківську діяльність», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про судоустрій і статус суддів». Разом з тим ними не було визначено, які саме відомості можна чи навпаки неможна віднести до конфіденційної інформації.

Вивчення судової практики, вказаних вище та інших законодавчих актів дозволив сформулювати додатковий перелік інформації, яка відноситься до конфіденційної:

- інформація про страхові внески до накопичувальної системи пенсійного страхування; суму коштів, що обліковується на накопичувальному пенсійному рахунку учасника накопичувальної системи пенсійного страхування; умови та стан виконання договорів страхування довічної пенсії; персональні дані учасників накопичувальної системи пенсійного страхування. (частина 2 ст. 97 Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» [148]);

- інформація, яка може сприяти ідентифікації дитини, яка задіяна у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, в кримінальному провадженні у будь-якому статусі або стосовно якої є інформація про здійснення нею правопорушення. а також стосується факту самогубства дитини, при цьому ідентифікує її особу (пункт 10 ст. 62 Закону України «Про медіа» [149]);

- інформація про померлого (ст. 4 та ст. 7 Закону України «Про поховання та похоронну справу» [150]);

- інформація про приватне життя особи (частина 4 ст. 15 Кримінального процесуального кодексу України [151]);

- відомостей про особисте та сімейне життя чи обставини, які принижують гідність особи (пункт 3 частини 3 ст. 27 Кримінального процесуального кодексу України [151]);

- інформація про інтимне життя (пункт 11 частини 3 ст. 42, пункт 12 частини 11 ст. 56 Кримінального процесуального кодексу України [151]);

- інформація, що знаходиться у володінні засобу масової інформації або журналіста і надана їм за умови нерозголошення авторства або джерела інформації; відомості, які можуть становити лікарську таємницю; відомості, які можуть становити таємницю вчинення нотаріальних дій; конфіденційна інформація, в тому числі така, що містить комерційну таємницю; відомості, які можуть становити банківську таємницю; особисте листування особи та інші

записи особистого характеру; інформація, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо; персональні дані особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних; державна таємниця; таємниця фінансового моніторингу; відомості, що становлять професійну таємницю відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (ст. 162 Кримінального процесуального кодексу України [151]);

– персональні дані (частина 1 та 2 ст. 13 Закону України «Про захист персональних даних» [152]);

– відомості щодо реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта громадянина України, місця проживання, дати народження фізичних осіб, щодо яких зазначається інформація в декларації, місцезнаходження об'єктів, які наводяться в декларації (крім області, району, населеного пункту, де знаходиться об'єкт) (абзац 4 частини 1 ст. 47 Закону України «Про запобігання корупції» [59]);

– інформація, що міститься в заяві про державну реєстрацію лікарського засобу та додатка до них (частина 8 ст. 9 Закону України «Про лікарські засоби» [153]) [154].

Таким чином, вказані вище види інформації не можуть бути предметом правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП у зв'язку з наявністю конкуруючих спеціальних норм у КУпАП та КК України, що у подальшому буде розкрито у розділі 3.1. цієї дисертації.

Присвоєння певному документу грифу «для службового користування» саме по собі не є підставою для відмови у задоволенні запиту на інформацію у ньому, оскільки така підстава не передбачена частиною першою ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [134]. Аналогічно не може бути відмовлено у доступі до інформації тільки через те, що відповідний вид інформації включено до переліку відомостей, що становлять службову

інформацію. Наявність підстав для такої відмови може бути встановлена лише шляхом застосування «трискладового тесту». З метою усунення наведеної колізії Пленуму Вищого адміністративного суду України у своїй постанові від 29.09.2016 № 10 [147] зазначив, що конфіденційна інформація може поширюватись у таких випадках: а) особа самостійно встановила випадки (порядок, умови), коли ця інформація може поширюватись (наприклад, у договорі про використання прав на комерційну таємницю); б) коли особа у відповідь на прохання/пропозицію дає згоду на використання своїх конфіденційних даних. При цьому використання таких даних третьою особою здійснюється відповідно до умов наданої особою згоди; в) коли закон дозволяє певним суб'єктам отримувати та використовувати конфіденційну інформацію без згоди особи. У таких випадках суб'єкт діє на виконання установлених повноважень та для досягнення визначеної мети (наприклад, отримання конфіденційної інформації в ході оперативно-розшукової діяльності або в ході проведення досудового слідства) і поширення конфіденційної інформації обмежується положеннями закону; г) коли розголошення конфіденційної інформації відповідає суспільному інтересу і право громадськості знати цю інформацію переважає шкоду, яку може бути завдано особі поширенням її конфіденційної інформації. Таке поширення здійснюється відповідно до ст. 29 Закону України «Про інформацію» після застосування «трискладового тесту». Цей алгоритм дій, які необхідно зробити для обмеження доступу, називають «трискладовим тестом» [147].

Отже, службова інформація та конфіденційна інформація становлять предмет правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, лише за умов відсутності спеціальних конкуруючих норм у КУпАП та КК України, які передбачають відповідальність за розголошення окремих видів інформації.

Поряд з цим при встановленні предмету правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, необхідно визначити перелік інформації, яка є обов'язково відкритою. Розголошення таких відомостей не може бути віднесено до інформації з обмеженим доступом, і, відповідно, не містить склад вказаного

делікту. За результатами аналізу чинного законодавства, вдалося визначити перелік інформації, яка не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом.

I. Закон України «Про інформацію» [133] встановлює перелік відомостей, які не можуть віднесені до інформації з обмеженим доступом, зокрема:

а) у ст. 21 – інформація: 1) про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; 2) про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей; 3) про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення; 4) про факти порушення прав і свобод людини, включаючи інформацію, що міститься в архівних документах колишніх радянських органів державної безпеки, пов'язаних з політичними репресіями, Голодомором 1932–1933 років в Україні та іншими злочинами, вчиненими особами, які брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, представниками комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів; 5) про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб; 6) щодо діяльності державних та комунальних унітарних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі або територіальній громаді, а також господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарському товариству, частка держави або територіальної громади в якому становить 100 відсотків, що підлягають обов'язковому оприлюдненню відповідно до закону; 7) про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної власності, органами Пенсійного фонду та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, що підлягають обов'язковому оприлюдненню відповідно до закону 8) інші

відомості, доступ до яких не може бути обмежено відповідно до законів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [133];

б) у ст.13 – інформація про стан довкілля, крім інформації про місце розташування військових об'єктів;

в) у ст. 14 – інформація про вплив товару (роботи, послуги) на життя та здоров'я людини;

г) у ст. 15 – науково-технічна інформація, якщо інше не встановлено законами України;

д) у ст. 17 – законодавчі та інші нормативні акти;

е) у ст. 18 – офіційна державна статистична інформація, за винятком інформації, доступ до якої обмежений згідно із законом.

II. Законом України «Про доступ до публічної інформації» [134] до відкритої інформації віднесено:

а) у ст. 6 інформацію: 1) про складання, розгляд і затвердження бюджетів, кошторисів розпорядників бюджетних коштів та плани використання бюджетних коштів одержувачів бюджетних коштів, а також їх виконання за розписами, бюджетними програмами та видатками (крім таємних видатків відповідно до ст. 31 Бюджетного кодексу України), взяття розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів бюджетних зобов'язань або здійснення розпорядження бюджетними коштами у будь-який інший спосіб, планування, формування, здійснення та виконання закупівлі товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти, у тому числі оборонних закупівель (крім випадків, якщо окрема інформація про закупівлі товарів, робіт і послуг становить державну таємницю відповідно до Закону України «Про державну таємницю»), володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно (крім випадків, передбачених частиною другою ст. 23 Закону України «Про основи національного спротиву»); 2) про наявність у

фізичних осіб податкового боргу; 3) про стан і результати перевірок та службових розслідувань фактів порушень, допущених у сферах діяльності, зазначених у частині 5 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації»; 4) яка зазначена у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», крім випадків, визначених зазначеним Законом; 5) структуру, принципи формування та розмір оплати праці, винагороди, додаткового блага керівника, заступника керівника юридичної особи публічного права, керівника, заступника керівника, члена наглядової ради державного чи комунального підприємства або державної чи комунальної організації, що має на меті одержання прибутку, особи, яка постійно або тимчасово обіймає посаду члена виконавчого органу чи входить до складу наглядової ради господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) прямо чи опосередковано належать державі та/або територіальній громаді [134].

б) у ст.10¹ – публічна інформація у формі відкритих даних, тобто публічна інформацію у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання [134]. Так, у Переліку наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних [155] вказується, що усі розпорядники інформації (відповідно до компетенції) повинні оприлюднювати наступні відомості: довідник підприємств, установ, організацій та територіальних органів розпорядника інформації та організацій, що належать до сфери його управління, у тому числі їх ідентифікаційних кодів в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, офіційних веб-сайтів, адрес електронної пошти, номерів телефонів, місцезнаходження; інформацію про структуру (організаційну структуру) розпорядника інформації; нормативи, що затверджуються та підлягають оприлюдненню відповідно до закону розпорядником інформації; переліки національних стандартів для цілей застосування технічних регламентів; звіти, у

тому числі щодо задоволення запитів на інформацію; реєстр наборів даних, що перебувають у володінні розпорядника інформації; адміністративні дані в значенні Закону України «Про офіційну статистику», що збираються (обробляються) та підлягають оприлюдненню відповідно до вимог закону розпорядником інформації; переліки нормативно-правових актів, актів індивідуальної дії (крім внутрішньоорганізаційних), прийнятих розпорядником інформації, проекти нормативно-правових актів; переліки регуляторних актів із зазначенням дати набрання чинності, строку проведення базового, повторного та періодичного відстеження їх результативності та інформації про джерело їх оприлюднення; план діяльності з підготовки проектів регуляторних актів із зазначенням видів і назв проектів, цілей їх прийняття, строків підготовки проектів, найменування органів і підрозділів, відповідальних за розроблення проектів, дати їх внесення на розгляд регуляторного органу та посилання на джерело оприлюднення; інформація про нормативно-правові засади діяльності розпорядника інформації; фінансова звітність суб'єктів господарювання державного та комунального сектору економіки; річні зведені основні фінансові показники виконання фінансових планів підприємств державного та комунального сектору економіки; інформація про отримане майно (обладнання, програмне забезпечення) у рамках міжнародної технічної допомоги; інформація із системи обліку публічної інформації; результати інформаційного аудиту [155].

Окрім цього, Переліком наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, [155] визначено для органів державної влади види інформації, яка повинна опубліковуватися, наприклад, для Міністерства охорони здоров'я України: Державний реєстр лікарських засобів; Державний реєстр небезпечних факторів; Державний реєстр дезінфекційних засобів; Державні медико-санітарні правила (санітарні регламенти); Державні медико-санітарні нормативи (санітарні нормативи); Державний кадастр природних лікувальних ресурсів України; Державний формуляр лікарських засобів; Національний перелік основних лікарських засобів, а також значна кількість переліків лікарських засобів, препаратів тощо [155].

в) у ст. 15 інформація, якою володіє її розпорядник: 1) інформацію про організаційну структуру, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності та фінансові ресурси (структуру та обсяг бюджетних коштів, порядок та механізм їх витрачання, структуру, принципи формування та розмір оплати праці, винагороди, додаткового блага керівника, заступника керівника юридичної особи публічного права, керівника, заступника керівника, члена наглядової ради державного чи комунального підприємства або державної чи комунальної організації, що має на меті одержання прибутку, особи, яка постійно або тимчасово обіймає посаду члена виконавчого органу чи входить до складу наглядової ради господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) прямо чи опосередковано належать державі та/або територіальній громаді, тощо), а також інформацію, зазначену в частині п'ятій ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [134]; 2) нормативно-правові акти, акти індивідуальної дії (крім внутрішньоорганізаційних), прийняті розпорядником, проєкти рішень, що підлягають обговоренню, інформацію про нормативно-правові засади діяльності; 3) перелік та умови отримання послуг, що надаються цими органами, форми і зразки документів, правила їх заповнення; 4) порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності; 5) інформацію про систему обліку, види інформації, яку зберігає розпорядник; 5⁻¹) перелік наборів даних, що оприлюднюються у формі відкритих даних; 6) інформацію про механізми чи процедури, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень розпорядника інформації; 7) плани проведення та порядок денний своїх відкритих засідань; 8) розташування місць, де надаються необхідні запитувачам форми і бланки установи; 9) загальні правила роботи установи, правила внутрішнього трудового розпорядку; 10) звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію; 11) інформацію про діяльність суб'єктів владних повноважень, а саме про: їхні місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, адреси офіційного веб-сайту та електронної

пошти; прізвище, ім'я та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти керівника органу та його заступників, а також керівників структурних та регіональних підрозділів, основні функції структурних та регіональних підрозділів, крім випадків, коли ці відомості належать до інформації з обмеженим доступом; розклад роботи та графік прийому громадян; вакансії, порядок та умови проходження конкурсу на заміщення вакантних посад; перелік та умови надання послуг, форми і зразки документів, необхідних для надання послуг, правила їх оформлення; перелік і службові номери засобів зв'язку підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, та їх керівників, крім підприємств, установ та організацій, створених з метою конспірації, оперативно-розшукової або контррозвідувальної діяльності; порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень суб'єктів владних повноважень, їх дій чи бездіяльності; систему обліку, види інформації, якою володіє суб'єкт владних повноважень; інформація про факти, що загрожують життю, здоров'ю та/або майну осіб, і про заходи, які застосовуються у зв'язку з цим; 12) іншу інформацію про діяльність суб'єктів владних повноважень, порядок обов'язкового оприлюднення якої встановлений законом [134].

г) у ст. 15¹ – нормативно-правові акти, рішення Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів, центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, та інформація, обов'язковість опублікування якої передбачено законодавством, та під час підготовки яких не використовується творча праця журналістів [134].

III. В інших законодавчих актах:

– у частині 14 ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» вказується, про відсутність відповідальності за розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини, якщо такі відомості були отримані за результатами оперативно-розшукової діяльності;

– частиною 2 ст. 60 Закону України «Про запобігання корупції» [59] визначено, що не може бути віднесено до інформації з обмеженим доступом інформація про 1) розміри, види благодійної та іншої допомоги, що надається фізичним та юридичним особам чи одержується від них особами, зазначеними в пункті 1, підпунктах «а» і «в» пункту 2 частини 1 ст. 3 цього Закону, або державними органами, органами місцевого самоврядування; 2) розміри, види оплати праці, матеріальної допомоги та будь-яких інших виплат з бюджету або за рахунок технічної або іншої допомоги в рамках реалізації в Україні програм (проектів) у сфері запобігання, протидії корупції особам, зазначеним у пункті 1, пунктах «а» і «в» пункту 2 частини 1 ст. 3 цього Закону, а також одержані цими особами за правочинами, які підлягають обов'язковій державній реєстрації, а також подарунки, які регулюються цим Законом; 3) передачу в управління належних особам підприємств та корпоративних прав, що здійснюється в порядку, передбаченому цим Законом; 4) конфлікт інтересів осіб, зазначених у пунктах 1, 2 частини 1 ст. 3 цього Закону, та заходи з його врегулювання.

– абзац 4 частини 1 ст. 47 Закону України «Про запобігання корупції» [59] визначає, що не може бути віднесена інформація з обмеженим доступом інформація з декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відкритість вказаної інформації також підтверджується у Рішенні Конституційного Суду України від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012 у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої ст. 34 Конституції України: *«Згідно із законодавством України не належать до інформації з обмеженим доступом відомості, зазначені у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», крім відомостей, зазначених в абзаці четвертому частини першої статті 47 вказаного Закону...*

...

Таким чином, у разі, якщо до посади, пов'язаної з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, встановлені кваліфікаційні чи інші обов'язкові для займання цієї посади вимоги, такі як освіта, досвід роботи, знання іноземної мови, відсутність судимості тощо, така інформація не є конфіденційною» [156].

Також не буде предметом правопорушення інформація, яка є в публічному інформаційному доступі. Про вказане яскраво засвідчує постановою апеляційного суду Волинської області від 13 січня 2017 року [157] «Постановою Луцького міськрайонного суду Волинської області від 29 листопада 2016 року «Особа-1, дільничний офіцер поліції, всупереч вимогам ч. 3 ст. 10 Закону України «Про захист персональних даних», ч. 2 ст. 11 Закону України «Про інформацію», ч. 2, п. 2 ч. 3 ст. 10 Закону України «Про доступ до публічної інформації», п. 5 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію» використала в інший спосіб в інтересах третіх осіб інформацію, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень.

Однак із цього судового рішення не вбачається можливим з'ясувати зміст інформації, яка була незаконно використана винуватим.

З пояснень Особи-1, що є у цій постанові, можна зрозуміти, що відповідна інформація стосувалася місця проживання Особи-2 та була ним знайдена у відкритому доступі у мережі Інтернет. На вказану постанову Особа-1 подала апеляційну скаргу, в якій вказала, що в її діях відсутній склад правопорушення, оскільки отримала інформацію щодо Особи-2 з мережі Інтернет та не використовувала своє службове становище з бази Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України. Постановою апеляційного суду Волинської області від 13 січня 2017 року апеляційна скарга захисника в інтересах Особи-1 задоволена, а постанова Луцького міськрайонного суду від 29 листопада 2016 року щодо Особи-1 скасована, провадження у справі про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 172⁸ КУпАП закрито на підставі п. 1 ст. 247 КУпАП за відсутністю в її діях складу

адміністративного правопорушення. Апеляційний суд при прийнятті рішення керувався тим, що у пошуковій базі Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України у Волинській області на момент учинення правопорушення була відсутня інформація щодо Особи-2, а Особа-1 чітко та послідовно як в суді першої інстанції, так і в апеляційному суді вказувала, що дані щодо Особи-2 знайшла у мережі Інтернет, на підтвердження чого було надано скріншот інтернет-сторінки. З огляду на зазначене вважаємо рішення апеляційної інстанції у цьому випадку більш обґрунтованим, оскільки у ньому чітко встановлено та доведено, що інформація, яка була повідомлена Особою-1, не володіє такою ознакою, як належність до інформації з обмеженим доступом». [157].

Враховуючи вказані вище напрацювання, сформуємо визначення предмету адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, під яким необхідно розуміти інформацію з обмеженим доступом (службова та конфіденційна, окрім таємної), яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, за умови відсутності конкуруючих норм у КУпАП та КК України, а також встановлених обмежень щодо її нерозголошення.

Диспозиція частини 2 ст. 172⁸ КУпАП передбачає відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень [2]. Відповідно предметом адміністративної відповідальності у вказаній частини буде інформація про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

Майже аналогічні норми вказані у частини 1 ст. 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції», які забороняють розкривати інформацію про особу

викривача, його близьких осіб або інші дані, які можуть ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, третім особам, які не залучаються до розгляду, перевірки та/або розслідування повідомлених ним фактів, а також особам, дій або бездіяльності яких стосуються повідомлені ним факти, крім випадків, установлених законом [59].

Виходячи з диспозиції частини 2 ст. 172⁸ КУпАП конфіденційна інформація за своїм видом поділяється на: інформацію про викривача; інформацію про близьких осіб викривача; інформацію, що може ідентифікувати особу викривача; інформацію, що може ідентифікувати близьких осіб викривача.

У роз'ясненні НАЗК від 24.02.2021 № 4 «Щодо забезпечення права викривача на конфіденційність та анонімність» [158] визначається перелік відомостей про викривача, розголошення яких надає можливість його ідентифікувати: 1) прізвище, ім'я, по батькові; 2) дата і місце народження; 3) місце роботи та посада; 4) місце проходження військової служби; 5) місце навчання/стажування; 6) відомості, які ідентифікують викривача як суб'єкта підприємницької діяльності; 7) сімейний стан; 8) адреса проживання, роботи; 9) номер телефону, поштової скриньки, інші персоніфіковані канали зв'язку; 10) зображення викривача; 11) інформація про акаунти викривача в соціальних мережах; 12) будь-які інші відомості, які дають змогу ідентифікувати особу викривача [158].

Необхідно зауважити, що у роз'ясненнях НАЗК від 24.02.2021 № 4 «Щодо забезпечення права викривача на конфіденційність та анонімність» [159] не вказується перелік відомостей, розголошення яких надає можливість ідентифікувати близьких осіб викривача. Разом з тим вважаємо, що перелік відомостей, розголошення яких надає можливість ідентифікувати близьких осіб викривача, ідентичний до переліку відомостей, розголошення яких надає можливість ідентифікувати викривача.

Розголошення відомостей про викривача не вважатиметься порушенням конфіденційності викривача, у таких випадках:

1) вжиття НАЗК заходів щодо забезпечення правового та іншого захисту викривачів, а також проведення перевірки дотримання законодавства з цих питань (п. 13 частини 1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції»);

2) письмового повідомлення спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції протягом 24 годин посадовими і службовими особами державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, посадовими особами органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів, юридичних осіб, зазначених у частині 2 ст. 62 Закону України «Про запобігання корупції» у разі, одержання повідомлення про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення їх працівниками (частина 6 ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції»);

3) звернення уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції до НАЗК щодо порушених прав викривача, його близьких осіб (п. 3 частина 2 ст. 53⁹ Закону України «Про запобігання корупції») [158];

4) надсилання особою, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, інформації про особу викривача до НАЗК у разі участі у справі про адміністративне правопорушення викривача одночасно з надісланням протоколу до суду (частина 5 ст. 257 КУпАП);

5) повідомлення НАЗК про початок досудового розслідування за участю викривача, підставу початку досудового розслідування та інші відомості (частина 9 ст. 214 КПК України);

6) надання інформації про викривача на виконання ухвали суду або слідчого судді, постанови дізнавача, слідчого, прокурора;

7) залучення до розгляду, перевірки та/або розслідування повідомлених викривачем фактів передбачених законодавством органів (наприклад, органів досудового розслідування, органів, відповідальних за здійснення контролю за дотриманням законів у відповідних сферах, таких як Державна служба України з питань праці, Державна аудиторська служба України).

Слідчі, дізнавачі та прокурори при ознайомленні учасників кримінального провадження з матеріалами досудового розслідування до його завершення (у порядку ст. 222 КПК України) та при відкритті цих матеріалів (у порядку ст. 290 КПК України) зобов'язані забезпечувати дотримання конфіденційності викривача та не допускати розкриття інформації про особу викривача або інших відомостей, які дають можливість його ідентифікувати, особам, дій або бездіяльності яких стосуються повідомлені викривачем факти.

Відповідно до ч. 2 ст. 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції» [59] дозволяється без згоди викривача ухвалення обґрунтованого рішення про розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати особу викривача. У такому випадку викривач повинен бути повідомлений про це не пізніше ніж за 18 робочих днів до дня розкриття відповідної інформації шляхом вручення йому повідомлення про ухвалення відповідного рішення під розписку.

Закон не передбачає випадків, у яких може здійснюватися процедура розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати його особу без згоди викривача. Заслужує до уваги погляди А. Б. Фодчука, який у своєму дисертаційному дослідженні вказав, що частина 2 ст. 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції», у якій закріплюються гарантії захисту прав викривача на конфіденційність та анонімність, має один суттєвий недолік, який стосується необґрунтованого обмеження сфери її дії. Зокрема, мова йде про частину 2 ст. 53⁵ вказаного Закону, що передбачає підстави та порядок ухвалення рішення про розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати особу викривача. Як можна помітити, положення даної статті не поширюються на близьких осіб викривача, що видається йому необґрунтованим [16, с. 90].

Аналогічна ситуація щодо відсутності поширення прав на конфіденційність на близьких осіб викривача вказана у частині 3 ст. 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції», норми якої передбачають лише відповідальність «за незаконне розкриття відомостей про викривача».

У зв'язку з викладеним пропонується додати у частину 2 та 3 ст. 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції» категорію «близькі особи», як суб'єкт на який повинно поширюватися вказані вище норми [160]:

Існуюча редакція	Пропозиції Усікової Н.П.
Закон України «Про запобігання корупції»	
Стаття 53⁵. Право викривача на конфіденційність та анонімність ... 2. У разі якщо законом дозволяється без згоди викривача ухвалення обґрунтованого рішення про розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати особу викривача, викривач повинен бути повідомлений про це не пізніше ніж за 18 робочих днів до дня розкриття відповідної інформації шляхом вручення йому повідомлення про ухвалення відповідного рішення під розписку. У повідомленні про розкриття інформації про особу викривача має бути вказано коло осіб, яким буде розголошена інформація, а також підстави такого розголошення. 3. За незаконне розкриття відомостей про викривача настає відповідальність, передбачена законом.	Стаття 53⁵. Право викривача на конфіденційність та анонімність ... 2. У разі якщо законом дозволяється без згоди викривача ухвалення обґрунтованого рішення про розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати особу викривача або його близьких осіб, викривач повинен бути повідомлений про це не пізніше ніж за 18 робочих днів до дня розкриття відповідної інформації шляхом вручення йому повідомлення про ухвалення відповідного рішення під розписку. У повідомленні про розкриття інформації про особу викривача або його близьких осіб має бути вказано коло осіб, яким буде розголошена інформація, а також підстави такого розголошення. 3. За незаконне розкриття відомостей про викривача та його близьких осіб настає відповідальність, передбачена законом.

Важливим критерієм для визнання предмету правопорушення, передбаченого частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП, є встановлення наявності зв'язку між службовими повноваженнями особи та інформацією про викривача (або його близьких осіб), яку ця особа отримала під час виконання свої службових обов'язків.

Інформація про викривача та близьких його осіб може бути отримана суб'єктом правопорушення під час:

- отримання та розгляду повідомлення про корупцію, яке надійшло через внутрішні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції»;

- отримання та розгляду повідомлення про корупції, яке надійшло відповідно до Закону України «Про звернення громадян»;

- розгляду повідомлення про корупцію, яке надійшло через Єдиний портал повідомлень про корупцію;

- отримання та розгляд повідомлення про корупцію, що надійшло до спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції чи іншого правоохоронного органу;

- надходження, складання та розгляду протоколу про адміністративне правопорушення;

- відкриття кримінального провадження за повідомленням викривача;

- у інших випадках [160].

Також необхідно звернути увагу на наступну характерну ознаку інформації з обмеженим доступом, яка буде предметом адміністративного правопорушення за частиною 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП – така інформація повинна бути отримана особою під час виконання нею своїх службових чи інших визначених законодавством повноважень. Про вказане яскраво засвідчує наступний приклад: «Керівника секретаріату Вищої ради правосуддя було притягнуто до відповідальності за начебто незаконне використання відповідей під час складання одного з іспитів під час проходження конкурсного відбору на зайняття посади Голови Державної судової адміністрації України. Суть обвинувачення зводилась до того, що зазначена особа попередньо за посадою підписувала договір про конфіденційність і нерозголошення інформації, відповідно до якого передавалися інформаційні матеріали для перевірки рівня володіння англійською мовою для кандидатів на зайняття посад державної служби категорії «А». Під час апеляційного розгляду було з'ясовано, що зазначена особа лише підписувала договір, однак конфіденційна інформація, яка була вказана у

договорі містилась на флеш-носії, доступ до якого був у двох інших осіб. Крім того, суд вказав про те, що протокол не містить всіх обставин правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, а саме: відсутня інформація де і від кого особа отримала інформацію з обмеженим доступом. Також в матеріалах справи були відсутні докази, які б вказували на факт використання інформації з обмеженим доступом. Таким чином, апеляційний суд скасував незаконне рішення першої інстанції та закрити провадження за відсутністю складу правопорушення» [161].

Другий приклад аналогічно засвідчує вказану проблематику: «Стосовно особи було складено протокол за те, що вона маючи доступ до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно сформулила інформаційну довідку щодо належного їй майна, яку в подальшому використала у своїх приватних інтересах надавши до суду під час розгляду цивільного спору. Під час судового розгляду було встановлено, що, перш за все, інформація, була отримана особою не внаслідок використання службових повноважень, а тому що це її майно та очевидно, що особа знає про його наявність. Крім того, такі відомості не є інформацією з обмеженим доступом та можуть бути отримані будь-якою особою. У зв'язку з цим, суд закрити провадження за відсутністю у діях особи складу адміністративного правопорушення» [162].

Отже, враховуючи вище перераховані судові рішення, визначимо наступні критерії, які визначають отримання інформації у зв'язку з виконанням службових обов'язків:

- розпорядником інформації є юридична особа, де працює або виконує обов'язки особи, перелік яких визначений у примітці до ст. 172⁸ КУпАП;
- інформація повинна бути доведена до осіб, визначених у примітці до ст. 172⁸ КУпАП та частині 2 вказаної статті, тільки у силу виконанням ними своїх службових чи інших визначених законодавством повноважень у випадках і в порядку, встановленому законодавством;
- наявність зв'язку між службовими або іншими визначеними законом повноваженнями суб'єкта правопорушення та інформацією, яка була ним отримана.

Роблячи висновки до підрозділу, зазначимо, що у ньому надано визначення загального, родового та безпосереднього об'єктів правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП. Визначено, що загальний та родовий об'єкти для ст. 172⁸ КУпАП будуть однакові, поряд з цим безпосередній об'єкт у частині 1 та частині 2 ст. 172⁸ КУпАП буде різний, так як диспозиції вказаних частин, суттєво відрізняється одна від іншої: частина 1 – передбачає адміністративну відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, а частина 2 – за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. У підрозділі визначено також предмет адміністративного правопорушення, передбаченого частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП, надано його характеристика.

2.2. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

Для правильної кваліфікації незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, на нашу думку, першочергової уваги потребує дослідження об'єктивної сторони такого діяння. Необхідно визначити, що склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, досліджуються лише окремими вченими в рамках загальної кваліфікації корупційних адміністративних правопорушень.

Як цілком слушно зауважує А. А. Самойлович, об'єктивна сторона є головним чинником встановлення об'єктивної істини у справі про адміністративне правопорушення. Тільки на основі фактичного діяння може бути встановлена «картина» делікту, в тому числі його суб'єктивні ознаки, котрі об'єктивуються в конкретному акті людської поведінки [22, с. 55], адже без діяння правопорушника не може бути вчинене жодне адміністративне правопорушення. Діяння завжди або безпосередньо вказується в диспозиції статті Особливої частини КУпАП, або однозначно впливає з її змісту і, таким чином, виступає обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення.

Об'єктивна сторона є головним фактором для встановлення об'єктивної істини по справі про адміністративне правопорушення. Про це можна стверджувати тим: що не є адміністративним правопорушенням, якщо відсутня зовнішня сторона діяння; протиправні діяння залишають своє відображення, тобто судом може бути встановлена картина адміністративного правопорушення, тому його факт стає доведеним; за допомогою об'єктивних ознак реально встановити суб'єктивні ознаки (суб'єктивну сторону діяння), оскільки вони взаємопов'язані [22, с. 55].

Крім того, важлива роль об'єктивної сторони зумовлена тим, що вона дозволяє відшукати необхідну адміністративно-деліктну норму, а також відмежувати конкретне правопорушення від інших подібних деліктів (злочинів, проступків тощо). Адже існують правопорушення абсолютно тотожні за всіма іншими ознаками їх юридичного складу. Різниця між ними полягає у відмінностях об'єктивної сторони [164, с. 99].

Для початку зазначимо, що серед науковців на даний час відсутня єдина позиція щодо визначення поняття об'єктивної сторони адміністративного правопорушення. Так, А. В. Хрідочкін зазначає, що «об'єктивна сторона – досить складне правове поняття, як правило, з ним пов'язують зовнішній бік протиправного посягання на суспільні відносини, охоронювані законом» [164, с. 74].

В. В. Серета, З. Р. Кісіль, Р.-В. В. Кісіль зазначають, що об'єктивна сторона складу правопорушення характеризує це правопорушення як антигромадський акт поведінки порушника норми адміністративного права і проявляється в дії або бездіяльності, її наслідках і причиновому зв'язку між вчиненим діянням і протиправним результатом, що настав [110, с. 43].

Так, О. Г. Стрельченко визначає об'єктивну сторону складу порушення як систему передбачених адміністративно-правовою нормою ознак, що характеризують зовнішню сторону проступку. Науковець наголошує на наявності таких ознак, що характеризують об'єктивну сторону адміністративного правопорушення, як: 1) безпосередньо саме протиправне діяння (дія чи бездіяльність); 2) шкідливі наслідки діяння; 3) причинний зв'язок між протиправним діянням та шкідливими наслідками, що настали; 4) час, місце, умови, способи та засоби вчинення правопорушення. Водночас автор акцентує увагу на тому, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони є протиправне діяння, тоді як усім іншим переліченим ознакам властивий факультативний характер [105, с. 139–140].

Зазначену позицію підтримує і В. М. Берізко, визначаючи, що наявність протиправного діяння є основною ознакою адміністративного правопорушення. Шкідливі наслідки, причинний зв'язок між діяннями й наслідками, місце, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення проступку є факультативними ознаками об'єктивної сторони [166, с. 82].

У дослідженні І. В. Федорчак об'єктивну сторону конкретного адміністративного правопорушення розглянуто як сукупність юридично значущих об'єктивних ознак, закріплених у відповідних законах та інших нормативних правових актах, що характеризують зовнішню сторону протиправного діяння у формі дії або бездіяльності, що заподіює шкоду об'єкту, який охороняє законодавство [167, с. 138].

О. В. Белікова визначаючи об'єктивну сторону як елемент юридичного складу правопорушення, вказує, що це зовнішня характеристика, зовнішній прояв здійсненого протиправного діяння. Воно може здійснюватися у формі дії

або бездіяльності. Однак дослідник акцентує, що в обох варіантах слід мати на увазі, що як дія, так і бездіяльність мають бути заборонені чинним законодавством України [104, с. 22].

На думку В. А. Бортника, об'єктивна сторона – це те, в чому поступок проявляється на зовні, відповідна поведінка особи, наслідки заподіяної шкоди об'єкта посягання; це відповідний процес дії протягом визначеного часу [106, с. 84].

С. В. Ващенко та В. Г. Поліщук надаючи визначення об'єктивній стороні адміністративного проступку вказують, що це сукупність зовнішніх ознак проступку, які визначають акт зовнішньої поведінки правопорушника. Це система передбачених нормою адміністративного права ознак, які характеризують зовнішній бік правопорушення. Вона дає характеристику суспільної шкідливості проступку, його спрямованості, містить ряд ознак, які прийнято поділяти на основні та факультативні [111, с. 146].

Також відсутня єдина думка щодо обов'язкових та факультативних ознак об'єктивної сторони адміністративного правопорушення. Окремі вчені зазначають, що основною й обов'язковою ознакою об'єктивної сторони адміністративного правопорушення є протиправне діяння, відсутність якого виключає склад будь-якого адміністративного правопорушення. Всі інші ознаки мають факультативний характер [123, с. 177]. При цьому переважна більшість науковців до обов'язкових ознак об'єктивної сторони відносять: діяння (дія або бездіяльність); шкідливі наслідки його вчинення; причинний зв'язок між діянням та шкідливими наслідками, що наступили [106, с. 86; 168, с. 294; 169].

До факультативних ознак – «засоби учинення правопорушення» (В. В. Галуцько, О. О. Губанов, О. Г. Стрельченко) [105, с. 140; 168, с. 394; 170, с. 572]; «знаряддя вчинення правопорушення» (В. М. Берізко) [166, с. 82]; «місце, час, обстановку та спосіб вчинення правопорушення» (І. В. Федорчак) [167, с. 137–138]; «час, місце, спосіб, знаряддя вчинення правопорушення, засіб, обстановка вчинення правопорушення». (В. В. Середя, З. Р. Кісіль, Р.-В. В. Кісіль) [110, с. 43] тощо.

Вважаємо, що ознаки об'єктивної сторони залежить від виду адміністративного правопорушення, при цьому значна їх кількість вважаються завершеними з моменту учинення протиправної дії чи бездіяльності. У адміністративних правопорушеннях, визначених ст. 172⁸ КУпАП, це незаконне розголошення та використання в іншій спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Адміністративні правопорушення не передбачають обов'язкового заподіяння матеріальної шкоди, відповідно, матеріальна шкода не є їх обов'язковою ознакою. Разом з тим розголошення інформації про викривача та його близьких осіб може призвести до тяжких наслідків, які, до речі, не охоплюються санкціями КУпАП та КК України (окрім випадків грубого порушення законодавства про працю).

Ураховуючи розглянуті концептуальні підходи науковців щодо визначення сутності об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, визначеного у ст. 172⁸ КУпАП в частині незаконного розповсюдження або використання в іншій спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, встановлення ознак діяння (дії чи бездіяльності) правопорушника є обов'язковим у кожній справі. При цьому об'єктивну сторону складу цього делікту утворюють ознаки, що характеризують зовнішні прояви проступку. Тобто, це система передбачених нормою адміністративного права ознак, які характеризують зовнішню сторону правопорушення [171, с. 36; 172]. Як наслідок, можна стверджувати, що об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, це зовнішній прояв суспільно небезпечного посягання на об'єкт, що перебуває під охороною адміністративно-правових санкцій, і має свій прояв у діянні, яке є конкретно протиправною поведінкою особи.

Здійснюючи аналіз об'єктивної сторони виходячи з диспозицій частин 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП можна визначити, що вона передбачає відповідальність за чотири окремими різновидами порушень:

– незаконне розголошення інформації, яка стала відома особа у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (частина 1 ст.172⁸ КУпАП);

– незаконне використання особою в іншій спосіб інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (частина 1 ст.172⁸ КУпАП);

– незаконне розголошення інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (частина 2 ст.172⁸ КУпАП);

– незаконне використання особою в іншій спосіб інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (частина 2 ст. 172⁸ КУпАП) [2].

Таким чином, для встановлення у кожному випадку факту вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого частинами 1 чи 2 ст. 172⁸ КУпАП, необхідно з'ясовувати наявність таких обов'язкових ознак (факторів):

– діяння: вчинення особою дій у формі розголошення інформації або використання її в інший спосіб;

– протиправність: таке розголошення або використання в іншій спосіб інформації має бути протиправним (незаконним), тобто здійснюватися всупереч встановленому нормативно-правовим актам порядку;

– джерело отримання відомостей: інформація стала відома особі виключно у зв'язку з виконання службових або інших визначених законом повноважень;

– суб'єктивна спрямованість (мета): за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП – розголошення або використання в іншій спосіб інформації у своїх інтересах інформації; за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП – розголошення або використання в іншій спосіб інформації у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи;

– характер складу: правопорушення має формальний склад, тому настання шкідливих матеріальних чи інших наслідків не передбачено диспозиціями частин 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП і не впливає на кваліфікацію.

Розкриваючи об'єктивну сторону кожного різновиду, розпочнемо з незаконного розголошення інформації. Відмітимо, що згідно з тлумачним словником «розголошення» означає «піддавати розголосові, обнародувати що-небудь, робити широко відомим, популярним» [173, с. 1246].

Словник української мови слово «розголошення» тлумачить як «піддавати розголосові, обнародувати що-небудь; пускати чутку, поговорі» [174, с. 652].

Оскільки законодавство України не містить визначення поняття «розголошення інформації з обмеженим доступом», пропонуємо розглянути законодавчо встановлене визначення тотожного поняття – «розголошення комерційної таємниці».

Так, відповідно до ст. 17 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [175] під «розголошенням комерційної таємниці» розуміється «ознайомлення іншої особи без дозволу особи, уповноваженої на те, з відомостями, що відповідно до законодавства України становлять комерційну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням відповідних обов'язків, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання.».

У науково-практичному коментарі Закону України «Про запобігання корупції» авторський колектив (В. С. Ковальський, О. І. Миколенко, Є. Л. Стрельцов, О. І. Клименко) розголошення інформації визначає як умисні або необережні дії службових осіб, результатом яких стало неправомірне оприлюднення інформації з обмеженим доступом, і як наслідок, – ознайомлення з нею осіб, що не допущені до цих відомостей. Розголошення інформації може бути вчинене шляхом повідомлення, передачі, надання, пересилання, опублікування, пересилання, втрати та у інший спосіб обміну інформації [177, с. 161].

Практично аналогічна позиція визначена у науково-практичному коментарі до Закону України «Про запобігання корупції» але вже під науковою редакцією М. І. Хавронюка, де розголошення інформації означає, що особа, якій інформація стала відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, передає її стороннім особам, ознайомлює з нею таких осіб або своєю поведінкою створює умови, які надають можливість стороннім особам ознайомитися з відомостями. Способи розголошення інформації можуть бути різними (усно, письмово, із застосуванням засобів зв'язку, повідомлення у медіа, наукових статтях, шляхом умисного створення умов для ознайомлення з відповідними документами або предметами тощо). У будь-якому разі для констатації того, що результативне розголошення інформації сталося, необхідно встановити, що інформація була доведена до відома хоча б однієї сторонньої особи та була сприйнята нею [178, с. 290]. З вказаною позицією цілком погоджуються В. В. Франчук та Д. Д. Корецька-Шукєвіч [137, с. 88].

Враховуючи, що КК України визначає низку кримінально караних діянь, пов'язаних розголошенням або іншим протиправним використанням інформації з обмеженим доступом (зокрема: ст. 145; ст. 168; ст. 182; частина 2 ст. 209¹; ст. 232; ст. КК України), з'ясування змісту поняття «розголошення» та способів його реалізації потребує детального аналізу доктринальних підходів, сформульованих фахівцями у сфері кримінального права, для точного окреслення межі між адміністративною та кримінальною відповідальністю.

Так, Т. Ю. Вислоцька під розголошенням розуміє усну чи письмову розповідь стороннім особам про зміст інформації з обмеженим доступом документів, що містять таємницю, у т. ч. через засоби масової інформації, та інше віддання гласності певних відомостей [141, с. 98].

На думку С. І. Селецького розголошення полягає в незаконному обнародуванні відомостей, внаслідок чого ці відомості стали надбанням сторонніх осіб. Формами розголошення можуть бути: під час розмови, повідомлення їх знайомим, родичам, у листах, доповідях, виступах у пресі, на радіо, телебаченні, показу або передачі стороннім особам для ознайомлення

предметів або об'єктів, документів чи матеріалів, відомостей. Це може бути вчинено і шляхом бездіяльності (при недбалому зберіганні документів сторонні особи прочитали або сфотографували їх) [179, с. 267].

О. В. Шамсутдінов до форм розголошення відносить активні дії (будь-яка форма передачі відомостей, сторонній особі, що дозволило їй сприйняти такі відомості), які можуть відбутися як в усній формі (у відкритому публічному виступі, лекції, доповіді, у довірчій бесіді, під час розмови чи суперечки в громадському транспорті, на вулиці, в іншому місці в присутності сторонніх осіб тощо), так і у писемній формі (при листуванні, у відкритих публікаціях, у записах на не облікованих аркушах відомостей, що становлять державну таємницю, і наступній їх втраті і ін.), у формі наочної демонстрації чи умисної передачі стороннім особам для ознайомлення. Розголошення шляхом бездіяльності може відбуватися в разі невжиття належних заходів щодо збереження інформації, у результаті чого стороння особа сприйняла таку інформацію (нехтування правилами поведінки з документами (через неувважність, безпам'ятність, довірливість), створення умов, за яких стороння особа ознайомилась з відомостями, тобто не перешкоджає такому ознайомленню [139, с. 23].

Майже такої ж думки Л. М. Кривоченко, який стверджує, що дія може виражатися, наприклад, у розголошенні секретних даних у розмові, письмовому повідомленні, шляхом публікації у пресі, у виступі на радіо чи телебаченні, у передачі для друкування особі, що не має права на ознайомлення з цими відомостями, у показі креслень, документів тощо [180, с. 416].

Таким чином, поняття «незаконне розголошення» законодавець визначає як ознайомлення іншої особи з певними відомостями.

Проведений аналіз вказаних вище та інших наукових поглядів вчених та практиків, дозволив визначити наступні форми розголошення інформації:

1) за способом розповсюдження інформації:

1.1. в усній формі:

а) розповідь під час відкритого публічного виступу – лекції, доповіді, засіданні, нараді тощо;

б) у довірчій бесіді [181];

в) під час розмови чи суперечки у громадському транспорті, на вулиці, в іншому місті в присутності сторонніх осіб;

1.2. у письменній формі:

а) при внутрішньому листуванні в системі документообігу;

б) надання інформації на запит третім особам (фізичним особам, юридичним особам, зокрема правоохоронним органам та прокуратурі).

в) розміщення інформації у відкритих публікаціях;

Г) у записах на неопублікованих аркушах і наступній їх втраті;

1.3. у формі наочної демонстрації (показу) матеріального носія інформації:

а) демонстрація документа аудиторії чи певній особі;

б) показ матеріалів (відеофільмів, фотознімків, текстових матеріалів (презентацій) тощо);

в) розміщення інформації в соціальних мережах (Telegram, WhatsApp, Viber, Instagram тощо).

1.4. у формі надсилання повідомлення [182].

2. За способом реалізації дії вказані вище види протиправної поведінки розголошення може виражати як у формі дії, так і бездіяльності, які за змістом мають протилежне значення. Поряд з цим необхідно враховувати суб'єктивну спрямованість (мету) правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП (розголошення або використання в іншій спосіб інформації у своїх інтересах) та частини 2 ст. 172⁸ КУпАП – розголошення або використання в іншій спосіб інформації у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи.

Таким чином розголошення, як форма активної поведінки, передбачає суспільно шкідливу, протиправну дію суб'єкта – особа протиправно передає відомості стороннім особам, безпосередньо ознайомлює з ними таких осіб під час розмови безпосередньо з особою або по телефону, направлення документу з інформацією, яка охороняється законом, в системі документообігу, надсилання

повідомлення на телефонний номер, чи через месенджер (Telegram, WhatsApp, Viber, Instagram), надання відповіді третім особам на їх запит (фізичним особам, юридичним особам, зокрема правоохоронним органам та прокуратурі), розповсюдження у друкованих матеріалах, інших публікаціях, розміщення в різних соціальних мережах, публікування у мережі Інтернет, розповіді у медіа тощо.

Вважаємо, що розголошення може бути вчинено і у пасивній формі, шляхом бездіяльності, де бездіяльність передбачає суспільно шкідливу, протиправну, пасивну форму поведінки суб'єкта, яке може виражатися у невжитті належних заходів щодо збереження інформації, яка охороняється законом, зокрема особа своєю поведінкою створює умови, які надають можливість стороннім особам ознайомитися з відповідними відомостями [183].

Але під час визначення пасивної форми розголошення інформації необхідно знову враховувати суб'єктивну спрямованість (мету) правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП. Таким чином розголошення інформації може бути здійснено навмисно шляхом порушення правил її обігу під час:

- отримання, реєстрації, зберігання, пересилання інформації в загальному документообігу, яка охороняється законом;
- отримання та розгляду повідомлення про корупцію, яке надійшло через внутрішні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», зокрема через Єдиний портал повідомлень викривачів, від спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції чи іншого правоохоронного органу;
- складання та розгляду протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене частиною 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП;
- досудового розслідування кримінального провадження за повідомленням викривача.

Щодо розголошення інформації про викривача, його близьких осіб або інші дані, які можуть ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, то на сьогодні не у всіх нормативно-правових актах вказану вище інформацію віднесено до службової інформації. Наприклад, у Переліку відомостей, що становлять службову інформацію в Міністерстві внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 12 липня 2023 року № 573, інформація про особу викривача, його близьких осіб або інші дані, які можуть ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, віднесена до службової інформації лише у діяльності Головного сервісного центру МВС та територіальних органів з надання сервісних послуг [184]. В інших структурах системи МВС така інформація не відноситься до службової. Як наслідок, буде складно звинуватити осіб у розголошенні інформації про викривача та його близьких осіб, якщо обіг такої інформації здійснюється на загальних умовах. У зв'язку з чим пропонується віднести інформацію про викривача, його близьких осіб, до службової інформації або, як варіант, нормативно закріпити певні вимоги до обігу такої інформації. Сформулюємо власні вимоги щодо інформації, яка містить дані про викривача та його близьких осіб, зокрема такими можуть бути наступні:

- документи повинні зберігатись у спосіб, що унеможливило б доступ до них сторонніх осіб. Бажано, щоб такі документи зберігалися у шафах, сейфах, що розташовані у службових приміщеннях;

- працівники, яким доручено опрацьовувати документ, визначаються керівником установи, його заступниками, керівниками структурних підрозділів у резолюції до такого документа;

- заборонено виносити за межі установи, крім випадків передачі документів на виконання у структурні підрозділи, що розташовуються поза межами основного приміщення установи. Винесення документа за межі установи здійснюється на підставі резолюції керівника установи (його заступника) або керівника структурного підрозділу, в якому такий документ (його проєкт) підготовлено. При цьому документ повинен бути вкладений у

конверт або упакований у такий спосіб, щоб виключити можливість його прочитання;

– здійснюється обмеження відомостей про особу в матеріалах перевірки (заявах, поясненнях тощо), замінною прізвища, імені, по батькові викривача у матеріалах перевірки за результатами розгляду заяв, повідомлень про корупцію на псевдонім, а також у протоколах процесуальних дій, інших матеріалах кримінального провадження, матеріалах оперативно-розшукових справ за постановою органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчого, дізнавача, прокурора або за ухвалою слідчого судді, суду про зміну анкетних даних. При цьому вказані постанови (ухвали) до матеріалів справи не приєднуються, а зберігаються окремо в органі, у провадженні якого перебуває кримінальне провадження.

Погоджуємося з позицією І. І. Присяжнюка, який зазначає, що розголошення – це суспільно небезпечне діяння, яке може бути вчинене лише шляхом активної поведінки особи [185, с. 471].

Важливе значення для визначення об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, є встановлення часу, коли делікт вважається закінчений. Ми підтримуємо позицію вчених, які вказують, що протиправні діяння, пов'язані з розголошенням інформації, вважаються закінченим з моменту розголошення відомостей, тобто, коли вони стали відомі хоча б одній сторонній особі. При цьому необхідно зауважити, що адміністративна відповідальність за частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП настає незалежно від того, скільком стороннім особам стала відома інформація, яка охороняється законом.

О. О. Дудуров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сеник вказують, що розголошення у складі правопорушення, передбаченого у ст. 172⁸ КУпАП, вважається закінченим з моменту, коли інформація, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових чи інших визначених законом повноважень, була доведена до відома хоча б однієї сторонньої особи та була сприйнята нею. Якщо в силу тих чи інших причин (наприклад, мовний бар'єр чи фізичні особливості)

суб'єкт неправомірно повідомив відповідну інформацію, однак адресат цієї інформації її не сприйняв, то такі дії не можуть кваліфікуватися за ст. 172⁸ КУпАП [18, с. 454]. Розголошення інформації означає, що особа передає її стороннім особам, ознайомлює з нею таких осіб. Способи розголошення на кваліфікацію адміністративного правопорушення, яке досліджується, не впливають.

Частиною 1 ст. 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції» встановлено заборону на розкриття інформації про особу викривача, його близьких осіб або інші дані, які можуть ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, третім особам, які не залучаються до розгляду, перевірки та/або розслідування повідомлених ним фактів, а також особам, дій або бездіяльності яких стосуються повідомлені ним факти, крім випадків, установлених законом [59]. Певний виняток із цього правила передбачено у частині 2 вказаної статті: якщо законом дозволяється без згоди викривача ухвалення обґрунтованого рішення про розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати особу викривача, викривач повинен бути повідомлений про це не пізніше ніж за 18 робочих днів до дня розкриття відповідної інформації шляхом вручення йому повідомлення про ухвалення відповідного рішення під розписку. У повідомленні про розкриття інформації про особу викривача має бути вказано коло осіб, яким буде розголошена інформація, а також підстави такого розголошення [59].

На основі цього визначимо момент, коли адміністративне правопорушення, передбачене за частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП, у формі незаконного розголошення інформації вважається закінченим. Таким моментом необхідно вважати ознайомлення з інформацією сторонньою особою в обсязі, достатньому для того, щоб вона отримала можливість надалі нею розпоряджатися. З огляду на вищезазначене, можна дійти висновку, що під незаконним розголошенням інформації необхідно розуміти умисне діяння (дію або бездіяльність) особи, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням

службових або інших визначених законом повноважень, спрямоване на надання можливості ознайомлення з цією інформацією сторонній особі чи групі осіб.

Надамо характеристику двом наступним різновидам форм об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, визначених у частині 1 ст. 172⁸ КУпАП (незаконне використання особою в іншій спосіб інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень) та частині 2 ст. 172⁸ КУпАП (незаконне використання особою в іншій спосіб інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень).

Згідно з тлумачним словником «використання» означає «застосовувати, вживати що-небудь з користю, користуватися чимсь» [173, с. 137]. У науково-практичному коментарі Закону України «Про запобігання корупції», підготовленого авторським колективом НАВС, вказується, що до способів використання інформації належать її розповсюдження, збут, а також інші дії, які особа вчиняє за допомогою відповідної інформації або користуючись фактом наявності в неї такої інформації [177, с. 144]. Із цим не можна погодитися, так як вказані вище діяння підпадають під категорію незаконне розповсюдження інформації, а не її використання у зв'язку з тим що під використанням інформації її зміст не доводиться третім особам.

Заслуговує уваги позиція правників В.Я. Настюка та Г.С. Крайник які вказують, що використання інформації визначається як застосування інформації у господарській чи іншій діяльності для отримання вигоди чи переваги, у т. ч. шляхом розповсюдження, збуту, а також інші дії, які особа вчиняє за допомогою відповідної інформації або користуючись фактом наявності в неї такої інформації (зокрема, її продаж, обмін на іншу інформацію, висунення майнових або інших вимог до власника таємниці за повернення або нерозголошення відповідних відомостей, підрив ділової репутації конкурента). На відміну від розголошення, використання інформації передбачає, що її корисні властивості

використовує сама особа, інформація не передається сторонній особі [186]. Вказана позиція також була підтверджена у науково-практичному коментарі до Закону України «Про запобігання корупції» під науковою редакцією М. І. Хавронюка [178, с. 290–292] та О. О. Дудоровим, Р. О. Мовчаном і В. Г. Сеником [18, с. 455] у їх коментарі судової практики.

Слушним є зауваження О. М. Костенка та З. А. Загинеї, які вказують, що використання інформації має місце у випадку, коли особа, яка отримала її у зв'язку з виконанням службових повноважень, користується відповідними відомостями та / або даними, отримує з них певну користь, застосовує їх у своїй діяльності. Використання інформації може мати лише у випадку активної поведінки суб'єкта. Адже використати інформацію, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень, шляхом бездіяльності, не можливо [17, с. 215; 20, с. 105].

Так, обіймаючи посаду головного державного інспектора відділу обліку платежів та зведеної звітності управління економічного аналізу ГУ ДПС у Закарпатській області, використовуючи власний логін та пароль користувача ІКС «Податковий блок», шляхом перегляду інформації та документів в ІКС «Податковий блок» відносно ФОП (податковий номер НОМЕР_1), який є її сином, здійснювала контроль за своєчасністю подачі податкової звітності з метою недопущення застосування штрафних санкцій до близької особи [187].

З наведеного вбачається, що відмінністю незаконного використання від незаконного розповсюдження є відсутність самого факту розголошення інформації, яка охороняється законом, третім особам. Таким чином незаконне використання інформації, яка охороняється законом, здійснюється лише шляхом активних дій, у формі активної поведінки, способи якої можуть бути наступними:

- встановлення або перевірка (перегляд) певної інформації за базами даних чи реєстрах з обмеженим доступом у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи;

- застосування кваліфікованого електронного цифрового підпису, отриманого для використання у службових цілях, для отримання інформаційної довідки, інших видів документів;

- встановлення або перевірка основних або додаткових персональних даних викривача або його близьких осіб шляхом ознайомлення із окремими матеріалами кримінального провадження, адміністративного правопорушення, службового розслідування, а також під час ознайомлення з документами при їх отриманні, реєстрації, зберіганні, пересиланні тощо;

- копіювання інформації з баз даних, наприклад перед звільненням, з метою подальшого їх використання на новому місці роботи або у власних інтересах;

- використання інформації для вчинення інших видів адміністративних чи кримінальних правопорушень;

- використання інформації у власні господарській (комерційній) чи професійній діяльності;

- для нейтралізації наслідків протиправної діяльності (знання змісту скарги викривача дозволяє своєчасно змінити або знищити докази, перевести кошти, звільнити або перевести на іншу посаду працівника, зміна умов тендеру, знищити певні документи до того, як інформація набуде офіційного ходу; вжити інші застережливих заходів);

- вироблення алгоритму та стратегії власної поведінки, а також ініціювання штучних службових розслідувань перевірок щодо викривача або його близьких осіб.

Разом з тим необхідно пам'ятати, що незаконне використання інформації щодо викривача або його близьких осіб поєднане з вимогою майнового характеру з погрозою насильства може можуть кваліфікуватися за ст. 189 КК України як вимагання. Окрім вказаного прикладу, протиправне використання інформації може містити ознаки інших кримінальних правопорушень, наприклад, протиправне звільнення викривача – ст. 172 КК України.

Розголошення інформації та її використання, як впливає з диспозиції ст. 172⁸ КУпАП, має бути незаконним. Вказівка на незаконність розголошення інформації означає, що особа може бути притягнута до відповідальності за цією статтею лише у тому випадку, коли таке розголошення суперечило чинному законодавству України. У разі правомірного чи дозволеного розголошення інформації, яка стала відома у зв'язку з виконанням особою службових повноважень, дії особи не можна кваліфікувати за ст. 172⁸ КУпАП. Зокрема, розголошення слід вважати правомірним у випадку поширення суспільно необхідної інформації [20, с. 107], про що зазначалося у попередньо підрозділі 2.1. дисертації.

З викладеного вбачається, що під незаконним використанням в іншій спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, необхідно розуміти активну поведінку особи, спрямовану на збирання, перевірку та вчинення інших дій із відомостями у своїх інтересах (відповідно до частини 1 ст. 172⁸ КУпАП), а в разі маніпуляції із персональними даними викривача або його близьких осіб – як у своїх інтересах, так і в інтересах інших фізичних або юридичних осіб (згідно з частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП).

Підводячи підсумки до підрозділу зазначимо, об'єктивна сторона диспозиції частин 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП характеризується незаконним розголошенням та незаконним використанням в іншій спосіб інформації, що є зовнішнім вираженням протиправної поведінки особи. При цьому незаконне розголошення інформації може реалізуватися як у формі активної (дія), так і пасивною (бездіяльність) поведінки, тоді як незаконне використання інформації можливе лише у формі активних дій. У підрозділі визначено можливі способи незаконного використання та розголошення інформації, яка охороняється законом. Поряд з цим, час, місце вчинення, спосіб розголошення інформації, шкідливі наслідки та розмір заподіяної шкоди не мають значення для кваліфікації делікту, що досліджується [188].

2.3. Суб'єкт адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

Статтею 12 КУпАП визначається, що адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку [2]. Тобто, суб'єкт адміністративного проступку як елементу складу правопорушення – це особа, яка вчинила адміністративний проступок, досягла відповідного віку, з якого настає адміністративна відповідальність, і яку на підставі чинного законодавства можна притягнути до адміністративної відповідальності [2]. Разом з тим, в розрізі аналізу положень ст. 172⁸ КУпАП варто говорити про наявність спеціального суб'єкту, адже у примітці до вказаної статті зазначається, що «суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» – щодо останнього Закону, він не буде предметом розгляду у цій роботі. Що стосується частини 2 ст. 172⁸ КУпАП, то попередній аналіз її диспозиції засвідчує про наявність спеціального суб'єкту – особи, яким стало відомо у зв'язку з виконанням ними службових або інших визначених законом повноважень зі змістом повідомлення про корупцію, яке надійшло від викривача, результатами його розгляду в юридичній особі, а також в процесі розгляду такого повідомлення в дисциплінарному, адміністративному чи кримінальному провадженні. Вказане спонукає на проведення дослідження, спрямованого на уточнення суб'єкта адміністративного правопорушення, передбаченого частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП.

Для початку відмітимо, що окремі аспекти правової характеристики суб'єктів незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень (або інших

обов'язків), аналізували Ю. П. Битяк [123], О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сенік [18], Т. В. Ільєнок [189], О. В. Клок [190], В. К. Колпаков [127], А. Т. Комзюк [113], А. О. Надежденко, Д. В. Оробченко, В. С. Надежденко [191], М. І. Хавронюк [132] та багато інших учених.

Водночас питання наукового дослідження, спрямованого на уточнення суб'єкта адміністративного правопорушення, передбаченого частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП, а саме визначення переліку посад, займаючи які, особи стають суб'єктом вказаного делікту в частині дії Закону України «Про запобігання корупції», встановлення часу набуття та припинення такими особами свого статусу, виявлення можливих вад у чинному законодавстві у зв'язку з реалізацією вказаної норми та підготовка пропозицій щодо законодавчого їх врегулювання, в юридичній науці розкриті не достатньо, що потребує подальшого дослідження та наукової аргументації у цій дисертаційній праці.

Як зазначалося, у примітці до ст. 172⁸ КУпАП визначено дві великі категорії осіб, які можуть бути суб'єктом вказаного делікту за частиною 1, а саме:

– особи, які зазначені у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»;

– особи, які зазначені у підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»;

У Законі України «Про запобігання корупції» визначено вичерпний перелік осіб, які уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (відповідно до пункту 1 частини першої ст. 3 цього Закону [59] і які є суб'єктами адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП.

Наступною категорією суб'єктів за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП є особи, які визначені у підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції». До них належать особи, які прирівнюються до уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а саме представники громадських об'єднань, наукових установ, навчальних

закладів, експертів відповідної кваліфікації, інші особи, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій (утворених відповідно до законів України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування» або інших законів), чи Громадської ради доброчесності. Головною умовою є те, що такі особи не повинні одночасно належати до суб'єктів, визначених у пункті 1 чи підпункті «а» пункту 2 цієї ж статті закону [59], а також не бути іноземцями-нерезидентами у складі зазначених комісій.

На відміну від пункту 1 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», де наведено вичерпний перелік посад, підпункт «в» пункту 2 цієї статті містить лише загальне посилання на категорії осіб, які є членами відповідних конкурсних чи дисциплінарних комісій або Громадської ради доброчесності.

Така законодавча конструкція зумовлює необхідність детального аналізу та встановлення конкретного переліку таких колегіальних органів, що утворюються, зокрема, на підставі законів України «Про державну службу» [46], «Про службу в органах місцевого самоврядування» [192], «Про судоустрій і статус суддів» [193] й інших законів, займаючи які, особи стають суб'єктом адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП.

Далі доцільно окреслити перелік посад конкурсних комісій, входження до складу яких, наділяє особу ознаками спеціального суб'єкта правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП:

І). Відповідно до Закону України «Про державну службу» [46]:

1.1). члени Комісії з питань вищого корпусу державної служби, які обираються відповідно до положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України [195];

1.2). члени конкурсних комісій, які утворюються відповідно до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, що затверджується Кабінетом Міністрів України [194], для проведення конкурсу: 1) на зайняття вакантної посади державної служби; 2) на посаду на період заміщення тимчасово відсутнього державного службовця, за яким зберігається посада державної

служби; 3) на посади державної служби, що займають особи, припинення державної служби яких має відбутися відповідно до пункту 7 частини першої ст. 83 Закону України «Про державну службу» [46]; 4) на посади державної служби категорії «А», що займають особи, у яких спливає строк призначення;

1.3). члени конкурсних комісій на зайняття посад державної служби категорії «Б» та «В» [46; 194]. Наприклад, Законом України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» [196], передбачено утворення при Кабінеті Міністрів України конкурсної комісії з добору кандидатів на посади членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання в сферах енергетики та комунальних послуг, склад якої затверджується Урядом та формується з п'яти осіб, а саме: трьох осіб – за поданням комітету Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання розвитку паливно-енергетичного комплексу, вугільної, газової, нафтової, нафтопереробної промисловості, електроенергетики та житлово-комунальних послуг; однієї особи – за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері паливно-енергетичного комплексу; однієї особа – за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері регіонального розвитку та житлово-комунального господарства [196]. Вказаний перелік осіб є суб'єктами адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП.

II). Відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [192]:

2.1). члени конкурсних комісій на зайняття посад сільського, селищного, міського голови, голови районної, районної у місті, обласної ради;

2.2). члени конкурсних комісій на зайняття посад керівника секретаріату (керуючого справами) районної, обласної ради, керуючого справами виконавчого апарату обласних і районних рад, керівників відділів, управлінь та інших працівників органів місцевого самоврядування шляхом призначення відповідно сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної

у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України [192].

III) Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [193] – члени конкурсних комісій з проведення тимчасового конкурсу на зайняття посади керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, які будуть суб'єктом адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП.

IV) Відповідно до інших Законів України. Стосовно конкурсних комісій, що утворюються відповідно до інших законів України, виникають суттєві правові проблеми з визначенням точного переліку категорій посад, займаючи які, особи стають суб'єктом адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП. Ця невизначеність зумовлена відсутністю уніфікованого підходу до визначення правового статусу членів колегіальних органів у спеціальному законодавстві. Наведемо декілька прикладів.

4.1). Відповідно до Закону України «Про культуру» [197–199] призначення керівників державних та комунальних закладів культури здійснюється за результатами конкурсного відбору. Згідно з Розділом II Порядку формування на конкурсній основі кадрового складу художнього та артистичного персоналу державних та комунальних закладів культури, затвердженого наказом Міністерства культури України від 01 липня 2016 року № 497 [199], до складу конкурсної комісії входять: голова, заступник голови, члени комісії та відповідальний секретар. Отже, зазначені особи (у разі набуття статусу відповідно до підпункту «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції») стають суб'єктами адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП.

4.2) Схожий механізм діє й у сфері надання соціальних послуг. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» обрання керівників таких державних та комунальних закладів культур здійснюється на конкурсній основі [200; 201] Положенням про конкурсну комісію, умови та порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника надавача соціальних послуг

державного/комунального сектору, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 року № 200 [201], визначено, що персональний склад конкурсної комісії затверджується рішенням уповноваженого органу (Мінсоцполітики, місцевих держадміністрацій чи органів місцевого самоврядування) і складається з голови та членів комісії. Секретар конкурсної комісії стає її повноправним учасником лише у разі його включення до затвердженого персонального складу. входить до неї у разі наявності його у переліку персонального складу такої комісії. Оскільки ці особи беруть участь у колегіальному ухваленні рішень та мають доступ до персональних і службових даних кандидатів, вони підпадають під категорію спеціальних суб'єктів правопорушення за ч. 1 ст. 172⁸ КУпАП.

4.3.) Специфічна правова колізія виникає під час проведення конкурсу на посаду Голови НАЗК Згідно із Законом України «Про запобігання корупції», організацію цього процесу покладено на спеціальну конкурсну комісію, члени якої є беззаперечними суб'єктами відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП. Водночас положення пункту 7 ст. 6 цього Закону наділяють членів комісії правом залучати помічників для збору, перевірки та аналізу інформації, зокрема з обмеженим доступом, тобто такі особи отримують доступ до значного масиву даних про кандидатів (у тому числі з обмеженим доступом) [59]. Хоча закон зобов'язує помічників забезпечувати захист і нерозголошення персональних даних та конфіденційних відомостей, вони не входять до офіційного складу конкурсної комісії. Відтак, вони не є суб'єктами правопорушень, прирівняними до осіб, уповноважених на виконання функцій держави (підпункт «в» пункту 2 ч. 1 ст. 3 Закону). За таких обставин, у разі незаконного використання чи розголошення в іншій спосіб інформації помічником, його дії не можуть бути кваліфіковані за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, що вказує на деліктну незахищеність цієї процедури.

Таким чином, виникає очевидна правова асиметрія: помічники членів конкурсної комісії НАЗК де-факто володіють повним доступом до

конфіденційної інформації кандидатів, проте де-юре не охоплюються колом суб'єктів адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП.

4.4. Наведемо аналогічний приклад, коли особа залучається до проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, зокрема обрання Голови Національного агентства України з питань державної служби, має доступ до службової інформації, але перебуває поза межами деліктної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП. Організаційно-технічне забезпечення конкурсу, окрім членів комісії, здійснює спеціально визначений адміністратор (або декілька осіб) [202]. До його обов'язків належить перевірка осіб кандидатів, ведення протоколів засідань, оформлення відомостей про результати та роздрукування звітів про тестування. Попри такий широкий доступ до конфіденційної інформації, згідно з пунктом 18 Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. № 246, адміністратор не є членом конкурсної комісії [194]. Це відокремлення чітко простежується і в статті 18¹ Закону України «Про державну службу» [46]. Як наслідок, адміністратор не охоплюється дією підпункту «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», а отже, не може бути притягнутий до адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП у разі незаконного використання чи розголошення цих даних.

Таким чином ще одним суб'єктом, який утворюється під час проведення конкурсу на зайняття посад державної служби та який має доступ до службової інформації (технічно забезпечує весь процес конкурсу, бачить оцінки, персональні дані, результати тестів ще до їх офіційного оприлюднення тощо), але перебуває поза межами деліктної відповідальності за частини 1 ст. 172⁸ КУпАП, є адміністратор конкурсу на посади державної служби.

4.5) Особливу колізію щодо визначення суб'єкта за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП демонструє процедура формування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за Законом України «Про вищу освіту» [203]. Структура відповідної конкурсної комісії, затверджена постановою Кабінету

Міністрів України від 22 листопада 2017 року № 926 [204], передбачає участь міжнародних представників, які делеговані від об'єднань Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area), Європейської асоціації університетів (EUA), Європейської асоціації закладів вищої освіти (EURASHE), Європейського союзу студентів (ESU).

Попри те, що ці іноземні експерти є повноправними членами комісії та отримують доступ до службової інформації, вони не можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП. Це зумовлено прямою нормою Закону України «Про запобігання корупції», яка виключає іноземців-нерезидентів із переліку осіб, які прирівнюються до уповноважених на виконання функцій держави [59].

Також створення відповідних конкурсних комісій за участю іноземців-нерезидентів передбачено законами України «Про приватизацію державного і комунального майна» [205], «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [206], «Про Бюро економічної безпеки України» [207], «Про Національне антикорупційне бюро України» [208], «Про Державне бюро розслідувань» [209] тощо.

Як зазначалося вище, відповідно до підпункту «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» [59], поряд із конкурсними колегіальними органами суб'єктами правопорушень можуть виступати й особи, які входять до дисциплінарних комісій. Такі комісії утворюються на підставі законів України «Про державну службу» [46], «Про службу в органах місцевого самоврядування» [192], «Про судоустрій і статус суддів» [193] й інших нормативно-правових актів.

Надамо перелік таких посад:

1) члени Комісії з питань вищого корпусу державної служби, які обираються відповідно до положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України [202];

2) члени дисциплінарних комісій з розгляду дисциплінарних справ стосовно державних службовців, які займають посади державної служби

категорій «А», «Б», «В», утворених відповідно до Закону України «Про державну службу» [46; 194];

3) члени дисциплінарних комісій з розгляду дисциплінарних справ стосовно службовців місцевого самоврядування, утворених відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [192];

4) члени Дисциплінарних палат Вищої ради правосуддя з розгляду дисциплінарних проваджень стосовно суддів, утворених відповідно до законів України «Про судоустрій і статус суддів» [193];

5) члени дисциплінарних комісій з розгляду дисциплінарних справ, утворених відповідно до інших законів. Наприклад, Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» [211] передбачається створення дисциплінарних комісій з метою проведення службових розслідувань за фактом порушення поліцейським службової дисципліни.

6) члени Громадської ради доброчесності, утвореної відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [193; 211].

Як вбачається з наведених прикладів секретарі, адміністратори, а також помічники членів конкурсних та дисциплінарних комісій, мають доступ до значного обсягу інформації з обмеженим доступом щодо кандидатів. Це ставить зазначену категорію осіб за рівнем поінформованості на один рівень із безпосередніми членами таких комісій. У зв'язку з викладеним пропонується віднести секретарів, адміністраторів конкурсних та дисциплінарних комісій, помічників членів конкурсних комісій, а також інших осіб, які забезпечують роботу цих органів, до суб'єктів адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, та викласти примітку до цієї статті в такій редакції:

«Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», **інші особи, які забезпечують роботу конкурсних або дисциплінарних комісій**, а також особи, зазначені в частині

другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» [212].

Існуюча редакція	Пропозиції Усікової Н.П.
Кодекс України про адміністративні правопорушення	
Стаття 172⁸. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень ... Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».	Стаття 172⁸. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень ... «Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», інші особи, які забезпечують роботу конкурсних або дисциплінарних комісій, а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Порівняльний аналіз положень ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» та частини 1 ст. 172⁸ КУпАП в частині визначення кола суб'єктів відповідальності свідчить про наявність глибокої міжгалузевої колізії між цими нормами.

Так, відповідно до ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» (Нерозголошення інформації) заборона на розголошення і використання конфіденційної інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, поширюється на осіб, зазначених у пункті 1 та підпункті «а» пункту 2 частини першої ст. 3 цього Закону (державні службовці, народні депутати тощо). Проте ця категорія осіб повністю відсутня у чинній примітці до ст. 172⁸ КУпАП.

І навпаки, у примітці до ст. 172⁸ КУпАП вказано, що відповідальність за частиною першою цієї статті несуть особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в»

пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» (члени конкурсних та дисциплінарних комісій). Водночас ця категорія осіб безпосередньо не згадується у ст. 43 цього Закону [59]. Тобто розбіжність між нормами полягає у взаємовиключенні підпунктів «а» та «в» як кваліфікуючих ознак суб'єкта. Таким чином, виникає парадоксальна ситуація: особи, які порушують норми ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» де-юре не можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП оскільки кодекс не визнає їх суб'єктами цього конкретного правопорушення. Виходячи з наведеного, з метою повної синхронізації норм та усунення міжгалузевої розбіжності, пропонується здійснити взаємне розширення кола суб'єктів у обох нормативно-правових актах.

По-перше, доцільно доповнити примітку до ст. 172⁸ КУпАП новими суб'єктами відповідальності – особами, віднесених до підпункту «а» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», що дозволить карати посадових осіб за порушення ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції».

По-друге, необхідно взаємно доповнити диспозицію ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» новою категорією осіб, які визначені у підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» (членів конкурсних та дисциплінарних комісій), що нормативно закріпить для них матеріальний обов'язок нерозголошення інформації.

Крім того, пропонується поширити дію частини 1 ст. 172⁸ КУпАП та ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» на осіб, які зазначені у підпункті «б» пункту 2 частини першої ст. 3 цього Закону. Йдеться про суб'єктів, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, приватні виконавці, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи, визначені законом).

Необхідність такого кроку зумовлена тим, що у процесі своєї професійної діяльності ці особи отримують доступ до значного масиву конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом. Протиправне розголошення чи використання в інший спосіб таких відомостей у своїх інтересах може спричинити шкоду правам громадян та інтересам держави.

З огляду на це пропонується синхронно включити категорію осіб, визначену підпунктом «б» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», як до диспозиції ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції», так і до примітки ст. 172⁸ КУпАП.

Існуюча редакція	Пропозиції Усікової Н.П.
Закон України «Про запобігання корупції»	
Стаття 43. Нерозголошення інформації 1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.	Стаття 43. Нерозголошення інформації 1. Особи, зазначені у пункті 1, підпунктах «а», «б», «в» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.
Кодекс України про адміністративні правопорушення	
Стаття 172⁸. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень ... Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в частині другій статті 17	Стаття 172⁸. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень ... Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпунктах «а», «б», «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в частині

Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».	другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».
---	--

Важливою складовою надання характеристики суб'єкта адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, є необхідність встановлення часу, коли особа набуває та припиняє наявність такого статусу, що також є окремим дискусійним питанням у доктрині адміністративного права.

Як неодноразово вказувалося у примітці до ст. 172⁸ КУпАП Законом України «Про запобігання корупції» визначено перелік категорій осіб, які є суб'єктом відповідальності за вчинення вказаного адміністративного правопорушення, а саме особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 вказаного Закону.

Час призначення на посаду, прийняття на роботу, зарахуванні на службу, входження (включення, залучення, обрання, призначена) до складу конкурсної та дисциплінарної комісії, Громадської ради доброчесності може бути визначено у:

- наказі про призначення на посаду чи зарахуванні на службу;
- укладеному трудовому договору;
- перший день початку роботи першої сесії обраної Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад;
- перший день складання присяги обраним головою сільських, селищних, міських голів відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» [192];
- наказі (рішенні) про затвердження (обрання, призначення) як повного складу конкурсної комісії, так і входження (включення, залучення, обрання, призначена) особи до її складу. Так, НАЗК у своїх роз'ясненнях від 13.11.2023 № 4 [213] вказує, що «днем входження (включення, залучення, обрання, призначення) особи до складу відповідної комісії, Громадської ради доброчесності є день видання (прийняття) документа, на підставі якого особа

увійшла (включена, залучена, обрана, призначена) до складу відповідної комісії, Громадської ради доброчесності.»;

– наказі про утворення дисциплінарної комісії або включення (залучення, обрання, призначення) особи до її складу.

Що стосується осіб, які тимчасово виконують обов'язки на вакантних посадах, зазначених у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», вони також повинні бути суб'єктом адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП з дня призначення виконувачем обов'язки на вакантній посаді. Це пов'язано з тим, що особа тимчасово перебуваючи на посаді, яка зазначена у штатному розписі відповідного органу, організації, установи або підприємства, з якою не укладено договір, виконує передбачені функціональними обов'язками та посадовими інструкціями свої обов'язки за цією посадою і, відповідно, має доступ до конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом.

При цьому, використовуючи порівняльно-правовий метод можна взяти до уваги роз'яснення НАЗК від 13.11.2023 № 4 [214] «Роз'яснення щодо фінансової доброчесності: застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку), у яких зазначається, що «визначення певного строку в трудовому договорі (контракті) під час призначення працівника виконувачем обов'язків на вакантній посаді не має юридичного значення для здійснення правового регулювання цих правовідносин, така особа вважається суб'єктом декларування в розумінні ст. 3 та 45 Закон» [214], що підтверджує наше бачення, що перебуваючи тимчасово на вакантній посаді особа стає суб'єктом адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП. При цьому необхідно відзначити, що тривалість перебування особи за вакантною посадою та виконання обов'язків у цьому випадку не має значення для настання зазначеної адміністративної відповідальності.

Днем припинення діяльності є останній день виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або іншої діяльності, зазначеної у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» [59]. Порядок звільнення особи регламентується низкою нормативно-правових актів, перш за все Кодексом законів про працю України [215], законами України «Про державну службу» [46], «Про місцеве самоврядування в Україні» [216], «Про судоустрій і статус суддів» [193], «Про запобігання корупції» [59], «Про прокуратуру» [217], «Про Національну поліцію» [218], «Про статус депутатів місцевих рад» [219] й низкою інших законодавчих актів, якими визначається порядок трудової діяльності чи проходження служби.

У науковому середовищі триває активна дискусія [132; 220; 221] щодо можливості притягнення до адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП осіб, які звільнилися або іншим способом припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування. Йдеться про випадки, коли такі особи вже після припинення повноважень незаконно розголосили або використали в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала відома їм у зв'язку з виконанням службових чи інших визначених законом повноважень.

Це пов'язано з наявністю у Законі України «Про запобігання корупції» двох статей 26 та 43 у яких визначено два різних терміни настання заборон, і, відповідно, відповідальності. Так, у ст. 26 «Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування», яка знаходиться у розділі IV «Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням» вказаного Закону [59], передбачається заборона на «розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала відома особам (зазначеним у пункті 1 частини першої статті 3 цього Закону) у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом, після того, як вони звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування» [59].

У свою чергу ст. 43 «Нерозголошення інформації» Закону України «Про запобігання корупції» знаходиться у розділі VI «Правила етичної поведінки», норми якого, відповідно до ст. 37 цього розділу поширюються на осіб, зазначених у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої ст. 3 цього Закону, якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх службових чи представницьких повноважень [59]. З наведеного вбачається, що норми ст. 26 та ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» розповсюджуються на різні категорії суб'єктів: ст. 26 – на осіб, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а ст. 43 – щодо працюючих осіб та осіб, які проходять службу. Разом з тим диспозиція частини 1 ст. 172⁸ КУпАП передбачає настання відповідальності у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

Так, перша група науковців (Д. В. Гудков, О. О. Дудуров, Т. О. Коломієць, С. М. Кушнір, О. Л. Макаренков, Р. О. Мовчан, В. Г. Сеник, М. І. Хавронюк, О. М. Шимон) притримується думки, що положення ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції» не розповсюджуються на частину 1 ст. 172⁸ КУпАП та наголошують на відсутності жодного зв'язку між вказаними нормами.

Вказана позиція щодо відсутності жодного зв'язку між ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції» та ст. 172⁸ КУпАП підтверджується поглядами О. М. Шимон [222, с. 124–125] у дисертації «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні» (2021).

Про неможливість притягнути до відповідальності за ст. 172⁸ КУпАП винних осіб за порушення обмежень, встановлених ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції» в частині роботи з інформацією наголошує Д. В. Гудков [223, с. 104–105] та О. О. Дудуров, Т. О. Коломієць, С. М. Кушнір, О. Л. Макаренков у колективній монографії «Загальнотеоретичні, адміністративно- та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні» (2019) [224, с. 168–169].

У коментарі судової практики «Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією», О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сенік зазначають що положення ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» не стосується «осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнились або іншим чином припинили свою діяльність, пов'язану з виконанням цих функцій, хоч і стосовно таких осіб встановлено заборону (п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону від 14 жовтня 2014 р.). Відтак вказані особи, не дивлячись на заборонену для них використання інформації з обмеженим доступом, не можуть нести відповідальність за чинною редакцією ст. 172⁸ КУпАП» [18, с. 437].

У Альтернативному звіті з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики, за загальною редакцією М. І. Хавронюка, вказується, що «суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, є такі самі суб'єкти, але які не звільнились й не припинили іншим чином свою діяльність. Тут наявною є суперечність: якщо особи, зазначені в п. 1 ст. 3 Закону, звільнилися з посади або іншим чином припинили згадану діяльність, то вони вже не є особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, тобто не є суб'єктами правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП. Таким чином, ст. 26 Закону «Про запобігання корупції» насправді не має відношення до ст. 172⁸ КУпАП.» [225, с. 304].

З даного приводу зовсім протилежна позиція у В. С. Ковальського, О. І. Миколенка, Є. Л. Стрельцова, О. І. Клименка, В. Е. Гедульянова, які у науково-практичному коментарі до ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції» навели як приклад тези, що «незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, тягне адміністративну відповідальність, передбачену ст. 172⁸ КУпАП.» [177, с. 112].

З ними погоджується В. Е. Гедульянов, який зазначає, що «Із нормами КУпАП, якими передбачено адміністративну відповідальність за

адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, кореспондуються такі норми Розділів IV, V Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII, як п. 2 ч. 1 ст. 26 «Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування», якою передбачено заборону розголошення або використання у своїх інтересах інформації, що стала відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом (п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII) – ст. 172⁸ КУпАП, якою встановлено адміністративну відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.» [226, с. 149].

Ми поділяємо позицію тих дослідників, які визнають колишніх посадовців суб'єктами цього делікту. Оскільки у диспозиції частини 1 ст. 172⁸ КУпАП, як і у ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції», зазначається що відповідальність настає за розголошення чи використання інформації, яка *«стала відома особі у зв'язку з виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування»*, а не *«під час виконанням»* таких функцій. Якби в диспозиції ст. 172⁸ КУпАП було вказано, що протиправні діяння мають вчинятися безпосередньо *під час* виконанням службових або інших визначених законом повноважень, то караність таких дій обмежувалась б виключно періодом перебування особи на службі. З наведеного аналізу можна зробити обґрунтований висновок, що особи, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, є суб'єктами адміністративної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП.

У зв'язку з викладеним, виходячи з наявності багатьох протилежних думок з даного приводу, пропонується узгодити між собою норм ст. ст. 26, 43 Закону України «Про запобігання корупції» з частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, щодо запровадження адміністративної відповідальності за розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала відома у

зв'язку з виконанням службових повноважень, зокрема після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, а саме:

Існуюча редакція	Пропозиції Усікової Н.П.
Кодекс України про адміністративні правопорушення	
Стаття 172⁸. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень ... Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».	Стаття 172⁸. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень ... Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», у тому числі особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП передбачено відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

Оскільки примітка до ст. 172⁸ КУпАП визначає суб'єкта відповідальності відноситься лише для частини 1, суб'єкта для частини 2 цієї статті необхідно

встановити окремо. Його визначення має базуватися на положеннях, які регулюють обіг інформації, що надійшла від викривача про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», якщо така інформація стала відома іншій особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Таким чином потрібно визначення категорій посад, обіймаючи які, особи можуть отримати доступ до інформації про викривача та його близьких осіб під час:

Для початку визначимо категорій посад в юридичній особі, обіймаючи які та маючи коло службових та інших визначених законом повноважень, особи можуть отримати інформацію про викривача та його близьких осіб, або дані, що дають змогу ідентифікувати їх.

1) В юридичній особі під час розгляду повідомлень викривача та здійснення дисциплінарного провадження за результатами такого розгляду:

а) стадія отримання, реєстрації та визначення виконавців для розгляду повідомлення, яке надійшло від викривача до юридичної особи:

– керівник юридичної особи або особа, яка виконує його функції – може отримати інформацію про викривача під час отримання повідомлення від нього;

– працівники уповноважених підрозділів (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції, створених відповідно до ст. 13¹ Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, які їх замінюють; особи, відповідальні за реалізацію антикорупційної програми, призначені відповідно до ст. 62 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, які їх замінюють. Ці особи отримують доступ до інформації під час: отримання від викривача повідомлення, його передачею на розгляд керівництву юридичної особи для розгляду для прийняття рішення, а також під час участі у проведенні перевірки інформації, забезпеченні захисту викривача та інформування його про результати розгляду його повідомлення;

– працівники підрозділів, у яких забезпечують отримання та реєстрацію вхідної й вихідної кореспонденції (наприклад, канцелярії, відділу, сектору чи

група документообігу або документування службової діяльності тощо) – під час виконання функцій, пов'язаних з отриманням, первинним розглядом і реєстрацією повідомлення про корупцію, а також подальшим спрямуванням керівникові юридичній особи для розгляду, або пересиланням за належністю до вищого органу, іншого відомства чи спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції;

б) стадія розгляду повідомлення в юридичній особі:

– особи, які відповідно до резолюції керівника юридичної особи здійснюють попередній розгляд повідомлення корупцію та інформують викривача про результати такого розгляду;

– особи, які готують розпорядчий документ (наказ, доручення) про проведення службового розслідування за фактами, викладеними у повідомленні викривача, а також особи, які безпосередньо беруть участь у його проведенні;

– керівник юридичної особи (особа, яка виконує його обов'язки) або особа, уповноважена затверджувати результатів (висновок) службового розслідування;

– особи, які інформують викривача про результати проведеного службового розслідування;

– працівники підрозділів, у яких здійснюється отримання та реєстрація вхідної й вихідної кореспонденції, – під час реєстрації відповіді викривачу або спрямування матеріалів за належністю до вищого органу, іншому відомства чи спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції;

в) стадія оскарження результатів розгляду повідомлення про корупцію в юридичній особі або до вищої юридичної особи:

– працівник НАЗК – у разі звернення викривача для захисту своїх прав та представництва інтересів (під час виконання функцій із забезпечення прав викривача);

– особи, які відповідно до резолюції керівника, здійснюють розгляд скарги викривача на результати попереднього розгляду його повідомлення;

– керівник юридичної особи (особа, яка виконує його обов'язки) – під час розгляду скарги викривача;

- особи, які залучені до розгляду скарги викривача, а також особи, які безпосередньо інформують його про результати такого розгляду;

- працівники підрозділів, у яких здійснюється отримання та реєстрація вхідної й вихідної кореспонденції – під час реєстрації скарги викривача, надсилання йому відповіді або спрямування скарги за належністю до органу вищого рівня чи спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції.

2) Під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, що порушені на підставі повідомлення викривача. Зі змістом повідомлення про корупцію, а також з іншою інформацією, що формується під час його обігу та в межах адміністративного провадження, у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень можуть бути ознайомлені такі категорії осіб:

- суддя та секретар судового засідання – які безпосередньо беруть участь у розгляді справи про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією;

- працівник НАЗК – у разі звернення викривача для захисту своїх прав та представництва інтересів (під час виконання функцій із забезпечення прав викривача);

- працівники апарату суду, які забезпечують реєстрацію та документообіг (зокрема, працівники канцелярії або відповідного відділу документообігу) — під час виконання функцій з отримання, реєстрації, автоматизованого розподілу та обробки матеріалів справи про адміністративне правопорушення, а також під час надсилання вихідної кореспонденції (судових повісток, копій рішень тощо) учасникам справи та викривачу.

3) Під час кримінального провадження, розпочатого за повідомленням викривача. Зі змістом інформацією, що формується під час проведення процесуальних дій, можуть бути ознайомлені такі категорії осіб:

- слідчий, дізнавач, детектив, прокурор – які здійснюють досудове розслідування та процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, розпочатому за повідомленням викривача або у провадженні, де викривач є учасником (заявником, свідком, потерпілим);

– суддя (судді), секретар судового засідання, прокурор – які беруть участь у судовому розгляді кримінального провадження;

– слідчий суддя – який здійснює судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування (наприклад, під час розгляду клопотань про вжиття заходів безпеки або забезпечення конфіденційності);

– працівник НАЗК – у разі звернення викривача для захисту своїх прав та представництва інтересів (під час виконання функцій із забезпечення прав викривача);

– працівники уповноважених підрозділів правоохоронних органів – які безпосередньо здійснюють правові, організаційно-технічні та інші заходи забезпечення безпеки викривача та членів його сім'ї, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»;

– інші учасники кримінального провадження – яким у зв'язку з їхнім процесуальним статусом та участю у слідчих (розшукових) чи інших процесуальних діях стала відома інформація про викривача, його близьких осіб або дані, що дають змогу ідентифікувати їх (наприклад, спеціалісти, експерти, перекладачі, поняті).

Підводячи підсумки до підрозділу зазначимо, що адміністративні правопорушення за частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП можуть вчинятися лише спеціальним суб'єктом.

За частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП перелік суб'єктів вказаного адміністративного правопорушення визначений у примітці до цієї статті, а саме – особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції». Положення примітки до ст. 172⁸ КУпАП також мають відсилочний характер на визначені норми Закону України «Про запобігання корупції». В окремих випадках для встановлення категорії осіб, які входять до складу конкурсних та дисциплінарних комісій, утворених відповідно до Закону України «Про державну службу», Закону України «Про службу в

органах місцевого самоврядування», інших законів, необхідно користуватися підзаконними нормативно-правовими актами, якими визначаються склад конкурсних та дисциплінарних комісій.

Підготовлено пропозиції до чинного законодавства з метою врегулювання виявлених прогалин, зокрема запропоновано доповнити ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» та примітку ст. 172⁸ КУпАП новими категоріями осіб, на яких буде розповсюджуватися заборона на розголошення інформації (додаток Б).

Відповідно до частини 2 ст. 172⁸ КУпАП, суб'єктами цього правопорушення є виключно особи, яким у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень стала відома інформація про викривача, його близьких осіб чи відомості, що дозволяють ідентифікувати їхні особи. Наведено орієнтовний перелік посад, обіймаючи які, особи під час виконання службових обов'язків, проведення дисциплінарного, адміністративного чи кримінального провадження отримують доступ до інформації про викривача або його близьких осіб.

2.4. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

З метою встановлення суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, першочергово доцільно встановити як у теорії адміністративного права визначається поняття «суб'єктивна сторона адміністративного делікту», адже вивчення психічного ставлення особи до вчиненого ним діяння, з'ясувати ступень його суспільної небезпеки, особистості, форми вини, мотиву, мети діяння, наявність пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, підстав для звільнення від адміністративної відповідальності створює умови для прийняття справедливого

рішення за результатами справи. Це актуалізує важливість та практичну доцільність теоретико-практичних досліджень вказаної проблематики адже аналіз багатьох наукових підходів щодо дослідження суб'єктивної сторони вказує про існування певних різних позицій у даному напрямку.

Проведений аналіз наукових публікацій дозволяє визначити наступні погляди вчених щодо визначення суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення (проступку), під якою розуміють: сукупність ознак, що характеризують суб'єктивне (психічне) ставлення особи до вчиненого нею протиправного діяння та його негативних наслідків [13; 110, с. 47; 115; 168, с. 295; 227, с. 40–41]; внутрішня сторона проступку, психічний стан суб'єкта проступку, що характеризує його волю, яка виявляється в протиправній дії, його ставленні до дії, яку він вчинив» [228, с. 435]; психічне відношення особи до вчиненого нею протиправного діяння і включає в себе три елементи (вину, мотив, ціль), де вина виступає обов'язковим елементом складу адміністративного правопорушення» [229, с. 74]; психічна діяльність особи, пов'язана із вчиненням нею суспільно шкідливого діяння [230, с. 287]; сукупність ознак, що характеризують відношення особи до скоєного правопорушення [231, с. 242]; сукупність ознак, які характеризують суб'єктивне (психічне) ставлення особи до вчиненого нею протиправного діяння та його негативних наслідків, а саме вина, мотив і мета правопорушення [168, с. 295]. Головним конструктивом вказаних вище поглядів є звернення уваги на психічне ставлення особи, яка вчинила протиправне діяння, до скоєного проступку, а в окремих випадків до його наслідків. Тобто, якщо об'єктивна сторона адміністративного проступку є проявом його зовнішніх ознак, то суб'єктивна сторона характеризує саме внутрішнє ставлення (психічний стан) суб'єкта правопорушення до скоєного ним діяння [232, с. 174; 233, с. 89].

Разом з тим більшість дослідників з вказаного вище питання доходять до висновку щодо виокремлення наступних елементів суб'єктивної сторони будь-якого адміністративного правопорушення: 1) вина, 2) мотив, 3) мета, серед яких обов'язковою ознакою адміністративного правопорушення є вина, що

проявляється у формі умислу чи необережності, зокрема під час незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Вину можна визначити як психічне ставлення особи до вчинення нею суспільно небезпечної дії (бездіяльності) та її негативних наслідків [168, с. 295], яке може виявлятися у формі умислу або необережності і відсутність якої виключає адміністративну відповідальність. Підтвердженням цьому є і позиція законодавця, змістовно викладена у статтях 10 та 11 КУпАП. Зокрема, відповідно до ст. 10 КУпАП адміністративне правопорушення визнається вчиненим умисно коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків. Таким чином, законодавець умовно поділяє умисел на: 1) прямий (особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх настання); 2) непрямий (особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і хоча прямо не бажала, але свідомо допускала настання цих наслідків) [2].

Вчинення адміністративного правопорушення з необережності відповідно до ст. 11 КУпАП визнається, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити [2].

До складових суб'єктивної сторони окремі науковці поряд з вищою відносять мету і мотив вчинення адміністративного правопорушення [13, с. 86–98; 104, с. 26; 105, с. 142].

Мотив і мета вчинення адміністративного правопорушення є факультативними ознаками суб'єктивної сторони складу правопорушення. Продовжуючи наукові погляди Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, О. В. Дьяченко та інших науковців [123, с. 175] визначимо, що під мотивом розуміється

усвідомлене особою внутрішнє спонукання та причини, які спонукали особу керувалася під час вчинення правопорушення, зокрема мотивом може бути користь, жадібність, кар'єризм тощо. А. М. Колот зауважує, що мотив породжує певні дії людини. «Мотив знаходиться «всередині» людини, має «персональний» характер», він «не тільки спонукає людину до дії, а й визначає, що треба зробити і як саме здійснюватиметься ця дія» [234, с. 34]. Саме наявність мотиву сприяє вчиненню особою неправомірного діяння [235]. Мета – це протиправний результат, бажаний наслідок, які прагне досягти особа, що вчиняє адміністративне правопорушення [236, с. 48].

Р. В. Вереша, розглядаючи суб'єктивні ознаки корупційного правопорушення, зазначає, що юридичний склад корупційного правопорушення визначає саме і вину суб'єкта відповідальності. Вина правопорушника повинна ґрунтуватися також на нормативно-правових підставах притягнення до відповідальності за те чи інше правопорушення [237, с. 66–72]. При цьому О. В. Клок [190] приходить до висновку, що суб'єктивна сторона у адміністративних правопорушеннях, пов'язаного з корупцією, прямий умисел: дія або бездіяльність посадової особи спрямовані на отримання благ, вчинена умисно, при цьому особа, яка вчинила це правопорушення, усвідомлювала протиправний характер своїх вчинків.

Т. В. Ільєнок зазначив, що адміністративне корупційне правопорушення містить такі ознаки: 1) діяння вчинене умисно, причому умисел має бути прямий, крім діянь, передбачених ст. ст. 172⁵, 172⁶, 172⁹ КУпАП, у яких суб'єктивна сторона правопорушення може бути у вигляді необережності; 2) умисел характеризує суб'єктивну сторону вчиненого діяння. Найбільш докладно поняття умислу та його видів розтлумачено в кримінальному законодавстві. Проте залежно від виду відповідальності, яке тягне за собою корупційне правопорушення, умисел може мати свою специфіку і відмінні адміністративно-правові ознаки [189].

На сьогодні питання правової характеристики суб'єктивної сторони ст. 172⁸ КУпАП залишається малодослідженою, комплексних досліджень

вказаної проблематики не здійснювалися. Так, у дисертаційній роботі Ю. В. Борисової «Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією» (2021) [14] питання суб'єктивної сторони статті 172⁸ КУпАП взагалі не розглядалися. К. Є. Цабека у дисертації «Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією» (2020) лише окреслила загальні риси характеристики суб'єктивної сторони статті 172⁸ КУпАП – «суб'єктивну сторону юридичного складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, необхідно визначити як систему передбачених адміністративно-правовою нормою ознак, що характеризують внутрішню сторону проступку (психічне ставлення особи до вчиненого діяння). Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, характеризується наявністю вини у формі прямого умислу. Тому в разі вчинення діяння, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, через необережність, відповідальність особи за цією статтею не настає» [13, с. 139].

На противагу поглядам окремих науковців, які допускають альтернативність форми вини у зазначеному проступку й припускають наявність як прямого, так і непрямого умислу, результати нашого дослідження дозволяють констатувати монолітно виключний характер суб'єктивної сторони складу правопорушення, регламентованого ст. 172⁸ КУпАП. Специфіка законодавчої конструкції цієї диспозиції полягає в обов'язковій наявності цільової та мотивувальної складових – вчинення діяння «у своїх інтересах» чи «в інтересах іншої фізичної або юридичної особи». Оскільки вольовий елемент непрямого умислу передбачає лише байдуже ставлення до настання наслідків або їх свідоме допущення без прагнення до них, він жодним чином не узгоджується із законодавчо закріпленим прагненням задовольнити конкретний (власний чи сторонній) інтерес. Відтак, незаконне використання або розголошення службової інформації завжди характеризується цілеспрямованою волею суб'єкта, що вказує на наявність виключно прямого умислу.

У науково-практичному коментарі «Адміністративно-правопорушення, пов'язані з корупцією» (2020), підготовленому авторським колективом

Національної академії внутрішніх справ, лише вказується, що «суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом. Мета та мотив проступку кваліфікуючого значення не мають» [7, с. 53].

У науково-практичному коментарі Кодексу України про адміністративні правопорушення за загальною редакцією С. В. Петкова видавництва 2017 року вказувалося, що суб'єктивна сторона характеризується лише умисною формою вини [6, с. 311–312], проте вже у науково-практичному коментарі цього Кодексу але видання 2020 року зазначалося лише, що «із суб'єктивної сторони правопорушення характеризується відношенням до наслідків з формуванням вини у формі прямого чи непрямого умислу» [238, с. 435].

Окремі аспекти суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення, яке є предметом дослідження, також були окреслені лише у наукових працях З. А. Загиней [20, с. 105], Д. В. Гудкова [223, с. 192], Ю. В. Дрофич [117], Т. В. Ільєнок [189], О. В. Клок [190], М. І. Хавронюка [178, с. 290] та інших учених.

Заслуговує на увагу результати проведеного аналізу судової практики О. О. Дудуровим, Р. О. Мовчаном, В. Г. Сеником [18] та О. М. Костенко [17, с. 215], якими надано характеристику корупційним адміністративним правопорушенням, зокрема, передбачених ст. 172⁸ КУпАП. Поряд з цим вказані науковці визначали лише окремі дискусійні елементи суб'єктивної сторони частини першої ст. 172⁸ КУпАП.

Разом з тим, саме відсутність встановлення мотиву під час вчинення незаконного розголошення інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, було підставою для закриття судами у 2014–2025 роках майже 80 % справ про адміністративне правопорушення (додаток А).

Отже, ст. 172⁸ КУпАП складається з двох частин:

– незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень;

– незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень [2].

Здійснюючи аналіз диспозиції частини 1 ст. 172⁸ КУпАП необхідно вказати, що суб'єктивна сторона цієї норми не конкретизована. Адже законодавець вказуючи на наявність мотиву «у своїх інтересах» не вказав яких діянь це стосується – незаконного розголошення та використання в інший спосіб, чи тільки використання в інший спосіб, що може призвести до альтернативних трактувань.

Позиція щодо мотиву «у свої інтересах», який стосується двох зазначених у частині першій діянь (незаконне розголошення та використання в інший спосіб) підтримується більшістю науковців.

Зокрема, О. О. Дудуров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сенік зазначають, що «є підстави погодитись з думкою дослідників про те, що незаконне використання інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових та інших визначених законом повноважень, може вчинятись лише умисно» [18, с. 461]. «Аналізуючи суб'єктивну сторону вказаного правопорушення, слід зазначити, що в диспозиції ст. 172⁸ КУпАП міститься вказівка на те, що відповідні дії вважаються карними лише за умови, що вони вчиненні суб'єктом «у своїх інтересах». Тому у випадку недоведення того, що дії, передбачені ст. 172⁸ КУпАП, вчиненні в особистих інтересах, інкримінування складу відповідного правопорушення має виключатися» [18, с. 462]. При цьому вказані науковці посилаються на постанову Апеляційного суду Дніпропетровської області від 07 березня 2018 року у справі № 200/20738/17 (провадження № 33/774/224/18) [239], в яких пояснення прокурора, що диспозиція ст. 172⁸ КУпАП відноситься лише до інших способів використання інформації, окрім незаконного розголошення, судом не була взята до уваги, адже на думку суду за конструкцією диспозиції ст. 172⁸ КУпАП зазначений мотив вказаний після зазначення суб'єкта

правопорушення – особи, та відноситься до предмета правопорушення – інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, а тому стосується всіх зазначених способів вчинення правопорушення – незаконного розголошення або використання в інший спосіб.

«Відповідальність за ст.172⁸ КУпАП настає у разі незаконного розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень.

Разом з тим, відповідно до протоколу № 8 про адміністративне правопорушення, пов'язаного з корупцією, від 27 листопада 2017 року щодо ОСОБА_3 не викладено всіх ознак складу правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, а саме: мотиву вчинення правопорушення – чи полягало незаконне розголошення інформації особою у своїх інтересах.

Пояснення прокурора про те, що використання інформації у своїх інтересах за диспозицією ст. 172⁸ КУпАП відноситься лише до інших способів використання інформації, окрім незаконного розголошення, не заслуговують на увагу, оскільки за конструкцією диспозиції статті зазначений мотив вказаний після зазначення суб'єкта правопорушення – особи, та відноситься до предмета правопорушення – інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, а тому стосується всіх зазначених способів вчинення правопорушення – незаконного розголошення або використання в інший спосіб.

Рішенням ЄСПЛ від 14 жовтня 2010 року у справі «Щокін проти України» визначено концепцію якості закону, зокрема з вимогою, щоб він був доступним для заінтересованих осіб, чітким та передбачуваним у своєму застосуванні. Відсутність у національному законодавстві необхідної чіткості і точності порушує вимогу «якості закону». В разі коли національне законодавство припустило неоднозначне або множинне тлумачення прав та обов'язків осіб, національні органи зобов'язані застосувати найбільш сприятливий для осіб підхід. Тобто вирішення колізій у законодавстві завжди тлумачиться на користь особи.

Суд, встановивши в діях ОСОБА_3 використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, вийшов за межі обставин, зазначених у протоколі про адміністративне правопорушення, допустивши порушення ст. 279 КУпАП щодо розгляду протоколу про адміністративне правопорушення, у зв'язку з чим постанова суду першої інстанції підлягає скасуванню.

Приймаючи відповідно до ст.294 КУпАП нову постанову, суд апеляційної інстанції виходить з того, що з дослідженого протоколу №8 про адміністративне правопорушення, пов'язаного з корупцією, від 27 листопада 2017 року щодо ОСОБА_3, слідує, що в ньому не викладено всіх ознак складу правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, а саме: мотиву вчинення правопорушення – чи полягало незаконне розголошення інформації ОСОБА_3 у своїх інтересах» [239].

Щодо мотиву «у своїх інтересах», то він може бути різний, як матеріальний, так і не матеріальний [240], дисертантом сформовано його види, зокрема за результатами аналізу судової практики та наукових публікацій:

– прагнення задовольнити своє бажання в укріпленні дружніх позаслужбових стосунків [241; 242];

– уникнення відповідальності (перевірка інформації в інформаційних підсистемах «Особа» та «Адмінпрактика» Інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» щодо себе) [243];

– перевірка своєчасності подання податкових звітів (перевірка інформації за допомогою ІКС «Податковий блок» в підсистемі «Обробка податкової звітності та платежів»);

– недопущення застосування штрафних санкцій до близької особи [244];

– отримання певної майнової вигоди за розголошену інформацію (надання інформації про майбутні перевірки; перевірка про наявність/відсутність інформації в інформаційно-комунікаційних системах правоохоронних органів тощо) [245];

- у приватних інтересах для подання отриманої довідки до суду під час розгляду цивільного спору [162];

- корисливий мотив – отримання коштів за використання отриманої інформації в приватних інтересах (особа дізналась про майбутню державну закупівлю та чи приватизацію і заздалегідь придбала пов'язані активи тощо);

- здійснення контролю над належністю рухомого майна для близької особи;

- для покращення політичної або особистої репутації, дискредитації конкурентів (оприлюднення певних звітів, які містять конфіденційну інформацію);

- для використання у підприємницькій діяльності близьких осіб (посадова особа повідомляє про наявну інформації у органах податкової служби);

- маніпулювання результатами перевірки або аудиту (використання неопублічних висновків для ухилення від відповідальності);

- інші мотиви (помста, кар'єризм, заздрість, бажання отримати взаємну послугу або допомогти іншому) [18, с. 463].

Враховуючи викладене вище можна зазначити, що мотив «у своїх інтересах» відноситься до двох діянь «незаконне розголошення» та «використання в іншій спосіб», що у свою чергу потребує за фактом вчинення незаконного розголошення або використання інформації особою, якій така інформація стала відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень його обов'язкове встановлення та зазначення при складанні протоколу за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП. Відсутність зазначення у протоколі мотиву виключає інкремінування цього складу адміністративного правопорушення, оцінюється судом як відсутність складу адміністративного правопорушення та подальшого закриття справи про адміністративне правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП за недоведеністю вини [246].

Результати дослідження об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, засвідчують, що незаконне

використання інформації в інший спосіб може вчинятися лише у формі активних дій, що також додатково засвідчує наявність певного умислу під час вчинення такого діяння, у той же час незаконне розголошення інформації може вчинятися як у формі активних дій, так і у формі бездіяльності. Аналіз ст. 43 «Нерозголошення інформації» Закону України «Про запобігання корупції» [59] також засвідчує про можливість допущення необережної поведінки, яка призвела до розголошення чи використання в інший спосіб конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом, що стала відома особі у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.

Разом з тим диспозиція ст. 172⁸ КУпАП на відміну від ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» передбачає наявність обов'язкового мотиву – «у своїх інтересах».

О. О. Дудуров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сеник зазначають, що порушення встановлених правил користування і зберігання інформації, що стала відома службовій особі у зв'язку з використанням нею службових повноважень вчинене через необережність, може розцінюватись як службова недбалість (ст. 367 КК України) [18, с. 461]. Тобто, на думку вчених, саме наявність формального складу відрізняє частину 1 ст. 172⁸ КУпАП від кримінально караної службової недбалості (ст. 367 КК України), де обов'язковою ознакою є заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб у наслідок несумлінного ставлення особи до своїх обов'язків.

З такою позицією можна погодитися частково. Конструкція частини 1 ст. 367 КК України дійсно передбачає обов'язкове завдання істотної шкоди, яка, відповідно до пункту 3 примітки до ст. 364 КК України, має в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

З наведеного вбачається, що незаконне розголошення особою інформації, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, за відсутності встановленого мотиву «у своїх інтересах»

та відсутності завдання істотної шкоди, може містити ознаки лише дисциплінарного проступку. Натомість саме наявність мотиву «у своїх інтересах» як ознака суб'єктивної сторони (що вказує на умисний характер дій), за задумом, має відрізняти адміністративне правопорушення, передбачене частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, від дисциплінарного проступку.

Тобто діяння у формі незаконного розголошення інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, якщо воно вчинене з необережності, не утворює складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. За таких умов особа підлягає лише дисциплінарній відповідальності. Це правило застосовується й тоді, коли суб'єкт передбачав можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховував на їх відвернення (самовпевненість), або не передбачав настання таких наслідків, хоча повинен і міг їх передбачити.

Необхідно підкреслити, що КУпАП не закріплює положення, відповідно до якого необережна форма провини розглядалася б в якості обставини, що пом'якшує адміністративну відповідальність. Також визначення конкретної форми вини особи не є обставиною, що підлягає з'ясуванню у справі про адміністративне правопорушення. Обов'язковому з'ясуванню підлягає лише винність особи у вчиненні адміністративного правопорушення, без визначення конкретної форми провини [191].

Позиція щодо обов'язкової наявності прямого умислу як суб'єктивної сторони незаконного розголошення інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, висловлена у постановках Кропивницького апеляційного суду Кіровоградської області від 03 травня 2023 року (справа № 398/3791/22) [247], Апеляційного суду Дніпропетровської області від 07 березня 2018 року (справа № 200/20738/17) [239], Харківського апеляційного суду від 11 грудня 2024 року (справа № 53/3616/24) [248].

Що стосується наступної форми діяння, яка визначена у частині 1 ст. 172⁸ КУпАП, а саме незаконне використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, то у попередньому розділі дисертації нами доведено, що вказане діяння вчиняється лише у формі активних дій, відповідно умисел направлений на задоволення певних своїх інтересів. Таким чином під час незаконного використання в інший спосіб інформації завжди буде прямий умисел у особи, спрямований на вчинення цього адміністративного правопорушення. Вчинити вказаний делікт у формі бездіяльності – неможливо.

Аналізуючи суб'єктивну сторону частини 1 ст. 172⁸ КУпАП, варто вказати, що ця норма має формальний склад, оскільки законодавець не передбачив настання суспільно шкідливих наслідків як обов'язкової ознаки правопорушення.

На відміну від частини першої, частина друга ст. 172⁸ КУпАП містить ширші альтернативні ознаки суб'єктивної сторони. Зокрема, поряд із мотивом «у своїх інтересах», законодавець розширює коло підстав відповідальності за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою інформації про викривача та його близьких осіб, включаючи такі мотиви як «в інтересах іншої фізичної особи» та «в інтересах іншої юридичної особи».

Ураховуючи, що в Єдиному державному реєстрі судових рішень за період 2014-2025 років відсутні судові рішення щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП, видається доцільним сформулювати власне бачення суті мотивів «у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи» під час незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації про викривача та його близьких осіб. Такими мотивами можуть бути:

- помста викривачу: необхідність ідентифікувати особу, яка є викривачем, або встановити його близьких осіб;

- матеріальний мотив (корисливий): а) отримання грошової винагороди, подарунка, чи іншої вигоди від особи за отримання інформації про викривача чи

його близьких осіб; б) сплата боргу вдячності як форма надання інформації викривача чи його близьких осіб;

– родинно-особистий мотив: а) розголошення інформації про викривача чи його близьких осіб здійснюється на користь (прохання) близьких осіб, друзів, колег або особи, до якої є емоційна прихильність або симпатія, з метою надання їм допомоги уникнути відповідальності чи вирішити їх проблем;

– кар'єрні чи корпоративні мотиви: розголошення інформації про викривача чи його близьких осіб сприятиме укріпленню довіри з боку керівника, колег чи підлеглих або зміцнення службових зв'язків;

– соціально-психологічні мотиви: уникнення конфлікту, небажання суперечки з керівництвом, від якого залежить подальша доля особи; б) вдячність чи лояльність керівництву за попередню підтримку; в) страх втратити підтримку (довіру) з боку керівництва або іншої певної особи за те, що «прикриває» викривача; г) тиск (примус), шантаж з боку авторитетної особи, спрямований на необхідність розголошення інформації про викривача чи близьких його осіб; д) не бути «білою вороною» у колективі у зв'язку з тим;

– репутаційні (іміджеві): розголошення інформації про викривача чи близьких його осіб допоможе уникнути публічної критики або зберегти позитивний імідж в колективі;

– для дискредитації політичної або особистої репутації викривача;

– інші мотиви [249].

Таким чином, мотиви незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації про викривача, його близьких осіб чи відомостей, які дозволяють їх ідентифікувати, можуть бути різноманітними (матеріальні, нематеріальні, родинні, дружні, кар'єрні тощо) і вони не впливають на кваліфікацію делікту. Водночас значення мотиву полягає в тому, що він спонукає діяти особу не в публічних інтересах, а в інтересах конкретної фізичної або юридичної особи, використовуючи службове становище чи повноваження всупереч вимогам неупередженості.

Продовжуючи аналіз суб'єктивної сторони частини 2 ст. 172⁸ КУпАП варто вказати, що ця норма, аналогічно до частини 1 цієї ж статті, має формальний склад, оскільки законодавець не передбачив настання суспільно шкідливих наслідків як обов'язкової ознаки діяння. Відповідно, незаконне розголошення відповідних відомостей через необережність не утворює складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. За таких обставин особа підлягає дисциплінарній відповідальності, якщо в її діях не має ознак кримінального правопорушення або іншого (не корупційного) складу адміністративного проступку.

Невстановлення умислу та незазначення його у протоколі є безумовною підставою для закриття справи. Про це свідчить постанова Печерського суду м. Києва від 08 лютого 2024 року у справі № 757/3616/24-п. Указаним судовим рішенням було закрито провадження стосовно Прем'єр-міністра України ОСОБА_1 у зв'язку з відсутності в його діях складу адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП. Однією з ключових причин закриття справи стало те, що в протоколі про адміністративне правопорушення не було чітко доведено та обґрунтовано мету та мотив діяння, яке призвело до розголошення інформації щодо викривача. Саме відсутність належного процесуального доведення суб'єктивної сторони стала вирішальною підставою для закриття цього провадження [250].

Стосовно наступної форми діяння, визначеної у частині 2 ст. 172⁸ КУпАП – незаконне використання в інший спосіб інформації про викривача та його близьких осіб (чи відомостей, що дозволяють їх ідентифікувати), – варто наголосити, що вони реалізуються лише через активні дії. Як і під час кваліфікації за частиною 1 цієї статті, таке використання в інший спосіб інформації (зокрема, у власних інтересах або в інтересах третіх осіб) завжди вказує на наявність прямого умислу правопорушника, що повністю виключає можливість вчинення цього делікту у формі бездіяльності.

Підводячи підсумки до підрозділу зазначимо, що суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП,

характеризується виключно умисною формою вини у вигляді прямого умислу. Особа повністю усвідомлює протиправний характер незаконного розголошення або використання в іншій спосіб інформації або відомостей про викривача чи його близьких осіб, та бажає вчинити такі дії.

Конструкція аналізованої норми характеризується формальним складом, адже законодавець не пов'язує момент закінчення делікту з настанням суспільно шкідливих наслідків. У разі встановлення факту завдання істотної шкоди, яка, відповідно до пункту 3 примітки до ст. 364 КК України, має в сто і більше разів перевищувати неоподатковуваний мінімум доходів громадян, вказане діяння слід кваліфікувати за частиною 1 ст. 367 КК України.

Діяння у формі незаконного розголошення інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, якщо воно вчинене з необережності, не утворює складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. За таких умов особа підлягає лише дисциплінарній відповідальності. Це правило застосовується й тоді, коли суб'єкт передбачав можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховував на їх відвернення (самовпевненість), або не передбачав настання таких наслідків, хоча повинен і міг їх передбачити.

У дослідження систематизовано мотиви вчинення правопорушень, передбачених частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП, та аргументовано, що вони можуть спонукати об'єкт діяти упереджено й всупереч публічним інтересам. Зокрема у частині 1 делікту, який досліджується, мотивами можуть бути: прагнення задовольнити своє бажання в укріпленні дружніх позаслужбових стосунків; уникнення відповідальності; перевірка своєчасності подання податкових звітів; недопущення застосування штрафних санкцій до близької особи; отримання певної майнової вигоди за розголошену інформацію; у приватних інтересах для подання отриманої довідки до суду під час розгляду цивільного спору; корисливий мотив; здійснення контролю над належністю рухомого майна для близької особи; для покращення політичної або особистої

репутації, дискредитації конкурентів; використання інформації у підприємницькій діяльності близьких осіб; маніпулювання результатами перевірки або аудиту; інші мотиви (помста, кар'єризм, заздрість, бажання отримати взаємну послугу або допомогти іншому).

У частині 2 ст. 172⁸ КУпАП мотивами можуть бути: помста викривачу: необхідність ідентифікувати особу, яка є викривачем, або встановити його близьких осіб; матеріальний мотив (корисливий); родинно-особистий мотив; кар'єрні чи корпоративні мотиви; соціально-психологічні мотиви; репутаційні (іміджеві) мотиви; для дискредитації політичної або особистої репутації викривача; інші мотиви.

Висновки до 2 розділу

Резюмуючи результати дослідження юридичного складу правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, варто підкреслити, що він становить собою сукупність основних суб'єктивних та об'єктивних ознак протиправного діяння, яке полягає в порушенні встановленого антикорупційним законодавством порядку використання інформації. Наявність усіх елементів цього складу (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона) є обов'язковою та достатньою умовою для притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Загальним об'єктом правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП є суспільні відносини, які охороняються адміністративно-правовими нормами і яким правопорушенням завдано шкоду. Водночас його родовим об'єктом виступають суспільні відносини у сфері запобігання та протидії корупції. Специфікою безпосереднього об'єкта цього делікту полягає у відмінності для кожної з частин статті. Безпосереднім об'єктом в частині 1 виступають суспільні відносини, що виникають у сфері захисту інформації з обмеженим доступом від її незаконного використання особою, якій ця інформація стала відома у зв'язку з виконанням

службових або інших визначених законом повноважень. У частині 2 безпосередній об'єкт становлять суспільні відносини, пов'язані із захистом інформації про викривача та його близьких осіб, яка стала відома правопорушнику у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

Предмет правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, також диференціюється залежно від частини цієї статті. У частині 1 ним виступає інформація з обмеженим доступом (службова та конфіденційна, окрім таємної), яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, за умови відсутності конкуруючих норм у КУпАП та КК України, а також встановлених обмежень щодо її нерозголошення. Натомість, предмет правопорушення, передбаченого частиною 2 цієї статті, є персональні данні про викривача та його близьких осіб, а також будь-які інші відомості, що дозволяють ідентифікувати їхню особу.

Ключовою ознакою об'єктивної сторони правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, є незаконність дій з інформацією у формі її розповсюдження або використання в іншій спосіб. Відповідальність настає лише тоді, коли особа порушила пряму законодавчу заборону на її розголошення. Натомість правомірне розголошення (санкціоноване) поширення даних, наприклад оприлюднення суспільно значущої інформації, виключає можливість притягнення особи до відповідальності за цією нормою. Відмінністю незаконного використання від незаконного розповсюдження є відсутність самого факту розголошення інформації, яка охороняється законом, третім особам. Таким чином незаконне використання інформації, яка охороняється законом, здійснюється лише шляхом активних дій, у формі активної поведінки, способи якої можуть бути різними.

Адміністративні правопорушення, передбачені частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП, можуть вчинятися лише спеціальним суб'єктом. За частиною 1 цієї статті перелік суб'єктів визначений у примітці до неї, а саме: особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про

запобігання корупції». Таким чином, положення примітки до ст. 172⁸ КУпАП мають відсильний характер до норм зазначеного Закону. В окремих випадках для встановлення належності до суб'єктів проступку окремих категорій осіб (зокрема тих, які входять до конкурсних чи дисциплінарних комісій, утворених відповідно до законів України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування» тощо), необхідно додатково керуватися підзаконними нормативно-правовими актами, що регулюють порядок формування, персональний чи кількісний склад таких комісій.

Запропоновано внесення низки змін до Закону України «Про запобігання корупції та ст. 172⁸ КУпАП. По-перше, обґрунтовано доцільність віднесення секретарів, адміністраторів конкурсних та дисциплінарних комісій, помічників членів конкурсних комісій та інших осіб, які залучаються до роботи вказаних комісій, до суб'єктів адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП. По-друге, з метою усунення міжгалузевої колізії запропоновано доповнити примітку до ст. 172⁸ КУпАП новою категорією суб'єктів відповідальності – особами, зазначених у підпункті «а» та «б» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції». Водночас, зважаючи на зміст частини 1 ст. 172⁸ КУпАП та примітки до неї, пропонується корелятивно доповнити диспозицію ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» підпункті «б» та «в» пункту 2 частини першої ст. 3 цього Закону. В-третє, передбачено необхідність доповнення примітки до ст. 172⁸ КУпАП положеннями щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності за розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформації після припинення відповідної діяльності.

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, характеризується виключно умисною формою вини у вигляді прямого умислу. Обидві частини ст. 172⁸ КУпАП мають формальний склад, оскільки закон не пов'язує момент закінчення адміністративного правопорушення із настанням якихось конкретних матеріальних чи суспільно небезпечних наслідків. На відміну від частини першої, частина друга ст. 172⁸

КУпАП містить ширші альтернативні ознаки суб'єктивної сторони: поряд із мотивом «у своїх інтересах», законодавець розширює коло підстав відповідальності, включаючи такі мотиви, як «в інтересах іншої фізичної особи» та «в інтересах іншої юридичної особи».

Мотиви, якими керується правопорушник під час незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації, можуть бути різноманітними. Окреслено основні їх види (матеріальні, нематеріальні, родинні, кар'єрні, дружні тощо) відповідно за частиною 1 та 2 цього делікту, які спонукають особу діяти всупереч публічним інтересам, використовуючи службові повноваження. Проведений аналіз судової статистики свідчить, що неналежне доведення умислу, мети та мотивів правопорушення у протоколах про адміністративні правопорушення, є безумовною та вирішальною підставою для закриття провадження судами (майже 80%) на підставі пункту 1 ст. 247 КУпАП (у зв'язку з відсутністю складу правопорушення).

РОЗДІЛ 3.

ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАЛА ВІДОМА ОСОБІ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ

3.1. Проблеми кваліфікації адміністративного правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

Важливим аспектом вчення про склад адміністративного правопорушення, яке посідає одне з центральних місць в адміністративно-правовій науці та має велике практичне значення, надає можливість не лише встановити сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, за наявності яких те чи інше діяння можна кваліфікувати як адміністративне правопорушення, а й розмежувати одне від іншого, а також від інших видів юридичної відповідальності [117, с. 242].

Як зазначає Ю. В. Борисова, однією з складових ефективного застосування відповідної норми адміністративного законодавства є правильна кваліфікація порушень, що дозволяє забезпечити реалізацію принципів законності, гласності, об'єктивної істини, відповідності вини і покарання, індивідуалізації покарання під час притягнення особи до адміністративної відповідальності та обґрунтованого застосування адміністративного стягнення за наявну протиправну поведінку [11, с. 84].

При цьому правильна кваліфікація розмежовує деліктні та неделіктні дії й забезпечує законність прийняття рішення про відповідальність порушника та здійснення згідно із законом необхідних адміністративно-процесуальних дій [251, с. 149].

Категорія юридичних складів правопорушень, охоплених розділом 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», завжди перебувала під пильною увагою науковців. Це обумовлено наявністю досить тонкою межею,

яка відділяє їх від кримінальних корупційних правопорушень. Ключовим в цьому випадку є елемент наявності або відсутності ознак корупції, що і визначають до якої категорії правопорушень належить те чи інше діяння [252, с. 143].

Ми пропонуємо визначити чіткий перелік ключових ознак, за якими здійснюється відмежування правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, від інших статей КУпАП та КК України. Аналіз доцільно проводити за елементами складу (об'єкта, предмета, суб'єкта, суб'єктивної сторони та об'єктивної сторони), що дасть змогу сформулювати уніфіковані критерії кваліфікації.

Як зазначалося у підрозділі 2.1. дисертації, диспозиція частини 1 ст. 172⁸ КУпАП не містить чітких критеріїв щодо видів інформації, за незаконне розголошення чи використання в інший спосіб якої настає адміністративна відповідальність. У зв'язку з цим є необхідність відмежувати предмет правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, від суміжних складів адміністративних і кримінальних правопорушень, що також установлюють відповідальність за неправомірне поводження з певними видами інформації.

Питання відмежування ст. 172⁸ КУпАП від інших норм адміністративних та кримінальних правопорушень, якими встановлена відповідальність за незаконне розголошення або використання певних видів інформації, практично не було предметом широкої наукової дискусії. Окремі аспекти цієї проблематики висвітлено у праці О. О. Дудорова, Р. О. Мовчана та В. Г. Сеника [18, с. 439], де автори визначили перелік статей, за якими доцільно проводити відмежування зазначеного складу правопорушення. Вказане підкреслює актуальність додаткового тлумачення позиції науковців та визначити за яким складом ст. 172⁸ КУпАП відмежовується від інших адміністративних правопорушень та кримінальних правопорушень.

У практичному посібнику «Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані із корупцією» (2016) авторським колективом

К. Л. Бугайчук, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. О. Іванцов, С. О. Шатрава [142, с. 67–68] пропонується під час кваліфікації адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, його розмежовувати від інших видів деліктів:

1) Використання, розголошення комерційної таємниці, а також конфіденційної інформації (ч. 3 ст. 164³ КУпАП). Відмінність від цього правопорушення полягає в наступному:

– метою проступку за ст. 164³ є заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця, натомість метою проступку за ст. 172⁸ є незаконне використання особою інформації, що стала їй відома у зв'язку із виконанням службових або інших визначених законом повноважень;

– суб'єктом вчинення проступку за ст. 172⁸ КУпАП є особи уповноважені на виконання функцій держави та місцевого самоврядування або прирівняні до них особи, а також особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права. Суб'єктами ж вчинення правопорушення за ст. 164³ КУпАП можуть бути як посадові особи підприємств, установ та організацій усіх форм власності, громадяни, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, громадяни, що не є підприємцями.

2) Використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231 КК України), Розголошення комерційної або банківської таємниці» (ст. 232 КК України). Тут відмінність полягає у виді інформації, яка розголошується особою відповідно із положеннями КК України, зокрема, це комерційна інформація (відомостей, пов'язаних із виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди його інтересам) та банківська інформація (інформації щодо діяльності та фінансового стану особи, яка відома банку у процесі обслуговування особи та взаємовідносин з нею

чи третіми особами при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди особі) [142, с. 67–68].

Крім того, слід вказати на мету та суб'єктивну сторону вчинення злочинів передбачених ст. 231 та 232 КК України – завдання істотної шкоди у суб'єкту господарської діяльності (ст. 231) або вчинення з корисливих чи інших особистих мотивів і завдання істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності (ст. 232) [142, с. 67–68]. З вказаною думкою також погоджується Ю. В. Борисова у своїй дисертації «Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією» [14, с. 116–118] та К. Є. Цабека у дисертації «Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією» [13, с. 140–143].

Що стосується адміністративної відповідальності, то частину 1 ст. 172⁸ КУпАП необхідно відмежовувати від наступних статей КУпАП, якими встановлюється відповідальність за незаконне розповсюдження або використання різних видів інформації, за предметом (адже суб'єкт, суб'єктивна сторона та об'єктивна сторона можуть співпадати в окремих випадках) від:

– ст. 163⁹ КУпАП, де предметом правопорушення є інсайдерська інформація, тобто неопрілюднена інформація про емітента, його цінні папери або інші фінансові інструменти, що перебувають в обігу на організованому ринку капіталу, у разі якщо оприлюднення такої інформації може істотно вплинути на вартість відповідних фінансових інструментів [2; 253];

– частини 3 ст. 163¹¹ КУпАП, де предметом правопорушення є професійна таємниця на ринках капіталу та організованих товарних ринках, а саме інформація про діяльність та/або фінансовий стан клієнта, а також інша передбачена частиною другою цієї статті інформація, що стала відомою: 1) професійному учаснику ринків капіталу та організованих товарних ринків у процесі обслуговування клієнта при провадженні професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках; 2) третім особам під час провадження ними діяльності, пов'язаної з ринками капіталу та організованими товарними ринками; 3) третім особам, які надають послуги чи виконують роботи

відповідно до договорів, укладених з особами, зазначеними у пунктах 1 і 2 частини 1 ст. 163¹¹ КУпАП; 4) Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національному банку України, іншим органам державної влади відповідно до їх повноважень. Професійною таємницею, зокрема, є інформація та дані: 1) про рахунки клієнтів; 2) про операції, проведені на користь чи за дорученням клієнта професійного учасника, про вчинені клієнтом професійного учасника правочини; 3) про клієнта професійного учасника, крім отриманої з публічних джерел; 4) що міститься у системі депозитарного обліку; 5) що міститься у системі клірингового обліку; 6) звітні дані учасника ринків капіталу та професійного учасника організованих товарних ринків, крім тих, що підлягають оприлюдненню відповідно до законодавства; 7) про засоби, що використовуються професійним учасником ринків капіталу та організованих товарних ринків та особами, які провадять діяльність, пов'язану з ринками капіталу та організованими товарними ринками, для захисту інформації; 8) про учасників ринків капіталу та професійних учасників організованих товарних ринків або їхніх клієнтів, отримана від таких учасників та професійних учасників органами державної влади; 9) про професійних учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків, їхніх клієнтів, операції, що ними здійснюються, отримана Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку відповідно до міжнародного договору або за принципом взаємності від регулятора ринків капіталу та організованих товарних ринків іншої держави) [2; 253];

– ст. 163¹⁹ КУпАП, де предметом правопорушення є інсайдерська інформація щодо оптових енергетичних продуктів, а саме інформація, яка прямо чи опосередковано стосується одного або декількох оптових енергетичних продуктів на оптовому енергетичному ринку і у разі розкриття або оприлюднення може істотно вплинути на ринкову ціну відповідно до одного або декількох оптових енергетичних продуктів. Оприлюднення такої інформації здійснюється відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії», кодексу системи передачі, кодексу систем розподілу, правил ринку, правил

ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до вказаного вище Закону [2; 254];

– частини 3 ст. 164³ КУпАП, де предметом правопорушення є комерційна таємниця, а також інша конфіденційна інформація, що може заподіяти шкоди діловій репутації або майну підприємця. При цьому під комерційною таємницею необхідно розуміти інформацію, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці [2; 255];

– частини 1 ст. 166⁵ КУпАП, де одним з предметів цієї норми є інформація, що становить банківську таємницю, під якою необхідно розуміти інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним або стала відомою третім особам при наданні послуг банку або виконанні функцій, визначених законом [2; 256];

– ст. 185¹³ КУпАП, де предметом правопорушення є повідомлення Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України щодо осіб стосовно яких збирається відповідна інформація [2];

– частини 3 ст. 186³ КУпАП, де предметом правопорушення є данні державних статистичних спостережень, а саме первинні дані, отримані органами державної статистики та іншими виробниками офіційної статистики від респондентів під час проведення статистичних спостережень, а також адміністративні дані щодо респондентів, отримані органами державної статистики для проведення державних статистичних спостережень від

державних органів, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб, що здійснюють діяльність, пов'язану із збиранням та використанням адміністративних даних, а також офіційна державна статистична інформація та будь-яка інша статистична інформація, на підставі якої можна визначити конфіденційні дані щодо конкретного респондента [2; 257];

– ст. 188⁴⁸ КУпАП, де предметом правопорушення є повідомлення Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів щодо осіб стосовно яких збирається відповідна інформація [2];

– частини 6 ст. 212³ КУпАП, де предметом правопорушення є інформація у видобувних галузях, а саме консолідовану на рівні материнського підприємства у видобувних галузях інформацію про діяльність підконтрольних такому материнському підприємству суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, та інформацію про податки і збори, інші платежі, що були сплачені або належні до сплати отримувачам платежів такими суб'єктами господарювання [2; 258];

– ст. 212⁵ КУпАП, де предметом правопорушення є службова інформація, зібрана у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни [2];

– ст. 212²⁰ КУпАП, де предметом правопорушення є документи та інша інформація, пов'язана з підготовкою і проведенням виборів, референдуму [2].

Також частину 1 ст. 172⁸ КУпАП необхідно відмежовувати від правопорушень, передбачених частинами 4, 5 та 6 ст. 212⁶ КУпАП, а саме від незаконного копіювання інформації, яка зберігається в інформаційних (автоматизованих) системах, у паперовій чи електронній формі (частина 4), безоплатного незаконного розповсюдження інформації, яка зберігається в інформаційних (автоматизованих) системах, у паперовій чи електронній формі (частина 5), та незаконного збуту інформації, яка зберігається в інформаційних (автоматизованих) системах, у паперовій чи електронній формі (частина 6), де предмет посягання може співпадати – інформації, яка зберігається в

інформаційних (автоматизованих) системах. Разом з тим, частина 1 ст. 172⁸ КУпАП буде відмежуватися від частин 4, 5 та 6 ст. 212⁶ КУпАП за наступними ознаками:

- суб'єктом – якщо у частині 1 ст. 172⁸ КУпАП – це особи, перелік яких чітко визначений у примітці до цієї статті, а саме – особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», то у частинах 4, 5 та 6 ст. 212⁶ КУпАП – будь-які інші особи, які не підпадають під вказаний вище перелік;

- предметом (в окремих випадках) – якщо у частині 1 ст. 172⁸ КУпАП – це інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, то у частинах 4, 5 та 6 ст. 212⁶ КУпАП в окремих випадках може бути інформація, отримана незаконним шляхом;

- суб'єктивною стороною (в окремих випадках) – якщо у частині 1 ст. 172⁸ КУпАП – це наявність певного інтересу, то у частинах 4 та 5 ст. 212⁶ КУпАП особа може притягуватися до відповідальності без встановлення мети делікту – встановлення суб'єктивною стороною не є обов'язковою умовою.

Окремо необхідно акцентувати увагу на розмежуванні делікту, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, від деліктів, які визначені у частинах 4 та 5 ст. 188³⁹ КУпАП, норми яких передбачають відповідальність за недодержання встановленого законодавством про захист персональних даних порядку захисту персональних даних, що призвело до незаконного доступу до них або порушення прав суб'єкта персональних даних. Це пов'язано з тим, що аналіз судової практики за вчинення правопорушень, передбачених частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП засвідчує, що в окремих випадках під час незаконного використання або розповсюдження інформації розкриваються персональні третіх осіб.

Адже суб'єкти, які допустили незаконне розголошення інформація як в частині 1 ст. 172⁸ КУпАП, так і в частині 4 ст. 188³⁹ КУпАП можуть співпадати, не дивлячись на те, що у ст. 188³⁹ КУпАП на відміну від частини 1 ст. 172⁸ КУпАП він чітко не визначений. Про те, предмет правопорушення у частині 4

ст. 188³⁹ КУпАП встановлюється відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» [259], а саме допущення розголошення певних персональних даних – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Зазвичай до персональних даних відносяться: расове або етнічне походження; політичні, релігійні або світоглядні переконання; членство в політичних партіях і професійних спілках; засудження до кримінального покарання; стан здоров'я, статеве життя; біометричні або генетичні дані [260, с. 21]. Поряд з цим, на думку Д. І. Фірман, також до персональних даних можна віднести прізвище, ім'я, по батькові, адресу, номер телефону, паспортні дані, інформацію про етнічне походження, освіту, сімейний стан [261, с. 63–64].

Відповідальність за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП необхідно відмежовувати від норм законодавства про кримінальну відповідальність, якими передбачена відповідальність за розголошення окремих видів службової інформації.

Так, частиною 2 ст. 209¹ КК України передбачено відповідальність за розголошення у будь-якому вигляді таємниці фінансового моніторингу або факту обміну інформацією про фінансову операцію та її учасників; факту надання (одержання) запиту, рішення чи доручення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення; відповіді на вказаний попередньо запит, рішення чи доручення особою, якій ця інформація стала відома у зв'язку з її професійною або службовою діяльністю, якщо такі дії заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб [136]. Разом з тим, відповідальність за вказаною нормою КК України буде наступати лише у випадку заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб, при цьому визначення розміру істотної шкоди в даному випадку

у КК України відсутнє [262, с. 704]. З наведеного вбачається, що у разі відсутності настання істотної шкоди (обов'язкової ознаки) за результатами розголошення у будь-якому вигляді таємниці фінансового моніторингу або іншої інформації, передбаченої диспозицією частини 2 ст. 209¹ КК України, буде наступати відповідальність за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП за умов наявності інших ознак вказаного адміністративного правопорушення.

За настанням наслідків та предмету посягання частину 1 ст. 172⁸ КУпАП необхідно відмежувати від ст. 231 «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю» КК України та ст. 232 «Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках» КК України. Так, диспозицією ст. 231 КК України встановлюється кримінальна відповідальність за вчинення умисних дій, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, з метою розголошення чи іншого використання цих відомостей, а також незаконне використання таких відомостей, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності [136].

Таким чином, у разі вчинення незаконного використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності, буде відрізнятися від частини 1 ст. 172⁸ КУпАП за наступними ознаками: 1) предметом посягання у ст. 231 КК України – комерційна та банківська таємниця (спеціальна норма), зокрема під банківською таємницею необхідно розуміти інформацію щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним або стала відомою третім особам при наданні послуг банку або виконанні функцій, визначених законом [256]; 2) наявність істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності – як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони даного кримінального правопорушення, що перебуває у причинному зв'язку з незаконним використанням відомостей, які містять комерційну таємницю. Істотна шкода – це оціночне поняття, що означає

необхідність у кожному конкретному випадку вчинення злочину і з урахуванням конкретних обставин справи встановлювати істотність шкоди, заподіяної незаконним використанням відомостей, які становлять комерційну або банківську таємницю. Така шкода може бути майновою (втрата або пошкодження майна, додаткові витрати або недержані доходи) або виступати в інших формах (наприклад, шкода діловій репутації суб'єкта господарювання) [142, с. 67–68; 263, с. 377] За відсутності істотної шкоди –відповідальність буде наступати за частиною 1 ст. 166⁵ КУпАП.

Аналогічна ситуація і з відмежуванням частини 1 ст. 172⁸ КУпАП від ст. 232 КК України, де, по-перше, предметом посягання у ст. 232 КК України є комерційна, банківська таємниця або професійна таємниця на ринках капіталу та організованих товарних ринках, розголошення якої завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності; по-друге, обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення є завдання істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності (власнику комерційної або банківської таємниці), яка перебуває в причинному зв'язку з розголошенням таємниці. Така шкода визначається, як і в ст. 231 КК України, кожного разу з урахуванням усіх обставин справи. Вона може бути майновою, наприклад у виді значних матеріальних збитків, які завдані суб'єкту господарської діяльності і викликані спадом виробництва, необхідністю його переорієнтування, зменшенням клієнтури тощо, або виступати в інших формах [142, с. 67–68; 263, с. 379–380].

За предметом посягання частину 1 ст. 172⁸ КУпАП необхідно відмежовувати від частин 2 та 3 ст. 387 КК України. Аналіз судової практики засвідчує, що у більшості випадків працівники поліції, які були суб'єктом вчинення адміністративного правопорушення, здійснювали незаконне використання та розповсюдження інформації, яку вони отримували в Інформаційно-телекомунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України». Проте, вказана система формується з інформації, що утворена в процесі діяльності поліції, а також з інформації, яка належить до державних

інформаційних ресурсів, а в ній відсутня інформація, яка утворена в результаті оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування [264].

Також необхідно відмежовувати предмет частини 1 ст. 172⁸ КУпАП від предмету кримінального правопорушення, передбаченого частиною 2 ст. 397 КК України, яким зокрема може бути професійна таємниця захисника чи представника особи по наданню правової допомоги, яка розголошується службовою особою з використанням свого службового становища. Враховуючи, що в частині 2 ст. 397 КК України є спеціально визначений предмет, тому вказана норма кримінального правопорушення буде конкуруючою спеціальною нормою до частини 1 ст. 172⁸ КУпАП.

Що стосується частини 2 ст. 172⁸ КУпАП, то щодо неї є лише одна конкуруюча норма, а саме ст. 185¹¹ КУпАП в частині визначення предмету делікту. Як вказувалося у попередніх розділах дисертації, предметом частини 2 ст. 172⁸ КУпАП є інформація про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб. Адже викривач має право на анонімність, яке забезпечується застосуванням до нього таких заходів безпеки, як забезпечення конфіденційності відомостей про особу та/або закритий судовий розгляд. З цією метою, відповідно до пункту «а» частини 1 ст. 15 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [265], здійснюється обмеження відомостей про особу в матеріалах перевірки (заявах, поясненнях тощо), а також протоколах слідчих дій та інших матеріалах кримінального провадження, заміна прізвища, імені, по батькові в цих документах псевдонімами за постановою органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчого, дізнавача, прокурора або за ухвалою слідчого судді, суду про зміну анкетних даних. Ці постанови (ухвали) до матеріалів справи не приєднуються, а зберігаються окремо в органі, у провадженні якого перебуває кримінальне провадження [266, с. 92]. Також відповідно ст. 2 та ст. 7 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [265] щодо викривача та членів сімей і близьких родичів викривача можуть вживатися й інші заходи

забезпечення безпеки, зокрема: особиста охорона, охорона житла і майна; видача спеціальних засобів індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку; використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів, візуальне спостереження; зміна місця роботи або навчання; переселення в інше місце проживання; поміщення до дошкільної виховної установи або установи органів соціального захисту населення; забезпечення конфіденційності відомостей про особу; закритий судовий розгляд.

Що стосується ст. 185¹¹ КУпАП, то в диспозиції предметом адміністративного правопорушення буде інформація про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, яка визначена Переліком відомостей, що становлять службову інформацію в Міністерстві внутрішніх справ України [184] та розкривають відомості про: зміст, форми, методи, а також режим здійснення охоронних заходів стосовно осіб, особиста охорона яких здійснювалася на підставі вимог Законів України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та осіб, особиста охорона яких здійснюється на підставі договорів охорони; форми та методи здійснення оперативно-технічних оглядів місць постійного і тимчасового перебування осіб, які охороняються (охоронялися); маршрути та графіки переміщення осіб, щодо яких здійснюються охоронні заходи. Таким чином інформація про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб суттєво відрізняється від відомостей, про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист.

Також треба звернути увагу на розбіжності між категоріями осіб щодо яких відповідно до Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [265] вживаються заходи забезпечення безпеки, а саме між «близькими особами», які зазначені у пункті 3 частини 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», та «близькими родичами та членами сім'ї», які визначені у пункті 1) частини 1 ст. 3 КПК України. Під дію Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у

кримінальному судочинстві» не підпадають наступні категорії близьких осіб викривача, які визначені у пункті 3 частини 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»: двоюрідний брат, двоюрідна сестра, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки). З наведеного вбачається, що предметом частини 2 ст. 172⁸ КУпАП також можуть бути відомості, які виникають під час вжиття заходів забезпечення безпеки, якщо вони призвели до витоку інформації щодо викривача та/або близьких родичів і членами сім'ї викривача, які здійснюються відповідно до Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

Водночас проведений дисертантом аналіз судової практики виявив декілька випадків [267] складання протоколів про адміністративні правопорушення, передбачене частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, за результатами закриття досудового розслідування за ст. 361² КК України «Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації». Підставою для скерування матеріалів із метою притягнення осіб до адміністративної відповідальності став висновок слідчого про відсутність у діянні суспільної небезпеки, належної кримінальному правопорушенню, через незаподіяння істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

У цьому контексті розмежування адміністративного правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, та кримінального правопорушення, передбаченого ст. 361² КК України, здійснюється за такими критеріями:

– за предметом: предметом частини 1 ст. 172⁸ КУпАП є службова інформація (при цьому форма її зберігання не обмежена електронно-обчислювальними машинами (комп'ютери), автоматизованими системами, комп'ютерними мережами або носіями), тоді як предметом ст. 361² КК України є будь-яка інформація з обмеженим доступом, що обов'язково зберігається в

електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або носіях такої інформації;

– за об'єктивною стороною: диспозиції частини 1 ст. 172⁸ охоплює такий вид альтернативного діяння як використання інформація лише у своїх інтересах без її розповсюдження, тоді як ст. 361² КК України передбачає лише несанкціонований збут або розповсюдження;

– суб'єктивною стороною: правопорушення, передбачене частиною 1 ст. 172⁸ характеризується метою задоволення своїх інтересів (корисливий чи інший особистий мотив), у той же час суб'єктивна сторона ст. 361² КК України передбачає прямий умисел на збут або розповсюдження інформації, незалежно від подальшого використання її у власних інтересах;

– наслідками: диспозиції частини 1 ст. 172⁸ не передбачає настання наслідків, у той же частина 2 ст. 361² КК України передбачає заподіяння значної шкоди.

У підрозділі було продовжено теоретичні погляди вчених щодо відмежування діяння, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, щодо незаконного використання інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, від споріднених норм адміністративного та кримінального законодавства

3.2. Проведення у справах про адміністративні правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

Результати проведеного в рамках дисертаційного дослідження аналізу застосування судової практики у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП, а також результати статистичних даних судової статистики, засвідчує про наявність правових та організаційних проблем.

Для початку засвідчимо, що протягом 2014–2025 років на розгляд судів

першої інстанції надійшло 70652 справи за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП, з яких за ст. 172⁸ КУпАП – 237 справ, що складає 0,34% від загальної їх кількості.

Протягом 2014–2025 років судами було повернуто 39 справ за ст. 172⁸ КУпАП, частка яких складає 16,45% від загальної кількості справ, що надійшло до суду (39 з 237 справ) (додаток А). При цьому частка 16,45% серед повернутих судами справ за ст. 172⁸ КУпАП займає перше місце серед інших справ: ст. 172⁴ КУпАП – 16,15%; ст. 172⁷ КУпАП – 16,14%; ст. 172⁵ КУпАП – 15,49%; ст. 172⁹ КУпАП – 11,1%; ст. 172⁶ КУпАП – 7,1%).

100 відсотків справ за ст. 172⁸ КУпАП поверталось судами у 2015, 2017, 2018, 2020 та 2021 роках.

Частка повернутих справ для належного оформлення за ст. 172⁸ КУпАП складає 92,3% (повернуто 36 з 39 справ), що більше на 24,9% від середньостатистичної кількості повернутих справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП протягом 2014–2025 років.

Про наявні проблеми щодо юридичної конструкції ст. 172⁸ КУпАП та під час складання адміністративного протоколу за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, засвідчує той факт, що понад 50% рішень суду стосувалися закриттю справ (101 з 196) за результатами їх розгляду у 2014–2025 роках, що є найвищим показником серед ст. ст. 172⁴–172⁹ КУпАП: ст. 172⁴ КУпАП – 45,76%; ст. 172⁷ КУпАП – 45,58%; ст. 172⁵ КУпАП – 42,9%; ст. 172⁹ КУпАП – 36,6%; ст. 172⁶ КУпАП – 33,38%.

Головною підставами для закриття у 2014–2025 роках справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП, щодо 101 особи була відсутність події і складу адміністративного правопорушення – закрито 71 справу (70,3% від усіх закритих), що майже у 2 рази перевищує середній показник від усіх закритих справ за вказаною обставиною серед статей 172⁴–172⁹ КУпАП, який складає 38,45%.

При цьому частка у 70,3% серед закритих судами справ у зв'язку з відсутністю події і складу адміністративного правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП

займає перше місце серед закритих справ за вказаною обставиною серед статей 172⁴–172⁹ КУпАП, де відповідно їх частка складає: ст. 172⁵ КУпАП – 63,51%; ст. 172⁷ КУпАП – 55,67%; ст. 172⁴ КУпАП – 49,07%; ст. 172⁹ КУпАП – 32,0%; ст. 172⁶ КУпАП – 31,81%. (додаток А).

Про існуючі проблеми також засвідчує той факт, що за результатами розгляду у 2014–2025 роках судами справ за ст. 172⁸ КУпАП з 169 осіб, щодо яких розглядалися справи, лише відносно 95 (48,47%) були накладені стягнення.

Апеляційними судами протягом 2014–2025 років переглянуто 40 справ з 95 за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, за результатами чого було скасовано 8 рішень за апеляційними скаргами та справи закриті через відсутність у справ подій і складу адміністративного правопорушення.

Таким чином з 237 справ, які надійшли за результатами розгляду судами протягом 2014–2025 років за ст. 172⁸ КУпАП до адміністративної відповідальності було притягнуто за вказане правопорушення лише 87 осіб, що складає 36,71% (додаток А).

Вказане підтверджується дослідженням НАЗК «Звіт за результатами аналізу судової практики притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією (за 2014–2024 роки)», в якому зазначається, «що частина правил, заборон й обмежень, встановлених антикорупційним законодавством, не забезпечена заходами юридичної відповідальності. Стаття 172⁸ КУпАП має недоліки, які знижують її забезпечувальний та превентивний потенціал, а також ефективність НАЗК, Національної поліції, прокуратури та судів» [268].

Не дивлячись на наявну проблематику, а також дослідження різних аспектів провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією, які розглядали у своїх працях Є. О. Алісов, В. В. Мартиновський, В. Я. Настюк, О. М. Шевчук [269], О. Гладун та І. Єрмоменко [270], Л. О. Завгородня [271], О. В. Клок [190], Д. О. Сіренко [272] й інші вчені, адміністративні провадження у справах про незаконне використання інформації,

що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, не були предметом розгляду.

У посібнику авторського колективу О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сенік «Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики)» (2020) [18], не дивлячись на масштабний аналіз судової практики, було лише звернута увагу на дискусійні аспекти характеристик юридичного складу ст. 172⁸ КУпАП, розглянуто основні тенденції судового розгляду цього делікту.

Вказане обумовлює необхідність проведення дослідження провадження у справах про адміністративні правопорушення щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, з метою з'ясування теоретичних аспектів, виявити існуючі проблем в частині встановлення обставин, які сприяють як закриттю судами справ за результатами їх розгляду, так і повернення їх для належного оформлення, з метою напрацювання пропозицій теоретичного та практичного характеру.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, є стадійним процесом, складається із сукупності процесуальних стадій та певних елементів, де стадії – відносно відокремлені частини адміністративного провадження, які являють собою сукупність процесуальних етапів, спрямованих на вирішення конкретної справи [273, с. 418].

У науці адміністративного права існують різні наукові погляди та позиції науковців на стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення [230, с. 313; 274, с. 147; 275, с. 162; 276, с. 188; 277, с. 185; 278, с. 180; 279, с. 129].

Узагальнюючи наукові бачення вказаних та інших правників-адміністративістів, вважаємо за доцільне взяти за основу класичний підхід щодо формулювання стадій у провадженнях в справах про адміністративні правопорушення про незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків. Такими стадіями будуть:

1) порушення справи – виявлення та фіксація факту незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, збирання доказів (огляд предметів, отримання пояснень свідків, документів та висновків досліджень), складання протоколу як підсумкового документу розслідування та направлення його до суду;

2) розгляд справи про адміністративне правопорушення щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, у суді (визначення підвідомчості, строків) й прийняття відповідного судового рішення (постанови);

3) перегляд справи про адміністративне правопорушення щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, у разі оскарження судового рішення (постанови) у справі;

4) виконання судового рішення (постанови) про накладання адміністративного стягнення щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків.

Розглядаючи першу стадію адміністративного розслідування щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, необхідно для початку визначити підстави, які можуть бути для проведення такого розслідування. Проведений аналіз судових рішень дозволив встановити наступні джерела:

- результати проведення службових розслідувань спеціально уповноваженим суб'єктом у сфері протидії корупції, як правило Національною поліцією за фактом перевірки інформації про незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків;

- повідомлень громадян про незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків;

- отримання інформації шляхом моніторингу медіа;

– моніторингу вимог дотримання використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, у органах державної влади та органах місцевого самоврядуванні відповідно до покладених законодавством обов'язків;

– повідомлення від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, а також юридичних осіб публічного права (органами, в яких працює (працював або входить чи входив до складу утвореної в органі конкурсної комісії, до складу Громадської ради доброчесності) щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків;

– від слідчого, дільничного, прокурора, судді за результатами розслідування кримінальних проваджень, під час яких виявлено факти незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків;

– інші джерела.

Після отримання повідомлення про незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, відповідно до ст. 255 КУпАП протокол про адміністративне правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП мають право складати уповноважені на те посадові особи:

1) НАЗК – в частині правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище. Під службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, в цій статті розуміються особи, які обіймають посади, визначені у примітці до ст. 56 Закону України «Про запобігання корупції»;

2) органи Національної поліції, де правом складати протоколи наділені:
а) Департамент внутрішньої безпеки як міжрегіональний територіальний орган у складі кримінальної поліції Національної поліції – частині правопорушень, вчинених працівниками поліції [280]; б) Департамент стратегічних розслідувань як міжрегіональний територіальний орган у складі кримінальної поліції Національної поліції [281] – частині правопорушень, вчинених всіма категоріями

осіб, визначених ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», окрім: службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також щодо поліцейських.

Після отримання інформації про незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, виходячи зі змісту ст. 251 КУпАП, здійснюється фіксація такого факту та збирання доказів, якими є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи [281].

У справах про адміністративне правопорушення щодо незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, такими доказами можуть бути:

поясненнями особи, яка незаконно розголосила або використала в інший спосіб у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, та притягається до адміністративної відповідальності;

поясненнями свідків;

висновком експерта;

речовими доказами;

показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фотозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності або свідками;

протоколом про вилучення речей і документів [2].

Докази умовно можна класифікувати за декількома категорій, зокрема:

1. Докази, що підтверджують належність особи до суб'єкта адміністративного правопорушення:

– відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про реєстрацію юридичної особи, де працює особа, яка притягується до адміністративної відповідальності;

- Положення про юридичну особу, де працює особа, яка притягується до адміністративної відповідальності;
- Положення про структурний підрозділ, де працює особа, яка притягується до адміністративної відповідальності;
- накази, розпорядження (рішення, контракт) про призначення на посаду особи, яка притягується до адміністративної відповідальності;
- витяг з книги прикордонного контролю відділу прикордонної служби оперативно-бойової прикордонної комендатури про те, що прикордонник заступив на службу на контрольний пункт в'їзду/виїзду для виконання службових обов'язків [246].

2. Нормативно-правові акти та внутрішні документ, вимоги яких були порушені внаслідок незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації:

- у протоколі зазначається не лише перелік нормативно-правових актів та внутрішні документи, а й конкретний їх пункт (розділ), який своїми діями порушила особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, та надається визначення певної(их) норми, які були порушені.

Наприклад, частини першої ст. 18, пунктів 1, 2, 3 та 24 ст. 23, частини другої ст. 24, частини першої ст. 27, частини першої ст. 28, частини першої ст. 30, частини першої ст. 64 Закону України «Про Національну поліцію», пунктів 1, 3, 6, 7, 11 та 13 частини третьої ст. 1 Дисциплінарного статуту, ст. 38 та 43 Закону України «Про запобігання корупції», частин першої ст. 14 частини першої ст. 24 Закону України «Про захист персональних даних», абзац перший частини другої ст. 11 Закону України «Про інформацію», абзаців першого-четвертого, шостого та дванадцятого пункту 1, абзаців першого та п'ятого пункту 2 розділу II Правил етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ від 09.11.2016 № 1179, пункту 2 розділу III та пункту 8 розділу IV Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України», затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ від 03.08.2017 № 676.

Також, до нормативно-правових актів, які можуть бути об'єктом порушення, можуть бути віднесені: Типові правила організації охорони і пропускового режиму до службових приміщень адміністративної будівлі, Правила з організації пропускового режиму на суб'єктах Головного управління Національної поліції, Інструкція із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом МВС України від 18 грудня 2018 року №1026; Порядок доступу до інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах ДПС України, затверджений наказом ДПС України від 15.05.2020 № 216 [282]; різноманітні відомчі інструкції, якими визначається порядок отримання доступу до певних ресурсів (Інструкція про порядок отримання доступу до ресурсів Інформаційного порталу Національної поліції України, затвердженої наказом Головного управління Національної поліції в Донецькій області від 26.09.2018 № 2499 [267]);

3. Докази, що встановлюють обізнаність особи з вимогами антикорупційного законодавства, а також із заборонаю на розголошення службової інформації.

Важливим для встановлення суб'єктивної сторони правопорушення є отримання в рамках адміністративного провадження інформації щодо обізнаності порушника з нормами антикорупційного законодавства, зокрема якими встановлюється відповідальність не розголошувати та не використовувати в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала йому відома у зв'язку з виконанням своїх інтересів [283].

Така інформація може міститися у:

- посадових (службових) обов'язки (інструкції) (функціональні обов'язки) особи, яка притягується до адміністративної відповідальності;
- відомості, де зафіксовано факт підпису особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, з ознайомленням з вимогами

антикорупційного законодавства, з попередженням про обмеження передбачене Законом України «Про запобігання корупції»;

– якщо до особи були застосовані певні обмеження щодо роботи з документами, які стосуються близьких осіб, копії наказів про врегулювання конфлікту інтересів.

4. Докази, у яких фіксується факти незаконного розголошення чи незаконного використання в інший спосіб інформації.

– безпосередньо протоколом про адміністративне правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП;

– матеріали службових розслідувань з приводу незаконного розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків [284] (наприклад, із даних висновку службового розслідування від 11.01.2020, встановлено, що дії . ОСОБА_1, а саме розголошення нею оперативної інформації, яка стала їй відома внаслідок несення нею служби, визнати такими, що знайшли своє підтвердження [181]);

– заявкою особи про надання їй доступу до певних ресурсів (наприклад, Інформаційного порталу Національної поліції України [285]);

– протоколом огляду Журналу роботи користувача інформаційно-технічної системи, з якого вбачається, що особа ідентифікувалася у вказаній системі під власним наданим йому для службового користування логіном та отримати інформацію, яка була пізніше незаконно використана або розголошена (наприклад, згідно протоколу огляду журналу роботи користувача Інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» від 30.03.2021, ОСОБА_1, 02.12.2020 в період з 16:20 до 16:21 год., використовуючи власний логін DNSOGALEAV, та автоматизоване робоче місце з IP-адресою в комп'ютерній мережі 101.5.17.95, здійснив пошук та подальший перегляд 9 електронних документів підсистеми «Особа» відносно громадянина ОСОБА_8, ІНФОРМАЦІЯ_2 та отримав

інформацію щодо його адреси, зв'язків, перебування у розшуку, затримання в 2019 році, наявності адміністративних та кримінальних проваджень» [267]);

– фото таблиці (скріншоти з переписки між особою, яка притягується до адміністративної відповідальності, та особою, якій розголошується інформація [286; 287]; (наприклад, судом досліджено, надані стороною захисту скрін-шоти з чат-ботів, які містять інформацію про автомобіль марки «Ауді А 4» д.н.з. НОМЕР_1, з яких убачається, що 08.02.2019 проведено реєстрацію ТЗ приведеного з-за кордону по ВМД та ідентифікуючі дані ТЗ, тобто така інформація є відкритою) [288]);

– матеріалами відеозапису, у яких фіксується факт незаконного розголошення інформації третім особам та акт їх перегляду (наприклад, доведеність ОСОБА_1 вини у вчиненні правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП повністю знайшла своє підтвердження матеріалами справи, а саме: актом перегляду відеозаписів від 04.09.2025 (а.п. 58-70); актом перегляду відеозаписів від 29.08.2025 (а.п. 71-89)...») [284];

– довідка від інформаційного-технічного підрозділу органу, яка свідчить про користування або перегляд певного виду інформації, яка у подальшому стала предметом незаконного розголошення або використання особою, яка притягується до адміністративної відповідальності (наприклад, довідка від 15.07.2025 № 111493-2025 управління інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП в Дніпропетровській області про перехід користувачем на окремі електронні контури відомостей про ту чи іншу подію (особу) та перегляд повного досьє, а саме інформації про: обставини події, залучені підрозділи щодо реагування на неї, відомості відносно заявників, потерпілих та причетних осіб, їх адреси проживання, контактні дані, прийняте рішення за результатами розгляду зібраного матеріалу, тощо [283]);

– інші документи, які засвідчують факт розголошення особою службової інформації, до якої особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, отримала доступ: (наприклад, витяг з Журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених, який ведеться у підрозділі поліції [181]);

5. Докази, що пом'якшують або обтяжують адміністративну відповідальність:

– документи, які підтверджують матеріальний стан особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, наявність у неї малолітніх чи неповнолітніх дітей – пом'якшують адміністративну відповідальність;

– неодноразове вчинення незаконного розголошення інформації, настання певних наслідків (матеріальної чи репутаційної шкоди) в результаті незаконного розголошення інформації – обтяжують адміністративну відповідальність .

6. Докази, що підтверджують наявність приватного або іншого інтересу у особи, яка притягується до адміністративної відповідальності:

– витяги з інформаційної бази відділ державної реєстрації актів цивільного стані Міністерства юстиції України, що особа, якій було незаконно розголошено інформацію, є близькою особою для порушника відповідно до абз. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» [289] (наприклад, «актовий запис про шлюб № 211 від 12.11.1998 р., згідно якого між ОСОБА_1 та ОСОБА_5 укладено шлюб») [290];

– витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, який доводить, що близька особа, якій було незаконно розголошено інформацію, є керівником юридичної особи [290; 291].

До адміністративного протоколу можуть надаватися речові докази та показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фотозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності або свідками, якими можуть бути носії інформації (флеш-пам'ять, оптичні носії тощо), на яких міститься доказова інформація у адміністративному провадженні (наприклад, до протоколу про адміністративне правопорушення долучений оптичний диск. Як зазначив свідок ОСОБА_11, там зафіксовані події складання протоколу щодо ОСОБА_1...» [282]).

Окремо необхідно дослідити використання в адміністративному провадженні доказів, отриманих в результаті розслідування кримінальних проваджень за ознаками несанкціонованого розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації, створеної та захищеної відповідно до чинного законодавства. В окремих випадках слідчі виходячи з того, що діяння хоча формально і містили ознаки кримінального правопорушення передбаченого частиною 2 ст. 361² КК України, разом з тим не становили суспільної небезпеки, оскільки не заподіяли істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. Ними приймається рішення про закриття кримінального провадження за ознаками кримінального правопорушення передбаченого частиною 2 ст. 361² КК України на підставі частини 2 ст. 11 КК України, пункту 2 частини 1 ст. 284 КПК України, а копії матеріалів кримінального провадження, які містять ознаки адміністративних правопорушень, направлені до спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції – НАЗК або Департаменту внутрішньої безпеки або Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України для притягнення особи до адміністративної відповідальності [267].

У цьому випадку як доказі в адміністративному провадженні, поряд з вказаних вище доказів, можуть додаватися наступні:

- витяги з Єдиного реєстру досудового розслідування, у якому міститься інформація щодо несанкційованого використання інформації з обмеженим доступом (наприклад, щодо власника автомобілю [285]);

- ухвали слідчого судді про надання дозволу на використання у кримінальному провадженні результатів проведення негласних слідчих (розшукових) дій (наприклад, ухвали слідчого судді Донецького апеляційного суду про надання дозволу на використання у кримінальному провадженні № 62020050000001744 від 05.08.2020 результатів проведення негласних (розшукових) дій [285]);

– протоколи проведення негласної слідчої (розшукової) дії у вигляді зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, де містяться відомості, що засвідчують протиправну діяльність особи (наприклад, протокол проведення негласної слідчої (розшукової) дії у вигляді зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж від 16.01.2020 відповідно до якого 18.12.2019 о 08 годині 15 хвилин на абонентський номер старшого сержанта поліції ОСОБА_1 НОМЕР_1, з абонентського номера НОМЕР_2 зателефонував раніш знайомий – ОСОБА_2, останній попросив перевірити за наявними обліками поліції автомобіль марки «KIA» чорного кольору з державним реєстраційним номерним знаком НОМЕР_3 на що поліцейський ОСОБА_1 погодився зробити це наступного дня. З протоколу також вбачається, що наступного дня – 19.12.2019 о 15 годині 39 хвилин на абонентський номер поліцейського ОСОБА_1 НОМЕР_1 з абонентського номера НОМЕР_2 зателефонував ОСОБА_2, якому старший сержант поліції ОСОБА_1 повідомив персональні дані власника легкового автомобілю марки «KIA CARENS» з реєстраційним державним номерним знаком НОМЕР_3, а саме: ОСОБА_3, 1972 р.н. та його адресу реєстрації: АДРЕСА_2 [285]);

– протоколи огляду цифрової відомчої телекомунікаційної мережі, у яких містяться відомості, які дозволять ідентифікуватися особу у вказаній системі під особистим логіном та паролем та способи отримання ним відповідної інформації (наприклад, з протоколу огляду Єдиної цифрової відомчої телекомунікаційної мережі МВС України від 17.07.2020 вбачається, що ОСОБА_1 ідентифікувався у вказаній системі під особистим логіном та паролем поліцейського ОСОБА_4, та з метою виконання прохання ОСОБА_2 отримав відомості щодо власника транспортного засобу з державним реєстраційним номером НОМЕР_3 [285]);

– протокол за результатами проведення оперативно-технічних заходів зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, у якому можуть міститися відомості, що з телефонного номера, який належить певній особі, у вказаний по справі час, виконувалися дзвінки на інший номер і предметом їх співбесіди було розголошення службової інформації (наприклад, з протоколу за

результатами проведення оперативно-технічних заходів зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж від 15.11.2019 встановлено, що з телефонного номера, який належить ОСОБА_1, у вказаний по справі час, виконувалися дзвінки на номер (НОМЕР_4), предметом їх співбесіди була інформація, яка стала відома гр. ОСОБА_1 під час несення нею служби) [181];

– копії запитів до уповноважених органів чи підрозділів про надання інформації щодо дати, часу, IP-адреси входу до інформаційних систем певною особою та переглянутих нею відомостей (наприклад, копії запиту Управління інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП в Черкаській області № 83237-2025 від 18.04.2025 до Департаменту інформаційних технологій Офісу Генерального прокурора про надання інформації щодо дати, часу, IP-адреси входу до ЄРДР, переглянутих відомостей ОСОБА_1 у кримінальних провадженнях № 12014250040000308, 12014250040000309, 12014250040000327) [287];

– копії відповіді уповноваженого органу чи підрозділу стосовно дій певної особи в інформаційній системі (дати та час входу у систему, з якої IP-адреси здійснювався вхід, які відомості були переглянуті (наприклад, копії відповіді Департаменту інформаційних технологій Офісу Генерального прокурора № 32/27 вих-25 на вказаний вище запит стосовно дій у системі ЄРДР ОСОБА_1 з використанням власного згенерованого ключа для входу у систему, а саме у кримінальні провадження № 12014250040000308, 12014250040000309, 12014250040000327; роздруківку відомостей про дату і час входу ОСОБА_1 до ЄРДР у кримінальні провадження № № 12014250040000308, 12014250040000309, 12014250040000327, а саме 26.01.2025 з IP-адреси НОМЕР_2 та 12.05.2023 з IP-адреси 78.137.2.113) [287];

– копії протоколів обшуку, а також копії протоколу огляду речей і документів (наприклад, протокол обшуку від 17.03.2025, проведеного за місцем проживання ОСОБА_1, в ході якого виявлено та вилучено жорсткий диск RP1YHMDK, медична документація на ім'я ОСОБА_3, зовнішній накопичувач із скопійованою електронною інформацією з різних електронних джерел,

відшуканих під час обшуку, у тому числі зовнішнього жорсткого диску та двох флеш-накопичувачів [287];

– інформація щодо перебування/відсутності особи у певному місці під час здійснення незаконного використання інформації (наприклад, копія відповіді ЧРУП ГУНП в Черкаській області № 41181-2025 від 25.04.2025 з додатками, відповідно до якої за 26.01.2025 (неділя неробочий день тижня) у секторі кадрового забезпечення Черкаського РУП ГУНП в Черкаській області відсутні документи, які підтверджують перебування ОСОБА_1 на робочому місці в цей день. Крім того, усні чи письмові розпорядження щодо перегляду інформації у кримінальних провадженнях № № 12014250040000308, 12014250040000309, 12014250040000327 ОСОБА_1 безпосереднім керівником або керівництвом ЧРУП ГУНП в Черкаській області не надавались) [287];

– протоколи допитів свідків [287];

– інші документи [287].

Як речові докази можуть надаватися носії інформації (флеш-накопичувачі [291], оптичні носії тощо), на яких міститься аудіозаписи телефонних розмов із розсекречених матеріалів проведених оперативно-технічних заходів зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (наприклад, досліджено в судовому засіданні наданого диску з аудіозаписами телефонних розмов із розсекречених матеріалів проведених оперативно-технічних заходів зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, які долучено до матеріалів кримінального провадження № 12015040430000814 від 05.09.2019 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.ч.3,4 ст. 296 КК України, в ході прослуховування даного аудіозапису, встановлено, розмову гр. ОСОБА_1 з абонентом, в ході якої нею була розголошена оперативна інформація, яка стала їй відома під час несення нею служби [181]);

Разом з тим аналіз судової практики засвідчує, що не всі вказані вище та інші докази, які були отримані в рамках кримінального провадження відкритого за фактом вчинення кримінального правопорушення передбаченого частиною 2 ст. 361² КК України, і закритого в наслідок невстановлення суспільної небезпеки,

оскільки не заподіяли істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі, а у подальшому на підставі частини 2 ст. 11 КК України, пункту 2 частини 1 ст. 284 КПК України копії матеріалів вказаного кримінального провадження, які містять ознаки адміністративних правопорушень, направлені до спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції – НАЗК або Департаменту внутрішньої безпеки або Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України для притягнення особи до адміністративної відповідальності. Як правило, це пов'язано з недостатньою доказовою базою, яка була отримана під час розслідування кримінального провадження слідчим, про що свідчать непоодинокі випадки, адже в вказані докази, зібрані не у зв'язку з вчиненням адміністративного правопорушення, а під час розслідування кримінального провадження мають бути належними та допустимими саме відповідно до вимог КПК України. Учасники провадження у справі про адміністративне правопорушення мають право бути обізнаним в тому, що ці докази зібрані у спосіб, визначений КПК, тому що в противному разі при встановленні неналежності чи недопустимості таких доказів, вони не можуть бути використані на підтвердження адміністративного правопорушення. Належність та допустимість доказів, зібраних у кримінальному провадженні, має бути доведена в суді при розгляді справи про адміністративне правопорушення.

Наприклад, «Суд, у даному випадку, звертає увагу та те, що оскільки вказані докази зібрані під час кримінального провадження, процедура їх збирання мала відповідати вимогам, встановленим кримінальним процесуальним законодавством (щодо підстав, порядку проведення, фіксування результатів негласних слідчих (розшукових) дій тощо). Однак, враховуючи відсутність в матеріалах справи зазначених відомостей щодо кримінального провадження, у тому числі повноважень слідчого, прокурора, працівників оперативного підрозділу, оптичних носіїв, на яких зафіксовано результати негласних слідчих (розшукових) дій, та інших даних, суд позбавлений можливості перевірити додержання вимог законодавства при отриманні вказаних доказів.

Ураховуючи викладене, вирішуючи питання про наявність події адміністративного правопорушення та винність особи у його вчиненні, суд не бере до уваги результати негласних слідчих (розшукових) дій, отримані у кримінальному провадженні.

До протоколу не долучені будь-які докази, що можуть підтвердити проведення сертифікації та встановлення захисту від стороннього втручання ІТС «Інформаційний портал Національної поліції України», відомості про перебування певної особи у вказані дати на робочому місці (зокрема, таблиці обліку робочого часу, накази про відпустки, лікарняні листи тощо), що позбавляє суд можливості достовірно встановити, що вхід до системи та пошук інформації здійснювався саме особою, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Відсутні будь-які документи, що встановлюють службові обов'язки ОСОБА_1 (посадова інструкція, положення про структурний підрозділ, наказ про розподіл обов'язків тощо), у зв'язку з чим суд не має можливості перевірити, чи входили пошук та використання інформації в ІТС «Інформаційний портал Національної поліції України» до кола службових обов'язків особи, що притягається до адміністративної відповідальності» [292].

В іншому випадку належність та допустимість як доказу протоколу негласної слідчої дії та аудіозапису дії особою, відносно якої складено протокол та її захисником поставлено під сумнів, а особою, уповноваженою на складання протоколу, не доведено належності та допустимості цих доказів, тому надані документи не можуть бути доказами відповідно до ст. 251 КУпАП, оскільки на їх основі неможливо встановити наявність адміністративного правопорушення [291].

Наказом МВС України від 06 листопада 2015 р. № 1376 затверджено Інструкцію з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» [293], у якій визначено вимоги для складання всіх видів адміністративних протоколів. За результатами вивчення наявних в Єдиному державному реєстрі судових рішень адміністративних протоколів, складених за

ст. 172⁸ «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень» (Додаток А) пропонується наступні вимоги, яким повинен відповідати такий адміністративний протокол. Зокрема, загальні вимоги визначені у Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, зокрема щодо зазначення у протоколі даних у графах: «місце складання протоколу»; «посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол»; «склав цей протокол про те, що громадянин(ка)»; «назва документа, серія, №, ким і коли виданий»; «чи притягався(лася) до адміністративної відповідальності», з яким на практиці не виникають питань [293].

Поряд з цим потребує додаткового роз'яснення щодо відомостей, які вказуються у графі «дата, час, місце вчинення і суть учиненого адміністративного правопорушення» – суть адміністративного правопорушення.

Так, за результатами дослідження аналізу судової практики щодо незаконного розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків автором пропонуються наступні обставини, які необхідно вказувати у вказаній вище графі:

відомчі документи (наказ, трудовий договір тощо), відповідно до якого особа була призначена на посаду в певному структурному підрозділі;

перелік нормативно-правових актів, відомчих документів органу влади, посадових інструкцій, якими надано особі повноваження щодо доступу до інформації, яка міститься в інформаційних ресурсах з обмеженим доступом, зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах) та автоматизованих системах, створених та захищених відповідно до чинного законодавства, що може використовуватися лише у службовій діяльності у порядку, передбаченому законом;

перелік нормативно-правових актів, відомчих документів органу влади, посадові інструкції, з якими була ознайомлена особа, яка притягується до

адміністративної відповідальності, в частині заборон на не розголошення службової інформації;

перелік нормативно-правових актів та внутрішніх документів, норми яких були порушені в наслідок незаконного розголошення або використання особою, яка притягується до адміністративної відповідальності;

коли (день та проміжок часу) та на якій підставі було надано доступу до інформаційно-телекомунікаційної системи особі, яка притягується до адміністративної відповідальності;

під яким авторизованим користувачем (зазначається логін та пароль) та з якого пристрою (назва, марка, інвентарний номер, де знаходиться) особа здійснила вхід до інформаційно-телекомунікаційної системи;

з якими відомостями та в яких інформаційних ресурсах особа здійснювала пошук, перегляд або була ознайомлена, чи які запити та стосовно кого/чого вона робила (вказуються запити по критеріях);

яким чином було отримано та у подальшому незаконно розголошено або використано в інший спосіб отриману інформацію;

за наявності вказуються на який пристрій телефону був зроблений фотознімок та кому він був надісланий, або кому дзвонила або повідомляла особа отримані відомості (вказується особа, її установчі дані; якщо особа є близькою особою вказується її спорідненість);

відомості, які засвідчують наявність інтересу у особи, яка незаконно розголосила або використала інформацію. При цьому, судова практика засвідчує, що при складанні протоколів уповноважені органи мають чітко відображати в них, яка саме інформація була розголошена або незаконно використана в інший спосіб, конкретизуючи у який саме спосіб була використана інформація. Поряд з цим протоколи повинні містити конкретні вказівки на особисту зацікавленість, наявність корисливого мотиву чи використання отриманої інформації для досягнення особистої вигоди, що виключає можливість беззаперечного ствердження щодо наявності у діях особи складу правопорушення, передбаченого цією нормою. Виходячи з того, що вказане правопорушення з

формальним складом, а саме у ст. 172⁸ КУпАП законодавцем не можуть бути передбачені всі способи та варіанти використання інформації, а тому і було ним зазначено про використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, однак це не звільняє уповноважені органи при складанні протоколів про адміністративні правопорушення конкретизувати, в який саме спосіб було використано отриману інформацію та не звільняє суд від перевірки таких доводів [294];

пояснення особи, яка незаконно розголосила або використала в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків (у разі їх надання) за її підписом, можуть бути викладені як в протоколі, так і на окремому аркуші, про що робиться відповідний запис про це в протоколі. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право надати в протоколі пояснення та зауваження щодо його змісту, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від надання пояснень у протоколі чи від його підписання, про це обов'язково робиться відповідний запис [293];

роз'яснення особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, з її правами та обов'язками, передбаченими ст. ст. 55, 56, 59, 63 Конституції України [295], ст. 256, 268 КУпАП – про що робиться відмітка та ставиться підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від проставлення підпису про ознайомлення з правами й обов'язками у протоколі про адміністративне правопорушення робиться запис про це;

інші відомості, потрібні для вирішення справи;

вказується перелік документів та інших матеріалів (флеш-накопичувачі, оптичні носії тощо), які додаються до протоколу із зазначенням їх назви, кількості примірників, копія чи оригінал, дата їх отримання та номер реєстрації (за наявності) [291].

У разі вчинення особою кількох діянь, пов'язаних з незаконним розповсюдженням або використанням інформації, що стала відома особі у зв'язку з використанням службових обов'язків, які розділені в часі, протоколи про адміністративні правопорушення складаються окремо щодо кожного із вчинених правопорушень. Під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені частиною 1 ст. 172⁸ КУПАП, суди, як правило об'єднують кілька матеріалів щодо однієї особи в одне провадження [296].

Аналіз судової практики щодо вчинення адміністративних правопорушень, передбачених ст. 172⁸ КУПАП, та вивчення наукових публікацій з даного напрямку дозволило розробити рекомендації, які необхідно використовувати при складенні протоколів за вчинення вказаного делікту, виходячи з позиції, що майже 80% проваджень (додаток А), які були закриті суддями під час розгляду адміністративного правопорушення за ст. 172⁸ КУПАП, стосувалися не відображенню у протоколі даних про наявність у особи майнового чи не майнового інтересу.

Пропонується визначити перелік доказів, які необхідно збирати під час складання адміністративного протоколу у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУПАП, та які можна умовно класифікувати за наступними категоріями:

1. Докази, що підтверджують належність особи до суб'єкта адміністративного правопорушення:

- відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про реєстрацію юридичної особи, де працює особа, яка притягується до адміністративної відповідальності;

- Положення про юридичну особу, де працює особа, яка притягується до адміністративної відповідальності;

- Положення про структурний підрозділ, де працює особа, яка притягується до адміністративної відповідальності;

- накази, розпорядження (рішення, контракт) про призначення на посаду особи, яка притягується до адміністративної відповідальності.

2. Нормативно-правові акти та внутрішні документи, вимоги яких були порушені внаслідок незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації про викривача, його близьких осіб чи відомостей, що можуть ідентифікувати цих осіб:

– у протоколі зазначається конкретний пункт нормативно-правового акту, яким своїми діями порушила особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, а також надається визначення певної(их) норми, яка була порушена, в наслідок чого сталося розголошення або використання в інший спосіб інформації про викривача, його близьких осіб чи відомостей, що можуть ідентифікувати цих осіб.

3. Докази, що встановлюють обізнаність особи з вимогами антикорупційного законодавства, а також із заборонаю розголошення інформації щодо викривача та його близьких осіб.

Така інформація може міститися у:

– посадових (службових) інструкціях (функціональних обов'язках) особи, яка притягується до адміністративної відповідальності;

– відомостях, що фіксують факт ознайомлення особи з вимогами антикорупційного законодавства та попередження про обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції», у частині дотримання заборони на розголошення інформації щодо викривача та його близьких осіб.

4. Докази, у яких фіксуються факти незаконного розголошення чи використання в інший спосіб інформації про викривача, його близьких осіб або відомостей, які можуть ідентифікувати цих осіб:

– протокол про адміністративне правопорушення, складений за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП;

– матеріали службових розслідувань за фактами незаконного розголошення або використання в інший спосіб зазначеної інформації;

– документи, що засвідчують факт отримання, ознайомлення чи користування інформацією (у письмовому або електронному вигляді), яка

містить дані про викривача (наприклад, витяги з журналів обліку вхідної чи вихідної кореспонденції);

- протоколом огляду журналу роботи користувача інформаційно-телекомунікаційної системи, що підтверджує ідентифікацію особи під власним логіном та отримання нею відповідних даних;

- фототаблиці (скріншоти переписки між особою, яка притягується до адміністративної відповідальності, та особою, якій розголошено інформацію;

- відеозаписи, на яких зафіксовано факт передачі (розголошення) інформації третім особам та акт їх перегляду;

- довідка від інформаційного-технічного підрозділу, що підтверджує факт перегляду або користування інформацією про викривача, його близьких осіб чи відомостями, що дають змогу ідентифікувати цих осіб, які надалі стали предметом незаконного розголошення або використання;

- інші документи, що засвідчують факт розголошення особою інформації про викривача, його близьких осіб чи відомостей, що можуть ідентифікувати цих осіб.

5. Докази, що пом'якшують або обтяжують адміністративну відповідальність:

- документи, які підтверджують матеріальний стан особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, наявність у неї малолітніх чи неповнолітніх дітей.

6. Докази, що підтверджують наявність приватного або іншого інтересу у особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, а також інтересу третіх фізичних або юридичних осіб:

- показання свідків про наявність інтересу іншої фізичної або юридичної особи в отриманні інформації про викривача, його близьких осіб чи відомостей, що можуть ідентифікувати цих осіб;

- фототаблиці (скріншоти переписки між особою, яка притягується до відповідальності, та особою, якій було розголошено інформацію);

– відеозаписи, на яких зафіксовано факти, що свідчать про наявність інтересу третіх осіб в отриманні конфіденційної інформації, та акти їх перегляду.

Протокол про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, підписується уповноваженою посадовою особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, при цьому в разі відмови останньої від підписання протоколу, в ньому робиться відповідний запис, засвідчений підписами свідків (якщо вони є), що є важливою процесуальною гарантією легітимності документу [2; 293]. За наявності адвоката чи іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, протокол про адміністративне правопорушення може бути підписано також цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, підписати протокол про адміністративне правопорушення у ньому робиться запис про це [2].

Особа, яка притягається до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту вказаного протоколу та пояснення по суті адміністративного правопорушення, які додаються до протоколу про адміністративне правопорушення, а також викласти мотиви своєї відмови підписати його [2].

Відповідно до ст. 254 КУпАП протокол про вчинення адміністративного правопорушення за ст. 172⁸ у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один з яких під підпис або розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності [2].

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, від отримання примірника протоколу про адміністративне правопорушення в ньому робиться відповідний запис.

Протокол про вчинення адміністративні правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, разом з іншими матеріалами, які підтверджують факт вчинення такого делікту, у триденний строк з моменту його складення надсилається листом НАЗК чи територіального підрозділу ДВБ або ДСР Національної поліції України за підписом посадової особи, яка склала його, до місцевого загального суду за місцем вчинення адміністративного правопорушення.

Поряд з цим, у разі вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, службовою особою, яка працює в апараті суду, протокол разом з іншими матеріалами надсилаються до суду вищої інстанції для визначення підсудності [2].

Особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, одночасно з надісланням його до суду надсилає органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до відповідальності, повідомлення про складення протоколу для розгляду питання щодо можливого відсторонення такої особи від виконання службових повноважень із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено [2].

Важливим заходом для гарантування прав та гарантій захисту викривача є реалізація положень частини 5 ст. 257 КУпАП, якою встановлюється, що у разі участі у справі про адміністративне правопорушення викривача одночасно з надісланням протоколу до суду особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, надсилає інформацію про особу викривача до НАЗК [2]. Виконання цієї норми, яка є однією з гарантією реалізації інституту доброчесності в публічному просторі, надає можливість: забезпечити невідкладну державну систему захисту викривача, адже НАЗК запускає механізм правового, психологічного та організаційного моніторингу безпеки викривача з метою недопущення застосування до нього негативних заходів вплив (звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, пониження в посаді, позбавлення премій тощо)

за місцем роботи чи служби; здійснення НАЗК превенцію тиску на викривача під час судового розгляду справи про адміністративне правопорушення; здійснювати процесуальне забезпечення права НАЗК на участь у судовому засіданні, а саме своєчасно направити свого представника до суду або надати правовий висновок на захист викривача.

Підсумовуючи висновки до підрозділу, варто зауважити, що процедура збирання доказів під час документування правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, є визначальною. Від правомірності, належності та процесуальної правильності оформлення доказової бази безпосередньо залежить перспектива судового розгляду справи та прийняття остаточного рішення.

У розділі визначено перелік доказів, які пропонується збирати під час складання адміністративного протоколу у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП.

3.3. Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків

Аналіз результатів розгляду у період 2014–2025 років судами справ про вчинення адміністративних правопорушень, передбачених ст. 172⁸ КУпАП, засвідчує, що за вказаний період надійшло на розгляд 196 справ, з яких було закрито щодо 101 особи (51,53%). Підставами для закриття справ були:

- відсутність події і складу адміністративного правопорушення – закрито 71 справи (70,3% від усіх закритих);
- у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення – закрито 26 справ (25,74% від усіх закритих);
- звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення – закрито 2 справи (1,98% від усіх закритих);
- з інших причин – 2 справи (1,98% від усіх закритих).

Справи взагалі не закривались у зв'язку передачею матеріалів на розгляд громадських організацій або трудових колективів, а також передачею справи прокурору, органу досудового розслідування (додаток А).

Особливе значення для забезпечення законності під час притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності має дотримання компетентними органами визначеної в законі процедури провадження у справах про адміністративні проступки. При цьому діяльність учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення розвивається у часі як послідовна низка пов'язаних між особою процесуальних дій щодо реалізації прав та взаємних обов'язків. Увесь процес складається з кількох фаз розвитку, що змінюють одна одну, їх прийнято називати стадіями. Під стадією слід розуміти таку порівняно самостійну частину провадження, яка поряд з його загальними завданнями має властиві тільки їй завдання й особливості. Стадії різняться одна від одної кількістю учасників провадження, характером проваджуваних дій та їх юридичною роллю [297, с. 301].

Відмітимо, що питання судового розгляду справ про адміністративні правопорушення було висвітлено в наукових доробках таких вітчизняних вчених, як С. Ю. Беньковського [298], Ю. П. Битяка [299], З. З. Голобутовського [300], І. П. Голяченка [301], В. О. Іванцова [302], О. В. Ковальнової [303], В. К. Колпакова [304], О. В. Кузьменко [305], Б. О. Логвиненка [306], Ю. Ю. Пайди [307], О. В. Фазикоша [308], Т. Б. Шаповала [309] О. С. Юніна [310] тощо, якими було сформульовано теоретико-правові засади провадження у таких справах, визначено поняття, види, принципи такого провадження, окреслено неточності провадження та визначено сучасні тенденції розвитку законодавства та науки адміністративного права. Також у наукових працях розглядалася загальна структура стадій адміністративного провадження від моменту порушення справи до моменту виконання винесеного рішення, із урахуванням процесуальних строків та особливостей розгляду окремих категорій правопорушень.

Не дивлячись на те, що окремі аспекти судового розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, були предметом наукового пошуку О.В. Джафарової, С. О. Шатрави [311], Р. Д. Тойчука [312] й інших вчених, поряд з цим, проблематика характерних особливостей судового розгляду справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП, на сьогодні залишається недостатньо розробленою та розкритою.

Проаналізувавши положення КУпАП та доктрину адміністративно-процесуального права, ми можемо виділити чотири ключові стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП:

- підготовка до розгляду справи: прийняття та аналіз протоколу та інших матеріалів про адміністративне правопорушення; вирішення клопотань, виклик осіб, які беруть участь у розгляді справи, вирішується питання щодо необхідності витребування додаткових матеріалів, визначення місця розгляду справи про адміністративне правопорушення;

- розгляд справи: оголошення складу суду та початок розгляду; оголошення протоколу про правопорушення; заслуховування пояснень особи, яка притягається до відповідальності, потерпілих та свідків; дослідження доказів (документи, технічні записи, висновки експертів). Справа про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання судом протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи. Цей строк зупиняється судом у разі, якщо особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо) [311, с. 26];

- винесення постанови (ст. 283–285 КУпАП): суддя оцінює докази та приймає рішення: про накладення стягнення, закриття справи або передачу матеріалів; оголошення постанови по справі про адміністративне правопорушення, вручення копії постанови та роз'яснення порядку її оскарження;

– оскарження постанови (ст. 287–294 КУпАП): факультативна стадія, що дозволяє оскаржити постанову протягом 10 днів з моменту винесення в апеляційному порядку.

3) перегляд постанови у справі: факультативна стадія, що полягає в апеляційному оскарженні та перегляді судового рішення

Розглянемо детальніше кожну зі стадій в частині розгляду справ про адміністративні правопорушення щодо незаконного розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Для початку необхідно зазначити, що відповідно до ст. 247 КУпАП провадження в справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за таких обставин:

- 1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку;
- 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;
- 5) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- 6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;
- 7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених ч. 2 ст. 38 КУпАП;
- 8) наявність за тим самим фактом щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови суду про накладення адміністративного стягнення або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні за цим фактом;
- 9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі [2].

Суддя при підготовці до розгляду справи про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, вирішує такі питання: 1) чи належить до його компетенції розгляд даної справи; 2) чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення; 3) чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду; 4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали; 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, їх законних представників і адвоката [2].

Відмітимо, що відповідно до рішення Конституційного Суду України від 22.12.2010 № 23-рп/2010 [313] адміністративна відповідальність в Україні та процедура притягнення до неї ґрунтується на конституційних принципах і правових принципах, у тому числі закріплених у ст. 62 Конституції України [295] презумпції невинуватості. Державні органи не мають права перекладати обов'язок доказування невинуватості на особу, відносно якої складено протокол про адміністративне правопорушення.

Суд не може самотійно перебирати на себе «функції обвинувачення» і відшукувати докази вини особи, яка притягується до адміністративної відповідальності.

Суд при підготовці до розгляду справи про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, відповідно до вимог ст. 278 КУпАП, вирішує такі питання:

- 1) чи належить до його компетенції розгляд даної справи;
- 2) чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;
- 3) чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду;
- 4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали;
- 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката [2].

Саме на цьому етапі суддя, перевіряючи матеріали, зобов'язаний надіслати прокурору повідомлення про провадження та поінформувати про дату і місце судового засідання, оскільки ст. 250 КУпАП визначає його участь у судовому розгляді цієї категорії справ як обов'язкову. Відтак, процесуально участь прокурора активується ще до початку першого судового засідання.

Реалізуючи визначену ст. 2 Закону України «Про прокуратуру» [217] та ст. 250 КУпАП функцією нагляду за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні у справах адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, прокурор, заступник прокурора, наділені визначеним колом процесуальних повноважень. Під час розгляду матеріалів за ст. 172⁸ КУпАП вони мають право: порушувати провадження в справі про адміністративне правопорушення; знайомитися з матеріалами справи; перевіряти законність дій органів (посадових осіб) при провадженні в справі; брати участь у розгляді справи; заявляти клопотання; давати висновки з питань, що виникають під час розгляду справи; перевіряти правильність застосування відповідними органами (посадовими особами) заходів впливу за адміністративні правопорушення; вносити подання, оскаржувати постанову і рішення по скаргі в справі про адміністративне правопорушення, а також вчиняти інші передбачені законом дії [2].

Поряд із цим існують певні організаційно-правові недоліки участі прокурора при розгляді матеріалів за ст. 172⁸ КУпАП. Зокрема, враховуючи, що протокол вчинення вказаного правопорушення складають уповноважені особи НАЗК або НПУ, прокурор часто з'являється на судові засідання, не маючи змоги оперативно виправити помилки досудового збору доказів, що нерідко невілює реальний потенціал прокурорського нагляду. Крім того, КУпАП не містить чіткого алгоритму дій суду на випадок відсутності прокурора під час судового засідання, що зумовлює неоднорідну судову практику. Також норма ст. 250 КУпАП, яка передбачає право прокурора «вносити подання», є застарілою, оскільки реальних дієвих інструментів правового реагування (крім апеляційного провадження) після складання протоколу прокурор фактично не має.

До розгляду справи про вчинення адміністративного правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, суддя допускає визначене коло учасників провадження, до якого належать: особа, стосовно якої складено протокол; її законні представник та захисник; а також особи, які сприяють здійсненню правосуддя – свідки, експерти, спеціалісти та перекладачі (за необхідністю) [2].

За загальним правилом територіальної підсудності, справа про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, розглядається місцевим загальним судом за місцем його вчинення. Що стосується процесуальних строків розгляду цієї категорії деліктів, то вони мають свою специфіку. На відміну від загального п'ятнадцятиденного строку, розгляд справ про вчинення адміністративного правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, здійснюється із дотриманням строків, визначених частиною 4 ст. 38 КУпАП – шість місяців з дня виявлення, але не пізніше двох років з дня вчинення, із можливістю законодавчо встановленого зупинення перебігу цих строків у разі ухилення особи від явки до суду [2].

При розгляді справи про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, суддя зобов'язаний з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення; чи винна дана особа в його вчиненні; чи підлягає вона адміністративній відповідальності; чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність; чи заподіяно майнову шкоду; чи є підстави для передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи [2; 314]

Обов'язковою умовою для притягнення особи до адміністративної відповідальності є встановлення факту протиправного посягання на права і свободи громадян, встановлений порядок управління тощо, а також доведення наявності в діях (бездіяльності) особи всіх ознак складу адміністративного правопорушення, визначеного диспозицією відповідної частини статті КУпАП [2; 315].

За результатами вивчення судової практики пропонується наступний перелік обставин, які необхідно встановити під час розгляду справи у суді:

- відомості про особу: встановлюються повні анкетні дані особи, стосовно якої розглядається справа (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання чи перебування);

- статус суб'єкта правопорушення: чи є особа суб'єктом, визначеним у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»; перевіряється посада, яку особа обіймала на момент отримання інформації та подальшого незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації; окремо встановлюється, чи належить посада до категорії відповідального та особливо відповідального становища чи належить посада, до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків;

- наявність обмежень: чи поширюються на особу антикорупційні обмеження, встановлені законодавством;

- характеристика інформації: яка саме інформація була отримана і розголошена або незаконно використана в інший спосіб; чи була розголошена інформація з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна або службова); встановлюються нормативно-правові акти та нормативні документи, які регулюють обіг інформації, порушуючи які, вона була розголошена. При цьому враховується «трискладовий тест»: 1) обмеження доступу здійснювалося виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя; 2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам; 3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

- доступ до інформації: чи отримала особа доступ до даних у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків. Доказами

цього мають бути нормативно-правові акти та нормативні документи (інструкції, накази), якими встановлено допуск до інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, а також функціональні обов'язки (посадові інструкції), що визначають порядок роботи з конфіденційними даними;

– часові межі: встановлюється конкретний період часу, протягом якого було здійснено незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації;

– спосіб вчинення: яким саме чином відбулося розголошення або використання в інший спосіб інформації (усно, письмово, через публікації в медіа чи в соціальних мережах тощо);

– суб'єктивна сторона: наявність вини у формі прямого умислу, а також наявність приватного інтересу у (майнового чи немайнового) – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

Необхідно акцентувати на необхідності дослідженні саме суб'єктивної сторони суддею, вони повинні приділяти цьому особливу увагу, оскільки, за статистичними даними, у 51,53% справ, які були розглянуті, провадження закриваються саме через невстановлення органом, що складав протокол, форми вини, мети та мотиву правопорушення, передбаченого частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП (додаток А).

Саме тому необхідно під час розгляду судом справи про адміністративне правопорушення, необхідно встановлювати у матеріалах підтвердження будь-якого використання отриманої особою інформацією у власних інтересах, так як матеріали справи повинні містити докази того, що особа незаконно використала інформацію в інший спосіб у власних інтересах, а також повинні бути наявні відомості про те, яким чином таке незаконне використання інформації в інший

спосіб у власних інтересах мало місце та розкрито сутність власних інтересів, які переслідувала особа, і в чому полягав її власний інтерес.

Відсутність матеріалів у справі, які вказують на дії особи без мети на задоволення своїх інтересів, а відтак відсутність прямого умислу на вчинення правопорушень, передбачених частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, засвідчують про відсутність однієї із складових його елементів, а саме суб'єктивної сторони, а отже і складу адміністративного правопорушення в цілому.

Ще раз необхідно акцентувати увагу на тому, що суд не може самостійно перебирати на себе «функції обвинувачення» і відшукувати докази вини особи, яка притягується до адміністративної відповідальності. Суд вправі обґрунтовувати свої висновки про винуватість лише доказами, що впливають із співіснування достатньо переконливих, чітких і узгоджених між собою висновків чи схожих неспростовних презумпції факту (рішення Європейського суду з прав людини, справа «Коробов проти України» №39598/03 від 21.07.2011 року) [316], тобто таких, що не залишають місце сумнівам, оскільки наявність останніх не узгоджується із стандартом доказування «поза розумним сумнівом» (рішення від 18.01.1978 року у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (Ireland v. the United Kingdom), п. 161, Series A заява № 25) [317].

Під час розгляду справи, враховуючи те, що суд не вправі самостійно змінювати на шкоду особі факти, викладену у протоколі про адміністративне правопорушення, яка є викладом обставин складу адміністративного правопорушення, що ставиться у вину особі, винуватість якої у скоєнні правопорушення має доводитися в суді, суд не має права самостійно відшукувати докази винуватості особи у вчиненні правопорушення, оскільки суд, діючи таким чином, порушує вимоги ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [318].

Водночас, подія та обставини вчинення адміністративного правопорушення, винність особи у його вчиненні встановлюються на підставі доказів, які суд оцінює за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на

всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом та правосвідомістю.

Згідно із ст. 251 КУпАП доказами в справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, а також іншими документами [2].

За результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, суддя, виносить одну таких постанов:

- про накладення адміністративного стягнення (у разі визнання особи винуватою у вчиненні правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбаченого ч. 1 або ч. 2 ст. 172⁸ КУпАП);

- про закриття справи (як правило, у зв'язку з відсутністю події і складу адміністративного правопорушення на підставі п. 1 ст. 247 КУпАП) [2].

Так, за результатами розгляду судами 196 справ за ст. 172⁸ КУпАП протягом 2014–2025 років, закрито було справи щодо 101 особи, з яких за відсутністю події і складу адміністративного правопорушення закрито 71 справу, у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення – закрито 26 справ; звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення – 2 справа; з інших причин – 2 справи (додаток А).

Постанова судді у справах про адміністративне правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги. Постанова судді у справі про адміністративне правопорушення, може бути оскаржена протягом десяти днів з дня винесення постанови особою, яку притягнуто до адміністративної відповідальності, її

законним представником, захисником, потерпілим, його представником, а також прокурором у випадках, передбачених частиною п'ятою ст. 7 КУпАП та частиною першою ст. 287 цього кодексу. Апеляційна скарга, подана після закінчення цього строку, повертається апеляційним судом особі, яка її подала, якщо вона не заявляє клопотання про поновлення цього строку, а також якщо у поновленні строку відмовлено [2].

Так, аналіз судової практики засвідчує, що з 95 винесених протягом 2014–2025 роках постанов про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, – 40 було оскаржено в апеляційному порядку за результатами чого було:

- залишено без змін рішення суду першої інстанції – 27 рішень;
- скасовано рішення суду першої інстанції – 13 рішень.

У більшості випадків підставою для оскарження адміністративного стягнення за ст. 172⁸ КУпАП є відсутність подій і складу адміністративного правопорушення. Так, з 13 скасованих протягом 2014–2025 років рішень за апеляційними скаргами, 8 скасовувалися у зв'язку із закриттям провадження у справі, що становить 61,54%, з них 4 (50%) – через відсутність подій і складу адміністративного правопорушення. Щодо 5 судових рішень за апеляційними скаргами, то вони скасовувались у зв'язку з прийняттям нової постанови (додаток А).

Згідно зі статтею 294 КУпАП, постанова судді у справі про адміністративне правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП може бути оскаржена в апеляційному порядку. Апеляційна скарга подається до відповідного апеляційного суду через місцевий суд, який виніс постанову. Місцевий суд протягом трьох днів надсилає апеляційну скаргу разом із справою у відповідний апеляційний суд. Апеляційний перегляд здійснюється суддею апеляційного суду протягом двадцяти днів з дня надходження справи до суду. Апеляційний суд може дослідити нові докази, які не досліджувалися раніше, якщо визнає обґрунтованим ненадання їх до місцевого суду або необґрунтованим відхилення їх місцевим судом.

Так, за результатами поданої апеляційної скарги постановою Харківського апеляційного суду від 11 грудня 2024 року у справі № 953/3616/24, було скасовано постанову судді Київського районного суду м. Харкова від 19 серпня 2024 року щодо ОСОБА_1 та провадження в справі щодо ОСОБА_1 на підставі пункту 1 частини 1 ст.247 КУпАП закрити у зв'язку із відсутністю складу адміністративного правопорушення, передбаченого частини 1 ст.172⁸ КУпАП. Підставою закриття постанови – не знайшло свого підтвердження зазначений у протоколі мотив «у своїх особистих інтересах», оскільки в протоколі про адміністративне правопорушення не відображено та матеріалами справи не встановлено, будь-який майновий чи немайновий інтерес ОСОБА_1 в даній правовій ситуації [248]. Аналогічна ситуація була з розглядом інших поданих апеляційних скарг [157; 161; 239; 247].

Апеляційний суд переглядає справу в межах апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції не обмежений доводами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права. Апеляційний суд може дослідити нові докази, які не досліджувалися раніше, якщо визнає обґрунтованим ненадання їх до місцевого суду або необґрунтованим відхилення їх місцевим судом [2].

За наслідками розгляду апеляційної скарги на судові рішення у справі про незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, на яке відповідно до КУпАП відведено десятиденний строк з дня її надходження, суд апеляційної інстанції, відповідно до частини 8 ст. 294 КУпАП, має право:

- 1) залишити апеляційну скаргу без задоволення, а постанову без змін;
- 2) скасувати постанову та закрити провадження у справі;
- 3) скасувати постанову та прийняти нову постанову;
- 4) змінити постанову [2].

Так, постановою Апеляційного суду Дніпропетровської області від 07 березня 2018 року у справі № 200/20738/17 апеляційна скарга захисника була задоволена. Постанову Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 24 січня 2018 року, якою закрито провадження у справі щодо ОСОБА_3 у зв'язку зі спливом строків притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП – скасувати, прийняти нову постанову, якою провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо ОСОБА_3, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, закрити на підставі п. 1 ст. 247 КУпАП у зв'язку із відсутністю складу адміністративного правопорушення [239].

Постанова апеляційного суду набирає законної сили негайно після її винесення, є остаточною й оскарженню не підлягає [2]. Після закінчення апеляційного провадження справа не пізніше ніж у п'ятиденний строк направляється до місцевого суду, який її розглядав. Копія рішення по скарзі на постанову по справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з незаконним розголошенням або використанням в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено [2].

Частина 1 ст. 172⁸ КУпАП передбачає стягнення у вигляді накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а частина 2 вказаного делікту – тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Судами у 2014–2025 роках до відповідальності за вчинення правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, було притягнуто 95 осіб. В усіх випадках було застосовано такий вид адміністративного стягнення, як накладання штрафу. Жодного разу не застосовувався такий вид додаткового стягнення, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Загальна сума накладеного протягом 2014–2025 років штрафу за

вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, складає 142 304 грн., при цьому середня сума накладеного штрафу складає 1498 грн. За вчинення правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, добровільно було сплачено штраф на суму 64090 грн, частка добровільно сплаченого штрафу складає лише 45,04%, тобто понад кожен другий штраф своєчасно не оплачується (додаток А).

Що стосується штрафу, то відповідно до вимог ст. 307 КУпАП він має бути сплачений порушником не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження такої постанови – не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення [2]. Для визначення розміру штрафних санкцій в адміністративному праві відповідно до пункту 5 підрозділу XX Податкового кодексу України використовується поняття «неоподаткованого мінімуму доходів громадян», що дорівнює сумі в розмірі 17 гривень [319].

Частина 2 ст. 172⁸ КУпАП передбачає одночасно накладання штрафу та покарання у вигляді позбавленням права обіймати певні посади та займатися певним видом діяльності строком на 1 рік [2]. Що стосується позбавленням права обіймати певні посади та займатися певним видом діяльності строком на 1 рік, яка є не додатковим, а основним видом покарання, має важливе значення в системі покарання за незаконне розголошенні інформації або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

Саме звільнення та займання певним видом діяльності особою, яка вчинила протиправні дії щодо викривача, вирішує низку проблем, зокрема, обмеження чи припинення тиску, вчинення інших протиправних діянь щодо викривача та/або членів його сім'ї, протиправно впливати порушником на

правове становище вказаних осіб, звужує його можливість участі в певній сфері суспільних відносин.

Не менш важливим впливом на особу, яка визнана винною у незаконному використанні інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, є внесення їх до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення [320]. Зокрема, підставою для внесення вказаних реєстр відомостей про особу, яку притягнуто до відповідальності за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, електронна копія рішення суду, яке набрало законної сили, з Єдиного державного реєстру судових рішень.

Підсумовуючи результати дослідження особливостей судового розгляду справ про правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП, та застосування заходів адміністративного стягнення, варто наголосити: стадія розгляду справи потребує передусім встановлення суддею складу делікту – визначеної законодавством сукупності об'єктивних і суб'єктивних ознак, за наявності яких діяння визнається протиправним. Відсутність хоча б однієї з таких ознак свідчить про відсутність складу адміністративного правопорушення в цілому.

У підрозділі визначено перелік обставин, які суд повинен з'ясувати під час розгляду справи за ст. 172⁸ КУпАП, а саме ті, що: підтверджують або спростовують наявність самої події; встановлюють або спростовують вину особи; характеризують особу, яка порушника та визначають обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність; свідчать про наявність підстав, за яких провадження у справі є неможливим.

Висновки до 3 розділу

З огляду на викладені у розділі 3 положення дисертації, необхідно зробити такі висновки.

Законодавство України (зокрема КУпАП та КК України) містить розгалужену систему норм, що передбачають відповідальність за розголошення

конфіденційної інформації. У роботі проаналізовано доктринальні підходи вчених з адміністративного та кримінального права і на їх основі виокремлено критерії, що дозволяють розмежувати склад правопорушення, передбачений частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП, від суміжних норм КУпАП (ст. 163⁹, частина 3 ст. 163¹¹, ст. 163¹⁹, частина 3 ст. 164³, частина 1 ст. 166⁵, ст. 185¹³, частина 3 ст. 186³, частини 4 та 5 ст. 188³⁹, ст. 188⁴⁸, частина 6 ст. 212³, частини 4, 5 та 6 ст. 212⁶, ст. 212⁵, ст. 212²⁰) та КК України (частина 2 ст. 209¹, ст. 231, ст. 232, ст. 361², частини 1 та 2 ст. 387, частина 2 ст. 397). Також додатково уточнено співвідношення частини 2 ст. 172⁸ КУпАП зі ст. 185¹¹ КУпАП.

Підкреслюється неефективність застосування ст. 172⁸ КУпАП, що залишається найнижчою в межах глави 13-А КУпАП: із 237 протоколів, надісланих до судів за останні 11 років, лише у 87 випадках було накладено стягнення. Такий стан справ зумовлений передусім прогалинами у формулюванні диспозиції статті та браком чітких методик збирання доказової бази.

Узагальнюючи наукові підходи вчених-адміністративістів взято за доцільне класичний поділ на стадії у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП. Такими стадіями є: 1) порушення справи та складання протоколу про адміністративне правопорушення: виявлення та фіксація факту незаконного розголошення або використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, збирання доказів (огляд предметів, отримання пояснень свідків, отримання документів та висновків досліджень), складання протоколу як підсумкового процесуального документа та направлення його до суду; 2) розгляд справи в суді: перевірка підвідомчості, дотримання строків розгляду та прийняття відповідного судового рішення (постанови); 3) перегляд постанови у справі: факультативна стадія, що полягає в апеляційному оскарженні та перегляді судового рішення; 4) виконання судового рішення (постанови) про накладання адміністративного стягнення.

Визначено орієнтовний перелік документів, які необхідно збирати в межах адміністративного розслідування за фактом незаконного розголошення

або використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Узагальнюючи результати дослідження правозастосовної практики за ст. 172⁸ КУпАП, робиться висновки, що ключовим завданням судового розгляду є повне та всебічне встановлення складу адміністративного делікту. Оскільки склад правопорушення – це передбачена законом сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, відсутність бодай однієї з них унеможливорює притягнення особи до відповідальності та є підставою для закриття справи.

У межах підрозділу виокремлено групи обставин, які підлягають обов'язковому з'ясуванню судом під час розгляду справ цієї категорії: а) доказовість події: фактичні дані, що підтверджують або спростовують сам факт незаконного розголошення чи використання інформації; б) суб'єктивна сторона: встановлення вини особи, її обізнаності з обмеженнями та наявності прямого умислу; в) характеристика суб'єкта: відомості про особу порушника, а також виявлення обставин, які пом'якшують або обтяжують відповідальність; г) процесуальні перешкоди: встановлення обставин, що виключають провадження у справі (наприклад, закінчення строків накладення стягнення або відсутність події делікту).

Встановлено, що кожна стадія провадження є сукупністю послідовних процесуальних дій суду та інших учасників, регламентованих нормами адміністративного права. Ці дії спрямовані на розгляд і вирішення справи за ст. 172⁸ КУпАП для встановлення наявності чи відсутності вини особи. Результатом цієї діяльності є винесення постанови про накладення адміністративного стягнення за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, або про закриття провадження у справі.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації на підставі узагальнення основних положень та результатів проведеного дослідження проблем адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, сформульовано низку пропозицій, висновків та рекомендацій, що відповідають вимогам наукової новизни, а також мають теоретичне і практичне значення.

1. З'ясовано, що проблеми адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, не дістали належного висвітлення у працях вітчизняних науковців, а комплексний системний аналіз цього делікту на монографічному рівні не здійснювався. Дослідження цієї проблематики має фрагментарний характер і здійснюється за трьома основними напрямками: компілятивно-навчальний (загальна характеристика складу делікту в рамках науково-практичних коментарів, підручників та посібників); фрагментарно-дисертаційний (поверхневий розгляд окремих аспектів ст. 172⁸ КУпАП у структурі загальних досліджень про адміністративні корупційні правопорушення та захист викривачів); практико-прикладний (аналіз судової практики та проблем кваліфікації). Доведено, що поодинокі профільні публікації не вирішують усього спектра теоретичних і практичних проблем.

Сформовано теоретико-методологічні засади дослідження, що ґрунтуються на комплексному застосуванні загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, що дало змогу обґрунтувати концептуальні напрями вдосконалення законодавства та механізмів запобігання правопорушенням інформаційно-корупційного характеру.

2. З'ясовано правові основи та генезу становлення адміністративної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Проаналізовано міжнародно-правові акти, що стали підґрунтям для імплементації відповідних норм у національне

законодавство України. В історичній ретроспективі виокремлено та розкрито етапи формування законодавчих положень про відповідальність за вказаний делікт, що здійснювалося паралельно з еволюцією вітчизняного антикорупційного законодавства.

Констатовано, що сучасний стан правового регулювання досліджуваних відносин характеризується наявністю міжгалузевих суперечностей між нормами Закону України «Про запобігання корупції» та статтею 172⁸ КУпАП, що зумовлює необхідність подальшої уніфікації понятійно-категоріального апарату та узгодження нормативних приписів.

3. Здійснено порівняльно-правовий аналіз законодавства держав–учасниць ЄС (Австрія, Бельгія, Греція, Данія, Естонія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Королівство Нідерландів, ФРН, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія, Хорватія, Швеція, Фінляндія, Франція), який засвідчив, що відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, у цих країнах встановлено у дисциплінарній, адміністративній, кримінальній або змішаній (комбінованій) формах. З'ясовано, що нормативно-правове регулювання вказаного делікту в зарубіжних країнах здійснюється диференційовано: за допомогою дисциплінарних статутів (кодексів), законодавства про публічну службу, спеціальних антикорупційних актів, законів про запобігання конфлікту інтересів і забезпечення доброчесності, а також кримінальних кодексів.

На основі проведеного порівняльного дослідження зроблено висновок, що національне законодавство України, яке визначає відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, загалом адаптоване до європейських стандартів, однак потребує окремого точкового вдосконалення з урахуванням іноземного досвіду.

4. З'ясовано сутність об'єкта та специфіку предмета адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП. Об'єкт делікту: загальним об'єктом є суспільні відносини, які охороняються адміністративно-правовими нормами і яким правопорушенням завдано шкоду; родовим об'єктом виступають

суспільні відносини у сфері запобігання та протидії корупції. Безпосередній об'єкт диференційовано за частинами цієї статті: за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП – це суспільні відносини у сфері захисту інформації з обмеженим доступом від її незаконного використання особою, якій ця інформація стала відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень; за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП – суспільні відносини, пов'язані із захистом інформації про викривача та його близьких осіб, яка стала відома правопорушнику у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

Специфіка предмета за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП: обґрунтовано, що предметом виступає інформація з обмеженим доступом (службова та конфіденційна), яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, за умови відсутності конкуруючих норм у КУпАП та КК України і наявності обмежень щодо її нерозголошення. Доведено, що таємна інформація виключається з предмету цього делікту (оскільки охороняється нормами КК України), а розголошення відомостей, які за законом є відкритими, виключає склад зазначеного правопорушення. Дисертантом визначено перелік відомостей, розголошення яких не може розцінюватися як посягання на інформацію з обмеженим доступом.

Специфіка предмета за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП: визначено, що предметом виступають персональні данні викривача та його близьких осіб, а також будь-які інші відомості, що дозволяють ідентифікувати їхню особу (зокрема, ПІБ, посада, контакти, зображення тощо, наведені у Роз'ясненні НАЗК від 24.02.2021 № 4 «Щодо забезпечення права викривача на конфіденційність та анонімність»), які стали відомі правопорушнику у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

5. Виокремлено та розкрито зміст ознак об'єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП, зовнішнім вираженням протиправної поведінки якого є незаконне розголошення або незаконне використання інформації в інший спосіб.

Під незаконним розголошенням запропоновано розуміти умисне діяння (дію або бездіяльність) особи, якій інформація стала відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, спрямоване на надання можливості ознайомлення з цією інформацією сторонній особі чи групі осіб.

Під незаконним використанням інформації в іншій спосіб слід розуміти активну поведінку особи, спрямовану на збирання, перевірку та вчинення інших дій із відомостями у своїх інтересах (відповідно до частини 1 ст. 172⁸ КУпАП), а в разі маніпуляції із персональними даними викривача або його близьких осіб – як у своїх інтересах, так і в інтересах інших фізичних або юридичних осіб (згідно з частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП).

Доведено, що для кваліфікації об'єктивної сторони делікту за частинами 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП необхідна наявність такої сукупності обов'язкових ознак (факторів): діяння (у формі розголошення або використання в іншій спосіб інформації); протиправність (розголошення або використання в іншій спосіб інформації має здійснюватися всупереч встановленому нормативними актами порядку); джерело отримання відомостей (інформація стала відома особі виключно у зв'язку з виконання службових або інших визначених законом повноважень); суб'єктивна спрямованість (мета) (за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП – розголошення або використання в іншій спосіб інформації у своїх інтересах інформації; за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП – розголошення або використання в іншій спосіб інформації у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи); характер складу (правопорушення має формальний склад, настання шкідливих матеріальних чи інших наслідків не передбачено диспозиціями частин 1 та 2 ст. 172⁸ КУпАП і не впливає на кваліфікацію делікту).

6. Схарактеризовано особливості суб'єкта адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП. Доведено, що це правопорушення вчиняється виключно спеціальним суб'єктом, коло якого для частини 1 зазначеної статті окреслено в примітці до неї шляхом відсилки до

пункту 1 та підпункту «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Виявлено та аргументовано низку системних законодавчих колізій і прогалин щодо суб'єкта відповідальності. По-перше, поза межами деліктної відповідальності за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП залишаються особи, які допущені до проведення конкурсів та участі у дисциплінарних комісіях (адміністратори, члени, помічники членів, секретарі конкурсних / дисциплінарних комісій тощо). По-друге, існує глибока міжгалузева колізія між положеннями ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» та частини 1 ст. 172⁸ КУпАП в частині визначення кола суб'єктів відповідальності. По-третє, спостерігається неузгодженість норм статей 26 і 43 Закону України «Про запобігання корупції» з частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП щодо притягнення до адміністративної відповідальності за розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформації після припинення відповідної діяльності. З метою усунення виявлених прогалин підготовлено пропозиції щодо внесення змін до законодавства:

1) Статтю 43 Закону України «Про запобігання корупції (Нерозголошення інформації) викласти у такій редакції:

«1. Особи, зазначені у пункті 1, підпунктах «а», «б», «в» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом».

2) Примітку до ст. 172⁸ КУпАП викласти у такій редакції:

«Примітка. Суб'єктом правопорушень, передбачених частиною першою цієї статті, є особи, зазначені у пункті 1 та підпунктах «а», «б», «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», **інші особи, які забезпечують роботу конкурсних або дисциплінарних комісій, особи, зазначені у примітці, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, а також особи, зазначені в**

частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних змагань».

7. Розкрито зміст суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, яка характеризується виключно умисною формою вини у вигляді прямого умислу. Встановлено, що суб'єкт повністю усвідомлює протиправний характер незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації (або відомостей про викривача чи його близьких осіб) і бажає вчинити такі дії. Окреслено та систематизовано основні види мотивів (матеріальні, нематеріальні, родинні, кар'єрні, дружні тощо) за частинами 1 та 2 цього делікту, які спонукають особу діяти всупереч публічним інтересам із використанням службових повноважень.

На основі аналізу судової практики за 2014–2025 роки доведено, що відсутність належної фіксації та доказування ознак суб'єктивної сторони під час складання адміністративного протоколу за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, було ключовою підставою для закриття судами у майже 80 % справ цієї категорії.

8. Під час з'ясування проблем кваліфікації адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, сформульовано критерії відмежування складу делікту частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП від суміжних норм КУпАП щодо спеціальних видів інформації (зокрема, ст. 163⁹, частина 3 ст. 163¹¹, ст. 163¹⁹, частина 3 ст. 164³, частина 1 ст. 166⁵, ст. 185¹³, частина 3 ст. 186³, частини 4 та 5 ст. 188³⁹, ст. 188⁴⁸, частина 6 ст. 212³, частини 4, 5 та 6 ст. 212⁶, ст. 212⁵, ст. 212²⁰) та конкуруючих норм Кримінального кодексу України (частина 2 ст. 209¹, ст. 231, ст. 232, ст. 361², частини 1 та 2 ст. 387, частина 2 ст. 397). Також розроблено критерії відмежування частини 2 ст. 172⁸ КУпАП від ст. 185¹¹ КУпАП.

Наголошено на міжгалузевій неузгодженості переліку осіб, які підлягають захисту за Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», та поняття «близькі особи викривача» у розумінні Закону України «Про запобігання корупції». Обґрунтовано, що під дію Закону

України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» не підпадають окремі категорії близьких осіб викривача, які визначені у пункті 3 частини 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»: двоюрідний брат, двоюрідна сестра, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки).

Доведено, що предметом правопорушення за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП можуть виступати й відомості, які отримані під час вжиття заходів забезпечення безпеки, якщо їх розголошення призвело до витоку інформації стосовно викривача та/або близьких родичів і членів сім'ї викривача.

9. Визначено особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбаченні ст. 172⁸ КУпАП. На основі аналізу статистичних даних та судової практики за 2014–2025 роки констатовано низький рівень ефективності правозастосування цієї норми: із 237 справ, що надійшли до судів, до адміністративної відповідальності було притягнуто лише 87 осіб (36,71%), що є найгіршим показником серед усіх складів корупційних правопорушень (статті 172⁴–172⁹ КУпАП). Доведено, що це зумовлено недоліками юридичної конструкції статті, відсутністю методичних рекомендацій для органів документування та несталістю судової практики.

З метою усунення недоліків доказування у провадженні окреслено та систематизовано обов'язкові категорій доказів, які підлягають долученню до матеріалів справи під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачені ст. 172⁸ КУпАП: 1) докази, що підтверджують належність особи до суб'єктів адміністративного правопорушення; 2) нормативно-правові акти та внутрішні документи, вимоги яких були порушені внаслідок незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації; 3) докази, що встановлюють обізнаність особи з вимогами антикорупційного законодавства та заборонаю на розголошення службової інформації; 4) докази, якими фіксуються безпосередні факти незаконного розголошення чи незаконного використання в інший спосіб інформації;

5) докази, що підтверджують наявність приватного або іншого інтересу у особи, яка притягується до адміністративної відповідальності; 6) докази, що пом'якшують або обтяжують адміністративну відповідальність.

10. Визначено особливості судового розгляду справ про адміністративні правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП та застосування за їх вчинення заходів адміністративного стягнення. Сформовано методичні рекомендації щодо переліку обставин, які підлягають з'ясуванню суддею під час розгляду справи: відомості про особу (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання чи перебування); статус суб'єкта правопорушення (чи є особа суб'єктом, визначеним у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції»); наявність обмежень (чи поширюються на особу антикорупційні обмеження, встановлені законодавством); характер інформації (чи була розголошена інформація з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна або службова); встановлюються нормативні акти, які регулюють обіг інформації, порушуючи які, вона була розголошена); джерело та порядок отримання доступу до інформації (чи отримала особа доступ до даних у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків); часові межі (встановлюється конкретний період часу, протягом якого було здійснено незаконне розголошення або використання інформації); спосіб вчинення делікту: яким саме чином відбулося розголошення або використання в інший спосіб інформації (усно, письмово, через публікації в медіа чи в соціальних мережах тощо); суб'єктивна сторона: наявність прямого умислу та приватного інтересу).

Наголошено на необхідності ретельного дослідження суддею суб'єктивної сторони делікту, оскільки за статистичними даними кожен другу справу за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП було закрито саме через невстановлення органом (особою), яка складала протокол про адміністративне правопорушення, вини, мети та мотиву правопорушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення : Закон України від 11.06.2009 р. № 1508-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 46. Ст. 699. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1508-17>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон Української РСР від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
3. Науково-практичний коментар кодексу України про адміністративні правопорушення / Р. А. Калюжний, М. І. Іншин, І. М. Шопіна та ін. ; під ред. Р. А. Калюжного, М. І. Іншина, І. М. Шопіна. 5-те вид., із змін. та допов. станом на 10.09.2013 р. Київ : Алерта ; Правова єдність, 2013. 976 с.
4. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. Станом на 15 вересня 2021 р. / за заг. ред. Д. В. Журавльова Київ : Професіонал, 2021. 832 с.
5. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення : станом на 01.01.2020 / авт. кол. : Н. Армаш, О. Дрозд, В. Кондратенко, С. Петков та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 792 с.
6. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення : станом на 05.09.2017 р. / за заг. ред. С. В. Петкова. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 544 с.
7. Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією : наук.-практ. комент. / С. С. Чернявський, Р. А. Сербин, І. Д. Пастух та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 90 с.
8. Лавренова О. І., Хамходера О. П. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією : навч. посіб. / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2019. 57 с.

9. Антикоруptionний менеджмент : підручник / В. Г. Андросюк, В. О. Басс, М. В. Білик, С. Г. Братель, В. В. Василевич та ін. ; МВС України ; НАВС. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 776 с.

10. Панфілов О. Є. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2013. 22 с.

11. Берднікова К. В. Адміністративна відповідальність за порушення встановлених заборон та обмежень в сфері запобігання корупції в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016, 233 с.

12. Терещук О. В. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2000. 22 с.

13. Цабека К. Є. Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією : дис. ... д-ра філос. : 081. Суми, 2020. 257 с.

14. Борисова Ю. В. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021, 190 с.

15. Лаврентєв Є. О. Відповідальність, за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2021. 259 с.

16. Фодчук А. Б. Адміністративно-правові засади захисту осіб, які надають допомогу в протидії корупції : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2020. 276 с.

17. Судовий розгляд справ про правопорушення, пов'язані з корупцією : практ. посіб. / кол. авт. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Костенка. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2018. 346 с.

18. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Сеник В. Г. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики). Київ : Дакор, 2020. 508 с.

19. Судова практика розгляду кримінальних справ про службові злочини з ознаками корупційних діянь (статті 364, 365 та 368 Кримінального кодексу України), а також справ про адміністративну відповідальність за порушення

вимог Закону від 5 жовтня 1995 р. «Про боротьбу з корупцією» : Лист Верховного Суду України від 01.04.2008 р. *Вісник Верховного Суду України*. 2009. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0011700-08#Text>.

20. Загиней З. А. Нерозголошення або невикористання в іншій спосіб конфіденційної або іншої інформації з обмеженим доступом (стаття 172-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення). *Історико-правовий часопис*. 2017. № 2. С. 103–109.

21. Загиней З. А., Гречанюк Р. В. Інформація, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, як предмет адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією (стаття 172-8 КУпАП). *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4. С. 96–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2017_4_16.

22. Самойлович А. А. Об'єктивна сторона корупційних правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2019. Вип. 58, т. 2. С. 54–57.

23. Лучко С. В. Методологія дослідження пенітенціарної системи України. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія : Юридичні науки. 2013. № 2. С. 151–157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdujn_2013_2_29.

24. Салтевський М. В. Криміналістика : підручник : у 2 ч. Харків : Консум ; Основа, 1999. Ч. 1. 416 с.

25. Рябчинська О. П. Методологія дослідження проблем кримінального права: постановка проблеми. *Право і безпека*. 2013. № 1 (48). С. 157–163.

26. Fifth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Geneva, 1–12 September 1975: Report prepared by the Secretariat. New York: United Nations, 1976. IV, 82 p. U.N. doc. A/CONF.56/10.

27. Economic and Social Council: Official records, 59th session. Suppl. № 12. Commission on Transnational Corporations: Report on the 1st session, 17–28 March 1975. New York : United Nations, 1975. III, 24 p. U.N. doc. E/5655&E/C.10/6. Pp. 20–22.

28. Measures against corrupt practices of transnational and other corporations, their intermediaries and others involved: G.A. Res. 3514 (XXX), 2441st plenary meeting, 15 December 1975. *Resolutions adopted by the General Assembly during its 30th session, 16 September – 17 December 1975*. New York : United Nations, 1976. XVII.

29. Code of Conduct for Law Enforcement Officials: G.A. Res. 34/169, 106th plenary meeting, 17 December 1979. *General Assembly: Official records, 34th session, 18 September 1979 – 7 January 1980. Suppl. № 46. Resolutions and decisions*. New York : United Nations, 1980. III, 304 p. Pp. 185–187. U.N. doc. A/RES/34/169.

30. Кодекс поведения должностных лиц по поддержанию правопорядка : принятый Резолюцией Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций от 17.12.1979 г. № 34/169. *Організація Об'єднаних Націй*. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/code_of_conduct.shtml.

31. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб : Резолюція Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 12.12.1996 р. № 51/59. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788#Text.

32. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : прийнята Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 31.10.2003 р. ; ратифікована Законом України від 18.10.2006 р. № 251-V. *Офіційний вісник України*. 2010. № 10. Ст. 506. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.

33. Попередження злочинності та кримінальне правосуддя у контексті розвитку: реалізації та перспективи міжнародного співробітництва. Практичні заходи боротьби з корупцією : Резолюція Організації Об'єднаннях Націй від 07.09.1990 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_785#Text.

34. Лімська декларація : прийнята 11.09.1997 р. VIII Міжнародною конференцією по боротьбі з корупцією (Ліма, Перу, 7–11.09.1997 р.). *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_090/.

35. Міжамериканська конвенція проти корупції : прийнята на третій пленарній сесії Організації американських держав (ОАД) у Каракасі, 29.03.1996 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_089.

36. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) : прийнятий 27.04.2016 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text.

37. Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data by the Community Institutions and Bodies and on the Free Movement of Such Data. *European Commission*. URL: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/application/286_en.pdf.

38. Рекомендація № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців : прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи на 106 сесії 11.05.2000 р. URL: https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Rekomend_poved_DS.pdf.

39. The European Code of Good Administrative Behaviour. *European Ombudsman*. URL : <http://www.ombudsman.europa.eu/en/resources/code.faces>.

40. Code of Good Administrative Behaviour for Staff of the European Commission in their Relations with the Public. *European Commission*. URL: http://ec.europa.eu/transparency/civil_society/code/_docs/code_en.pdf.

41. Staff Regulations of Officials of the European Communities. *European Commission*. URL: http://ec.europa.eu/civil_service/docs/toc100_en.pdf.

42. Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data by the Community Institutions and Bodies and on the Free Movement of Such Data. *European Commission*. URL: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/application/286_en.pdf.

43. Consolidated text: Regulation No 31 (EEC), 11 (EAEC), laying down the Staff Regulations of Officials and the Conditions of Employment of Other Servants of the European Economic Community and the European Atomic Energy Community. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A01962R0031-20250513&qid=1762445611989>.

44. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : підписана 04.11.1999 р. ; ратифіковано Законом України від 16.03.2005 р. № 2476-IV. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text.

45. Модельний кодекс поведінки державних службовців : Рекомендація Комітету Міністрів № R (2000) 10 від 11.05.2000 р. *Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України*. URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf.

46. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

47. Про державну службу : Закон України від 16.12.1993 р. № 3723-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 52. Ст. 490. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12/ed19931216#Text>.

48. Про боротьбу з корупцією : Закон України від 05.04.1995 р. № 356/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 34. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

49. Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією : Закон України від 16.03.2005 р. № 2476-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 16. Ст. 266. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2476-15>.

50. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) : прийнята Радою Європи від 27.01.1999 р. ; ратифікована Україною 18.10.2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 47–48. Ст. 2028. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_101.

51. Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією : Закон України від 18.10.2006 р. № 252-V. *Офіційний вісник України*. 2006. № 44. Ст. 2939. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/252-16>.

52. Про ратифікацію Конвенції ООН проти корупції : Закон України 18.10.2006 р. № 251-16. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 50. Ст. 496. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/251-16>.

53. Про засади запобігання та протидії корупції : Закон України від 11.06.2009 р. № 1506-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 45. Ст. 691. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1506-17>.

54. Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень : Закон України від 11.06.2009 р. № 1507-VI. *Відомості Верховної Ради України* 2009. № 45. Ст. 692. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1507-17>.

55. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення : Закон України від 11.06.2009 р. № 1508-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 46. Ст. 699. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-17>.

56. Постанова Шевченківського суду м. Києва від 12.08.2019 р. у справі № 761/26744/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83640365>.

57. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 07.04.2011 р. № 3206-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 40. Ст. 404. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.

58. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення : Закон України від 07.04.2011 р. № 3207-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 41. Ст. 414. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3207-17#Text>.

59. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

60. Усікова Н. П. Щодо необхідності правового врегулювання норм статей 26 та 43 Закону України «Про запобігання корупції» і статті 172⁸ КУпАП. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 11–12 грудня 2025 р. / редкол.: Р. А. Сербин, О. С. Тарасенко, С. С. Чернявський та ін. ; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2025. С. 234–236.

61. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань : Закон України від 03.11.2015 р. № 743-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 51. Ст. 472. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-19>.

62. Про Вищий антикорупційний суд : Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 24. Ст. 212. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#n126>.

63. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції : Закон України 17.10.2019 р. № 198-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 50. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20#n148>.

64. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика) : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 168 с.

65. Войтенко Ю. М. Європейська практика боротьби з корупцією: досвід для України в рамках євроінтеграційних процесів. *Політикус* : наук. журн. 2022. № 4–2. С. 29–33. URL: https://politicus.od.ua/spec_2022/4.pdf.

66. Ільєнок Т. В. Зарубіжний досвід адміністративно-правової протидії корупції. *Юридична наука*. 2012. № 12. С. 42–52.

67. Швидкий Я. Ю. Зарубіжний досвід протидії корупції та можливості та можливості його імплементації в Україні. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2020. № 1 (7). С. 219–227. DOI: 10.32689/2617-9660-2020-1(7)-219-227.

68. Заяць Р. Я., Сопільник Л. І., Сопільник Р. Л. Заходи запобігання корупційної злочинності: міжнародний досвід. *Scientific Notes of Lviv University*

of Business and Law = Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2020. № 27. С. 137–141. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/354>. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.4726907>.

69. Супрун Т. М. Зарубіжний досвід запобігання та протидії корупції. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2017. Вип. 2–3 (6–7). С. 199–204.

70. Хабарова Т. В. Зарубіжний досвід запобігання корупції. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Право. 2019. № 27. С. 71–77. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/14009>. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2019-27-09>.

71. Левчук А. О. Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2021. 260 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/50e4d59c-1204-442b-9f65-dbc6718ed9a1/content>.

72. Буряк К. М. Особливості антикорупційного законодавства в країнах Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 356–360. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/61.pdf>. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.2.60>.

73. Задирака Н. Ю., Кабанець Р. М. Світовий досвід запобігання та протидії корупції: до питання про інтеграцію законодавства України до права Європейського Союзу. *Віче*. 2014. Вип. 10. С. 27–29. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/4201/>.

74. Столітній А. В. Зарубіжний досвід застосування адміністративного затримання та шляхи його запозичення для України. *Форум права*. 2012. № 2. С. 670–678.

75. Шатрава С. О., Чишко К. О. Зарубіжний досвід запобігання та протидії корупції в країнах Азії та перспективи його використання в Україні. *Держава та регіони*. Серія : Право. 2023. № 1. С. 348–353. URL:

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/af2a0a26-0a8b-4bd3-aa3f-84a94a32f85a/contentDOI>: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.1.57>.

76. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) : прийнятий від 27.04.2016 р. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/eng>.

77. Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije. Uradni list RS, št. 69/11 – uradno prečiščeno besedilo. URL: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO5523>.

78. Korruptsioonivastane seadus Vastu võetud 06.06.2012. *Riigi Teataja*. URL: <https://www.riigiteataja.ee/et/akt/KVS>.

79. Pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție. nr. 219 din 18 mai 2000. *Ministerul Justiției*. URL: <https://legislatie.just.ro/public/detaliidocument/22361>.

80. On Prevention of Conflict of Interest in Activities of Public Officials on 25 April 2002. URL: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/61913>.

81. Estatuto Básico del Empleado Público. *Boletín Oficial del Estado*. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-11719>.

82. Decreto del Presidente della Repubblica n. 62/2013. *Normattiva.it*. URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:2013-04-16;62!vig=>.

83. Code général de la fonction publique. *Legifrance.gouv.fr*. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000044416551/2022-03-01.

84. Ustawa o służbie cywilnej. *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20082271505/U/D20081505Lj.pdf>.

85. Lei Geral do Trabalho em Funções Públicas (LTFP). *Procuradoria-Geral Distrital de Lisboa*. URL: https://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=2171&tabela=leis.

86. O štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov. *Slov-Lex*. URL: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2017/55/>.

87. Bundesbeamtenengesetz.Neufassung vom 5. Februar 2009, S 160. *Gesetze im Internet*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bbg_2009/.

88. Ordonnance n°2021-1574 du 24 novembre 2021 portant partie législative du code général de la fonction publique. *Legifrance.gouv.fr*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000044411525>.

89. Real Decreto Legislativo 5/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto Básico del Empleado Público. *Boletín Oficial del Estado*. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-11719>.

90. German Criminal Code (Strafgesetzbuch (StGB)). *Lewik*. URL : https://www.lewik.org/term/15926/breach-of-official-secrets-and-special-duties-of-confidentiality-section-353b-german-criminal-code/?utm_source=chatgpt.com.

91. Regolamento recante codice di comportamento dei dipendenti pubblici. Decreto del Presidente della Repubblica 16 aprile 2013 n. 62. *Bosetti e Gatti*. URL: https://www.bosettiegatti.eu/info/norme/statali/2013_0062.htm.

92. Codice penale Italiano. Approved by Royal Decree No. 1398 of October 19, 1930, as amended up to Legislative Decree No. 63 of May 11, 2018. URL: <https://perma.cc/2FWB-SX5J>.

93. Ποινικός Κώδικας 01.01.1951. *Υπουργείο Δικαιοσύνης*. URL: <https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2019/10/%CE%A0%CE%BF%>

CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-
%CE%9A%CF%8E%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%82.pdf.

94. Código penal de España Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre de 1995. *Boletín Oficial del Estado*. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444>.

95. Kodeks karny: ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Zbiór Ustaw. 1997.№ 88. poz. 553. *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>.

96. Wetboek van Strafrecht. *Wetten.overheid.nl*. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2025-07-01#BoekTweede>.

97. Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen (Strafgesetzbuch – StGB). *Bundeskanzleramt Österreich*. URL: [https://ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?](https://ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&FassungVom=2022-03-15)

[Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&FassungVom=2022-03-15](https://ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&FassungVom=2022-03-15).

98. Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Strafgesetzbuch, Fassung vom 15.03.2022. *Bundeskanzleramt Österreich*. URL: [https://ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?](https://ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&FassungVom=2022-03-15)

[Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&FassungVom=2022-03-15](https://ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&FassungVom=2022-03-15).

99. Código Penal De Portugal Lei № 59/2007, de 4 de Setembro de 2. *OHCHR Databases*. URL: https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/PORTUGAL_Criminal%20Code.pdf.

100. The Act on the Openness of Government Activities (621/1999). *Finlex.fi*. Electronic date. Data of access : 08.07.2011. *Finlex*. URL: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/>.

101. Suomen rikoslaki. *Finlex*. URL: <https://www.finlex.fi/en/legislation/collection/1889/39-001>.

102. LOI n°2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique.

Legifrance.gouv.fr. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000033558528/>.

103. Административное право Украины : учебник для студентов высш. учеб. заведений юрид. спец. / Ю. П. Битяк, В. В. Богуцкий, В. Н. Гаращук и др. ; под ред. проф. Ю. П. Битяка. 2-е изд., перераб. и доп. Харьков : Право, 2003. 351 с.

104. Белікова О. В. Юридичний склад адміністративного правопорушення. *Держава та регіони*. Серія : Право. 2013. № 3 (41). С. 22–28.

105. Стрельченко О. Г. Специфіка проступку як складової частини адміністративного делікту. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 137–143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2012_3_31.

106. Бортник В. А. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Персонал, 2012. 222 с.

107. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. 2-ге вид. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с.

108. Кириленко Є. В. Поняття та склад адміністративних правопорушень: запрошення до дискусії. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3–1. С. 219–221.

109. Нефедова А. В. Об'єкт адміністративних проступків на автомобільному транспорті. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2019. № 55, т. 2. С. 49–54.

110. Середа В. В., Кісіль З. Р., Кісіль Р.-В. В. Адміністративне право : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 520 с.

111. Адміністративне право України : підручник / Т. О. Коломєць, С. В. Ващенко, В. Г. Поліщук ; за ред. Т. О. Коломєць. Київ : Істина, 2008. 457 с.

112. Калюжний Р. А., Забарний Г. Г., Шкарупа В. К. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Паливода, 2003. 212 с.

113. Комзюк А. Т., Гуменюк В. А., Джагунов Г. В. Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. А. Т. Комзюка. Харків : Ун-т внутр. справ, 2000. 99 с.

114. Колпаков В. К., Гордєєв В. В. Теорія адміністративного проступку : монографія. Харків : Харків юридичний. 2016. 344 с.
115. Остапенко О. І. Кваліфікація адміністративних правопорушень : монографія. Львів : ЛІВС при Української академії внутрішніх справ, 2000. 173 с.
116. Гуржій А. В., Мельник Ю. О. Об'єкт правопорушення як критерій структуризації адміністративно-деліктного законодавства. *Юридична наука*. 2015. № 4. С. 14–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2015_4_4.
117. Дрофич Ю. В. Особливості юридичного складу адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 4. С. 242–247. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267658/263504>.
118. Коваль Л. В. Адміністративне право України. Загальна частина : курс лекцій. Київ : Основи, 1994. 154 с.
119. Гладун З. С. Адміністративне право України : навч. посіб. Тернопіль : Картбланш, 2004. 579 с.
120. Миколенко А. И. Административный процесс и административная ответственность в Украине : учеб. пособ. Харків : Одиссей, 2004. 270 с.
121. Біла Р. Л. Адміністративний примус і відповідальність по адміністративному праву. *Адміністративне право України* : підручник. Одеса : Юрид. літ., 2003. С. 207–234.
122. Миколенко О. М. Об'єкт адміністративно-деліктних правовідносин в доктрині адміністративного права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2018. № 31. С. 52–54.
123. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дяченко та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
124. Колпаков В. К. Адміністративне правопорушення і проступок: сучасний вимір історичної парадигми. *Юридична Україна*. 2004. № 3. С. 11–17.
125. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Атїка, 2007. 624 с.

126. Панасюк О. В. Склад адміністративного проступку як юридична підстава адміністративної відповідальності. *Верховенство права*. 2017. № 2. С. 189–193.

127. Колпаков В. К., Гордєєв В. В. Теорія адміністративного проступку : монографія. Харків : Харків юридичний. 2016. 344 с.

128. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди : Постанова Пленуму Верховного суду України № 4 від 31.03.1995 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text>.

129. Гуржій Т. О. Предмет адміністративного проступку. *Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / редкол. : Ю. П. Битяк (голова) та ін.* Харків : Право, 2020. С. 694–696.

130. Гуржій Т. О. Предмет адміністративного делікту. *Право України*. 2006. № 7. С. 25–27.

131. Гуржій Т. О. Предмет адміністративного правопорушення як об'єкт адміністративно-деліктних відносин. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики : щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ*. 2003. Вип. 8. С. 186–192.

132. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Дакор, 2016. 496 с.

133. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

134. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.

135. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.

136. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

137. Франчук В. В., Корецька-Шукєвіч Д. Д. Правопорушення, пов'язані з корупцією: адміністративно-правові засади протидії : монографія. Варшава : ЛьвДУВС, 2021. 183 с.

138. Дадерко Л. Ф. Кримінальна відповідальність за розголошення державної таємниці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2013. Вип. 6 (2). С. 82–85.

139. Шамсутдінов О. Відповідальність за розголошення державної таємниці за новим кримінальним законодавством України. *Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні* : наук.-техн. зб. 2001. Вип. 2. С. 21–25.

140. Сергійчук В. В. Розголошення державної таємниці: кримінально-правова та кримінологічна характеристика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2020. 257 с.

141. Вислоцька Т. Ю. Кримінально-правова охорона таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2017. 275 с.

142. Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані із корупцією : практ. посіб. / К. Л. Бугайчук, О. І. Безпалова О. І., О. В. Джафарова та ін. Харків : Харк. нац. ун-т. внутр. справ. 2016. 100 с.

143. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію у центральному апараті та територіальних управліннях Державного бюро розслідувань : затв. Наказом Державного бюро розслідувань від 29.06.2021 р. № 373. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373911-21#n13>.

144. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію в системі Міністерства внутрішніх справ України : затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 27.05.2016 р. № 432. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0432320-16#Text>.

145. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію у Верховній Раді України, органах Верховної Ради України та Апараті Верховної Ради України : затв. Розпорядженням Голови Верховної Ради України від 11.07.2022 р. № 398. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/398/22-%D1%80%D0%B3#Text>.

146. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію і яким присвоюється гриф «Для службового користування» у Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України : затв. Наказом Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 17.09.2014 р. № 469. *Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України*. URL: <https://www.cip.gov.ua/ua/docs/perelik-vidomostei-sho-stanovlyat-sluzhbovu-informaciyu-i-yakim-prisvoyuyetsya-grif-dlya-sluzhbovogo-koristuvannya-u-derzhavnii-sluzhbi-specialnogo-zv-yazku-ta-zakhistu-informaciyi-ukrayini2023>.

147. Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації : Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України № 10 від 29.09.2016 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010760-16#Text>.

148. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49–51. Ст. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>.

149. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 47–50. Ст. 120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.

150. Про поховання та похоронну справу : Закон України від 10.07.2003 р. № 1102-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 7. Ст. 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-15#Text>.

151. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>.

152. Про захист персональних даних : Закон України 01.06.2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.

153. Про лікарські засоби : Закон України від 04.04.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 22. Ст. 86. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>.

154. Конфіденційна інформація про особу. *Глухівська міська рада*. URL: <https://hlukhiv-rada.gov.ua/tsnapp/54-dostup-do-publichnoji-informatsiji/korisna-informatsiya/117-konfidentsijna-informatsiya-pro-osobu>.

155. Перелік наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : додаток до Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835. *Офіційний вісник України*. 2015. № 85. Ст. 2850. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#n12>.

156. Справа за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України : Рішення Конституційного Суду України від 20.01.2012 р. № 2-рп/2012. *Вісник Конституційного Суду України*. 2012. № 2. С. 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text>.

157. Постанова апеляційного суду Волинської області від 13.01.2017 р. у справі № 161/14634/16-п. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64024285>.

158. Щодо забезпечення права викривача на конфіденційність та анонімність : роз'яснення Національного агентства з питань протидії корупції від 24.02.2021 р. № 4. *Національне агентство з питань протидії корупції*. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/Rozyasnennya-4-vid-24.02.21.pdf>.

159. Щодо правового статусу викривача : роз'яснення Національного агентства з питань протидії корупції від 12.06.2023 р. № 2. *Національне*

агентство з питань протидії корупції. URL: https://wiki.nazk.gov.ua/category/vykryvachi-koruptsiyi/status_vykruvacha/.

160. Усікова Н. П. Окремі аспекти адміністративної відповідальності за розголошення інформації про викривача та його близьких осіб. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2025. Вип. 91, т. 3. С. 225–233. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/343672/331493>. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.34>.

161. Постанова Київського апеляційного суду від 24.12.2019 р. у справі № 761/26744/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86701419>.

162. Постанова Конотопського міськрайонного суду від 30.01.2020 р. у справі № 577/5/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87279987>.

163. Гуржій А. В. Адміністративна відповідальність за порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та проїзду великогабаритних і великовагових транспортних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2013. 210 с.

164. Хрідочкін А. В. Об'єктивні ознаки складу адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2018. Вип. 31. С. 73–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_31_20.

165. Гонтар З. Г., Купчак М. Я., Харчук А. І. Адміністративне право : навч. посіб. Львів : СПОЛОМ, 2019. 172 с.

166. Берізко В. М. Особливості складу адміністративного правопорушення у сфері протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 1. С. 80–83. URL: https://www.lsej.org.ua/1_2017/21.pdf.

167. Федорчак І. В. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення у сфері земельних правовідносин. *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 24, т. 3. С. 137–140.

168. Адміністративне право України. Повний курс : навч. посіб. / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

169. Адміністративна відповідальність : мультимед. навч. посіб. *Національна академія внутрішніх справ.* URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/pages/rozdil_2.html.

170. Губанов О. О. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. / редкол. : Ю. П. Битяк (голова) та ін. Харків : Право, 2020. Т. 5 : Адміністративне право. С. 569–572.

171. Битяк Ю. П., Зуй В. В. Административное право Украины (Общая часть) : учеб. пособ. Херсон : Одиссей, 1999. 224 с.

172. Гончарук С. Т. Адміністративна відповідальність за законодавством України : навч. посіб. Київ : УАВС, 1995. 78 с.

173. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с. URL: <https://archive.org/details/velykyislovnyk>.

174. Словник української мови : в 11 т. / редкол. : І. К. Білодід (голова) та ін. ; АН Української РСР ; Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1977. Т. 8 : Природа–Ряхтливий / ред. тому : В. О. Винник та ін. 927 с.

175. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.

176. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

177. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання корупції» / В. С. Ковальський, О. І. Миколенко, Є. Л. Стрельцов, О. І. Клименко. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 380 с.

178. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / наук. ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваїте, 2018. 472 с.

179. Селецький С. І. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури. 2008. 496 с.

180. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Харків : Право, 2010. 608 с.

181. Постанова Верховнодніпровського районного суду від 04.05.2020 р. у справі № 173/543/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89102026>.

182. Постанова Залізничного районного суду м. Львова від 18.07.2023 р. у справі № 462/4365/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112356608>.

183. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання корупції» / Ю. О. Андрейко та ін. ; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 348 с.

184. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію в Міністерстві внутрішніх справ України : затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 12.07.2023 р. № 573. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0573320-23#Text>.

185. Присяжнюк І. І. Розголошення як суспільно небезпечне діяння, що порушує право людини на охорону приватного життя. *Протидія злочинності: теорія та практика* : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф., 19 жовтня 2016 р. / НАПУ. Київ, 2016. С. 470–472.

186. Настюк В. Я., Крайник Г. С. Проблеми адміністративної та кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення в Україні. *Право України*. 2015. № 12. С. 48–57.

187. Постанова Закарпатського апеляційного суду від 16.01.2025 р. у справі № 305/3483/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124504011>.

188. Усікова Н. П. Об'єктивна сторона незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень. *Юридичний бюлетень*. 2025. № 38. С. 65–74. URL: <https://lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2025/38/11.pdf>. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2025.38.09>.

189. Ільєнок Т. В. Адміністративне корупційне правопорушення: поняття, склад, ознаки. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 68. С. 511–516. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2012_68_81.

190. Клок О. В. Протидія корупційним правопорушенням засобами адміністративного права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015. 214 с.

191. Надежденко А. О., Оробченко Д. В., Надежденко В. С. Сутність адміністративної відповідальності державних службовців. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 11. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1525>. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.11.33.

192. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 02.05.2023 р. № 3077-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 72. Ст. 249. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.

193. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

194. Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. № 246. *Офіційний вісник України*. 2016. № 28. Ст. 1116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#Text>.

195. Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. № 243. *Офіційний*

вісник України. 2016. № 28. Ст. 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2016-%D0%BF#n9>.

196. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Закон України від 22.09.2016 р. № 1540-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2016. № 51. Ст. 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19#Text>.

197. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2011. № 24. Ст. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>.

198. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження контрактної форми роботи у сфері культури та конкурсної процедури призначення керівників державних та комунальних закладів культури : Закон України від 28.01.2016 р. № 955-VII. *Відомості Верховної Ради України.* 2016. № 10. Ст. 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/955-19/#Text>.

199. Порядок формування на конкурсній основі кадрового складу художнього та артистичного персоналу державних та комунальних закладів культури : затв. Наказом Міністерства культури України від 01.07.2016 р. № 497. *Офіційний вісник України.* 2016. № 66. Ст. 2234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1029-16#n5>.

200. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2019. № 18. Ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.

201. Положення про конкурсну комісію, умови та порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника надавача соціальних послуг державного/комунального сектору : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 р. № 200. *Офіційний вісник України.* 2020. № 23. Ст. 885. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-2020-%D0%BF#n8>.

202. Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 р. № 243.

Офіційний вісник України. 2016. № 28. Ст. 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2016-%D0%BF#n9>.

203. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

204. Положення про Конкурсну комісію з відбору членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 22.11.2017 р. № 926. *Офіційний вісник України*. 2017. № 100. Ст. 3061. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2017-%D0%BF#n20>.

205. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 р. № 2269-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 12. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#n388>.

206. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.

207. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 23. Ст. 197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20/conv#Text>.

208. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1698-18>.

209. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 6. Ст. 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/794-19>.

210. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 р. № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 54. Ст. 1882. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2337-19>.

211. Третій склад ради. *Громадська рада доброчесності*. URL: <https://grd.gov.ua/tretii-sklad-rady/>.

212. Усікова Н. П. Суб'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 172⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення, в частині дії Закону України «Про запобігання корупції». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 293–297. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2024/73.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/71>.

213. Щодо застосування окремих положень Закону України “Про запобігання корупції” стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку)» : Роз'яснення Національного агентства з питань запобігання корупції від 13.11.2023 р. № 4. *Національне агентство з питань протидії корупції*. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/deklaruvannya/>.

214. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку). *Національне агентство з питань протидії корупції*. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/deklaruvannya/>

215. Кодекс законів про працю України : Закон Української РСР від 10.12.1971 р. № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1972. Додаток до № 50. Ст. 375.

216. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

217. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2–3. Ст. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1697-18>

218. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>.

219. Про статус депутатів місцевих рад : Закону України від 11.07.2002 р. № 93-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 40. Ст. 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>.

220. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / за ред. д.ю.н., проф. Т. О. Коломєєць, д.ю.н., проф. В. К. Колпакова. 2-ге вид., переробл. та доповн. Запоріжжя : Гельветика, 2020. 512 с.

221. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / за заг. ред. д.ю.н., проф. С. В. Петкова. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 824 с.

222. Шимон О. М. Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні : дис. ... д-ра філос. : 081. Запоріжжя, 2020. 201 с.

223. Гудков Д. В. Адміністративно-правові засоби запобігання і протидії корупції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2018. 249 с.

224. Загальнотеоретичні, адміністративно- та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні : кол. монографія / О. О. Дудуров, Т. О. Коломієць, С. М. Кушнір, О. Л. Макаренков. Запоріжжя, 2019. 476 с.

225. Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики / М. І. Хавронюк, І. Б. Коліушко, В. П. Тимощук та ін. ; за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ, 2017. 445 с.

226. Гедульянов В. Е. Запровадження терміна «порушення антикорупційного законодавства» як один із напрямів гарантування термінологічної визначеності. *Держава та регіони*. Серія : Право. 2019. № 3. С. 147–152. URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2019/26.pdf.

227. Ковальова О. В., Корнієнко М. В., Берендєєва А. І. Кваліфікація адміністративних правопорушень : навч. посіб. / Одес. держ. ун-т внутр. справ. Одеса : ОДУВС, 2019. 148 с.

228. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова). Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. 584 с.
229. Миколенко О. І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. Хесон : Одиссей, 2010. 368 с.
230. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
231. Скригулець О. В. Склад адміністративних правопорушень у будівництві. *Науковий вісник. Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2011. № 2. С. 233–244.
232. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків : Право, 2010. 624 с.
233. Баштанник В. В., Шумляєва І. Д. Адміністративне право : навч. посіб. 2-е вид., переробл. і доповн. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 200 с.
234. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу : навч. посібк. Київ : КНЕУ, 1998. 224 с.
235. Капітаненко Н. П. Актуальні питання встановлення суб'єкта та суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення у сфері права інтелектуальної власності. *Приватне та публічне право*. 2021 № 1. С. 88–95. DOI: <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2021.1.15>.
236. Германов О. П. Характеристика юридичного складу правопорушень у сфері земельних відносин. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 6, т. 3. С. 42–50.
237. Вереша Р. В. Суб'єктивні ознаки складу корупційного правопорушення (злочину). *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2015. № 4. С. 66–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks_2015_4_6.
238. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення / за заг. ред. С. В. Петкова. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 792 с.

239. Постанова Апеляційного суду Дніпропетровської області від 07.03.2018 р. у справі № 200/20738/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72625317>.

240. Постанова Іллічівського районного суду м. Маріуполя Донецької області від 28.01.2021 р. у справі № 264/6542/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94469097>.

241. Постанова Донецького апеляційного суду від 20.04.2021 р. у справі № 265/6324/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96443821>.

242. Постанова Хмельницького апеляційного суду від 14.07.2021 р. у справі № 686/10675/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98311523>.

243. Постанова Солом'янського районного суду м. Києва від 05.10.2023 р. у справі № 760/14766/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114076474>.

244. Постанова Хустського районного суду Закарпатської області від 20.11.2024 р. у справі № 309/4938/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123147581>.

245. Постанова Дарницького районного суду м. Києва від 27.06.2023 р. у справі № 753/8428/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112216149>.

246. Постанова Волноваського районного суду Донецької області від 06.10.2020 р. у справі № 221/4573/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92041504>.

247. Постанова Кропивницького апеляційного суду Кіровоградської області від 03.05.2023 р. у справі № № 398/3791/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110953722>.

248. Постанова Харківського апеляційного суду від 11.12.2024 р. у справі № 953/3616/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123847897>.

249. Усікова Н. П. Суб'єктивна сторона незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 11. С. 168–173. URL: http://lsej.org.ua/11_2025/37.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-11/35>.

250. Постанова Печерського районного суду м. Києва від 08.02.2024 р. у справі № 757/3616/24-п. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116891908>.

251. Матіос А. В. Адміністративна відповідальність посадових осіб : монографія. Київ : Знання, 2007. 223 с.

252. Рошупкін С. В. Адміністративна відповідальність за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2020. 230 с.

253. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 31. Ст. 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.

254. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13.04.2017 р. № 2019-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 27–28. Ст. 312. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2019-19#Text>.

255. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20251118#Text>.

256. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5–6. Ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/ed20260101#Text>.

257. Про офіційну статистику : Закон України від 16.08.2022 р. № 2524-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 73. Ст. 4396. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#n350>.

258. Про забезпечення прозорості у видобувних галузях : Закон України від 18.09.2018 р. № 2545-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 44. Ст. 354. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2545-19#Text>.

259. Про захист персональних даних : Закон України 01.06.2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.

260. Бем М. В., Городиський І. М. Захист персональних даних : правове регулювання та практичні аспекти : наук.-практ. посіб. / Європейський Союз ; Рада Європи. Київ : К.І.С., 2021. 160 с. URL: <https://rm.coe.int/handbook-pers-data-protect-2021-web/1680a37a69>.

261. Фірман Д. І. Право на забуття в цифровому середовищі : дис. ... д-ра філос. : 081. Львів, 2025. 236 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/01/diss_Firman.pdf.

262. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» / А. Г. Чубенко, М. В. Лошицький, С. С. Бичкова, Я. В. Котляревський. Київ : Ваіте, 2015. 816 с.

263. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. комент. : у 2 т. / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Харків : Право, 2013. Т. 2 : Особлива частина. 1040 с.

264. Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» : затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03.08.2017 р. № 676. *Офіційний вісник України*. 2017. № 75. Ст. 2306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#n13>.

265. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 р № 3782-XII. *Відомості Верховної*

Ради України. 1994. № 11. Ст. 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>.

266. Науково-практичний коментар законодавства України про захист викривачів корупції / за заг. ред. О. Нестеренко. Київ : РЕД ЗЕТ, 2021. 140 с.

267. Постанова Жовтневого районного суду м. Маріуполя від 30.12.2021 р. у справі № 263/7297/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102539235>.

268. Звіт за результатами аналізу судової практики притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (за 2014–2024 роки) / Національне агентство з питань протидії корупції. Київ, 2025. 167 с. URL: <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Pages/ff/d0/ffd05706985ad7abff263cfcbfadb01b693e59ab30215c4767a77884f172f9562981236.pdf>.

269. Відповідальність за корупційні правопорушення / Є. О. Алісов, В. В. Мартиновський, В. Я. Настюк, О. М. Шевчук. Харків : Юрайт, 2017. 168 с.

270. Гладун О., Єрмоменко І. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3. С. 36–45. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/3-2017/gladun.pdf>.

271. Завгородня Л. О. Деякі аспекти провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 172–176.

272. Сіренко Д. О. Правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, здійснюваного суб'єктами приватної детективної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 263 с.

273. Курс адміністративного права України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух та ін. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 872 с.

274. Бандурка А. М., Тищенко Н. М. Административный процесс : учебник. Киев : Литера ЛТД, 2001. 333 с.
275. Коваль Л. В. Адміністративне право : курс лекцій (для студентів юрид. вузів та факультетів). Київ : Вентурі, 1998. 208 с.
276. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
277. Строцький Р. Є. Поняття та особливості провадження щодо виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2014. № 3. С. 175–187.
278. Бортняк Д. Ф. Характеристика провадження у справах про адміністративні правопорушення в умовах реформування адміністративного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 179–189.
279. Данількевич М. І. Адміністративне право України : навч. посіб. Дніпропетровськ : Дніпроп. нац. ун-т, 2001. 134 с.
280. Положення про Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України : затв. Наказом Національної поліції України від 09.11.2015 р. № 83. Київ : Національна поліція України, 2015. 11 с.
281. Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України : затв. Наказом Національної поліції України від 23.10.2019 р. № 1077. Київ : Національна поліція України, 2019. 12 с.
282. Постанова Білопільського районного суду Сумської області від 01.12.2020 р. у справі № 573/1854/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93236888>.
283. Постанова Шевченківського районного суду міста Дніпра від 24.11.2025 р. у справі № 932/17333/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132121172>.
284. Постанова Фортечного районного суду міста Кропивницького від 18.12.2025 р. у справі № 404/11167/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132737397>.

285. Постанова Орджонікідзевського районного суду міста Маріуполя Донецької області від 25.01.2021 р. у справі № 265/6324/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94610640>.

286. Постанова Хмельницького міськрайонного суду від 21.05.2021 р. у справі № 686/10675/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97087243>.

287. Постанова Придніпровського районного суду м. Черкаси від 08.10.2025 р. у справі № 711/4070/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132925827>.

288. Постанова Рівненського міського суду Рівненської області від 13.10.2023 р. у справі № 569/14532/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114243276>.

289. Постанова Шевченківського районного суду міста Дніпра від 24.11.2025 р. справі № 932/17323/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/132121188>.

290. Постанова Хустського районного суду Закарпатської області від 20.11.2024 р. у справі № 309/4938/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123147581>.

291. Постанова Бобринецького районного суду Кіровоградської області від 21.02.2022 р. у справі № 383/1063/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103468329>.

292. Постанова Жовтневого районного суду міста Маріуполя Донецької області від 14.07.2021 р. у справі № 263/7072/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98307207>.

293. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 р. № 1376. *Офіційний вісник України*. 2015. № 99. Ст. 3405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>.

294. Постанова Виноградівського районного суду Закарпатської області від 30.01.2025 р. у справі № 299/6633/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124973049>.

295. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

296. Постанова Саксаганського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 0.12.2025 р. у справі № 214/2691/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133000114>.

297. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

298. Беньковський С. Ю. Правові засади та принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2009. 219 с

299. Битяк Ю. П. Адміністративна відповідальність та адміністративне правопорушення. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 151. С. 87–100. URL: <https://plaw.nlu.edu.ua/article/download/214830/218769/495570>. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.151.214830>.

300. Голобутовський Р. З. Методичні рекомендації щодо розгляду адміністративними судами справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 185³ Кодексу України про адміністративні правопорушення : наук.-практ. посіб.. Київ : Істина, 2014. 48 с.

301. Голяченко І. П. Загальна характеристика принципів провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Наукові записки*. 2022. Вип. 12. С. 206–212. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/143/128>. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-12-206-212>.

302. Іванцов В. О. Принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення: систематизація та розкриття змісту. *Прикарпатський*

юридичний вісник. 2017. Вип. 1 (16), т. 3. С. 137–141. URL: https://pjuv.nuoua.od.ua/v1-3_2017/29.pdf.

303. Ковальова О. В. Принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 3 (1). С. 26–31.

304. Колпаков В. К. Поняття і принципи адміністративно-деліктного провадження. *Журнал східноєвропейського права*. 2013. № 1. С. 18–23.

305. Кузьменко О. В. Адміністративний процес у парадигмі права : дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2006. 401 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0506U000317>.

306. Логвиненко Б. О. Адміністративна відповідальність та провадження у справах про адміністративні правопорушення : конспект лекцій. Дніпро : ДДУВС, 2019. 149 с.

307. Пайда Ю. Ю. Деякі аспекти правового регулювання провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 1. С. 209–220. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.1.37>.

308. Фазикош О. В. Особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення та його принципи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2015. Вип. 35, ч. I, т. 3. С. 36–40.

309. Шаповал Т. Б. Поняття, види та принципи провадження у справах про адміністративне правопорушення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. Вип. 8. С. 368–370. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/83>.

310. Юнін О. С. Завдання, принципи та особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 754–756. URL: https://lsej.org.ua/11_2023/183.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/183>.

311. Джафарова О. В., Шатрава С. О. Деякі аспекти провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. *Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 3 грудня 2021 р. / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Наук. парк «Наука та безпека». Харків, 2021. С. 25–27. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/63397bc5-8b77-466d-a1ec-44cdc24a36a5>.

312. Тройчук Р. Д. Адміністративна відповідальність за порушення вимог фінансового контролю : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2022. 278 с.

313. Справа за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 14-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення : Рішення Конституційного Суду України від 22.12.2010 р. № 23-рп/2010. *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. № 1. С. 15.

314. Постанова Чугуївського міського суду Харківської області від 11.07.2024 р. у справі № 636/3031/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120307659>.

315. Постанова Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 12.09.2024 р. у справі № 712/7198/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121596665>.

316. Справа «Коробов проти України» (Заява № 39598/03) : Рішення Європейського суду з прав людини від 21.07.2011 р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 70. Ст. 2858.

317. Case of Ireland v. the United Kingdom (Application no. 5310/71) : Judgment European Court of Human Rights, 18 January 1978, Series A, no. 25, p. 161. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57506>.

318. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : прийнята в Римі, 04.11.1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 270. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

319. Податковий кодекс України : прийнятий 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13, № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

320. Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення : затв. Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 09.02.2018 р. № 166. *Офіційний вісник України*. 2018. № 28. Ст. 1010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#Text>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Інформаційні матеріали щодо судової практики притягнення до відповідальності за ст. 172⁸ КУпАП у 2014–2025 роках

Під час здійснення дисертаційного дослідження за темою «Адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків» було проведено аналіз матеріалів, щодо судового розгляду адміністративних протоколів про вчинення адміністративного правопорушення за ст. 172⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень» у період з 2014 року по 2025 рік включно. Аналіз матеріалів також здійснювався у порівняння з іншими корупційними адміністративними правопорушеннями, передбаченими статтями 172⁴, 172⁵, 172⁶, 172⁷, 172⁹ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) за вказаний період.

Під час аналізу використовувались форми статистичної звітності, сформовані Державною судовою адміністрацією України, зокрема звіти форми:

- № 1-п Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, затверджена наказом Державної судової адміністрації України від 23 червня 2018 року № 325 (у редакції наказу Державної судової адміністрації України від 20 серпня 2019 року № 828);

- № 2-п Звіт судів апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення, затверджена наказом Державної судової адміністрації України від 23 червня 2018 року № 325 (у редакції наказу Державної судової адміністрації України від 19 січня 2021 року № 15).

Також під час здійснення аналізу використовувалася інформація, яка міститься в Єдиному державному реєстрі судових рішень <https://reyestr.court.gov.ua/>.

Також під час здійснення аналізу використовувались аналітичні матеріали, які підготовлені Національним агентством з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) спільно з експертами Центру політико-правових реформ та за підтримки Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні в частині аналіз судової практики притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за 2014–2024 роки: «Звіт за результатами аналізу судової практики притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за 2014–2024 роки: аналіз судової статистики».

Вибірка стосувалася в частині застосування ст. 172⁸ КУпАП у порівняння з іншими корупційними адміністративними правопорушеннями, передбаченими статтями 172⁴, 172⁵, 172⁶, 172⁷, 172⁹ КУпАП.

Так, протягом 2014–2025 років на розгляд судів першої інстанції надійшло 70652 справи за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП:

- ст. 172⁴ КУпАП – 1319 справ;
- ст. 172⁵ КУпАП – 413 справ;
- ст. 172⁶ КУпАП – 52355 справ;
- ст. 172⁷ КУпАП – 16166 справ;
- ст. 172⁸ КУпАП – 237 справ;
- ст. 172⁹ КУпАП – 162 справ.

За кількістю справ, що надійшли до суду у 2014–2025 роках, адміністративні правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП займають найнижчу позицію серед статей 172⁴–172⁹ КУпАП після ст. 172⁹ КУпАП. Частка справ за ст. 172⁸ КУпАП складає 0,34% від загальної кількості усіх справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП.

Всі справи, які надійшли до суду стосувалися частини 1 ст. 172⁸ КУпАП. Лише одна справа надходила до суду за частиною 2 ст. 172⁸ КУпАП.

За вказаний період було повернуто 6650 справ, що складає 9,4% від усіх справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП (від тих, які надійшли до суду в поточному році), з них за ст. 172⁸ КУпАП – 39 справ (складає 0,59% від загальної кількості повернутих справ). Частка повернутих справ за ст. 172⁸ КУпАП складає 16,45% (39 з 237 справ), що на 74,5% більше від усіх повернутих справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП. При цьому частка 16,45% серед повернутих судами справ за ст. 172⁸ КУпАП займає перше місце серед інших справ:

- ст. 172⁴ КУпАП – 16,15%;
- ст. 172⁷ КУпАП – 16,14%;
- ст. 172⁵ КУпАП – 15,49%;
- ст. 172⁹ КУпАП – 11,1%;
- ст. 172⁶ КУпАП – 7,1%).

100 відсотків справ за ст. 172⁸ КУпАП поверталось судами у 2015, 2017, 2018, 2020 та 2021 роках.

З числа 6650 повернутих справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП – 4592 справ було повернуто для належного оформлення, що складає 74% від усіх повернутих справ. За ст. 172⁸ КУпАП було повернуто 39 справ (складає 0,59% від загальної кількості повернутих справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП), з них для належного оформлення – 36 справ. Частка повернутих справ для належного оформлення за ст. 172⁸ КУпАП складає 92,3% (повернуто за цією обставиною 36 з 39 справ), що більше на 24,9% від середньостатистичної кількості повернутих справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП. Також частка в 92,3% серед повернутих справ для належного оформлення за ст. 172⁸ КУпАП займає перше місце серед інших статей 172⁴–172⁹ КУпАП:

- ст. 172⁹ КУпАП – 88,9%;
- ст. 172⁵ КУпАП – 81,25%;
- ст. 172⁷ КУпАП – 74,35%;
- ст. 172⁴ КУпАП – 72,3%;
- ст. 172⁶ КУпАП – 64,6%).

Протягом 2014–2025 років судами першої інстанції було розглянуто 60642 справи за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП, з яких за ст. 172⁸ КУпАП – 196 справ. Частка розглянутих справ за ст. 172⁸ КУпАП від загальної кількості розглянутих

справ за цією статтею складає 82,7% (196 з 237). Частка розглянутих справ за ст. 172⁸ КУпАП від загальної кількості розглянутих справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП складає всього 0,32%.

За результатами судового розгляду 60642 справ у 2014–2025 роках були закриті справи щодо 21877 осіб, що складає 36,07%. За результатами розгляду 196 справ за ст. 172⁸ КУпАП закрито було справи щодо 101 особи, що складає 51,53%. При цьому вказана частка (51,53%) серед закритих судами справ за ст. 172⁸ КУпАП після їх розгляду займає перше місце серед інших закритих справ серед статей 172⁴–172⁹ КУпАП, де відповідно їх частка складає (вказано за зниженням):

- ст. 172⁴ КУпАП – 45,76%;
- ст. 172⁷ КУпАП – 45,58%;
- ст. 172⁵ КУпАП – 42,9%;
- ст. 172⁹ КУпАП – 36,6%;
- ст. 172⁶ КУпАП – 33,38%.

Підставами для закриття у 2014–2025 роках справ про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, щодо 101 особи були:

- відсутність події і складу адміністративного правопорушення – закрито 71 справи (70,3% від усіх закритих);
- у зв’язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення – закрито 26 справ (25,74% від усіх закритих);
- звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення – закрито 2 справа (1,98% від усіх закритих);
- з інших причин – 2 справи (1,98% від усіх закритих).

Справи взагалі не закривались у зв’язку передачею матеріалів на розгляд громадських організацій або трудових колективів, а також передачею справи прокурору, органу досудового розслідування.

Що стосується підстав закриття справ у зв’язку з відсутністю події і складу адміністративного правопорушення, то загальна частка цієї обставини серед усіх закритих у 2014–2025 роках справ за статтями 172⁴–172⁹ КУпАП складає 38,45% (8411 закритих справ з 21877). Таким чином, закриття справ за ст. 172⁸ у зв’язку з відсутністю події і складу адміністративного правопорушення (70,3%) майже у 2 рази перевищує середній показник від усіх закритих справ статей 172⁴–172⁹ КУпАП (38,45%).

При цьому частка у 70,3% серед закритих судами справ у зв’язку з відсутністю події і складу адміністративного правопорушення за ст. 172⁸ КУпАП займає перше місце серед інших закритих справ за вказаною обставиною серед статей 172⁴–172⁹ КУпАП, де відповідно їх частка складає (вказано за зниженням):

- ст. 172⁵ КУпАП – 63,51%;
- ст. 172⁷ КУпАП – 55,67%;
- ст. 172⁴ КУпАП – 49,07%;
- ст. 172⁹ КУпАП – 32,0%;
- ст. 172⁶ КУпАП – 31,81%.

Вказане яскраво засвідчує про менш якісно і чітко визначений в законі склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172⁸ КУпАП, що підтверджується висновками Звіту за результатами аналізу судової практики притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за 2014–2024 роки: аналіз судової статистики.

Також необхідно звернути увагу, що частка (25,74%) закритих справ за ст. 172⁸ КУпАП у 2014–2025 роках у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення є найнижчий серед інших справ статей 172⁴–172⁹ КУпАП (39,3%).

Всього судами у 2014–2025 роках було винесено судові рішення стосовно 38782 осіб щодо притягнення їх до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтями 172⁴–172⁹ КУпАП, що складає 63,95% від усіх розглянутих справ вказаної категорії.

До адміністративної відповідальності у 2014–2025 роках за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, було притягнуто 95 осіб, частка яких складає 0,24% від усіх адміністративних правопорушень, передбачених статтями 172⁴–172⁹ КУпАП.

Частка притягнутих до адміністративної відповідальності за статтею 172⁸ КУпАП від усіх розглянутих справ цієї категорії у 2014–2025 роках, складає всього 48,47% (95 з 196 осіб), що на третину нижче від середнього показника притягнення до адміністративної відповідальності осіб за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтями 172⁴–172⁹ КУпАП (63,95%).

В усіх випадках до 95 осіб було застосовано такий вид адміністративного стягнення, як накладання штрафу. Жодного разу не застосовувався такий вид додаткового стягнення, як позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Загальна сума накладеного протягом 2014–2025 років штрафу за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, складає 142 304 грн., при цьому середня сума накладеного штрафу складає 1498 грн.

Необхідно зауважити, що у 2014–2025 роках сума стягнення у вигляді штрафу, яка застосовувалася судами, була на 11,88% менше від мінімально встановленої розміру, що визначено санкціями частини 1 ст. 172⁸ КУпАП – 1700–2250 грн.

За вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, добровільно було сплачено штраф на суму 64090 грн, частка добровільно сплаченого штрафу складає лише 45,04%, тобто понад кожен другий штраф своєчасно не оплачується, тоді як середній показник добровільно сплачених штрафів передбачених статтями 172⁴–172⁹ КУпАП, складає 66,4%.

Апеляційними судами протягом 2014–2025 років переглянуто 40 справ з 95 за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, за результатами чого було:

- залишено без змін рішення суду першої інстанції – 27 рішень;
- скасовано рішення суду першої інстанції – 13 рішень.

Частка скасованих судових рішень за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, серед усіх судових рішень, переглянутих за апеляційними скаргами, складає 32,5%.

З 13 скасованих рішень за апеляційними скаргами, 8 скасовувалися у зв'язку із закриттям провадження у справі, що становить 61,54%, з них 4 (50%) – через відсутність подій і складу адміністративного правопорушення.

Щодо 5 судових рішень за апеляційними скаргами, то вони скасовувались у зв'язку з прийняттям нової постанови.

Враховуючи, що було скасовано 8 судових рішень за апеляційними скаргами з 95 винесених судами першої інстанції за вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172⁸ КУпАП, остаточна кількість осіб, які були притягнуті до адміністративної відповідальності за вказане правопорушення складає 87.

Таким чином з 237 справ, які надійшли за результатами розгляду судами протягом 2014–2025 років за ст. 172⁸ КУпАП до адміністративної відповідальності було притягнуто за вказане правопорушення лише 87 осіб, що складає 36,71%:

- повернуто судами 39 справ;
- закрито 101 справу за результатами розгляду судами справ;
- закрито за результатами розгляду апеляційної скарги 8 справ.

Основною підставою для закриття у 2014–2025 роках 101 справи про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 172⁸ КУпАП, у т.ч за результатами поданої апеляційної скарги, була відсутність встановлення події і складу адміністративного правопорушення – закрито 79 справ, що складає 78,2% від усіх закритих.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу
України щодо посилення відповідальності за підкуп особи,
яка надає публічні послуги»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта.

Формування інформаційного суспільства супроводжується активною цифровізацією державного управління, зростанням обсягів обігу даних, розширенням доступу посадових і службових осіб до інформаційних систем, електронних реєстрів та внутрішніх документів. Як наслідок, інформація дедалі частіше стає основою управлінських рішень, засобом конкурентної боротьби, а також інструментом впливу на соціально-економічні та політичні процеси.

У таких умовах посилюються загрози, пов'язані із незаконним використанням інформації, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Зазначене явище охоплює широкий спектр суспільно небезпечних діянь: від неправомірного розголошення відомостей, що мають службовий чи конфіденційний характер, до використання таких даних у власних інтересах або в інтересах третіх осіб. Незаконне використання службової інформації може спричинити істотні негативні наслідки, зокрема порушення прав громадян, заподіяння матеріальних збитків державним органам і підприємствам, піддрив довіри до публічної влади, створення загроз для національної безпеки та формування сприятливих умов для здійснення інших правопорушень. У багатьох випадках витік або використання службових відомостей призводить до репутаційних втрат та дестабілізації функціонування державних і приватних інституцій.

Особливу небезпеку незаконне використання службової інформації становить через наявність вираженої корупційної складової. Посадова чи службова особа, яка має доступ до важливих відомостей, отримує можливість використовувати їх як інструмент впливу та збагачення, отримуючи неправомірну вигоду або забезпечуючи незаконні переваги певним суб'єктам.

Таке використання інформації може проявлятися у прихованій формі, наприклад шляхом передання даних про результати перевірок, плани слідчих дій, відомості про тендерні процедури, внутрішні рішення установи чи персональні дані громадян.

У результаті службова інформація фактично перетворюється на об'єкт підвищеного корупційного інтересу, який використовується для маніпуляції управлінськими процесами, ухилення від відповідальності, сприяння пов'язаним особам або незаконного впливу на діяльність органів державної влади.

У Законі України «Про запобігання корупції» статтями 26, 43, 53⁵ передбачено заборони та обмеження на не розголошення інформації з обмеженим доступом, що стала особі відома у зв'язку з виконанням нею своїх службових повноважень та професійних обов'язків. Одночасно статтею 172⁸

Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлена адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Поряд з цим на сьогодні існують наступні види в зазначених норма законодавства, а саме.

По-перше, порівняльний аналіз положень статті 43 Закону України «Про запобігання корупції» та частини 1 статті 172⁸ КУпАП в частині визначення об'єкта відповідальності, засвідчує про наявність деяких відмінностей між вказаними вище нормами.

Так, відповідно до ст. 43 «Нерозголошення інформації» Закону України «Про запобігання корупції» об'єктом правопорушення у разі розголошення і використання в інший спосіб конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом, що стала особі відома у зв'язку з виконанням нею своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом, є особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» – при цьому вказана категорія осіб відсутня у примітці до ст. 172⁸ КУпАП.

І навпаки, у примітки до ст. 172⁸ КУпАП вказано, що відповідальність за частиною 1 цієї статті будуть нести особи, які зазначені у пункті 1, підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» – при цьому вказана категорія осіб відсутня у ст. 43 «Нерозголошення інформації» Закону України «Про запобігання корупції». Тобто різниця між двома нормами у підпунктах наявності/відсутності підпунктів «а» та «б».

Таким чином, особи, які порушують норми ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції», а саме розголошують та використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом, не будуть нести відповідальність за частиною 1 ст. 172⁸ КУпАП.

Виходячи з наведеного з метою синхронізації норм, усунення їх розбіжності, пропонується поширити норми частини 1 ст. 172⁸ КУпАП на диспозицію ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції», та доповнити примітку до ст. 172⁸ КУпАП новим суб'єктом відповідальності – категорією осіб, віднесених до підпункту «в» пункту 2 частини першої ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції». Одночасно, виходячи з положень частини 1 ст. 172⁸ КУпАП та примітки до неї, пропонується доповнити диспозицію ст. 43 Закону України «Про запобігання корупції» новою категорією осіб, які визначені у підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції».

По-друге, у диспозиції статті 172⁸ КУпАП, як і ст. 26 Закону України «Про запобігання корупції» вказується, що відповідальність настає, коли розголошення інформації відбувається особою, стала відома у зв'язку з виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування, а не під час виконання таких функцій. Якби в диспозиції статті 172⁸ КУпАП було вказано, що незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх

інтересах інформації під час виконанням службових або інших визначених законом повноважень, то вказані діяння стосувалися терміну перебування особи на службі. З наведеного можна зробити висновок, що особи, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, відносяться до об'єкта відповідальності за частиною 1 статті 172⁸ КУпАП. У зв'язку з викладеним, пропонується узгодити між собою норми статей 26, 43 Закону України «Про запобігання корупції» з частиною 1 статті 172⁸ КУпАП, щодо запровадження адміністративної відповідальності за розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, зокрема після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Враховуючи викладене, пропонується внести зміни до частини другої статті 45, частини п'ятою статті 51¹, частини 1 статті 51² Закону України «Про запобігання корупції», а саме перед словосполученням «припиняють діяльність» вставити слово «звільняються або іншим чином» у відповідних відмінках.

В-третє, диспозиція частини 2 ст. 172⁸ КУпАП передбачає відповідальність за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, відповідно предметом адміністративної відповідальності у вказаній частини буде інформація про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. Майже аналогічні норми вказані у частини 1 ст. 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції», які забороняють розкривати інформацію про особу викривача, його близьких осіб або інші дані, які можуть ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, третім особам, які не залучаються до розгляду, перевірки та/або розслідування повідомлених ним фактів, а також особам, дій або бездіяльності яких стосуються повідомлені ним факти, крім випадків, установлених законом.

Таким чином норми частин 2 та 3 статті 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції» не передбачають відповідальність за розголошення інформації про близьких осіб викривача, що суперечить частини 2 ст. 172⁸ КУпАП.

У зв'язку з викладеним пропонується додати у частини 2 та 3 ст. 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції» категорію «близькі особи», як суб'єкт на яких повинна поширюватися вказані вище норми.

В-четверте, положення статті 25 «Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування» Закону України «Про запобігання корупції» встановлюють заборону особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 3 цього Закону, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави

або місцевого самоврядування, розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом. З наведеного вбачається, що така заборона стосується всього необмеженого кола інформації, що суперечить здоровому глузду і не може бути виконано.\

Пропонуємо обмежити розголошення або використання в інший спосіб у своїх інтересах конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, крім випадків, встановлених законом.

2. Мета і шляхи досягнення проєкту закону.

Метою розроблення проєкту закону є усунення колізій та прогалин у Кодексі України про адміністративні правопорушення та Законі України «Про запобігання корупції» у частині відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень

3. Правові аспекти проєкту закону.

Мета прийняття проєкту закону реалізується шляхом удосконалення примітки до статті 172⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення та внесення змін і доповнень до статей 26, 43, 53⁵ Закону України «Про запобігання корупції» з метою протидії корупції.

4. Нормативно-правова база у даній сфері правового регулювання.

Правове регулювання у цій сфері визначається Кодексом України про адміністративні правопорушення та Законом України «Про запобігання корупції».

5. Фінансово-економічне обґрунтування.

Реалізація проєкту закону не потребує додаткових матеріальних та інших витрат із Державного бюджету України.

6. Регіональний аспект.

Зміст проєкту закону не стосується питань розвитку адміністративно-територіальних одиниць України і функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку.

7. Запобігання дискримінації.

У проєкті закону відсутні положення, які містять ознаки дискримінації.

8. Запобігання корупції.

У проєкті закону відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

9. Оцінка регуляторного впливу.

Проект закону не є регуляторним актом.

10. Прогноз соціально-економічних правових та інших наслідків прийняття проєкту закону.

Прийняття закону надасть можливість правоохоронним органам і судам більш ефективно застосовувати статтю 172⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою протидії корупції.

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення»

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2021, № 36, ст. 311)

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

I. Внести до Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122) такі зміни:

1. Викласти статтю 172⁸ наступним чином:

Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації (конфіденційної або службової), яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, крім випадків, встановлених законом, –

тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи інформації про викривача, його близьких осіб чи інформації, що може ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, яка стала їй (їм) відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, –

тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «а», «б», «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», інші особи, які забезпечують роботу конкурсних або дисциплінарних комісій, у тому числі особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

2. У Законі України «Про запобігання корупції» (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 49, ст. 2056 із наступними змінами) викласти у такій редакції:

1) пункт 2) частини 1 статті 26:

«2) розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформації (конфіденційної або службової), яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, крім випадків, встановлених законом;»;

2) статтю 43:

1. Особи, зазначені у пункті 1, підпунктах «а», «б», «в» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб інформацію (конфіденційну або службову), що стала їм відома у зв'язку з

виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.

3) частину 5 статті 51⁻¹ :

5. Зазначені в частині першій цієї статті види контролю щодо декларацій, поданих особами, які за посадами, що вони займають, належать до кадрового складу розвідувальних органів України та/або займають посади, перебування на яких пов'язане з державною таємницею у зв'язку з безпосереднім здійсненням такими особами оперативно-розшукової, контррозвідувальної, розвідувальної діяльності, а також особами, які претендують на зайняття таких посад, та особами, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, проводять уповноважені підрозділи (уповноважені особи) відповідних державних органів чи військових формувань у порядку, що визначається Національним агентством.

3) пункт перший частини першої статті 52⁻¹:

1. Стосовно осіб, зазначених у підпунктах "в", "г", "д", "є", "з", "и" пункту 1 частини першої статті 3 цього Закону, які за посадами, що вони займають, належать до кадрового складу розвідувальних органів України та/або займають посади, перебування на яких пов'язане з державною таємницею у зв'язку з безпосереднім здійсненням такими особами оперативно-розшукової, контррозвідувальної, розвідувальної діяльності, а також осіб, які претендують на зайняття таких посад, та осіб, які звільнилися чи іншим чином припинили діяльність, заходи, передбачені розділом VII цього Закону, організовуються і здійснюються у спосіб, що унеможливило розкриття належності таких осіб до відповідних державних органів чи військових формувань, у порядку, що визначається Національним агентством.

4) частину другу та третю статті 52⁻⁵:

2. У разі якщо законом дозволяється без згоди викривача ухвалення обґрунтованого рішення про розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати особу викривача або його близьких осіб, викривач повинен бути повідомлений про це не пізніше ніж за 18 робочих днів до дня розкриття відповідної інформації шляхом вручення йому повідомлення про ухвалення відповідного рішення під розписку. У повідомленні про розкриття інформації про особу викривача або його близьких осіб має бути вказано коло осіб, яким буде розголошена інформація, а також підстави такого розголошення.

3. За незаконне розкриття відомостей про викривача та його близьких осіб настає відповідальність, передбачена законом.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

**Голова
Верховної Ради України**

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ
до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про
адміністративні правопорушення»

Діюча редакція	Пропозиції
Кодекс України про адміністративні правопорушення	
Стаття 172⁸. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень	
Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень,	Незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації (конфіденційної або службової) , яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень,
... Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».	... «Примітка. Суб'єктом правопорушень у частині першій цієї статті є особи, зазначені у пункті 1 та підпункті «а», «б», «в» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», інші особи, які забезпечують роботу конкурсних або дисциплінарних комісій, у тому числі особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, а також особи, зазначені в частині другій статті 17 Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».
Закон України «Про запобігання корупції»	
Стаття 26. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування	
1. Особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 3 цього Закону, які звільнилися	1. Особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 3 цього Закону, які звільнилися

або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, забороняється: ... 2) розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом; ...	або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, забороняється: ... 2) розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію (конфіденційну або службову), яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень, крім випадків, встановлених законом; ...
Стаття 43. Нерозголошення інформації	
1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.	1. Особи, зазначені у пункті 1, підпунктах «а», «б», «в» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб інформацію (конфіденційну або службову), що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.
Стаття 53⁵. Право викривача на конфіденційність та анонімність 1. Заборонено розкривати інформацію про особу викривача, його близьких осіб або інші дані, які можуть ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, третім особам, які не залучаються до розгляду, перевірки та/або розслідування повідомлених ним фактів, а також особам, дій або бездіяльності яких стосуються повідомлені ним факти, крім випадків, установлених законом. 2. У разі якщо законом дозволяється без згоди викривача ухвалення обґрунтованого рішення	Стаття 53⁵. Право викривача на конфіденційність та анонімність 1. Заборонено розкривати інформацію про особу викривача, його близьких осіб або інші дані, які можуть ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, третім особам, які не залучаються до розгляду, перевірки та/або розслідування повідомлених ним фактів, а також особам, дій або бездіяльності яких стосуються повідомлені ним факти, крім випадків, установлених законом. 2. У разі якщо законом дозволяється без згоди викривача ухвалення обґрунтованого рішення

про розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати особу викривача, викривач повинен бути повідомлений про це не пізніше ніж за 18 робочих днів до дня розкриття відповідної інформації шляхом вручення йому повідомлення про ухвалення відповідного рішення під розписку. У повідомленні про розкриття інформації про особу викривача має бути вказано коло осіб, яким буде розголошена інформація, а також підстави такого розголошення.

3. За незаконне розкриття відомостей про викривача настає відповідальність, передбачена законом.

про розголошення інформації про викривача або інформації, яка може ідентифікувати особу викривача **або його близьких осіб**, викривач повинен бути повідомлений про це не пізніше ніж за 18 робочих днів до дня розкриття відповідної інформації шляхом вручення йому повідомлення про ухвалення відповідного рішення під розписку. У повідомленні про розкриття інформації про особу викривача **або його близьких осіб** має бути вказано коло осіб, яким буде розголошена інформація, а також підстави такого розголошення.

3. За незаконне розкриття відомостей про викривача **та його близьких осіб** настає відповідальність, передбачена законом.

Додаток В

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
Національної академії
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції

 Олександр ТАРАСЕНКО

2026 року

АКТ

23.09 2026

м. Київ

№ 119-10

Впровадження результатів дисертації
Усікової Наталії Павлівни
«Адміністративна відповідальність за
незаконне використання інформації, що
стала відома особі у зв'язку з
виконанням службових обов'язків» в
наукову діяльність НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи в складі:

– т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата філософських наук, старшого дослідника майора поліції Антіпової Ольги Петрівни;

– завідувача кафедри адміністративного права та процесу, доктора юридичних наук, професора полковника поліції Доценка Олександра Сергійовича;

– завідувача науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності ННІПД, доктора юридичних наук, професора майора поліції Вознюка Андрія Андрійовича;

– начальника відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури, доктора юридичних наук, професора підполковника поліції Тихонової Олени Вікторівни;

– завідувача загальної бібліотеки Гайдар Людмили Георгіївни.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», наукові праці аспіранта кафедри адміністративного права та процесу Національної академії внутрішніх справ Усікової Наталії Павлівни «Адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконання службових обов'язків».

Проаналізовано основні результати дослідження Усікової Н.П., зокрема наукові праці, в яких опубліковані теоретичні положення дисертації:

Усікова Н. П. Суб'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 172⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення, в частині дії Закону України «Про запобігання корупції». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 293–297. URL. http://www.lsej.org.ua/7_2024/73.pdf. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/71>.

Усікова Н. П. Окремі аспекти адміністративної відповідальності за розголошення інформації про викривача та його близьких осіб. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія “Право”. Випуск 91. Частина 3. С. 225–233. URL. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/36-2.pdf>. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.34>.

Усікова Н. П. Суб'єктивна сторона незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 11. С. 168–173. URL. http://lsej.org.ua/11_2025/37.pdf. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-11/35>.

Усікова Н.П. Об'єктивна сторона незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень. *Юридичний бюлетень*. 2025. № 38. С. 65–74. URL. https://lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2025/38/38_2025.pdf. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2025.38.09>.

Усікова Н. П. Інформація як предмет адміністративної відповідальності за незаконне її використання. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 07–08 груд. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 74–77. URL. https://www.naiu.kiev.ua/files/antykoriupsia/2023/mater_konf_07_081223.pdf.

Усікова Н. П. Нормативно-правові вади законодавства в частині захисту інформації щодо викривача. *Корупційні ризики та шляхи їх подолання під час дії воєнного стану в Україні*. Міжнародна науково-практична конференція. Науково-дослідний інститут публічного права (7 жовт. 2025 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 104–106. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-544-3-31>.

Усікова Н. П. Щодо необхідності правового врегулювання норм статей 26 та 43 Закону України «Про запобігання корупції» і статті 172⁸ КУпАП. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* [Текст] : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 11–12 груд. 2025 р.) / [редкол.: Р. А. Сербин, О. С. Тарасенко, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 234–236. URL. <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d8fa6ea7-2508-4626-ab21-be9018689d27/content>.

На основі проведеного аналізу комісія дійшла висновку про те, що зазначені вище наукові праці Усікової Наталії Павлівни мають високий теоретичний рівень та практичну значущість і можуть бути використані під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову.

Члени комісії:

 Ольга АНТИПОВА
 Олександр ДОЦЕНКО
 Андрій ВОЗНЮК
 Олена ТИХОНОВА
 Людмила ГАЙДАР

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Національної
академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
полковник поліції

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

2026 року

23.04. 2026

м. Київ

№ 118-017

Впровадження результатів дисертації
Усікової Наталії Павлівни
«Адміністративна відповідальність за
незаконне використання інформації, що
стала відома особі у зв'язку з
виконанням службових обов'язків» в
освітній процес НАВС

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження
позитивного досвіду роботи в складі:

– начальника відділу організації освітнього процесу старший лейтенант
поліції Бойчук Вікторії Олександрівни;

– т.в.о. начальника відділу організації наукової діяльності, кандидата
філософських наук, старшого дослідника майора поліції Антіпової Ольги
Петрівни;

– завідувача кафедри адміністративного права та процесу, доктора
юридичних наук, професора полковника поліції Доценка Олександра
Сергійовича;

– т.в.о. завідувача кафедри адміністративно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права і психології, доктора наук з державного
управління, професора Терент'євої Анни Валеріївни;

– начальника відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури, доктора
юридичних наук, професора підполковника поліції Тихонової Олени
Вікторівни;

– завідувача загальної бібліотеки Гайдар Людмили Георгіївни.

Комісія розглянула й узагальнила матеріали дисертації, поданої на
здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», наукові праці
аспіранта кафедри адміністративного права та процесу Національної академії
внутрішніх справ Усікової Наталії Павлівни «Адміністративна відповідальність
за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з
виконання службових обов'язків».

Проаналізовано основні результати дослідження Усікової Н.П., зокрема наукові праці, у яких опубліковано теоретичні положення дисертації:

Усікова Н. П. Суб'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 172⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення, в частині дії Закону України «Про запобігання корупції». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 293–297. URL. http://www.lsej.org.ua/7_2024/73.pdf. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/71>.

Усікова Н. П. Окремі аспекти адміністративної відповідальності за розголошення інформації про викривача та його близьких осіб. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія “Право”. Випуск 91. Частина 3. С. 225–233. URL. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/36-2.pdf>. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.34>.

Усікова Н. П. Суб'єктивна сторона незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 11. С. 168–173. URL. http://lsej.org.ua/11_2025/37.pdf. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-11/35>.

Усікова Н.П. Об'єктивна сторона незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень. *Юридичний бюлетень*. 2025. № 38. С. 65–74. URL. https://lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2025/38/38_2025.pdf. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2025.38.09>.

Усікова Н. П. Інформація як предмет адміністративної відповідальності за незаконне її використання. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 07–08 груд. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 74–77. URL. https://www.naiu.kiev.ua/files/antykoriupsia/2023/mater_konf_07_081223.pdf.

Усікова Н. П. Нормативно-правові вади законодавства в частині захисту інформації щодо викривача. *Корупційні ризики та шляхи їх подолання під час дії воєнного стану в Україні*. Міжнародна науково-практична конференція. Науково-дослідний інститут публічного права (7 жовт. 2025 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 104–106. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-544-3-31>.

Усікова Н. П. Щодо необхідності правового врегулювання норм статей 26 та 43 Закону України «Про запобігання корупції» і статті 172⁸ КУпАП. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* [Текст] : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 11–12 груд. 2025 р.) / [редкол.: Р. А. Сербин, О. С. Тарасенко, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. С. 234–236. URL. <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d8fa6ea7-2508-4626-ab21-be9018689d27/content>.

На основі проведеного аналізу комісія дійшла висновку про те, що праці Усікової Наталії Павлівни містять науково обґрунтовані теоретичні положення і практичні рекомендації, що дає підстави запровадити їх для використання в освітньому процесі Національної академії внутрішніх справ, зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Антикорупційне законодавство. Корупція: поняття, запобігання та відповідальність. Корупційні правопорушення», підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів, а також вивчення здобувачами вищої освіти, підготовлені в межах виконання самостійної роботи.

Члени комісії:

Вікторія БОЙЧУК

Ольга АНТИПОВА

Олександр ДОЦЕНКО

Анна ТЕРЕНТ'ЄВА

Олена ТИХОНОВА

Людмила ГАЙДАР

**МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

пл. Солом'янська, 1, м. Київ, 03035

тел.: +380 44 206-79-04

e-mail: post@navs.edu.ua

https://www.navs.edu.ua

Код згідно з ЄДРПОУ 08751177

20 № 46/

На № _____ від _____ 20__

Голові Комітету
Верховної Ради України з питань
правоохоронної діяльності
Сергію ІОНУШАСУ

**Про надсилання проекту Закону
України**

Шановний пане Голово!

Засвідчуємо Вам глибоку повагу та вдячність за плідну співпрацю з очолюваним Вами Комітетом.

Просимо розглянути для можливого врахування в законотворчій роботі проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» (далі – проект Закону України), порівняльну таблицю й пояснювальну записку до цього проекту, підготовлені аспірантом кафедри адміністративного права та процесу Національної академії внутрішніх справ Усіковою Наталією Павлівною за результатами дисертації на тему «Адміністративна відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових обов'язків».

- Додатки: 1. Проект Закону України на 2 арк. в 1 прим.
2. Порівняльна таблиця до проекту Закону України на 2 арк. в 1 прим.
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України на 5 арк.
в 1 прим.

**З повагою
проректор
полковник поліції**

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

Віктор Корольчук (044) 520 07 47

Національна академія внутрішніх справ № 46/1105/23/02-26 від 26.02.2026 (33133)

Підписав: ЧЕРНЯВСЬКИЙ СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ

Сертифікат: 5E984D526F82F38F04000000F0EEE200CFFD3107

Дійсний: з 12.02.2026 08:29:47 по 12.02.2027 21:59:59

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Усікова Н. П. Суб'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 172⁸ Кодексу України про адміністративні правопорушення, в частині дії Закону України «Про запобігання корупції». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 293–297. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2024/73.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/71>.

2. Усікова Н. П. Окремі аспекти адміністративної відповідальності за розголошення інформації про викривача та його близьких осіб. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. Вип. 91. т 3. С. 225–233. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/343672/331493>. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.34>.

3. Усікова Н. П. Суб'єктивна сторона незаконного розголошення або використання в інший спосіб інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 11. С. 168–173. URL: http://lsej.org.ua/11_2025/37.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-11/35>.

4. Усікова Н. П. Об'єктивна сторона незаконного використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень. *Юридичний бюлетень*. 2025. № 38. С. 65–74. URL: <https://lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2025/38/11.pdf>. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2025.38.09>.

які засвідчують апробацію результатів дисертації:

1. Усікова Н.П. Інформація як предмет адміністративної відповідальності за незаконне її використання. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 07-08 грудня 2023 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін. Нац. акад. внутр. справ, Київ, 2023. С. 74–77. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b210a456-ebda-42eb-8e79-591619d5f45a/content>.

2. Усікова Н. П. Нормативно-правові вади законодавства в частині захисту інформації щодо викривача. *Корупційні ризики та шляхи їх подолання під час дії воєнного стану в Україні*. Міжнародна науково-практична конференція. Науково-дослідний інститут публічного права (7 жовтня 2025 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 104–106. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/422/13646/30778-1>.

3. Усікова Н. П. Щодо необхідності правового врегулювання норм статей 26 та 43 Закону України «Про запобігання корупції» і статті 172⁸ КУпАП. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 11–12 грудня 2025 р.) / редкол.: Р. А. Сербин, О. С. Тарасенко, С. С. Чернявський та ін. ; Нац. акад. внутр. справ, Київ, 2025. С. 234–236. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/676d7b10-0c9c-4dc8-814b-72a76f3ee41b/content>.